

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยง
กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้”

A study of the viability of linking tourist destinations in Southern
Laos with regional tourist destinations in Southern Isan

โดย

สมหมาย ชินนาค และคณะ

เมษายน 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยง
กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้”

A study of the viability of linking tourist destinations in Southern
Laos with regional tourist destinations in Southern Isan

คณะผู้วิจัย

สังกัด

สมหมาย ชินนาค

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วัชร ศรีคำ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เสริม ผลเพิ่ม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กาญจนา ชินนาค

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ชุดโครงการ

ธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

(นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ)

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเอื้อเฟื้อและความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก นับตั้งแต่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย

ขอขอบอกขอบใจหลายๆ สำหรับอ้ายสิ่วไล จันทะวง อดีตหัวหน้าห้องกานแถงข้าวและวัฒนธรรม ประจำแขวงเซกอง สปป.ลาว ที่ทำหน้าที่เป็นทั้งไกด์และผู้ประสานงานสนามในการเดินทางไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ลาวใต้ รวมทั้งอ้ายคำพอน หมวกเมืองคำ อดีตหัวหน้าห้องกานแถงข้าวและวัฒนธรรม ประจำแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าห้องกานศึกษา ประจำแขวงอัตตะปือ) ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลสนามในแขวงอัตตะปือ

นอกจากนี้ ขอขอบคุณบรรดาเจ้าของผู้ประกอบการท่องเที่ยวทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัททูปเถกิงทัวร์ ที่ให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัย รวมทั้งบรรดานักท่องเที่ยวทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยให้ข้อเสนอแนะทั้งในช่วงพัฒนาโจทย์วิจัย และในช่วงนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย ที่ช่วยให้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ในการตั้งคำถาม วิเคราะห์และจัดระเบียบข้อมูลอย่างมาก นอกจากนี้ โครงการวิจัยขอขอบคุณเป็นกรณีพิเศษสำหรับข้อคิดเห็นและกำลังใจจาก ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้ประสานงานชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ) และทีมงาน ที่เปิดโอกาสให้โครงการวิจัยดำเนินการได้อย่างอิสระ พร้อมทั้งเอื้ออำนวยด้านต่างๆ ในการดำเนินโครงการวิจัยตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ Dr.Peter Vail ที่ช่วยขัดเกลาบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

สมหมาย ชินนาค

วัชร ศรีคำ

เสริม ผลเพิ่ม

กาญจนา ชินนาค

เมษายน 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ความเป็นมาของโครงการวิจัย

แนวโน้มการท่องเที่ยวในกรณีของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ของไทย มีโอกาสที่จะแยกออกไปจากแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน เพราะสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมานั้นพบว่า การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ การขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้รวมทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังผลการประชุมระดมความคิดเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ระยะที่ 1 ที่ระบุว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยผ่านการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ และมีการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ยุทธศาสตร์การพึ่งพาทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว, กัมพูชา) จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ให้ยั่งยืนได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นร่วมกันว่า การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้เพิ่มมากขึ้นนั้น จะต้องมองที่การท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านด้วย เหตุนี้เอง จึงจำเป็นต้องมีงานวิจัยที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ดังกล่าวที่สามารถเห็นภาพความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเขตอีสานใต้ของไทย และแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ 4 แขวงภาคใต้ของลาว ได้แก่ จำปาสัก อັตตะปือ เซกอง และสาละวัน เพื่อนำไปใช้สำหรับกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเขตพื้นที่ดังกล่าว ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
2. เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

3. คำถามการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่เขตอีสานใต้และลาวตอนใต้ มีอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน และมีความสำคัญอย่างไร
2. แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้และลาวตอนใต้แบ่งเป็นกี่กลุ่ม อะไรบ้าง
3. เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ มีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง
4. แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ ในแง่ของที่ตั้งและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จากนั้นจึงวิเคราะห์แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างลาวใต้กับลาวใต้ ก่อนที่จะนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

6. ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
2. ได้ทราบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
3. ได้ทราบเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ว่ามีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง
4. ได้แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

ผลการวิจัยที่ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 และ 2 ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดในเขตอีสานใต้ ตลอดจนบริษัททัวร์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ได้

8. แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้ โดยบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ที่ร่วมโครงการ จะนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวไปขายให้กับนักท่องเที่ยว

9. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

9.1. ประชากรที่ศึกษาได้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลงานด้านการท่องเที่ยว

9.2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวลาวได้ จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือเลือกจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวลาวได้กับบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอีสานใต้ จำนวน 5 ราย โดยการสุ่มแบบเจาะจง คือเลือกจากรายชื่อที่บริษัทกำหนดมา และเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 จำนวน 1 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (หัวหน้าหรือผู้แทน)

10. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

10.1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ ต้องการทราบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ ดังนั้นโครงการจึงได้จัดทำ การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เนื้อหาแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้

ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

10.2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการทดลองสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางกับบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ จำนวน 5 ราย

10.3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ

11. การเก็บรวบรวมข้อมูล

11.1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลทางเว็บไซต์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้

11.2. การสำรวจภาคสนาม เป็นการลงสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้ทั้ง 4 แขวง (จำปาสัก สาละวัน อັตตะปือ และเซกอง) เพื่อสำรวจทั้งลักษณะกายภาพ และการประเมินศักยภาพในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับอีสานใต้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 คือ (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้

11.3. การสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น โดยเป็นการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

11.4. การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบจากการจัดประชุมระดมความคิดตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อครั้งที่ได้นำเสนอความก้าวหน้าของรายงานครั้งที่ 1 ที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายก็คือ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และ 4 คือ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึงพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

12. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แบบสอบถาม การศึกษาภาคสนาม และการสัมภาษณ์ อันเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงคุณภาพเป็นหลัก แต่ก็จะมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปของตารางประกอบ

13. ระยะเวลาและสถานที่ทำโครงการวิจัย

ระยะเวลาทำการวิจัยระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 - พฤษภาคม พ.ศ. 2550 โดยรวบรวมข้อมูลและทำการวิจัยในภาคอีสานและ สปป.ลาว

14. ผลการศึกษา

จากการศึกษาได้ผลสรุปดังนี้

14.1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ มีทั้งสิ้นประมาณ 219 แห่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 91 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา

จากผลของการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า อีสานได้อุดมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา มากที่สุด รองลงมาก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาลและงานประเพณี ตามลำดับ ดังนั้นการนิยามว่า “อีสานใต้เป็นดินแดนแห่งปราสาทขอม” ก็น่าจะมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง

ในส่วนของลาวใต้ จากการศึกษพบว่า พื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม

ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 46 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะเปือย (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง)

14.2. แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ใน 4 ประเด็นย่อย คือ (1) การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว (2) การประเมินผลดีและผลเสียของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ (3) การประเมินความพร้อมการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวใต้ และ (4) การประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาเชื่อมโยง ประกอบกับข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวแล้ว ก็สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงอีสานใต้-ลาวใต้ ได้ 2 ประเด็นคือ คือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดโครงการข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ดังนี้

(1) แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้และอีสานใต้นั้น จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากร และความต้องการของตลาด ดังคำพูดของคุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเก็ททัวร์ จำกัด ที่ว่า “โดยแนวทางของการทำทัวร์ อะไรขายได้ก็จะขายหมด

ฉะนั้น เส้นทางไหนที่นักท่องเที่ยวสนใจ ทัวร์ก็จะต้องพยายามขายให้ได้” จากการวิเคราะห์พบว่า สามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ประมาณ 5 รูปแบบ ดังนี้

1.1. การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม

เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดเฉพาะและมีความสำคัญในพื้นที่ เช่น นักท่องเที่ยวตะวันตก ญี่ปุ่นและนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน นักศึกษา ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยวในพื้นที่ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้เส้นทางอารยธรรมขอม (Historic Route) นี้ ควรที่จะมีการผสมผสานกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมขอมนั้น อาจมีดังนี้

ปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-ปราสาทหินเมืองต่ำ-กลุ่มปราสาทหินตา
เมื่อน-ปราสาทหินศรีขรภูมิ-ปราสาทหินสระกำแพงใหญ่-เขาพระวิหาร-ปราสาทหินวัดพู่

1.2. การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง

เป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมธรรมชาติในแม่น้ำโขง ซึ่งอาจจัดผสมผสานกับการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนบกที่มีอยู่จำนวนมาก สำหรับการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขงยังสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบผจญภัย โดยการล่องแพยางอีกด้วย ซึ่งขณะนี้เริ่มมีการให้บริการอยู่บริเวณแถบสี่พันดอนแล้ว อนึ่งการท่องเที่ยวทางเรือเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น จังหวัดที่มีศักยภาพก็คืออุบลราชธานี

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละช่วง อาจมีดังนี้

โขงเจียม-ผาแต้ม	- การล่องเรือชมธรรมชาติและทิวทัศน์
สี่พันดอน	- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะแก่ง
เวินคาม	- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศปลาโลมาน้ำจืด

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบนฐานของแนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็เห็นศักยภาพของเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ นั่นก็คือเส้นทาง โขงเจียม-ผาแต้ม-สี่พันดอน-เวินคาม

1.3. การท่องเที่ยวชายแดน

แม้ว่าการท่องเที่ยวชายแดน จะไม่ใช่เนื้อหาหลักของแนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ เพราะอาจเป็นเพียงการข้ามแดนระยะสั้นๆ หรือไม่ได้ข้ามแดนแต่ในพื้นที่ชายแดนที่เป็นจุดผ่านแดนต่างๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาหรือ

ปรับปรุงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในลักษณะของการจับจ่ายซื้อสินค้าได้ ในส่วนของฝั่งไทยนั้น จังหวัดในพื้นที่อีสานใต้ที่มีชายแดนติดกับลาวได้มีเพียงจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งมีแนวพรมแดนที่ติดต่อกับ สปป.ลาว ยาวประมาณ 361 กิโลเมตร ตั้งแต่ อ.เขมราฐ จนถึง กิ่ง อ.น้ำขุ่น โดยมีลำแม่น้ำโขงเป็นแนวกัน เขตแดนไปจนถึงปากแม่น้ำมูล อ.โขงเจียม และตั้งแต่ปากแม่น้ำมูล จะเป็นพื้นที่ป่าและภูเขาเป็นแนวกันเขตแดน พรมแดน จ.อุบลราชธานี ติดต่อกับ สปป.ลาว ในพื้นที่ 3 แขวง คือพื้นที่ อ.เขมราฐ ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต อำเภอโพธิ์ไทร ติดต่อกับแขวงสาละวัน อำเภอโขงเจียม สิรินคร บุณทริก นาจะหลวย และน้ำยืน ติดต่อกับแขวงจำปาสัก

1.4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตก วนอุทยาน จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตลาวใต้ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น หลี่ผี และคอนพะเพ็ง ดังนั้น แนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในบริเวณนี้อีกประการหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอีสานใต้ค่อนข้างด้อยกว่าในเขตลาวใต้ ฉะนั้น จำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มาผสมผสานด้วย

สำหรับพื้นที่ที่อาจจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ก็ได้แก่พื้นที่โขงเจียม-จำปาสัก-ที่ราบสูงโบโลเวน-อัตตะปือ

1.5. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

เนื่องจากพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้เป็นพื้นที่ลาวใต้นั้น จัดเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic Group Diversity) มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์จัดเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของพื้นที่แห่งนี้

สำหรับตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ อาจมีดังนี้

ชาวนน (ชัชภูมิ)- ส่วยหรือกวย (หมู่บ้านตากกลางหรือหมู่บ้านช้าง) จ.สุรินทร์ – บรู (บ้านเวินบึก-อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี) – ลาวเทิง (แขวงสาละวัน- แขวงเซกอง-แขวงอัตตะปือ)

(2) แนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

แนวคิดในการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ได้พิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่มและมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทาง

คมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ
(4) ความต้องการของตลาด

จากแนวคิดข้างต้นผนวกกับผลการศึกษา สามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยว
เชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ

โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น

ซึ่งจะยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน และข้อกำหนดการเดินทาง ดังนั้น ใน
ระยะสั้นจึงควรเน้นความเชื่อมโยงโดยพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะการ
ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงบริเวณชายแดน และความเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างประเทศในเส้นทางช่วงสั้นๆ
มาใช้ เพื่อให้ทั้งสองประเทศมีประสบการณ์พัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

(1.1) **จุดท่องเที่ยวชายแดน** เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะ
จะเดินทางไปเข้า-เย็นกลับได้ ได้แก่ จุดผ่านแดนสองจุดคือ ช่องเม็ก-วังเต่า และปากแซง (อ.นา
ตาล)-ตาดสะพาน (แขวงสาละวัน) และจุดผ่อนปรนอีกจำนวน 3 จุด คือ หน้าที่ว่าการอำเภอ
เขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี และ
ช่องตาอุ บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพนงาม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

(1.2) **เส้นทางเชื่อมโยงสั้น ๆ** ได้แก่เส้นทางอุบลราชธานี-ปากเซ

โครงข่ายเชื่อมโยงระยะกลาง

จะเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ที่อยู่ในอีสานใต้และลาวใต้ (เฉพาะแขวงจำปา
สัก) ได้แก่เส้นทางปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-กลุ่มปราสาทหินตาเมื่อน-ปราสาทหินเขา
พระวิหาร-วัดพู นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย

โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว

เป็นโครงข่ายความเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ โดยการเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวหลักในเขตอีสานใต้
ทุกจังหวัดกับลาวใต้ทุกแขวง

**14.3. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการ
พัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่ม
ประเทศเพื่อนบ้าน**

วัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็คือ ต้องการทราบยุทธศาสตร์
การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่ม
ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจากผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและ

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผันวนกับการศึกษาเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใคร่ขอเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์การ พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้าน 4 ยุทธศาสตร์ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน (Harmonious Tourism Resource Utilization Strategy)

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้มีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทผสมผสาน กันอยู่ ทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณสถาน โดยเฉพาะที่เกิดจาก อารยธรรมขอม แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากพุทธศาสนา และแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (แม่น้ำโขง น้ำตกและอุทยานแห่งชาติ) และพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลาย ประเภทผสมผสานกันอยู่ จึงควรใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ให้สามารถ สอดคล้อง กลมกลืน และเกื้อกูลซึ่งกันและกันในเชิงการตลาด เพื่อที่จะทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างพื้นที่และในความเป็นเจ้าของ

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวร่วมกัน (Common use of Tourism Resource Strategy)

การพัฒนากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดย เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น ควรใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตสามเหลี่ยมมรกตและแม่น้ำโขง ทั้งนี้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะ เหมือนกันหรือคล้ายกัน และมีพื้นที่ที่ต่อเนื่องหรือร่วมกัน ดังนั้น ในการพัฒนากการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องจัดเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ควรใช้ ร่วมกัน ตลอดจนการวางกรอบการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกันจะได้ประโยชน์หรือเสริมซึ่ง กันและกัน

(3) ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว (Common Market of Tourism Strategy)

การนำหลักการหรือรูปแบบตลาดร่วม มาใช้ในการพัฒนากการท่องเที่ยวเชื่อมโยง อีสานใต้กับลาวใต้ เป็นวิธีการที่จะทำให้การพัฒนากการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากตลาดร่วม เป็นเทคนิคการจัดการทางเศรษฐกิจการค้าร่วมกันของความร่วมมือระหว่าง ประเทศ การนำหลักการตลาดร่วมมาใช้เพื่อพัฒนากการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(3.1) กำหนดการพัฒนาทรัพยากรให้สอดคล้องกันในลักษณะสินค้าประกอบ หรือสินค้าเสริม โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ

(3.2) การร่วมมือด้านการตลาดโดยจัดทำตลาดร่วมกัน และขายสินค้าในลักษณะ Package เดียวกัน 2 ประเทศ (หรือ 3 ประเทศ หากใช้กรอบของความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต)

(3.3) กำหนดให้มีมาตรฐานราคาและคุณภาพของสินค้า ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว อยู่ในทิศทางเดียวกัน

(3.4) ร่วมมือกันอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยความสะดวกและปลอดภัย

(3.5) จัดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานบริหารเฉพาะ ที่สามารถดำเนินการประสานงาน ควบคุม กำกับ และดำเนินการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism conditions Improving Strategy)

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้ ซึ่งสมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่

(4.1) ความร่วมมือระหว่างประเทศ การทำความตกลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

(4.2) การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว โดยทำให้เป็นเขตที่มีความสงบ ปลอดภัย สร้างความมั่นใจแก่นักลงทุน และการเดินทางของนักท่องเที่ยว

(4.3) การคลี่คลายปัญหาการผ่านแดน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง ซึ่งอาจจะกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ท่องเที่ยวพิเศษที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเดินทางไป-มาโดยสะดวก เช่น กำหนดให้สามารถใช้ border pass ท่องเที่ยวใน 4 แขวงลาวใต้ และ 6 จังหวัดอีสานใต้ได้

(4.4) การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง

15. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

15.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ควรมีการจัดแบ่งขั้นตอนการพัฒนาออกให้ชัดเจน โดยอาจจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อให้เหมาะสมกับความพร้อมด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดที่ต้องใช้ระยะเวลา

ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบหลักในส่วนนี้ก็ต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานระดับกระทรวง หน่วยงานระดับภูมิภาค (กลุ่มจังหวัดอีสานใต้) และจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดกับลาวได้ ทั้งนี้ การทำงานควรทำในลักษณะของการประสานงานกันทุกฝ่าย และควรที่จะต้องคำนึงถึงการจัดระบบของโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย กล่าวคือ ในส่วนของจังหวัดที่อยู่ในขอบเขตของ “อีสานใต้” ตามการนิยามของ สกว. นั้น จะอยู่ในพื้นที่การดูแลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 แห่งคือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 (นครราชสีมา) และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 (อุบลราชธานี)

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ควรเน้นเฉพาะในกลุ่มจังหวัด แต่ควรเชื่อมโยงข้ามกลุ่มจังหวัด (Inter Cluster) โดยเฉพาะอีสานใต้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ (ประตูสู่อินโดจีน) เพราะหากพิจารณาในแง่พื้นที่ทางภูมิศาสตร์แล้วจะพบว่า กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมือ ACMECS (ยุทธศาสตร์ความร่วมมือเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ซึ่งมีประเทศสมาชิก 5 ประเทศประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย และกรอบความร่วมมือ GMS (ความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง Greater Mekong Sub-region : GMS) ซึ่งมีประเทศสมาชิกประกอบด้วยกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ไทย และจีนตอนใต้ (ยูนนานและกวางสี) และกรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในระดับพื้นที่ ที่ดูจะมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษาสูง ดังความเคลื่อนไหวล่าสุดคือ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ร่วมกับจังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทบทวนความร่วมมือระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต (ไทย ลาว กัมพูชา) ณ โรงแรมลายทอง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากจากส่วนกลางและท้องถิ่นเข้าร่วมการประชุมประมาณ 90 คน ที่ประชุมฯ ได้ทบทวนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต ได้แก่ จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ การพัฒนาบุคลากร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้ลดอุปสรรคในการเดินทางระหว่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในอนุภูมิภาค สนับสนุนการดำเนินการจัดทำตราสัญลักษณ์สามเหลี่ยมมรกต และเสนอให้ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดการอบรมบุคลากรทางการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกตในปี 2550

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 รองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและคณะ ได้สำรวจเส้นทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมกาญจนาภิเษกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุทยานแห่งชาติผาแต้ม หมู่บ้านโอทอปตัวอย่างท่าลี่ และหมู่บ้านโฮมสเตย์ปะอาว เพื่อจัดทำเส้นทางดูงานการท่องเที่ยวสำหรับผู้เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานระหว่างประเทศ ครั้งที่ 4 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-4 พฤษภาคม 2550 ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวตามกรอบความร่วมมือ ACMECS, GMS และ สามเหลี่ยมมรกต เพื่อบูรณาการเชื่อมโยง ดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวในกรอบต่าง ๆ ทั้งพหุภาคีและทวิภาคี จะสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นอย่างดี เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย

2. แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น ควรอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ 4 ประการคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน (Harmonious Tourism Resource Utilization Strategy) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน (Common use of Tourism Resource Strategy) ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว (Common Market of Tourism Strategy) และยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism conditions Improving Strategy)

3. ภาครัฐควรผลักดันให้ สปป.ลาว จัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ ภายใต้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้ ให้อยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องตลาดเดียว เพื่อลดการแข่งขันซึ่งกันและกัน รวมทั้งควรผลักดันให้มีข้อตกลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสร้างมาตรฐานในการเดินทางเข้าออก (Facilitation of Travel) ระหว่างประเทศ การเก็บค่าธรรมเนียม การอนุญาตในการเดินทางต่าง ๆ

4. ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวใต้ ซึ่งควร จะได้รับการแก้ไขได้แก่ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการทำความเข้าใจให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว การคลี่คลายปัญหาการผ่านแดน และการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง

5. ปัจจุบันมีบริษัททัวร์จำนวนไม่น้อยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่บริการนำเที่ยวในเขตลาวใต้ แต่ข้อเท็จจริงก็คือ package tour ที่จัดนั้นมีข้อนำสังเกต 2 ประการคือ (1) ส่วนใหญ่ไม่ได้บรรจุแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ไว้ในโปรแกรมท่องเที่ยว หากแต่เป็นลักษณะการเข้าไป

เที่ยวในลาวได้เลย (2) แหล่งท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทแม่เหล็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะกระจุกอยู่เฉพาะแขวงจำปาสักเท่านั้น

จากข้อเท็จจริงข้างต้นน่าจะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สนใจหรือให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เฉพาะที่ปรากฏในโปรแกรมทัวร์ ขณะเดียวกันบริษัททัวร์ก็ไม่กล้าที่จะเสนอขายเส้นทางใหม่ๆ ทั้งด้วยเหตุที่ไม่มีข้อมูลและเหตุที่เกรงจะไม่สามารถดึงดูดลูกค้าทัวร์ได้

ดังนั้นคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะจัดประชุมผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว เพื่อขอความร่วมมือในการนำแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวใต้ไปปฏิบัติ

15.2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ด้านการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจนำเที่ยวอีสานใต้และลาวใต้
- 1.2. กลยุทธ์การจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจพักรมในเขตอีสานใต้และลาวใต้
- 1.3. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจร้านอาหารในเขตอีสานใต้และลาวใต้
- 1.4. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจขายสินค้าและสินค้าที่ระลึกอีสานใต้และลาวใต้
- 1.5. กลยุทธ์การจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอีสานใต้ เพื่อการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. ควรมีการศึกษาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ เพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้

3. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้ กับลาว-กัมพูชา-เวียดนาม ภายใต้กรอบแนวคิดวงกลมการท่องเที่ยว

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG4950081

ชื่อโครงการ: การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้

ชื่อนักวิจัย: สมหมาย ชินนาค มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
วัชร ศรีคำ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
เสริม ผลเพิ่ม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
กาญจนา ชินนาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail address: schinnak@hotmail.com

Tik97@hotmail.com

sermsuptravel@hotmail.com

kchinnak@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 มิถุนายน 2549 – 31 พฤษภาคม 2550

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

พื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ ลาวใต้ ซึ่งหมายถึง แขวง (จังหวัด) 4 แขวงในลาวตอนใต้ได้แก่ จำปาสัก อັตตะปือ เซกอง และสาละวัน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับอีสานใต้ ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ผลการศึกษาพบว่า

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในลาวใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้า หัตถกรรม

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 46 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะปือ (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง)

(2) แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น สามารถพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากร และความต้องการของตลาด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าสามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ประมาณ 5 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง การท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

ส่วนแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงนั้น เมื่อพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่มและมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ (4) ความต้องการของตลาดที่สามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะกลาง และโครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว

(3) แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ที่พึงพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น ควรประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว และ ยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว

คำหลัก

ลาวใต้, อีสานใต้, การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง

Abstract

Project code: RDG4950081

Project title:

A study of the viability of linking tourist destinations in Southern Laos with regional tourist destinations in Southern Isan

Research team: Sommai Chinnak Ubon Ratchathani University

Watcharee Srikham Ubon Ratchathani University

Serm Phonperm Ubon Ratchathani University

Kanjana Chinnak Ubon Ratchathani Rajabhat University

E-mail address: schinnak@hotmail.com

tik97@hotmail.com

sermsuptravel@hotmail.com

kchinnak@hotmail.com

Project duration: 1 June 2006 – 31 May 2007

The research project has four main objectives: 1) to study and collect information on tourist destinations in Southern Laos; 2) to analyze and categorize Southern Lao tourist destinations; 3) to study the possibility of linking Southern Lao and Southern Isan tourist destinations; and 4) to study viable strategies for promoting sustainable tourism in the Southern Isan region and to develop linkages with neighboring countries.

The study area includes 4 provinces of Southern Laos: Champassak, Attapeu, Xekong, and Salavan, i.e. the area adjacent to Southern Isan. Research methodology is based primarily on survey data.

Results of the study:

1. Southern Lao tourism resources are diverse. The 46 tourist destinations under study here can be divided into 3 main categories: 24 'nature' destinations; 12 'historical and archaeological' destinations; and 10 'way-of-life' destinations, the

latter of which includes traditions and festivals, community life, and handicrafts. Of the 36 provincial tourism destinations, 17 are in Champassak, 12 are in Attapeu, 10 are in Xekong, and 7 are in Salavan.

2. Linkages between Southern Lao and Southern Isan tourist destinations can be viewed across two dimensions; tourism pattern development and linking the management of tourism networks. Tourism pattern development relies on suitable resources and market demands. Between Southern Laos and Southern Isan, there are 5 main tourism patterns, including ancient Khmer civilization tourism, Mekong River tourism, border tourism, eco-tourism and ethnic tourism.

Linking the management of tourism networks involves 4 main factors: 1) continuity, in which similar tourism resources can be used together; 2) the ability to integrate clustered and diverse tourism resources; 3) transportation network facilities, i.e. both present-day and future transportation routes which can foster geographical linkages; and 4) market needs, which will link Southern Laos and Southern Isan into short-, medium-, and long-term tourism networks.

3. Viable strategies for promoting sustainable tourism in the Southern Isan region, and developing linkages to neighboring countries consists of 4 main strategies: an integrated tourism development strategy; a cooperative tourism development strategy; a sharing of tourism marketing strategies; and a strategy for improving the conditions of tourism development.

Keywords:

Southern Laos, Northeastern Thailand, tourism, eco-tourism, tourist development

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	I
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	II
บทคัดย่อภาษาไทย	XV
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	XVII
สารบัญ	XIX
สารบัญตาราง	XXII
สารบัญรูปภาพ	XXIII
บทที่ 1 บทนำ	
1.1. บทนำ	1
1.2. หลักการและเหตุผล	1
1.3. วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.4. คำถามการวิจัย	2
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.6. ขอบเขตของการวิจัย	3
1.7. ระเบียบวิธีวิจัย	3
1.8. กรอบแนวคิดในการศึกษา	3
1.9. ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	3
1.11. แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	3
1.12. สรุป	3
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	4
2.1.1. แนวคิดที่ว่าการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ	4
2.1.2. กลไกในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ	6
2.2. เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
2.2.1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว	19
2.2.2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับลาวและลาวใต้	20

2.3. ลาว และลาวใต้: ว่าด้วยภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว	22
2.3.1. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	22
2.3.2. ข้อมูลแขวงและเมืองสำคัญของลาวใต้	27
2.4. สรุป	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1. บทนำ	35
3.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
3.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
3.5. การวิเคราะห์ข้อมูล	36
3.6. ระยะเวลาและสถานที่ทำโครงการวิจัย	36
3.7. ขอบเขตของการดำเนินงาน	37
3.8. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน	37
3.9. สรุป	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
4.1. บทนำ	38
4.2. ผลการศึกษา	38
4.2.1. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้	38
4.2.2. การจัดกลุ่มประเภทแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้	61
4.2.3. เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้	63
4.2.4. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน	80
4.3. อภิปรายผล	82
4.3. ข้อเสนอแนะ	84
บทที่ 5 บทสรุป	87
บรรณานุกรม	94

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. แผนที่ลาวใต้	95
ภาคผนวก ข. แผนที่แหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามจังหวัด	96
ภาคผนวก ค. สรุปแหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามประเภทและจังหวัด	102
ภาคผนวก ง. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามจังหวัด	106
ภาคผนวก จ. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	207
ภาคผนวก ฉ. แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ	209
ภาคผนวก ช. แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ	211
ภาคผนวก ซ. บทความวิจัย	228

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1. แสดงการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้	39
ตารางที่ 2. แสดงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทของ 4 แขวงลาวใต้	62
ตารางที่ 3. แสดงจำนวนและประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของ 4 แขวงลาวใต้	63
ตารางที่ 4. แสดงผลของการประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงลาวใต้ กับอีสานใต้	64
ตารางที่ 5. แสดงผลดีและผลเสียของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงลาวใต้กับอีสานใต้	68
ตารางที่ 6. แสดงการประเมินความพร้อมการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้ กับลาวใต้	70
ตารางที่ 7. แสดงจำนวนโรงแรม เกสต์เฮ้าส์ จำนวนห้องและเตียงของ 4 แขวง ปี พ.ศ. 2547	72
ตารางที่ 8. แสดงจำนวนร้านอาหารและสถานบันเทิงของ 4 แขวง ปี พ.ศ. 2547	72
ตารางที่ 9. แสดงการประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงลาวใต้ กับอีสานใต้	73
ตารางที่ 10. แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2547	75
ตารางที่ 11. แสดงนักท่องเที่ยวของ 4 แขวงลาวใต้ ปี พ.ศ. 2548	75
ตารางที่ 12. แสดงรูปแบบการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ที่เป็นไปได้	77

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1. น้ำตกตาดฟาน	42
ภาพที่ 2. น้ำตกตาดผาส้วม	43
ภาพที่ 3. การแสดงของชนเผ่าที่หมู่บ้านชนเผ่าจำลองภายในอุทยานแห่งชาติบาเจียงจะลินสุก	44
ภาพที่ 4. ภาพชาวลาและนักท่องเที่ยวรอดักบาตรที่วัดพู ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3	45
ภาพที่ 5. ดักบาตรที่วัดพู	46
ภาพที่ 6. น้ำตกคอนพะเพ็ง	49
ภาพที่ 7. ท่านสีวิไล จันทะวง อดีตหัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรม แขวงเซกอง	50
ภาพที่ 8. บ้านชนเผ่าที่แขวงเซกอง	51
ภาพที่ 9. น้ำตกตาดแฝก	52
ภาพที่ 10. โลงศพของชนเผ่ากระตุ ที่บ้านกันดอน แขวงเซกอง	53
ภาพที่ 11. บรรยากาศยามเช้าต้นเดือนมีนาคม 2550 ณ เมืองดากจิ่ง แขวงเซกอง	54
ภาพที่ 12. คณะผู้วิจัยกับท่านคำพอน หมวกเมืองซำ หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรม แขวงอัตตะปือ	56
ภาพที่ 13. วัดฟางแดง	57
ภาพที่ 14. เครื่องจักสานของชนเผ่าลาวเทิงที่สามารถหาซื้อได้ในแขวงอัตตะปือ	58
ภาพที่ 15. นักท่องเที่ยวบริเวณตาดเลาะ	60
ภาพที่ 16. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนเผ่า ระหว่างเส้นทางไปเมืองเลางาม แขวงสาละวัน	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1. บทนำ

สำหรับบทนี้จะประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ต่อไปนี้คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตของการวิจัย ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.2. หลักการและเหตุผล

แนวโน้มการท่องเที่ยวในกรณีของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ของไทย มีโอกาสที่จะแยกออกไปจากแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน เพราะสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมาพบว่าการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ การขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้รวมทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังผลการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ระยะที่ 1 ที่ระบุว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยผ่านการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ และมีการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ยุทธศาสตร์การพึ่งพาทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว, กัมพูชา) จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ให้ยั่งยืนได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นร่วมกันว่า การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้เพิ่มมากขึ้นนั้น จะต้องมองที่การท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านด้วย เหตุนี้เอง จึงจำเป็นต้องมีงานวิจัยที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ดังกล่าวที่สามารถเห็นภาพความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเขตอีสานใต้ของไทย และแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ 4 แขวงภาคใต้ของลาว ได้แก่ จำปาสัก อັตตะปือ เซกอง และสาละวัน เพื่อนำไปใช้สำหรับกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเขตพื้นที่ดังกล่าว ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคต่อไป

1.3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
2. เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 คำถามการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่เขตอีสานใต้และลาวตอนใต้ มีอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน และมีความสำคัญอย่างไร
2. แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้และลาวตอนใต้แบ่งเป็นกี่กลุ่ม อะไรบ้าง
3. เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ มีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง
4. แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

อีสานใต้ หมายถึง 6 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ตามการกำหนดนิยามของสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาค อันมีลักษณะเด่นร่วมกันประการหนึ่งคือ การมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นปราสาทขอม ได้แก่ จังหวัดชัยภูมินครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

ลาวใต้ หมายถึง แขวง (จังหวัด) 4 แขวงในลาวตอนใต้ได้แก่ จำปาสัก อັตตะปือ เซกอง และสาละวัน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับอีสานใต้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง หมายถึง การจัดการให้เกิดพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวมากกว่าหนึ่งประเทศ มีการจัดการทรัพยากร โดยมีทิศทางเพื่อให้สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกันในลักษณะเป็นสินค้าประกอบหรือใช้ร่วมกัน มีการควบคุมให้สินค้าท่องเที่ยวมีมาตรฐาน และมีราคาที่เป็นธรรมอยู่ในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวให้มีลักษณะตลาดเดียว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการขึ้นมารองรับที่สอดคล้องกัน และมีการจัดทำข้อตกลงและจัดองค์การขึ้นมารองรับการดำเนินงานให้มีการประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้เป็นพื้นที่สร้างชื่อเสียงให้กับภูมิภาคและจูงใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่เขตอีสานใต้ และลาวตอนใต้

1.7 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทั้งนี้ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะได้นำเสนอในบทที่ 3

1.8. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

คณะผู้วิจัยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ ในแง่ของที่ตั้งและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จากนั้นจึงวิเคราะห์แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างลาวใต้กับลาวใต้ก่อนที่จะนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

1.9. ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
2. ได้ทราบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
3. ได้ทราบเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ว่ามีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง
4. ได้แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

1.10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

ผลการวิจัยที่ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 และ 2 ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดในเขตอีสานใต้ ตลอดจนบริษัททัวร์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ได้

1.11. แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้ โดยบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ที่ร่วมโครงการ จะนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวไปขายให้กับนักท่องเที่ยว

1.12. สรุป

จากที่ได้นำเสนอไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนกัน (Partnership)

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้จะ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่คณะผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้ามาจากเอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาลาว ทั้งนี้งานวิจัยนี้มีการทบทวน วรรณกรรมแยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก เป็นการทำความเข้าใจกับแนวคิดที่ว่าด้วยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ประเทศว่าคืออะไร และกลไกที่จะช่วยให้การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็นไปได้ ซึ่ง จะอยู่ภายใต้หัวข้อ “แนวคิดที่เกี่ยวข้อง”

ประเด็นที่สอง เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นการสำรวจงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์การท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ซึ่งจะอยู่ภายใต้หัวข้อ “เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง”

ประเด็นที่สาม เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ใน ฐานะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากงานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยในเชิงพื้นที่ (Area Based) ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับพื้นที่ที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาเป็นเบื้องต้นก่อน ในอีกนัย หนึ่งนั้น การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ก็นับเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว เพราะ นักท่องเที่ยวย่อมต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เขากำลังจะไปเที่ยว หรือกำลัง ตัดสินใจเลือกสถานที่เพื่อการท่องเที่ยว สำหรับพื้นที่หรือ Area ที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ก็คือ ลาวใต้ (Southern Laos) อันนับเป็นภูมิภาคหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งจะอยู่ภายใต้หัวข้อ “ลาว และลาวใต้: ว่าด้วยภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว”

2.1. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1. แนวคิดที่ว่าด้วยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ให้คำนิยามการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงว่าหมายถึง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวมากกว่า หนึ่งประเทศ มีการจัดการทรัพยากรโดยมีทิศทางเพื่อให้สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกันในลักษณะ เป็นสินค้าประกอบหรือใช้ร่วมกัน มีการควบคุมให้สินค้ามีมาตรฐาน และมีราคาที่เป็นธรรมอยู่ใน ทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวให้มีลักษณะตลาดเดียว พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและบริการขึ้นมารองรับที่สอดคล้องกัน และมีการจัดทำข้อตกลงและจัดองค์การขึ้นมารองรับ การดำเนินงานให้มีการประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้เป็นพื้นที่สร้างชื่อเสียงให้กับภูมิภาค

และจุดใจนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

กรณีของประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากภายในประเทศที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาค่าครองชีพนักท่องเที่ยว หรือปัญหาการหาทำไรเกินควรจากนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ ปัญหาเรื่องความปลอดภัย และปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งปัญหาสภาพมลพิษและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมรวมถึงปัญหาภัยธรรมชาติ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีปัจจัยเสี่ยงภายนอก ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของประเทศไทย เช่น การแข่งขันระหว่างประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ที่มีความรุนแรงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การสร้างคาสิโน 2 แห่งบนเกาะเซ็นโตซ่า และย่านมารินาเบย์ ของสิงคโปร์ การเปิดนิทรรศการนานาชาติขนาดใหญ่ เอเชียเวิลด์เอ็กซ์โป (ดิสนีย์แลนด์) ของฮ่องกง การเปิดสัมปทานให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจคาสิโนอย่างถูกกฎหมายของมาเก๊า การสร้างเมืองใหม่ “ปูตราจาจา” และโครงการเคเบิลคาร์ที่เกาะลังกาวี ของมาเลเซีย เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เข้มแข็งและยั่งยืน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องแสวงหาช่องทางในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว แนวทางหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ กลยุทธ์ทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการรวมกลุ่มสร้างพันธมิตร (Alliance) หรือการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ผนึกกำลังกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศใกล้เคียงที่มีความเชื่อมโยงกันทางภูมิศาสตร์และนโยบายด้านการต่างประเทศที่หันหน้าเข้าหากัน ที่ต่างก็เป็นสมาชิกของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations- ASEAN) สมาชิกในยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawada – Chao Phrya – Mekong Economic Cooperation strategy – ACMECS) และสมาชิกของโครงการเศรษฐกิจความร่วมมือในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregional Economic Cooperation – GMS-EC) ซึ่งเป็นความร่วมมือของประเทศสมาชิกในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคให้ยั่งยืน โดยสาขาความร่วมมือหนึ่งของการพัฒนาคือการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคร่วมกัน โอกาสดังกล่าวทำให้เกิดความร่วมมือกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้ (นิรนาท แก้วประเสริฐ ระวังทอง, 2549)

2.1.2. กลไกในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวยุโรประหว่างประเทศ

ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคกำลังได้รับการปฏิบัติอย่างกว้างขวางทั่วโลก (<http://scholar.iilib.cn/Abstract.aspx?A=zgdl-e200504012>) สำหรับในกรณีของประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ สปป.ลาว นั้น ก็มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เฉพาะในส่วนของ การท่องเที่ยวเท่านั้น ความร่วมมือของทั้งสองประเทศอื่นจะนำไปสู่การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างกันนั้น สามารถมองผ่านกลไกความร่วมมือ 3 ระดับ คือ (1) ความร่วมมือระดับภูมิภาค คือความร่วมมือในประเทศอาเซียนด้านการท่องเที่ยว (2) ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค จะประกอบด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้ 3 กรอบใหญ่คือ ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบ GMS ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบ ACMECS และความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบสามเหลี่ยมมรกต (3) ความร่วมมือระดับประเทศ อันเป็นความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับลาว และความร่วมมือระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในแต่ละระดับมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

2.1.2.1. ความร่วมมือระดับภูมิภาค

ความร่วมมือระดับภูมิภาค คือความร่วมมือในประเทศอาเซียนด้านการท่องเที่ยว นั้น เริ่มต้นจากการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) ได้จัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน หรือ AFAS (Asean Framework Agreement on Service) เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 โดยกลุ่มประเทศสมาชิกได้ตกลงเปิดการเจรจาเพื่อเปิดเสรีการค้าการบริการเจ็ดสาขา รวมถึงสาขาการท่องเที่ยว

ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ถือเป็นความร่วมมือหลักด้านหนึ่งของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ต้องการทำให้เป็นรูปธรรม ความร่วมมืออย่างเป็นทางการเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1976 เมื่อคณะกรรมการการค้าและการท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

ในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ได้มีการจัดตั้งโครงการวิสัยทัศน์แห่งอาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) ผลักดันให้เกิดพาคีโนพลวัตพัฒนา เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือเชิงเศรษฐกิจภายในภูมิภาค และจัดตั้งภูมิภาคเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Region) ที่มั่นคง รุ่งเรือง และมีศักยภาพในการแข่งขันสูงในภูมิภาคเศรษฐกิจอาเซียน การแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ การลงทุนและเงินทุน ดำเนินไปอย่างเสรี การพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างเท่าเทียม ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมลดน้อยลง (เทิดชาย ชัยบำรุง, 2550)

นอกจากนี้ กลไกความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน ก็ยังมีสมาคมการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEANTA) ว่าเป็นหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่หวังผลกำไรที่มีตัวแทนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนจากประเทศสมาชิกอาเซียนในปัจจุบัน ASEANTA นับเป็นองค์กรที่ทรงอิทธิพลมากองค์กรหนึ่งทั้งในแง่ของทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภูมิภาค มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การวางแผนด้านการเติบโตและนโยบาย โดยมีกิจกรรมสำคัญคือ การจัดงานการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในอาเซียน 2005 (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2550)

2.1.2.2. ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค

2.1.2.2.1. ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบ GMS

โครงการ GMS เป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB: Asian Development Bank) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก กลุ่มประเทศ GMS มีพื้นที่รวมกันประมาณ 2 ล้าน 3 แสน ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ พื้นที่ของยุโรปตะวันตก มีประชากรรวมกันประมาณ 250 ล้านคน และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โครงการ GMS มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตรและบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถรวมทั้งโอกาสทางเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก

ระหว่างวันที่ 4-5 กรกฎาคม 2548 จีนได้เป็นเจ้าภาพการประชุม GMS Summit ครั้งที่ 2 ณ นครคุนหมิง โดยผู้นำได้ออกแถลงการณ์ร่วมคุนหมิง (Kunming Declaration) ซึ่งมีเป้าหมายคือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความปรองดองและความมั่งคั่งของอนุภูมิภาค รวมถึงความพยายามในการลดปัญหาความยากจนและ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยสนับสนุนให้มีการติดต่อและการแข่งขันระหว่างกัน นอกจากนี้ผู้นำประเทศ GMS ได้แสดงเจตนารมณ์ให้มีการลงนามในภาคผนวกและพิธีสารแนบท้ายของความตกลงขนส่งข้ามพรมแดน (GMS Cross-Border Transport Agreement) ให้เสร็จครบถ้วนภายในปี 2548 และเห็นชอบกับความริเริ่มในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้การคุ้มครองระบบนิเวศของพื้นที่ป่าไม้และต้นน้ำในอนุภูมิภาค ภายใต้โครงการ GMS Bio-diversity Corridor ทั้งนี้ได้มีการลงนามข้อตกลงในเรื่องการขนส่ง

การค้าพลังงาน การควบคุมโรคติดต่อในสัตว์ และการสื่อสารโทรคมนาคม และลารับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม GMS Summit ครั้งที่ 3 ในปี 2551

สาขาความร่วมมือของ GMS มี 9 สาขา ได้แก่ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน เกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แผนงานลำดับความสำคัญสูง (Flagship Programs) จำนวน 11 แผนงาน ได้แก่

- 1) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor)
- 2) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)
- 3) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor)
- 4) แผนงานพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม (Telecommunications Backbone)
- 5) แผนงานซื้อ-ขายไฟฟ้าและการเชื่อมโยงเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า (Regional Power Interconnection and Trading Arrangements)
- 6) แผนงานการอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน (Facilitating Cross-Border Trade and Investment)
- 7) แผนงานเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน (Enhancing Private Sector Participation and Competitiveness)
- 8) แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะความชำนาญ (Developing Human Resources and Skills Competencies)
- 9) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Strategic Environment Framework)
- 10) แผนงานการป้องกันน้ำท่วมและการจัดการทรัพยากรน้ำ (Flood Control and Water Resource Management)
- 11) แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว (GMS Tourism Development)

กลไกการทำงานของ GMS แบ่งเป็นการดำเนินการ 4 ระดับ ได้แก่

1. การประชุมระดับคณะทำงาน ของแต่ละสาขาความร่วมมือเพื่อประสานงานความคืบหน้าของกิจกรรมต่าง ๆ
2. การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส ซึ่งจัดปีละ 1-2 ครั้ง
3. การประชุมระดับรัฐมนตรี ซึ่งจัดปีละ 1 ครั้ง โดยในปี 2547 ได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 13 ณ เวียงจันทน์ สปป. ลาว ระหว่าง 13-16 ธันวาคม 2547
4. การประชุมระดับผู้นำ ซึ่งจัดทุก 3 ปี โดยกัมพูชาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับผู้นำ GMS ครั้งที่ 1 เมื่อปี 2545 และจีนจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับผู้นำ GMS ครั้งที่ 2 ในปี 2548

ความคืบหน้าการดำเนินงาน GMS ที่สำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) – เชื่อมโยงไทย-พม่า/ลาว-จีน

1.1 เส้นทางสาย แม่สาย-เชียงตุง-เชียงรุ่ง-คุนหมิง ไทยช่วยสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 แบบให้เปล่าด้วยวงเงิน 38 ล้านดอลลาร์ และได้มีการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 และเส้นทางแม่สาย-เชียงตุง-เชียงรุ่งในเดือน กรกฎาคม 2547

1.2 เส้นทางสาย เชียงของ-หลวงน้ำทา-เชียงรุ่ง-คุนหมิง ไทย จีน และ ADB ให้ความช่วยเหลือการก่อสร้างเส้นทางในส่วนของ สสป. ลาวฝ่ายละ 1 ใน 3 ของค่าก่อสร้าง โดยไทยให้ความช่วยเหลือแบบเงินกู้ผ่อนปรนด้วยวงเงิน 1385 ล้านดอลลาร์ คาดว่าจะก่อสร้างเสร็จในปี 2548 หนึ่งรัฐบาลไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะช่วยสร้าง สะพานข้ามแม่น้ำโขงที่เชียงของ-ห้วยทราย โดยจะรับผิดชอบค่าก่อสร้างครึ่งหนึ่ง และ ADB ก็แสดงความสนใจที่จะให้เงินกู้แก่ฝ่ายลาวส่วนหนึ่งด้วย

1.3 เส้นทางสาย ห้วยโก๋น-ปากแบ่ง โครงการปรับปรุงเส้นทางจากห้วยโก๋น (จ. น่าน)-เมืองเงิน (แขวงไชยบุรี)-ปากแบ่ง (แขวงอุดมไชย) ระยะทาง 49.22 กม. ซึ่งไทยจะให้ความช่วยเหลือด้วยวงเงิน 840 ล้านดอลลาร์ โดยเป็นเงินกู้ผ่อนปรน (ร้อยละ 70) และเงินให้เปล่า (ร้อยละ 30) คาดว่าจะก่อสร้างเสร็จในปี 2549 โดยเส้นทางนี้จะสามารถเชื่อมต่อกับ จ. น่าน ไปยังประเทศจีน (ผ่านทางไชยบุรี-ป๋อเต๋น) และเชื่อมต่อไปยังหลวงพระบาง

2. การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) – เชื่อมโยงพม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม

2.1 ฝั่งตะวันออก: มุกดาหาร-สะพานนะเขต-ดองฮา-เว้-ดานัง

- สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ไทยและลาวได้กู้เงินจาก JBIC มาดำเนินการก่อสร้างเป็นวงเงิน 4,700 ล้านดอลลาร์ (ส่วนของไทย 2,300 ล้านดอลลาร์) ได้มีการลงนามสัญญาจ้างก่อสร้างสะพานเมื่อ 3 ธ.ค. 2546 และเปิดใช้เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ปี 2549

- เส้นทางหมายเลข 9 (ในลาว) การปรับปรุงและซ่อมแซมเส้นทาง สะพานนะเขต-เมืองพินแดนสวรรค์ ระยะ ทางประมาณ 210 กม. โดย JICA และ ADB ให้การสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งได้เปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ 23 เม.ย. 2547

- เส้นทางหมายเลข 9 (ในเวียดนาม) และท่าเรือน้ำลึกดานัง ADB JBIC และรัฐบาลเวียดนามให้การสนับสนุนด้านการเงินในการก่อสร้างเส้นทางลาวบ่าว-ดองฮา อุโมงค์ไฮ วัน และการปรับปรุงท่าเรือน้ำลึกดานัง

2.2 ฝั่งตะวันตก: แม่สอด-เมาะลำไย ไทยจะให้ความช่วยเหลือเส้นทางช่วงแม่สอด-เมียวดี-กอกะเร็ก-พะอั้น-ท่าดอน ระยะทางประมาณ 198 กม (โดยจะสร้างถนนให้เปล่าในช่วง 18 กม. แรก

และให้กู้ในส่วนที่เหลือ) ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางแม่สอด-เมียวดี-เมะล่าย โดยรัฐบาลไทย ตกลงในหลักการที่จะให้เงินกู้สำหรับการก่อสร้างช่วงกอกะเร็ก-เมะล่าย ในระยะ ต่อไป

3. การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) – เชื่อมโยง ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม

3.1 เส้นทาง ตราด-เกาะกง-สแรมแปด เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเลียบชายฝั่งทะเลไทย-กัมพูชา-เวียดนาม (R10) โดยไทยให้ความช่วยเหลือแบบเงินกู้ผ่อนปรน 567.7 ล้านบาท เพื่อการปรับปรุงถนนระยะทาง 151.5 กม. และให้เปล่า 288 ล้านบาท เพื่อการก่อสร้างสะพานขนาดใหญ่ 4 แห่ง

3.2 เส้นทาง ช่องสง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ การปรับปรุงถนนระยะทาง 167 กม. ซึ่งจะเชื่อมโยงระหว่างภาคอีสานใต้ของไทยกับเมืองเสียมราฐ โดยเริ่มเจรจาเงื่อนไขสัญญาเงินกู้กลางปี 2547

4. ความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามแดนในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross Border Transport Agreement)

เป็นความตกลงที่ช่วยอำนวยความสะดวกการผ่านแดน และข้ามแดนของคนและสินค้าในอนุภูมิภาคประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศได้ให้สัตยาบันความตกลงฯ แล้ว และได้มีการประกาศการมีผลบังคับใช้ของความตกลงฯ (ส่วนกรอบความตกลง) เมื่อ 30 เม.ย. 47 และตั้งแต่วันที่ 2546 ประเทศสมาชิกได้เจรจาในรายละเอียดของส่วนภาคผนวกแนบท้ายความตกลงฯ (Annex) 16 ฉบับและพิธีสาร (Protocol) 3 ฉบับ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการจาก ADB และ ESCAP

5. ความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน (Quadripartite Agreement on Commercial Navigation on Lancang – Mekong River)

ไทย ลาว พม่า จีน ได้ลงนามร่วมกันในความตกลงว่าด้วยการเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง เมื่อวันที่ 20 เม.ย. 2543 ณ จังหวัดท่าขี้เหล็ก ประเทศพม่า และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนเมษา 2544 โดยความตกลงฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อการอำนวยความสะดวกการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขงตอนบน และจีนได้ให้การสนับสนุน การปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือ (เคลื่อนย้ายเกาะแก่งและหาดตื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือในลำน้ำโขงตลอดช่องแนวช่องทางเดินเรือ 331 กิโลเมตร เพื่อให้ช่องทางมีขนาดกว้างไม่ต่ำกว่า 35 เมตร และลึกประมาณ 3 เมตร) ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จแล้ว 10 จุด ส่วนจุดสุดท้ายที่บริเวณแก่งคอนผีหลง ครม. ได้มีมติเมื่อ 8 เม.ย. 2546 มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบด้านต่างๆ (ในไทย) ที่ยังมีความกังวลอยู่ บัดนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวได้เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยระบุว่าผลกระทบของโครงการฯ ต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยว

โบราณสถานและวัฒนธรรม จะอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามผลจากการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่ยังมีข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับโครงการนี้อยู่

6. ความร่วมมือด้านพลังงาน

ประเทศ GMS ได้ลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการซื้อขายไฟฟ้าและการสร้างเครือข่ายสายส่งระหว่างรัฐบาล 6 ประเทศลุ่มแม่น้ำโขง (Inter-Governmental Agreement on Regional Power Trade) เมื่อ 3 พ.ย. 2545 โดยความตกลงนี้มีจุดประสงค์ให้ประเทศสมาชิกร่วมมือและวางแผนพัฒนาระบบส่งไฟฟ้าที่ประหยัด และมีความมั่นคง รวมไปถึงกลไกในการดำเนินการซื้อขายไฟฟ้าในอนุภูมิภาค

7. ความร่วมมือด้านโทรคมนาคม

ประเทศไทยโดยบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินการจัดสร้างโครงข่ายระบบเคเบิลใยแก้วตามโครงการ Telecommunication Backbone Project ในส่วนของไทยครบทุกจุดที่เกี่ยวข้องแล้ว และยังได้เปิดให้บริการในเส้นทางระหว่างอรัญประเทศ (ไทย)-ปอยเปต (กัมพูชา) และระหว่างหนองคาย (ไทย)-เวียงจันทน์ (สปป.ลาว) แล้ว ขณะนี้รอความพร้อมในการเชื่อมโยงกับจีน พม่า และจุดเชื่อมโยงอื่นๆ ของลาว

8. ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

โครงการจัดทำแผนการตลาดท่องเที่ยว Six Countries One Destination โดยมี Agency for Coordinating Mekong Tourism Activities (AMTA) ซึ่งตั้งสำนักงานอยู่ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นศูนย์ประสานงานหลักด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศในรูปแบบของ package tour โดยจะเน้นตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ 3 แนวหลัก ตลอดจนการศึกษา GMS Visa เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจากนอกอนุภูมิภาค

9. ความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ไทยส่งเสริมให้มีการดำเนินตามแผนงาน Phnom Penh Plan ซึ่งเป็นแผนงานพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและระดับกลาง อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยเฉพาะการดำเนินงานของ AIT และสถาบันลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Institute) ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี 2537 โดยเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลนิวซีแลนด์กับรัฐบาลไทย (Ministry of Foreign Affairs Thailand, 2007)

2.1.2.1.2. ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบ ACMECS

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawadi-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy- ACMECS) เป็นความร่วมมือกัน 5 ประเทศ คือ ไทย สหภาพพม่า กัมพูชา เวียดนาม และลาว เป็นกรอบแนวความคิดเพื่อการพัฒนาในระดับอนุภูมิภาค ในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน โดยยุทธศาสตร์ ACMECS มีเป้าประสงค์

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจตามแนวชายแดน ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายภาคอุตสาหกรรมและการผลิตไปยังบริเวณที่มีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบโอกาสในการจ้างงาน ลดความแตกต่างของรายได้ ส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงร่วมกันอย่างยั่งยืน

ผู้นำประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และไทยได้ประชุมร่วมกันเป็นครั้งแรกภายใต้กรอบความร่วมมือ ACMECS เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ที่เมืองพุกาม สหภาพพม่า ในการประชุมดังกล่าว ผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาพุกาม ที่จะมีความร่วมมือระหว่างกันในสาขาความร่วมมือสำคัญ 5 สาขา และให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วยโครงการร่วม 46 โครงการ และโครงการทวิภาคี 224 โครงการซึ่งจะมีการดำเนินการภายในระยะเวลา 10 ปี โดยผู้นำประเทศสมาชิกต่างเห็นชอบร่วมกันให้เรียกกรอบความร่วมมือนี้ว่า ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี – เจ้าพระยา – แม่โขง

จากแผนปฏิบัติการ ACMECS ได้มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและลาวซึ่งมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

1. การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
2. เขตประกอบการอุตสาหกรรม เขตการผลิตร่วม เน้นใช้ GSP วัตถุประสงค์ และแรงงาน
3. Logistic Industry
4. การเชื่อมโยงธุรกิจบริหาร
5. ตลาดกลางสินค้าเกษตรร่วม
6. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน โดยมีโครงการเมืองพี่ เมืองน้อง (Sister Cities) คือ เชียงแสน-บ้านต้นผึ้ง มุกดาหาร-สะหวันนะเขต เชียงของ-บ้านห้วยทราย และนครพนม-ท่าแขก ทั้งนี้มีโครงการเร่งด่วนภายใต้ความร่วมมือ 5 สาขา ระหว่างไทยและลาวประกอบไปด้วย

1. การอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน

1.1 การจัดตั้งศูนย์ให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service: OSS) ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมระดับทวิภาคีระหว่างศุลกากรแต่ละประเทศ จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษารายละเอียดโครงการทั้งด้าน OSS และการจัดพิธีการศุลกากรแบบเรียบง่าย ในพื้นที่สะหวันนะเขต มุกดาหาร

1.2 โครงการเร่งด่วนที่จะขอรับจัดสรรงบประมาณในปี 2547 ได้แก่ โครงการศึกษาเพื่อจัดตั้งตลาดกลางการค้าส่งและส่งออกในลาว

2. ความร่วมมือด้านการเกษตร-อุตสาหกรรม

2.1 การลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าจากโครงการน้ำเทิน 2 เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2546 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้ลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าจากโครงการน้ำเทิน 2 ที่กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว รวมถึงการพัฒนาระบบสายส่งเชื่อมมายังประเทศไทย

2.2 โครงการตามแผนปฏิบัติการระดับทวิภาคี และอยู่ภายใต้การลงนามคำแถลงร่วมกันเกี่ยวกับความร่วมมือในการศึกษาและพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและเขตเศรษฐกิจพิเศษระหว่างไทย-ลาว คือโครงการการศึกษาความเหมาะสมการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ/นิคมอุตสาหกรรม ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน

2.3 การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการลงทุน โดยกำหนดรูปแบบการพัฒนาตามศักยภาพการเชื่อมโยงเมืองชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ จังหวัดมุกดาหาร พัฒนาเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน โดยเฉพาะการบริการขนส่งและการแปรรูปเกษตร

3. การเชื่อมโยงทางด้านการคมนาคม ได้แก่

3.1 โครงการที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างและโครงการที่ดำเนินแล้วเสร็จคือ

- สะพานข้ามแม่น้ำเหือง (เลย-ไชยะบุรี) ดำเนินการแล้วเสร็จและเปิดให้บริการ เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2547

- การปรับปรุงสนามบินวัดไติ นครเวียงจันทน์ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและเปิดให้บริการแล้ว

- สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและเปิดให้บริการแล้ว

- เส้นทางเชียงของ-ห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น ระยะทางรวม 250 กิโลเมตร ได้ดำเนินการก่อสร้างปี 2547 และคาดว่าจะแล้วเสร็จปี 2550

3.2 โครงการที่อยู่ระหว่างออกแบบเตรียมการก่อสร้าง คือ

- ห้วยโก้น/เมืองเงิน-ปากแบ่ง ระยะทาง 50 กิโลเมตร ยังไม่มีการก่อสร้าง เนื่องจากยังหาผู้รับเหมาไม่ได้

- ทางรถไฟหนองคาย-ท่านาแล้ง ระยะทาง 4 กิโลเมตร เริ่มศึกษางานการก่อสร้าง ต้นปี 2548 ระยะเวลา 3 ปี คาดว่าจะเสร็จปลายปี 2550

3.3 โครงการที่อยู่ระหว่างจัดทำรายละเอียดและเตรียมแหล่งเงิน คือ

- โครงการรูดยางถนนระยะทาง 1.2 กิโลเมตร เชื่อมโยงถนนสายหลักระหว่างทางหลวงหมายเลข 13 ตอนเหนือ กับ ถนนสายเชื่อมไปศรีสว่างวงศ์ในเมืองหลวงพระบาง

- การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างน่าน-หลวงพระบางโดยตรง (ห้วยโก้น-หงสา-จอมเพชร-หลวงพระบาง) ระยะเวลา 150 กิโลเมตร

4. การท่องเที่ยว

4.1 การอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

- การจัดทำ ACMECS Single Visa กับประเทศเพื่อนบ้าน
- การยกเว้นให้คนชาติกัมพูชา ลาว พม่า ไม่ต้องชำระค่าทำการในการเดินทางเข้าออกไทย บริเวณแนวแดน
- การขยายพื้นที่การใช้บัตรผ่านแดนและผ่านแดนชั่วคราว กล่าวคือ ในพื้นที่มุกดาหาร-สหัสวันนะเขต ให้นักท่องเที่ยวสัญชาติลาว สามารถใช้บัตรแดนเดินทางเข้าถึงจังหวัดมุกดาหารและนครพนม

4.2 การเปิดเส้นทางการบินเชื่อมโยง โดยบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้เพิ่มเส้นทางการบินอย่างกรุงเทพฯ-เชียงใหม่-หลวงพระบาง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2546 (โครงการศึกษาความเหมาะสมเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสหัสวันนะเขต-เซโน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2548)

2.1.2.1.3. ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบสามเหลี่ยมมรกต

ความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) เป็นแนวความคิดที่เริ่มขึ้น เมื่อเดือนมิถุนายน 2543 ซึ่ง นายกรัฐมนตรีกัมพูชาได้เสนอให้ไทย กัมพูชา และลาว มีความร่วมมือในลักษณะสามเหลี่ยมเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ทั้งสามประเทศมีพรมแดนร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งฝ่ายไทยเห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ โดยกัมพูชาจะหาทางทำให้ลาวเข้าร่วมกรอบความร่วมมือนี้ ในส่วนของไทยได้ติดตามความคืบหน้าของการเข้าร่วมของลาวอย่างใกล้ชิดในระดับของกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่าย และได้พยายามหาทางอื่นอีกทางหนึ่ง โดยขอให้ลาวรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสามเหลี่ยมมรกต เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองร่วมกัน และต่อมอลาวได้ตอบรับเข้าร่วมความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกตและรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งแรกตามที่ฝ่ายไทยเสนอ

ต่อมาคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 12 ก.พ. 45 ให้จัดตั้งคณะทำงานด้านสารัตถะของความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต ตามที่กระทรวงฯ เสนอ โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน ปลัดกระทรวงฯ เป็นรองประธาน และผู้แทนหน่วยงานต่างๆ เป็นคณะทำงาน และเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2545 คณะทำงานด้านสารัตถะของความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกตได้จัดประชุมครั้งที่ 1/2545 มีมติให้พื้นที่ความร่วมมือของไทยควรครอบคลุมอุบลราชธานี และศรีสะเกษ และได้กำหนดสาขาความร่วมมือที่สามารถดำเนินการได้โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการฯ ได้แก่ การท่องเที่ยว การเกษตร อุตสาหกรรมแปรรูปรายย่อย และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กลไกการประชุมระดับรัฐมนตรี กำหนดให้จัดแบบ back-to-back กับการประชุมระดับรมต. ECS (หรือ ACMECS ในปัจจุบัน)

พื้นที่ความร่วมมือ ได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชา และตอนใต้ของลาวโดยจังหวัดหลักของความร่วมมือ คืออุบลราชธานีและศรีสะเกษของไทย พระวิหารและอุดรมีชัยของกัมพูชา และจำปาสักและสาละวันของลาว โดยมีจุดผ่านแดนถาวรสามเหลี่ยมมรกต 3 จุดคือ กัมพูชา (Chorm) – ไทย (ช่องสง่า ศรีสะเกษ) กัมพูชา (Don Kralor) – ลาว (Veunkham) และ ลาว (วังเต่า) – ไทย (ช่องเม็ก อุบลราชธานี)

การประชุมที่สำคัญ ได้แก่

1. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส ว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2546 ที่เวียงจันทน์ สปป. ลาว มีปลัดกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น (นายเดช บุญนาค) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทน
2. การประชุม รมต. ว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2546 ที่เมืองปากเซ สปป. ลาว มี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น (นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทน และมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงท่องเที่ยวฯ (นายสนธยา คุณปลื้ม) เข้าร่วมด้วย
3. การประชุมคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 – 16 ธันวาคม 2546 ที่จังหวัดอุบลราชธานี
4. การประชุมคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 17 – 18 ธ.ค. 47 ที่เมืองเสียมราฐ (ไม่มีผู้แทนกระทรวงฯ เข้าร่วม มีเฉพาะผู้แทนกระทรวงท่องเที่ยวฯ และผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ความร่วมมือเข้าร่วม)
5. การประชุมเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 – 22 กรกฎาคม 2548 ที่เมืองสาละวัน สปป. ลาว
6. การประชุมคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 15 – 17 ธันวาคม 2548 ที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก
7. การประชุมคณะทำงานระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 3-4 พฤษภาคม 2550 ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการดำเนินงานที่สำคัญมีดังนี้

1. กระทรวงการท่องเที่ยวฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมฝ่ายไทยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับชาติ และคณะกรรมการระดับท้องถิ่น โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2546

2. กรมวิเทศสหการ กระทรวงการต่างประเทศ ได้สนับสนุนงบประมาณในโครงการปรับปรุง ศูนย์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต ที่แขวงจำปาสักของลาว ทั้งในด้านครุภัณฑ์และ อุปกรณ์สำนักงานต่างๆ ตลอดจนการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยศูนย์ดังกล่าวได้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในช่วงการประชุม ครม. ร่วมไทย – ลาว เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2547

3. ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น (ดร. สรจักษ์ เกษมสุวรรณ) ได้นำ คณะทูตานุทูตและคู่สมรสจำนวน 46 ราย จาก 28 ประเทศ และสื่อมวลชนจากสามประเทศจำนวน 18 ราย เดินทางไปทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต ระหว่างวันที่ 11-14 มีนาคม 2547 โครงการนี้นับเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต และเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของสามประเทศให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ และสร้างความตื่นตัวให้กับภาคเอกชน ตลอดจนส่วนราชการท้องถิ่นให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมทั้ง สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของฝ่ายไทย ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจร่วมกัน

4. กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ร่วมกับองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) สำรวจพื้นที่สามเหลี่ยมมรกตเพื่อจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการตลาด เมื่อวันที่ 6-18 พฤษภาคม 2547 และร่วมกันนำเสนอแผนต่อที่ประชุมคณะกรรมการ WTO ประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 41 เมื่อวันที่ 3-7 มิถุนายน 2547

5. จากการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 15 - 17 ธันวาคม 2548 ที่เมืองปากเซ WTO และ UNDP แจ้งว่าพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวของทั้งสามประเทศทั้งในด้านวิชาการและแหล่งเงินทุน รวมทั้งการสนับสนุนเงินทุนในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของสามเหลี่ยมมรกต และการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งในโอกาสเดียวกันนี้ ประเทศไทยประกาศรับเป็นเจ้าภาพจัดการฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสำหรับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของประเทศสมาชิก ในช่วงต้นปี 2549 และจะเป็นเจ้าภาพจัด FAM trip สำหรับภาคเอกชนและสื่อมวลชนในสามเหลี่ยมมรกตต่อไป

6. จากการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 3-4 พฤษภาคม 2550 ณ จังหวัดอุบลราชธานี น.ส.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์ รองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เปิดเผยว่าสาระสำคัญ คือ นำแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต ไทย-ลาว-กัมพูชา เข้าร่วมจัดลำดับเพื่อพัฒนา ซึ่งไทยได้เสนอแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ผาแต้ม ผาชนะได ภูซ่องนาย้อย เขื่อนสิรินธร และเทศกาลแห่เทียน จังหวัดอุบลราชธานี อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารจังหวัดศรีสะเกษ หมู่บ้านผ้าไหม และหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

ส่วนลาวเสนอคอนพะเพ็ง น้ำตกหลี่ผี มรดกโลกวัดภู และอุทยานแห่งชาติเซเปียง และฝายกัมพูชาเสนอปราสาทพระวิหาร แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในอำเภออัลลองเวง สะพานโบราณโອຊີค และทะเลสาบโลมา โดยหลักการพิจารณาการจัดลำดับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต จะคำนึงถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาถึงปัจจัยในด้านสิ่งแวดล้อม ความยากจน ความปลอดภัย และการรักษาความปลอดภัย และความร่วมมือของประชาชน

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาประเด็นความร่วมมือเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวในพื้นที่ เรื่องจุดผ่านแดนระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำวีซ่าและบัตรผ่านแดนที่ด่านชายแดน โดยฝ่ายลาวแจ้งว่าได้ขยายระยะเวลาพำนักจาก 3 วัน เป็น 7 วัน ส่วนค่าธรรมเนียม และการอำนวยความสะดวกอื่นแต่ละฝ่ายจะนำไปรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศตนเพื่อสนับสนุนต่อไป รวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้านท่องเที่ยว โดยฝ่ายกัมพูชาเสนอให้ฝ่ายไทยให้ความร่วมมือส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต ส่วนไทยเสนอจัดการอบรมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ประเทศสมาชิก

“ที่ประชุมพิจารณาหลายประเด็น ทั้งเรื่องโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวไทยได้ขอความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวกับเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชม ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนเพิ่มขึ้น ควบคู่กับพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการ โดยอบรมเสริมสร้างทักษะความรู้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการ รวมถึงจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรด้านท่องเที่ยว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจัดทำตราสัญลักษณ์สามเหลี่ยมมรกต และการหารือระดับผู้นำของประเทศในสามเหลี่ยมมรกต ไทย ลาว กัมพูชา”

สำหรับการประชุมครั้งนี้ นายหวัง รัตนะวง รองประธานการท่องเที่ยวแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนลาว ส่วนกัมพูชามี นายโกสม สโรจน์ อธิบดีกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นหัวหน้าคณะ (เดลินิวส์, 8 พฤษภาคม 2550)

2.1.2.3. ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระดับประเทศ

ความร่วมมือระดับประเทศ เป็นความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับลาว ทั้งนี้ความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว จะมี 3 รูปแบบ คือ (บงกช หงษ์คำมี, 2542)

1. ความร่วมมือในระดับรัฐบาลกับรัฐบาล ซึ่งมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ สปป.ลาว เป็นกลไกหลักในความร่วมมือในระดับประเทศ ในระดับท้องถิ่นจะมีความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและแขวง มีผู้ว่าราชการจังหวัด และเจ้าแขวงเป็นประธาน โดยมีคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน และการประชุมปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการของผู้ว่าราชการจังหวัดเจ้าแขวง และคณะทำงานเฉพาะกิจด้านต่าง ๆ เป็นกลไกในการทำงาน

2. ความร่วมมือระหว่างเอกชนไทยกับรัฐบาล สปป.ลาว ที่มี 2 ลักษณะ คือ

2.1. การที่เอกชนไทยเข้าไปลงทุนในกิจการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน สปป.ลาว

2.2. เอกชนไทย (นักธุรกิจชายแดนหรือประธานชมรมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดชายแดน) ร่วมมือกับบริษัทท่องเที่ยวที่เป็นของรัฐบาลลาว และบริษัทท่องเที่ยวที่เป็นของรัฐบาลเวียดนาม ร่วมมือกันสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว ในไทย ลาว และเวียดนาม ในอนาคตจะมีการร่วมมือกันในการทำธุรกิจท่องเที่ยว 3 ประเทศร่วมกัน

3. ความร่วมมือระหว่างเอกชนไทยและเอกชน สปป.ลาว ในรูปแบบร่วมมือกันทำธุรกิจท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยวไทยและบริษัทท่องเที่ยว สปป.ลาว ลงนามเป็นคู่สัญญาที่จะส่งนักท่องเที่ยวให้แก่กัน ความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ไทย-ลาว ทั้งในระดับรัฐบาลและในระดับท้องถิ่น การดำเนินงานร่วมกันเป็นไปค่อนข้างดี ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวทำให้เกิดความสะดวกและประหยัดในการเดินทางท่องเที่ยวใน สปป.ลาวเพิ่มขึ้น สปป.ลาว ปรับตัวได้ค่อนข้างเร็ว ในด้านการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2541 ได้ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบการเข้าเมือง ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้า สปป.ลาว ได้โดยอิสระไม่ต้องมีการค้าประกันเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้เอื้ออำนวยต่อความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย - ลาวค่อนข้างมาก ไทยกับ สปป.ลาว มีแผนความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวประจำปีตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา และมีผลงานสามารถบรรลุตามแผนที่วางไว้ได้ ประเทศไทยมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ สปป.ลาว ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ สปป.ลาว มาโดยตลอด มีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ ของ สปป.ลาว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีความผูกพันที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน สามารถเข้าใจสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของแต่ละประเทศได้ดี นับว่าความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวไทย-สปป.ลาว เป็นความร่วมมือที่ดีที่สุดที่จะเป็นหัวหอกนำไปสู่ความร่วมมือที่ดีระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ในด้านอื่นๆ ต่อไป

2.2. เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้คณะผู้ศึกษาจะแยกหัวข้อของเอกสารออกเป็น 2 หัวข้อย่อยคือ หัวข้อแรก เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว หัวข้อที่สอง เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับลาวและลาวใต้

2.2.1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว

พุทธรักษ์ พิจิตร (2545) ศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวในด้านการแข่งขันและการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม้ว่าจะเป็นงานศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น แต่ก็มีความน่าสนใจ งานศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ภูมิหลัง และการขยายตัวของการท่องเที่ยวใน สปป.ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1991-1999 2) ศึกษาถึงศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในช่วงปี ค.ศ. 1991-1999 และศักยภาพในการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ สปป.ลาว และ 3) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวในปัจจุบันของ สปป.ลาว โดยการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่และร้อยละ เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1991-1999 มีการขยายตัวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งการเพิ่มขึ้นดังกล่าวไม่ได้เป็นตัวชี้ว่า สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีความได้เปรียบในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในอนาคต

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าดัชนีความได้เปรียบที่ใช้วัดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวของ สปป.ลาว นั้น มีค่าต่ำกว่า 1 ซึ่งหมายถึงมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีความได้เปรียบของเอเชียแปซิฟิกในตลาดท่องเที่ยวที่สำคัญ ยกเว้นในตลาดฝรั่งเศสเท่านั้นที่มีค่าดัชนีความได้เปรียบของ สปป.ลาว สูงกว่า 1 และเมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีดังกล่าวกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ พบว่า สปป.ลาว มีค่าดัชนีความได้เปรียบต่ำกว่า แต่ค่าดัชนีความได้เปรียบของ สปป.ลาว มีค่าเทียบเท่ากับค่าดัชนีความได้เปรียบของประเทศจีน อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ก็ยังเป็นประเทศที่มีความไม่พร้อมในหลายๆ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว

ถึงแม้ว่าการขยายตัวของการท่องเที่ยวใน สปป.ลาว จะมีแนวโน้มสูงขึ้นก็ตาม แต่การขยายตัวดังกล่าวก็ประสบปัญหาและอุปสรรคอีกมากมาย เช่น ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการท่องเที่ยว ปัญหาความไม่เข้าใจในประโยชน์ของการท่องเที่ยวของประชาชน ปัญหาที่นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ และปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ถึงแม้ สปป.ลาว จะมีศักยภาพความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างต่ำก็ตาม แต่ สปป.ลาว ก็ยังมีศักยภาพสูงในการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และยังพบอีกว่า สปป.ลาว สามารถที่จะมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่

น่าสนใจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ในอนาคต ถ้าหากว่าปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ถูกค้นพบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ถูกนำมาพิจารณาและแก้ไขให้ล่วงไปได้ (พุทธรักษ์ พิจิตร, 2545)

2.2.2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับลาวและลาวใต้

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ (2545) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ 5 แขวงลาวตอนล่างไว้ในงานวิจัยเชิงสารคดีเรื่อง “สะพานนะเขต สาละวัน เขกอง จำปาสักและอัตตะปือ: ห้าแขวงลาวตอนล่าง” ซึ่งนับเป็นผลงานของนักวิชาการไทยรุ่นแรกๆ ที่สามารถนำเสนอข้อมูลเกือบทุกด้านเกี่ยวกับลาวตอนล่าง ทำให้คนไทยได้รู้จักลาวและลาวตอนล่างมากขึ้น และถือว่าเป็น “คู่มือท่องเที่ยวลาวใต้” ที่สำคัญอีกเล่มหนึ่ง โดยสาระสำคัญโดยสังเขปมีดังนี้

สะพานนะเขต สาละวัน เขกอง จำปาสักและอัตตะปือ 5 แขวงลาวตอนล่าง มีพื้นที่อยู่ในเขตลาวตอนล่างของ สปป.ลาว อาณาเขตทิศเหนือติดกับแขวงคำม่วน ทิศใต้ติดกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันออกติดกับประเทศเวียดนาม ทิศตะวันตกติดกับประเทศไทย รวมพื้นที่ทั้งหมด 65,865 ตารางกิโลเมตร ประชากรรวม 1,759,000 คน คิดเป็นร้อยละ 34.55 ของประชากรทั้งประเทศ

ภูมิประเทศของลาวตอนล่าง แบ่งเป็น 3 เขต คือเขตภูเขา มีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งแต่ส่วนกลางของลาวตอนล่าง ไปจรดชายแดนเวียดนาม เป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าลาวเทิง เขตที่ราบสูงอยู่ระหว่างแขวงสาละวัน เขกอง และจำปาสัก มีพื้นที่ประมาณ 10,000 ตารางกิโลเมตร เป็นเขตที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของลาวตอนล่าง ปัจจุบันเป็นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด โดยเฉพาะเป็นแหล่งผลิตกาแพที่ใหญ่ที่สุดของ สปป.ลาว และเขตที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างกลางลาวตอนล่างมาจรดประเทศไทย เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาขา เป็นที่อยู่อาศัยของลาวลุ่ม ซึ่งมีลักษณะทางชาติพันธุ์ วิถีชีวิตและวิถีวัฒนธรรมด้านต่างๆ ไม่ต่างจากชาวอีสานของไทย

ลาวตอนล่างมีประชากรดั้งเดิม 2 กลุ่ม คือชนเผ่าลาวลุ่ม กับชนเผ่าลาวเทิง ชาวลาวลุ่มอาศัยตามเขตที่ราบลุ่ม ดำรงชีวิตด้วยการปลูกข้าวนาดำ จับปลา จักสาน ทอผ้า อยู่บ้านไม่มีเสาแปดแควน มีหมอลำเป็นสันตนาการ รับประทานอาหารเหนียว นับถือพุทธศาสนา ใช้ภาษาตระกูลไท-ลาวอาศัยหนาแน่นในแขวงสะพานนะเขตกับแขวงจำปาสัก และอาศัยในเมืองหลักทั่วทุกแขวง เพื่อทำการค้าขายและรับราชการ ส่วนชาวลาวเทิงอาศัยในเขตที่ราบสูงและภูเขา ดำรงชีวิตด้วยการปลูกข้าวไร่แบบหมุนเวียนพื้นที่ ในกลุ่มชนเผ่าลาวเทิงยังมีหลายเผ่าย่อย แต่ทุกเผ่าก็มีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมคือ การนับถือผี สืบกอกตี้มเหล้าไห สะพายเครื่องสานติดหลังขณะออกทำงาน ทอผ้าโดยใช้มือที่ผูกติดกับลำตัว และใช้ภาษาตระกูลมอญ-เขมร เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ชนเผ่าลาวเทิงจำนวนหนึ่งก็เข้ามามีบทบาทในระบอบรัฐราชการตั้งแต่ระดับเจ้าแขวง จนถึงหัวหน้าฝ่ายงานประจำแขวง

ปัจจุบันภาครัฐได้เอาใจใส่ต่อชนเผ่าลาวเทิง ทั้งด้านการศึกษาโดยจัดให้มีโรงเรียนชนเผ่าโดยเฉพาะ และส่งเสริมการทำกินบนพื้นที่ที่ถาวรเช่นกันกับชาวลาบลุ่ม

พื้นที่ลาวตอนล่าง มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของลาวหลายอย่างเช่น ป่าไม้ แร่ใยหิน ทองคำ ตะกั่ว เหล็ก โดยเฉพาะทรัพยากรจากสายน้ำที่กระจายอยู่ในพื้นที่ที่สามารถนำขึ้นมาใช้ประโยชน์ต่อระบบการปลูกข้าว 2 ฤดู และการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนเซเช็ด และเขื่อนห้วยเหาะ ซึ่งอยู่บนพื้นที่ลาวตอนล่าง นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติหลายแห่งยังสามารถแปรรูปสู่การท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อาทิบริเวณมหานทีสีพันดอน อันเป็นที่ของเกาะแก่งจำนวนมากกลางแม่น้ำโขง ซึ่งโอบอุ้มวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเฉพาะตน และตอนท้ายของเขตสีพันดอนยังมีน้ำตกขนาดใหญ่และสวยงามอีก 2 แห่งคือ น้ำตกคอนพะเพ็งและน้ำตกหลี่ผี ริงเป็นสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวเป็นจำนวนมาก

ลาวตอนล่างจึงมีลักษณะเด่นที่สำคัญ ทั้งด้านวิถีชีวิตและวิถีวัฒนธรรมของชนเผ่าลาบลุ่มกับลาวเทิง ในด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านประเพณีพิธีกรรมผสมผสานกับสภาพภูมิประเทศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นอกจากนี้ยังมีมิติด้านแหล่งโบราณคดี และแหล่งประวัติศาสตร์ทั้งระยะไกลและระยะใกล้ที่มีคุณค่าทางวิชาการและการศึกษาหลายแห่ง อาทิ ผาแต้ม ปราสาทหินวัดพู ท่าเรือกำปัน และเส้นทางรถไฟของฝรั่งเศส ฯลฯ

ลาวตอนล่างมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยมาตั้งแต่บรรพกาล แต่ในช่วงที่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2518 ความสัมพันธ์ระหว่างลาวตอนล่างกับไทยก็เป็นที่ไปอย่างกระท่อนกระแท่นในลักษณะเคลือบแคลงต่อกัน อันเป็นผลมาจากอุดมการณ์ในลัทธิการปกครองที่ฝ่ายหนึ่งปกครองด้วยระบอบเสรีนิยม ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม แต่ปัจจุบันลาวตอนล่างกับไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ตั้งแต่ระดับประชาชน ภาครัฐและการนโยบายของประเทศ ทั้งนี้เป็นผลมาจากแนวความคิดดำเนินความสัมพันธ์ที่ยึดประโยชน์ส่วนรวมทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ แทนความแตกต่างทางด้านลัทธิการปกครอง ส่งผลดีต่อการค้าขาย การท่องเที่ยว การศึกษา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ส่งผลเชิงปฏิบัติที่สำคัญคือ ทั้งสองประเทศได้ร่วมกันลงทุนสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 เชื่อมระหว่างแขวงสะหวันนะเขตกับจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งกำลังดำเนินการ (ปัจจุบันเปิดใช้แล้วเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2549 - คณะผู้วิจัย) สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งนี้นอกจากจะเชื่อมความสัมพันธ์ และก่อประโยชน์อย่างไพศาลระหว่างประเทศไทย-สปป.ลาว แล้ว ยังเชื่อมต่อฝั่งทะเลจีนใต้ที่ประเทศเวียดนามกับประเทศไทย และฝั่งทะเลอันดามันประเทศเมียนมาร์ในอนาคต ตามโครงการแนวเชื่อมต่อตะวันออก-ตะวันตก (East-West-Corridor) ซึ่งประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงทั้ง 4 ประเทศได้วางแผนร่วมกัน (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ, 2545)

2.3. ลาว และลาวใต้: ว่าด้วยภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว

2.3.1. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.3.1.1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ประเทศลาวที่คนไทยมักเรียกกันนั้น มีชื่อทางการว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือเรียกโดยย่อว่า สปป.ลาว และมีชื่อภาษาอังกฤษว่า The Lao People's Democratic Republic โดยมีชื่อย่อว่า Lao PDR ตั้งอยู่ในตอนกลางของอินโดจีนระหว่างละติจูด 14-23 องศาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 100-108 องศาตะวันออก เป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Landlocked Country) โดยมีเขตแดนติดต่อกับประเทศต่างๆ ทางบกและทางน้ำ และล้อมรอบด้วยประเทศต่างๆต่อไปนี้

ทิศเหนือ มีพรมแดนซึ่งเป็นเขตภูเขาสูงติดต่อกับภาคใต้ของติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีแนวเขตแดนยาว 416 กิโลเมตร

ทิศใต้ มีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชาเป็นระยะทาง 492 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก มีพรมแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นระยะทาง 1,957 กิโลเมตร ซึ่งนับเป็นเขตแดนที่ยาวที่สุดเมื่อเทียบกับพรมแดนด้านอื่นๆ

ทิศตะวันตก มีพรมแดนติดกับประเทศไทย โดยเป็นพรมแดนทางบก 230 กิโลเมตร และทางน้ำโดยแม่น้ำโขงอีก 1,500 กิโลเมตร นอกจากนี้ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ยังมีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมาร์ตามลำแม่น้ำโขงอีก 230 กิโลเมตร

รวมความยาวของประเทศ แต่เหนือถึงใต้ประมาณ 1,700 กิโลเมตร ทั้งนี้ช่วงที่ยาวที่สุดของประเทศยาว 1,000 กิโลเมตร และช่วงที่กว้างที่สุดของประเทศ 500 กิโลเมตร ส่วนช่วงที่แคบที่สุดของประเทศคือ 150 กิโลเมตร

2.3.1.2. ขนาด

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร (91,429 ตารางไมล์) นับเป็นประเทศที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 7 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากอินโดนีเซีย พม่า ไทย มาเลเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ เราอาจจะบอกขนาดของประเทศลาวได้ง่ายว่า มีพื้นที่มากกว่ากัมพูชาเล็กน้อยแต่มีพื้นที่น้อยกว่าประเทศไทยประมาณครึ่งหนึ่ง

แผนที่ 2.1 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.3.1.3. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ประเทศลาวจัดแบ่งพื้นที่โดยยึดตามลักษณะภูมิศาสตร์ออกเป็น 3 ส่วนคือ เขตภูเขา (เขตภูเขา) ซึ่งมีพื้นที่รวมประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ เขตพุ่มและภูเขา (เขตที่ราบสูง) มีพื้นที่รวมประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ และทุ่งเพียง (เขตที่ราบลุ่ม) ซึ่งมีพื้นที่รวมประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ

จากลักษณะภูมิศาสตร์พื้นฐานข้างต้น สามารถจัดแบ่งพื้นที่ของประเทศออกเป็น 4 เขต ดังนี้

(1) เขตตะวันออกเฉียงเหนือ เขตนี้มีเนื้อที่กว้างขวาง กินอาณาบริเวณเขตเทือกเขาพุลอย พูลวด พูลเพียงเมืองพวน พูลเบ้ย (ภูเบ้ย) พูลสามซุม เทือกเขาพูลหวง เทือกเขาพูลดองน้ำกะดิง และพูลเพียงคำม่วน เขตนี้เป็นเขตที่ทุรกันดาร ภูมิศาสตร์มีระดับความสูงกว่าเขตอื่นๆ ของประเทศ เทือกเขาหลายแห่งมียอดสูงกว่า 2,000 เมตร เทือกเขาและสายน้ำมีตำแหน่งที่ตั้งค่อนข้างสับสน

กล่าวคือเทือกเขาบางเทือกหรือสายน้ำบางแห่ง ตั้งอยู่ในตำแหน่งตะวันตกเฉียงเหนือไปยังตะวันออกเฉียงใต้ ขณะที่เทือกเขาบางเทือกหรือสายน้ำบางแห่งจะตั้งอยู่ในตำแหน่งตะวันออกเฉียงเหนือไปยังตะวันตกเฉียงใต้

(2) เขตตะวันตกเฉียงเหนือ เขตนี้เป็นเขตที่มีภูมิสังฐานหลายลักษณะ เช่น มีภูเขาสูงชัน มีที่ราบลุ่มหลายแห่ง มีร่องเหวลึก ภูมิสังฐานถูกตัดแบ่งมาก ตำแหน่งที่ตั้งของสายน้ำและเทือกเขาต่างๆ จะตั้งอยู่ในตำแหน่งตะวันออกเฉียงเหนือตะวันตกเฉียงใต้ ภูมิสังฐานของเขตนี้มีลักษณะลาดลงทางภาคใต้ และเขตที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำโขง

(3) เขตที่ราบสูงภาคใต้ เขตนี้ครอบคลุมอาณาบริเวณตั้งแต่เซบั้งเหียง-เซโปน ไปยังชายแดนกัมพูชา (กำปูลีเจีย-ภาษาลาว) ซึ่งเป็นเขตที่ประกอบด้วยที่ราบสูงที่กว้างขวางหลายแห่ง เช่น ที่ราบสูงกะลิม ตะไค้ย บอละเวน กะเสงและที่ราบสูงละแวก ที่ราบสูงเหล่านี้ถูกแบ่งแยกด้วยสายน้ำเซกอง เซโดน เซกะหมาน เซชู ภูมิสังฐานของเขตนี้มีลักษณะค่อยๆ สูงจากทางทิศเหนือไปยังทิศใต้ และตะวันตกไปยังตะวันออก

เขตที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำโขง เขตนี้มีความยาวตั้งแต่ที่ราบลุ่มภาคตะวันออกเฉียงใต้ของแขวงไชยะบูลี (ไชยะบุรี-ภาษาไทย) เลียบตามฝั่งแม่น้ำโขง (น้ำของ-ภาษาลาว) จนถึงภาคใต้สุดของประเทศ เขตนี้เป็นเขตที่มีภูมิสังฐานราบลุ่มรวมเอาบริเวณท่งเพียง (ที่ราบลุ่ม) ขนาดใหญ่ของประเทศ เช่น ท่งเพียงเวียงจัน ท่งเพียงสะหวันนะเขต และท่งเพียงจำปาสัก เนื้อที่ส่วนใหญ่ของท่งเพียงจะถูกปกคลุมไปด้วยดินดอนเก่าและใหม่ แต่ก็มีบางส่วนที่มีชั้นหินดินดานปกคลุม และมีเนินเขาเตี้ยๆ กระจายอยู่เป็นจุดๆ

2.3.1.4. ลักษณะภูมิสังฐาน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศลาวประกอบไปด้วยภูเขาและที่ราบสูง ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะภูมิสังฐานออกได้ดังนี้

(1) พูและสาย (ภูเขาและเทือกเขา) ซึ่งมีประมาณร้อยละ 80 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศในจำนวนนั้น 30% เป็นภูเขาที่มีความสูงกว่า 1,000 เมตร บริเวณเขตภูเขาส่วนมากจะอยู่ทางภาคเหนือ (นับตั้งแต่เส้นขนานที่ 18 องศาเหนือขึ้นไป) และภาคตะวันออก ประเทศลาวมียอดเขา (จอมพู) ที่สูงหลายแห่ง เช่น พูบ๋ัย (2,820 เมตร) พูซาว พูเมียง พูซ้าง เป็นต้น

สำหรับเทือกเขาที่ยาวและกว้างก็มีหลายแห่ง เช่น เทือกเขาพูหลวง ที่ยาวตั้งแต่ชายแดนลาว-เวียดนามที่แขวงหัวพัน จนถึงที่ราบสูงนากาย เทือกเขาพูแดนดิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชายแดนระหว่างแขวงพงสาลีกับประเทศเวียดนาม นอกจากนั้นเทือกเขาพูบ๋ัย เทือกเขาพูเขาควาย ก็เป็นเทือกเขาที่สูงชัน ตามทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปยังทิศตะวันออกเฉียงใต้

(2) พูเพียง (ที่ราบสูง) ประเทศลาวมีที่ราบสูงอยู่หลายแห่งกระจายตั้งแต่เหนือจดใต้ เช่น พูเพียงเมืองสิง หนองค่าง เมืองพวน นากาย กะลิม ตะไค้ย กะเล็ง บอละเวน เป็นต้น แต่พูเพียงที่กว้างใหญ่และมีความสำคัญพิเศษได้แก่

พูเพียงเมืองพวน (พูเพียงเชียงขวาง) มีเนื้อที่ประมาณ 2,000 ตารางกิโลเมตร ระดับความสูงเฉลี่ยประมาณ 1,200 – 1,400 เมตร ที่ราบสูงนี้มีภูเขาสูงล้อมรอบเกือบทุกด้าน ทิศใต้คือพูเมียง พูบ้าย และพูซาว ทิศตะวันออกเฉียงเหนือคือพูตัน ถึงแม้ว่าจะถูกล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูง แต่ในเขตใจกลางมีลักษณะเป็นหุบและที่ราบลุ่ม เช่น ห่งไห่หิ้น (ห่งไห่หิ้น) ห่งเพียงบ้านบาน

พูเพียงนากาย มีระดับความสูงตั้งแต่ 600-800 เมตร เป็นพูเพียงที่ขนานกับเทือกเขาพูหลวง

พูเพียงบอละเวน เป็นพูเพียงที่มีเนื้อที่กว้างขวาง ภูมิอากาศชุ่มเย็น ประกอบด้วยดินภูเขาไฟ ซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชหลายชนิด ตั้งอยู่ระหว่างกลางเซโดน เซกกอง และแม่น้ำโขง มีระดับความสูงเฉลี่ยประมาณ 1,000 เมตร

(3) ห่งเพียง (ห่งเพียง-ที่ราบลุ่ม) ห่งเพียงของลาวส่วนใหญ่อยู่ตามแนวริมฝั่งแม่น้ำโขง มีระดับความสูงเฉลี่ย 100-300 เมตร ห่งเพียงที่สำคัญของประเทศมี 3 แห่งคือ ห่งเพียงเวียงจัน ห่งเพียงสะหวันนะเขต และห่งเพียงจำปาสัก

2.3.1.5. ภูมิอากาศ

สปป.ลาว เป็นประเทศที่อยู่ในเขตร้อนชื้น ดอยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้ สปป.ลาว มีฤดูกาลอยู่ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงมิถุนายน โดยอุณหภูมิเฉลี่ยจะอยู่ที่ 35 องศา ต่อมาคือ ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม ซึ่งในฤดูนี้มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 35 นิ้วสุดท้ายคือ ฤดูหนาว จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ โดยอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ 10 องศา

2.3.1.6. โครงสร้างทางสังคม

ลาวจัดแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ หรือที่เรียกว่า “ชนชาติ” และแบ่งออกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอีก 49 กลุ่มหรือเรียกว่า “ชนเผ่า”

ชนชาติแรกถูกเรียกว่า “ลาวลุ่ม” ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบหรือห่งเพียง ชนชาติที่สองได้แก่ ชนชาติลาวเทิง ซึ่งอาศัยอยู่ตามเนินเขาที่ไม่สูงมากนักหรือพูเพียง (ลาวกลาง) และกลุ่มสุดท้ายชนชนชาติลาวสูง ได้แก่กลุ่มที่อาศัยอยู่บนภูเขาสูงหรือภูดอย (ชาวเขาเผ่าต่างๆ)

2.3.2. ลาวใต้

ลาวใต้หรือลาวตอนใต้ประกอบด้วยแขวง (จังหวัด) 4 แขวง คือ สาละวัน จำปาสัก เซกอง และอัตตะปือ (ธีระพันธุ์ เหลืองทองคำ, 2544)

2.3.2.1. อาณาเขต

ลาวใต้ (Southern Laos) ประกอบด้วย 4 แขวงคือ จำปาสัก เซกอง สาละวัน และอัตตะปือ โดยมีเมืองจำปาสักเป็นเมืองหลัก พื้นที่และอาณาเขตของ 4 แขวงมีดังนี้

ทิศเหนือ คือแขวงสาละวัน มีชายแดนจรดกับแขวงสะหวันนะเขต

ทิศใต้ คือแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มีชายแดนจรดประเทศกัมพูชา

ทิศตะวันออก คือแขวงสาละวัน เซกอง และอัตตะปือ มีชายแดนจรดประเทศเวียดนาม

ทิศตะวันตก คือแขวงสาละวันและจำปาสัก มีชายแดนจรดกับประเทศไทย โดยมีแม่น้ำโขงกั้นเขตแดนทั้งสองบริเวณแขวงสาละวันและบางส่วนของแขวงจำปาสัก

2.3.2.2. ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศโดยรวมของเขตลาวใต้นั้น มีลักษณะประสานกันระหว่างเขตภูเขา ที่มีแนวยาวทอดไปตามเส้นแบ่งคั่นระหว่างชายแดนลาวเวียดนามด้านตะวันออกของพื้นที่ แล้วเทลาดลงมาสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงด้านทิศตะวันตก ซึ่งจรดกับชายแดนประเทศไทย เกิดลักษณะสำคัญของพื้นที่ 3 ลักษณะคือ

1. เขตที่ราบลุ่มหรือที่ชาวลาวเรียกว่า “ท่งเพียง” ที่อุดมสมบูรณ์ คือที่ราบลุ่มจำปาสัก และที่ราบลุ่มอัตตะปือ ซึ่งจัดเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญของภูมิภาคนี้ โดยมีแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาขาหล่อเลี้ยงให้เกิดความชุ่มชื้นตลอดปี มีภูมิอากาศคล้ายภาคอีสานของไทย

2. เขตที่ราบสูงซึ่งลาวเรียกว่า “ภูเพียง” คือที่ราบสูงโบโลเวนส์อยู่บริเวณใจกลางของภูมิภาค ที่ราบสูงแห่งนี้มีเนื้อที่กว่า 10,000 ตารางกิโลเมตร มีศูนย์กลางอยู่ในเขตเมืองเลางาม แขวงสาละวัน เมืองปากช่องกับเมืองบาเจียงจะเดินสูง แขวงจำปาสัก และเมืองท่าแดง แขวงเซกอง ลักษณะพิเศษของที่ราบสูงโบโลเวนส์คือ มีสภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย และโครงสร้างของดินลาวาภูเขาทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ด้านสารอาหารพืช และมีอากาศที่เหมาะสม จึงเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจนำรายได้หลักเข้าสู่ประเทศได้อย่างมาก โดยเฉพาะกาแฟ ชา พืชตระกูลถั่ว ถั่วฝักยาว รวมทั้งพืชเศรษฐกิจตัวใหม่เช่น ยางพารา เป็นต้น

3. เขตภูเขาซึ่งชาวลาวเรียกว่า “ภูดอย” เป็นเขตที่อยู่ชุกกลางของพื้นที่ไปยังขอบด้านทิศตะวันออกด้านชายแดนเวียดนาม รวมทั้งบริเวณรอยต่อระหว่างแขวงจำปาสักและอัตตะปือ เขตภูเขาเป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าลาวเทิงซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่ม ที่มีวิถีชีวิตอิงแอบอยู่กับธรรมชาติ

โดยอาชีพหลักคือการทำไร่ และเก็บของป่ามาจำหน่ายเช่น ชัน ชันโรง น้ำมันยาง เปลือกบง หรือเก็บหวายมาสานเป็นเสื่อ กระบุง ตะกร้า จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว

สำหรับพรมแดนด้านทิศตะวันตกที่ติดกับประเทศไทย มีแม่น้ำโขงไหลหล่อเลี้ยงพื้นที่และผู้คน ด้านชายขอบของแขวงสาละวันแล้วไหลผ่ากลางแขวงจำปาสักเข้าสู่ประเทศกัมพูชาและเวียดนาม และมีลำน้ำสาขาของแม่น้ำโขง ไหลกระจายในพื้นที่ลาวใต้จำนวนหลายสาย ซึ่งประชาชนในพื้นที่เรียกลำน้ำสาขาแม่น้ำโขง และสายน้ำแขนงของลำน้ำสาขาแม่น้ำโขงดังกล่าวว่า “เซ” ซึ่งมีอยู่ 2 สายหลักคือ เซกอง ซึ่งไหลผ่านแขวงเซกองและอัตตะปือ มีความยาว 320 กิโลเมตร และเซโดน ซึ่งไหลผ่านแขวงสาละวันและจำปาสัก มีความยาว 192 กิโลเมตร

นอกจากนี้ ยังมีลำน้ำที่แตกแขนงเป็นสาขาแยกจากลำน้ำสาขาแม่น้ำโขงอีกจำนวนมาก ซึ่งหลายจุดก็เป็นบริเวณที่รัฐบาลลาวได้มีโครงการก่อสร้าง และที่จะก่อสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าด้วย เช่น เซเซด (ดำเนินการแล้ว) เซกะหมาน (กำลังดำเนินการ) เป็นต้น

2.3.2. ข้อมูลแขวงและเมืองสำคัญของลาวใต้

2.3.2.1. แขวงสาละวัน

ที่ตั้ง: อยู่ระหว่างแขวงสะหวันนะเขต แขวงเซกองและแขวงจำปาสัก

เมืองหลัก : เมืองสาละวัน

คำว่า “สาละวัน” เป็นชื่อที่ไทย (เมื่อครั้งยังใช้ชื่อว่า “สยาม”) เปลี่ยนชื่อให้กับ “เมืองม่น” ภายหลังจากที่เข้ามาปกครองลาว โดยตั้งชื่อจากสภาพภูมิประเทศของเมืองม่นที่อุดมไปด้วย “ต้นฮ้าง” หรือในภาษาบาลี คำว่า “ฮ้าง” คือต้น “สาละ” ในขณะที่คำว่า “วนะ” ที่แผลงมาเป็น “วัน” ในภาษาบาลีแปลว่า “ป่า” ดังนั้น “สาละวัน” จึงแปลว่า “เมืองแห่งป่าต้นฮ้าง” ซึ่งโดยความจริงก็เป็นเช่นนั้น แม้ในปัจจุบันที่ตั้งของเมืองสาละวัน และบริเวณโดยรอบก็อุดมไปด้วยไม้จิกและไม้ฮ้าง โดยเฉพาะที่ราบสูงโบโลเวนส์ ซึ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตแขวงสาละวัน

พื้นที่ อาณาเขตและสภาพภูมิศาสตร์

สาละวันมีพื้นที่ 10,691 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 8 เมือง คือ เมืองสาละวัน ซึ่งเป็นเมืองหลัก เป็นที่ตั้งของหน่วยราชการต่าง ๆ เมืองเลางาม คงเซโดม ละคอนเพ็ง วาปี คุ้มลาน ตะโอยและสะม่วย มีชายแดนทิศเหนือติดกับแขวงสะหวันนะเขต ความยาวประมาณ 275 กิโลเมตร ทิศใต้ติดกับเซกอง ความยาวประมาณ 175 กิโลเมตร และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร ทิศตะวันออกมีภูเขาเป็นพรมแดนกั้นกับเมืองเว้ ประเทศเวียดนาม ความยาว 80 กิโลเมตร มีด่านดาไล เมืองสะม่วย เป็นจุดผ่านแดน ทิศตะวันตกตรงข้ามกับจังหวัดอุบลราชธานี มีด่านปากตะพาน เมืองละคอนเพ็ง ตรงข้ามกับบ้านปากแซง กิ่งอำเภอนาตาล

ด้านภูมิศาสตร์ พื้นี่แขวงสาละวันแบ่งเป็น 3 เขตคือ เขตที่ราบลุ่มหรือทุ่งเพียงกินเนื้อที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด อยู่ในเขตเมืองสาละวัน เมืองวาปี เมืองคงเซโดน เมืองละคอนเพ็ง และเมืองดุ่มลาน เขตที่ราบสูงมีเนื้อที่ร้อยละ 20 คือพื้นที่เมืองเลางาม และส่วนหนึ่งของเมืองวาปีกับเมืองคงเซโดน เขตภูเขากินเนื้อที่ร้อยละ 40 คือพื้นที่เขตเมืองตะไค้ยและเขตเมืองสะม่วย

ดังนั้นโดยภาพรวมด้านภูมิประเทศของแขวงสาละวัน จึงมีทั้งพื้นที่ราบลุ่มมีลำน้ำไหลผ่านสามารถปลูกข้าวได้อย่างมีคุณภาพ มีเขตที่ราบสูงที่มีพื้นดินภูเขาไฟอุดมสมบูรณ์สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้หลายชนิด อาทิ กาแฟ หมากแห้งหรือผลเร็ว ถั่วชนิดต่างๆ ป่าน ปอ พริก ยาสูบ และไม้กินผลเช่น พุเรียน กล้วย น้อยหน่า สามารถจำหน่ายนารายได้จำนวนมากเข้าสู่ สปป.ลาว นอกจากนี้แขวงสาละวันยังมีพื้นที่ป่าไม้และทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย หลายแห่ง เช่น ทุ่งหนองบัว เมืองสาละวัน เขตเลี้ยงสัตว์บ้านนาลัน เมืองวาปี เขตเลี้ยงสัตว์เมืองสะม่วย ทุ่งละวี เมืองตะไค้ย และเขตเลี้ยงสัตว์บ้านบอยน้ำ เมืองดุ่มลาน

ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท

ที่พักที่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวได้ค่อนข้างยากลำบาก เพราะแต่ละแห่งอยู่ไกลจากตัวเมืองมาก จะมีที่พักแบบโรงแรมระดับ 3-4 ดาว เรือนพัก และตึกแถว เรียงรายอยู่รอบตัวเมือง โดยมีศูนย์กลางอยู่ตลาดใหญ่เท่านั้น

ร้านอาหาร

ในแขวงสาละวัน ตลาดเป็นศูนย์รวมของอาหารรสชาติดีดีมากมาย มีให้เลือกทั้งอาหารคาว อาหารหวาน อาหารว่าง มีมะพร้าวน้ำหอมลูกโตที่เป็นผลไม้ขึ้นชื่อของที่นี่ มีที่นั่งจิบกาแฟโบราณหรือชาจากใบชาลาว ทานคู่กับชาลาเปาทอดใส่หมูบดและเห็ด มีขนมครก ขนมปังฝรั่งเศส มื้อเที่ยงมีของปิ้งๆ ย่างๆ ให้เลือกหลายอย่าง ราคาประมาณ 2,000 กีบ/ไม้ หรือเป็นอาหารญวนก็มี มื้อเย็นมีเฟอ อาหารเวียดนาม ไว้ให้เลือกมากมาย

การเดินทาง

ปัจจุบันไม่มีการคมนาคมใดๆ มุ่งหน้าไปถึงแขวงสาละวันได้โดยตรง จะต้องผ่านปากเซก่อน จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 ถึงสระบุรี เลี้ยวเข้าทางหลวงหมายเลข 2 ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 24 ไปถึงอุบลราชธานี ระยะทางประมาณ 629 กิโลเมตร ขับรถไปตามเส้นทางหมายเลข 207 ไปยังด่านพรมแดนช่องเม็ก ไปสู่เมืองปากเซ จะเลือกนั่งรถโดยสารหรือรถแท็กซี่ไปยังเมืองปากเซก็ได้ ระยะทาง 42 กิโลเมตร เมื่อถึงปากเซต้องต่อรถโดยสารสายใต้เข้าแขวงสาละวัน มีรถ 4 เที่ยว/วันคือ 07.30, 09.00, 12.15 และ 14.00 น. ใช้เวลาประมาณ 5 ชั่วโมง

2.3.2.2. แขวงจำปาสัก

ที่ตั้ง

แขวงจำปาสัก ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดด้านทิศตะวันตกของ สปป.ลาว มีอาณาเขตทางทิศตะวันตกติดกับชายแดนประเทศไทยทางด้านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ทิศใต้ติดต่อกับเขตจังหวัดกัมปงทมของประเทศกัมพูชา มีพื้นที่ประมาณ 15,415 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเมืองต่างๆ คือ เมืองปากเซ ชนะสมบุรณ์ ปากช่อง ประทุมพร สุขุม่า จำปาสัก โพนทอง เมืองโขง มุลละปาโมก

เมืองหลัก ปากเซ

ในบรรดาแขวงต่างๆ ของลาวตอนใต้ต้องยกให้แขวงจำปาสัก เป็นแขวงที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะภูมิศาสตร์ของแขวงนี้มีสภาพที่หลากหลาย ทั้งป่าใหญ่บนที่สูง และที่ราบลุ่มริมน้ำโขง เป็นแขวงที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านกลางแขวง อยู่ติดกับพรมแดนไทยที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำรถเข้าไปเที่ยวได้สะดวกหรือจะใช้บริการแพ็กเกจทัวร์ก็ได้ เมืองของแขวงจำปาสักคือ “ปากเซ” อยู่ห่างจากช่องเม็กเพียง 42 กิโลเมตร

ในอดีตแขวงจำปาสักมีชื่อเรียกว่า เขตแคว้นของนครกาละจำบากนาคะบุรีลี เป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจของประเทศลาวตอนใต้ แต่ภายหลังที่ฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมตั้งเมืองปากเซขึ้นเป็นเมืองหลวงในปี พ.ศ. 2448 เมืองจำปาสักซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของแขวงจำปาสักจึงถูกลดระดับความสำคัญลงไป

แขวงจำปาสัก ปรากฏชื่อในพงศาวดารเขมรว่า สะมะพูปุระ เมื่ออาณาจักรพูนันเริ่มอำนาจคนลาวได้ย้ายถิ่นเข้ามาสร้างบ้านเรือนกลายเป็นเมืองใหม่นามว่า จำปานะคะบุรีลีหรือจำปานครถึงรัชสมัยพระเจ้าฟ้างุ้มได้ทรงรวบรวมเมืองต่างๆของลาวเข้ามาเป็นอาณาจักรเดียวกันชื่อว่าล้านช้าง เป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองในทุกด้าน มีเมืองหลวงอยู่ที่หลวงพระบาง แต่เมื่อพระเจ้าฟ้างุ้มสิ้นพระชนม์ อาณาจักรล้านช้างเริ่มตกต่ำลงเพราะสงครามแย่งชิงอำนาจและการก่อกบฏต่างๆนานา นับร้อยปี จนถึง พ.ศ. 2063 พระเจ้าโพธิสารราชเจ้าขึ้นครองราชย์และรวบรวมแผ่นดินขึ้นใหม่ และได้ย้ายเมืองหลวงของอาณาจักรล้านช้าง มาอยู่ที่เวียงจันทน์เพื่อให้ไกลจากการรุกรานของสยาม อาณาจักรล้านช้างเจริญมาได้ 200 ปีเศษก็เริ่มอ่อนแอ แยกออกเป็น 3 ฝ่าย คือ อาณาจักรหลวงพระบาง อาณาจักรเวียงจันทน์ และอาณาจักรจำปาสัก ซึ่งตรงกับสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชระแวงว่าลาวจะร่วมมือกับพม่ายกทัพมาตีไทย จึงโปรดให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (รัชกาลที่ 1) ยกทัพไปตีลาวทั้ง 3 อาณาจักร ตกเป็นของไทยนาน 114 ปีจนถึงปี พ.ศ. 2436 ไทยต้องยกลาวให้กับฝรั่งเศส แต่ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝรั่งเศสเริ่มอ่อนแอ ญี่ปุ่นได้เข้ามาปกครองแทน แต่ภายหลังสิ้นสงครามโลกญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ฝรั่งเศสได้กลับมาปกครองลาวอีกครั้งหนึ่ง จนถึงปี พ.ศ. 2497 ฝรั่งเศสแพ้สงครามโลกที่เดียนเบียนฟู ลาวได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์

แต่กลับถูกสหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงทางการเมืองและการทหาร กลุ่มลาวรักชาติจึงได้ร่วมกันต่อสู้จนสหรัฐอเมริกาล่าถอย ลาวได้เปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ยกเลิกสถาบันเจ้าชีวิตหรือสถาบันกษัตริย์ โดยเจ้าชีวิตองค์สุดท้ายแห่งราชอาณาจักรจำปาสักคือเจ้าบุญอุ้ม

โรงแรม บ้านพัก เมืองปากเซ แขวงนครจำปาสัก ประเทศลาว

สำหรับโรงแรมเกรด A ณ วันนี้ ก็มีด้วยกัน 4 โรงแรม คือ

1. โรงแรมจำปาสักเรสซิเดนซ์: เป็นโรงแรมที่บรรยากาศดี ตกแต่งสวยงาม แต่อยู่ห่างตลาดสักหน่อย
2. โรงแรมจำปาสักพาเลซ: เป็นโรงแรมที่มีชื่อเสียงมานาน เพราะเป็นอดีตวังเก่า คือเป็นอดีตวังของเจ้าบุญอุ้ม เจ้ามหาชีวิตของชาวลาวได้ นักท่องเที่ยวคนไทยส่วนใหญ่ก็อยากมาพักที่โรงแรมนี้กัน ที่โรงแรมมีทั้งห้องดีกใหม่และห้องดีกเก่า ดีกใหม่ก็คือห้องพักที่สร้างขึ้นใหม่ที่หลัง ส่วนดีกเก่าก็คือดีกวัง
3. โรงแรมแสงอรุณ: เป็นโรงแรมที่ตกแต่งแบบสไตล์คนไทย
4. โรงแรมปากเซ: โรงแรมนี้ตกแต่งสวย อยู่ใจกลางเมืองปากเซ มีห้องหลากหลายแบบให้เลือกพัก บนดาดฟ้าของโรงแรมเปิดเป็นลานบาร์ด้วย

โรงแรม บ้านพัก เกรด B

สำหรับโรงแรมเกรด B มีอยู่หลายแห่ง เช่น

1. โรงแรมจำปาสายเซ เป็นโรงแรมที่บรรยากาศดี ๆ ร่มรื่น อยู่ติดลำน้ำเซโดนในเมืองปากเซ ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น บางห้องก็มีตู้เย็น แต่ตัวโรงแรมจะดูเก่าสักหน่อย
2. โรงแรมจำปา อยู่ห่างตัวเมืองปากเซ 2 กิโลเมตร เป็นที่พักสร้างใหม่ ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น
3. เรือนพักโอทอง อยู่ห่างตัวเมืองปากเซ 2 กิโลเมตร เป็นที่พักสร้างใหม่ ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น บางห้องมีตู้เย็นและอ่างอาบน้ำด้วย
4. เรือนพักมณีรัตน์ อยู่ห่างตัวเมืองปากเซ 3 กิโลเมตร ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น บางห้องมีตู้เย็นด้วย
5. เรือนพักแก้วทิพย์ อยู่ห่างตัวเมืองปากเซ 4 กิโลเมตร ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น ตู้เย็น
6. โรงแรมสายลมเย็น 1 เป็นโรงแรมที่บรรยากาศดี แต่อยู่ห่างตัวเมืองปากเซ 6 กิโลเมตร ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น
7. โรงแรมสายลมเย็น 2 อยู่ใกล้ๆกับโรงแรมสายลมเย็น 1 ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น
8. โรงแรมสุขสันต์ อยู่ห่างตัวเมืองปากเซ 6 กิโลเมตร ตัวโรงแรมดูจะเก่าสักหน่อย อยู่ใกล้ๆกับโรงแรมสายลมเย็น 2 ภายในห้องมี แอร์ ทีวี น้ำอุ่น บางห้องก็มีตู้เย็น

การเดินทาง

การเดินทางไปยังเมืองปากเซ และแขวงจำปาสัก ต้องเริ่มต้นที่ด่านพรมแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากตัวเมืองอุบลราชธานีประมาณ 90 กิโลเมตร ซึ่งเป็นประตูสู่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก จากนั้นมาตามทางหลวงหมายเลข 10 เป็นถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร จะถึงสะพานมิตรภาพลาว-ญี่ปุ่น ข้ามแม่น้ำโขงมาเมืองปากเซ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

สำหรับการเดินทางจากพรมแดนช่องเม็กเข้าไปเมืองปากเซ สามารถใช้บริการของสถานีขนส่งลาว ที่อยู่ห่างจากด่านตรวจคนเข้าเมืองลาวระยะทาง 300 เมตร มีทั้งรถโดยสารประจำทาง รถสองแถว วันละหลายเที่ยว แต่ถ้ามีประมาณ 3-4 คน แนะนำให้ใช้บริการรถยนต์รับจ้าง จะสะดวกและเร็วกว่า

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีรถโดยสารประจำทางปรับอากาศวิ่งระหว่างอุบลราชธานี-ปากเซ วันละ 2 เที่ยว ค่าโดยสารเที่ยวละ 200 บาท/คน ซึ่งถือว่าสะดวกสบายมาก

จากชายแดนช่องเม็กในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี จะผ่านด่านวังเต่า ชายแดนลาวที่ชาวบ้านจะนำสินค้ามาวางขาย นักท่องเที่ยวสามารถแวะชมแวะซื้อได้ตามสะดวก จากนั้นมาตามทางหลวงหมายเลข 10 ซึ่งเป็นถนนลาดยางอย่างดี ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร ก็จะถึงสะพานมิตรภาพลาว – ญี่ปุ่น มีความยาว 1,380 เมตร ข้ามแม่น้ำโขงมาถึงเมืองปากเซ เมืองหลวงของแขวงจำปาสักซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของลาว สมัยนั้นฝรั่งเศสตั้งเมืองจำปาสักขึ้นมาเพื่อคานอำนาจเมืองจำปาสัก (บ้านวัดทุ่ง) ซึ่งมีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ย้อนไปถึงยุคก่อนเข้ามาตั้งรกรากของขอมโบราณ

เมืองปากเซไม่มีอารยธรรมเก่าแก่เหมือนกับเมืองจำปาสัก แต่กลับมีความหลากหลายของเชื้อชาติ ประเพณีและวัฒนธรรม มีจำนวนประชากรประมาณ 70,000 คน นอกจากชาวลาวแล้วยังมีชาวจีนและเวียดนามเข้ามาตั้งรกรากเป็นจำนวนมาก บรรยากาศทั่วไปเมืองปากเซเงียบสงบเป็นธรรมชาติ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตเรียบง่าย

2.3.2.3. แขวงเซกอง

สถานที่ตั้ง: อยู่ติดชายแดนเวียดนาม กับแขวงสาละวัน

เมืองหลัก: เมืองละมาม

เซกอง ได้ชื่อว่าเป็น "เมืองแห่งธรรมชาติ" เป็นแขวงที่มีประชากรน้อยที่สุด ประมาณ 85,000 คน หรือไม่ถึง 1 เปอร์เซ็นต์ของประชากรลาวทั้งหมด เซกองอาจดูเป็นเมืองเงียบเหงา ผู้คนไม่พลุกพล่าน แต่กลับมีพาหนะสัญจรค่อนข้างมาก เพราะแต่ละเมืองอยู่ห่างไกลกัน และมีชนเผ่าตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วพื้นที่ของเซกอง ทำให้มีการกระจายของประชากร ไม่มีแหล่งศูนย์รวมที่ชัดเจน แม้

ตลาดจะเป็นจุดใหญ่ มีทั้งท่ารถและสิ่งของขายมากมาย แต่บรรยากาศก็เรียบง่ายไม่คึกคัก ผู้คนมีความเชื่อในเฝ้าของตนเอง

แขวงเซกองมีพื้นที่ 7,665 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 4 เมือง (อำเภอ) คือ เมืองละมาม ซึ่งเป็นเมืองหลัก เป็นที่ตั้งของหน่วยราชการต่าง ๆ เมืองท่าแดง กะลิมและด้ากัจจ มีอาณาเขตทิศเหนือติดแขวงสะหวันนะเขต ทิศใต้ติดแขวงจำปาสักและอัตตะปือ ทิศตะวันตกติดแขวงแขวงสาละวัน และทิศตะวันออกติดกับจังหวัดกว๋างบ๋าย ประเทศเวียดนาม แม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำเซกองที่ไหลผ่านเมือง อาชีพหลักคือเกษตรกรรม

แขวงเซกองมีรถประจำทางให้บริการจากเมืองปากเซไปถึงเมืองเซกอง และเมืองเซกองเป็นเมืองหลวงเล็กๆ ที่อยู่ในวงล้อมแม่น้ำเซกอง มีชนเผ่าอาศัยกระจายอยู่ทั่วเมือง ทั้งเผ่ากะตุ ตะเลียง แงะ ตะโอย ละแ ละเวน อาล็ก และญาเหิน

ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท

ถึงแม้เมืองเซกองจะเป็นเมืองเล็กๆ มีประชากรน้อย แต่ชาวบ้านนิยมเปิดเป็นร้านขายของร้านอาหารหรือบ้านพักเกสต์เฮาส์ ใต้อาคารพักของตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ราคาตั้งแต่ 30,000 - 75,000 กีบ/คืน

ร้านอาหาร

ร้านอาหารที่เมืองเซกองมีให้เลือกมากมาย ทั้งร้านเผอ หมูปิ้ง เนื้อปิ้ง ร้านอาหารไทย ลาว เวียดนาม จีน ยุโรป ที่ตั้งร้านขึ้นภายในตัวบ้าน

การเดินทาง

การเดินทางไปยังแขวงเซกอง สามารถเลือกได้ 2 เส้นทาง จากกรุงเทพมหานคร สามารถเลือกเข้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดมุกดาหารหรือที่ด่านช่องเม็กจังหวัดอุบลราชธานีก็ได้ แต่ส่วนใหญ่นิยมเข้าทางช่องเม็ก โดยมีรถโดยสารประจำทางปรับอากาศระหว่างประเทศ ระหว่างอุบลราชธานีกับปากเซ แล้ว ต่อรถโดยสารที่สถานีขนส่งเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สามารถเลือกรถปากเซ-แขวงเซกอง หรือ ปากเซ-แขวงอัตตะปือก็ได้ เพราะเป็นเส้นทางเดียวกัน ใช้เวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง

เส้นทางคมนาคมจากปากเซไปเซกองนั้น มี 2 เส้นทางคือ เส้นทางปากเซ-เลางาม-ท่าแดง ซึ่งเป็นเส้นทางเก่า กับเส้นทางปากเซ-ปากช่อง-ท่าแดง ซึ่งเป็นเส้นทางใหม่ เมืองเลางามอยู่ในแขวงสาละวัน ส่วนเมืองปากช่องอยู่ในแขวงจำปาสัก ถ้าใช้เส้นทางใหม่จะถึงเร็วกว่าเส้นทางเก่า

แต่ถ้าเลือกไปด่านจังหวัดมุกดาหาร เพื่อไปต่อรถที่สถานีขนส่งประจำแขวงสะหวันนะเขตมายังแขวงเซกอง ต้องรอขึ้นรถโดยสารที่วิ่งมาจากเวียงจันทน์ไปอัตตะปือเท่านั้นและต้องลงที่เซกองก่อน

2.3.2.4. แขวงอัตตะปือ

สถานที่ตั้ง : อยู่ติดชายแดนกัมพูชา ถัดจากแขวงเซกองไปทางใต้

เมืองหลัก : เมืองสามัคคีไชหรือเมืองใหม่

อัตตะปือ ได้ชื่อว่าเป็น "เมืองกลางหุบเขา" ความรื้นแค้นและดูไม่เจริญเหมือนแขวงอื่นๆ ทำให้แขวงอัตตะปือ กลับกลายเป็นจุดเด่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาดินแดนใหม่ๆ แขวงนี้อยู่ไกลสุดต่อชายแดนกัมพูชา ถัดไปจากแขวงเซกอง เมืองหลวงชื่อ "สามัคคีชัย" แม้สภาพเศรษฐกิจของผู้คนอาจดูไม่ดีนัก แต่ธรรมชาติก็เยี่ยมจนได้รับฉายาว่าเป็นเมืองสวน ที่อยู่ในวงล้อมของขุนเขา มีแม่น้ำเซโดนไหลผ่าน ภูเขาสงบ และน้ำที่ขุ่นมากแขวงหนึ่ง แม้ที่พักจะไม่เยอะเท่าแขวงอื่นๆ แต่ก็พอเพียงกับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ที่การไปชมวัดปางแดง อยู่ในเมืองเก่า วัดเดียวที่ระเบิดอเมริกาทิ้งไม่โดน และเดินเล่นที่สะพานเซกองชมวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม มีถ้ำผาอยู่เชิงเขาปลายที่ราบสูงบอละเวน

แขวงอัตตะปือมีพื้นที่ 10,302 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 เมืองหรืออำเภอ คือ เมืองสามัคคีไช ซึ่งเป็นเมืองหลัก เป็นที่ตั้งของหน่วยราชการต่าง ๆ เมืองไชยะเขตตา สนามไช สานไช และพวง มีอาณาเขตติดต่อกับแขวงต่างๆ และประเทศใกล้เคียงทิศเหนือติดแขวงเซกอง ทิศใต้ติดประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกติดแขวงแขวงจำปาสัก และทิศตะวันออกติดประเทศเวียดนาม แม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำเซกะหมานและแม่น้ำเซกองที่ไหลผ่านเมือง อาชีพหลักคือเกษตรกรรม

ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของแขวงอัตตะปือเป็นป่าและภูเขา โดยเฉพาะทางทิศตะวันออกที่ติดกับประเทศเวียดนาม มีที่ราบเป็นส่วนน้อย การคมนาคมลำบาก ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามภูเขา มีประชากร 112,171 คน ประกอบด้วย ชาวอาลัก กะต่าง กะตู กะลิม แงะ ละแว ตะเลียง ไท เวียดนาม กัมพูชา ส่วย และข่า

อัตตะปือมีเมืองหลวงคือสามัคคีไช หรือเมืองใหม่ อดีตเมืองหลวงเก่าคือเมืองไชยะเขตตา สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐา มีสัญลักษณ์ทางศาสนาแสดงถึงความเป็นเมืองหลวงทั้ง 2 แห่ง คือ เมืองสามัคคีชัยมีวัดหลวงรัตนมาลาม (วัดหลวงเมืองใหม่) เป็นที่เคารพบูชาของคนเมืองสามัคคีชัย ส่วนเมืองไชยเชษฐา มีวัดหลวงเมืองเก่าระวาราม หรือวัดธาตุ (วัดหลวงเมืองเก่า) เป็นที่สักการบูชาของคนไชยเชษฐาเช่นกัน

นอกจากความโดดเด่นในเรื่องความสงบ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวบ้าน ที่เป็นเสน่ห์และความน่ารักของเมืองแห่งนี้แล้ว สภาพภูมิศาสตร์ที่โอบล้อมด้วยขุนเขา มีแม่น้ำเซกองและเซกะมานไหลผ่านเป็นแม่น้ำสายหลักที่นำพาความชุ่มชื้น และสร้างธรรมชาติให้เมืองสามัคคีไชได้รับการ

ขนานนามว่า เมืองสวนไม้สีเขียว เพราะไม่ว่าจะมองไปทางไหนก็จะเห็นความเขียวขจีของพุ่มไม้รายล้อมบ้านเรือน บรรยากาศบริสุทธิ์

ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท

เมืองอัตตะปือเป็นเมืองเล็กๆ สามารถเดินทางท่องเที่ยวถึงกันได้สะดวก ที่พักส่วนใหญ่จะอยู่ในตัวเมืองใกล้กับตลาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะดัดแปลงมาจากบ้านพักและเปิดให้บริการในรูปแบบของเรือนพัก เรือนพักที่ขึ้นชื่อ เช่น เรือนพักสุขสมโพณอยู่เยื้องกับธนาคาร Lao May Bank โทร. (856 036) 211 046, (856 20) 560 7393

ร้านอาหาร

ร้านอาหารส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตลาดใหญ่ เป็นอาหารแบบง่าย ๆ มีตั้งแต่เช้าถึงค่ำ

การเดินทาง

แขวงอัตตะปือเป็นแขวงตอนใต้สุดของ สปป.ลาว การเดินทางจากกรุงเทพฯ-อัตตะปือนั้นสามารถเลือกการเดินทางเหมือนกับมาแขวงเซกองทุกอย่าง เพราะอยู่ไม่ไกลกัน ใช้เส้นทางเดียวกันคือทางหลวงหมายเลข 13 ต่างกันที่รถโดยสารสายใต้ส่วนใหญ่จะมาสิ้นสุดการเดินทางที่แขวงอัตตะปือ สามารถที่จะขึ้นรถโดยสารจากเวียงจันทน์ สหวันนะเขต เมืองปากเซ แขวงสาละวัน และแขวงเซกองได้ แต่จะสิ้นสุดที่แขวงอัตตะปือเท่านั้น

2.4. สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวได้นั้น ต้องอาศัยกรอบแนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศและกลไกการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในการอธิบาย

นอกจากนี้ จากข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้มีมากมายหลายแหล่ง ทั้งในแง่ธรรมชาติ โบราณคดีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. บทนำ

บทนี้จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งจะประกอบไปด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาและสถานที่ทำการวิจัย ขอบเขตการดำเนินงาน กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1. ประชากรที่ศึกษาได้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลงานด้านการท่องเที่ยว

3.2.2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวลาวได้ จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือเลือกจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวลาวได้กับบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอีสานใต้ จำนวน 5 ราย โดยการสุ่มแบบเจาะจง คือเลือกจากรายชื่อที่บริษัทกำหนดมา และเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 จำนวน 1 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (หัวหน้าหรือผู้แทน)

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ ต้องการทราบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวได้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ ดังนั้นโครงการจึงได้จัดทำ การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เนื้อหาแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวได้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้

ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.3.2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการทดลองสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ จำนวน 5 ราย

3.3.3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ

3.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลทางเว็บไซต์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้

2. การสำรวจภาคสนาม เป็นการลงสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้ทั้ง 4 แขวง (จำปาสัก สาละวัน อັตตะปือ และเซกอง) เพื่อสำรวจทั้งลักษณะกายภาพ และการประเมินศักยภาพ ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับอีสานใต้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 คือ (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้

3. การสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น โดยเป็นการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบจากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อครั้งที่ได้นำเสนอความก้าวหน้าของรายงานครั้งที่ 1 ที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายก็คือ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และ 4 คือ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

3.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แบบสอบถาม การศึกษาภาคสนาม และการสัมภาษณ์ อันเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงคุณภาพเป็นหลัก แต่ก็จะมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปของตารางประกอบ

3.6. ระยะเวลาและสถานที่ทำโครงการวิจัย

ระยะเวลาทำการวิจัยระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 - พฤษภาคม พ.ศ. 2550 โดยรวบรวมข้อมูลและทำการวิจัยในภาคอีสานและ สปป.ลาว

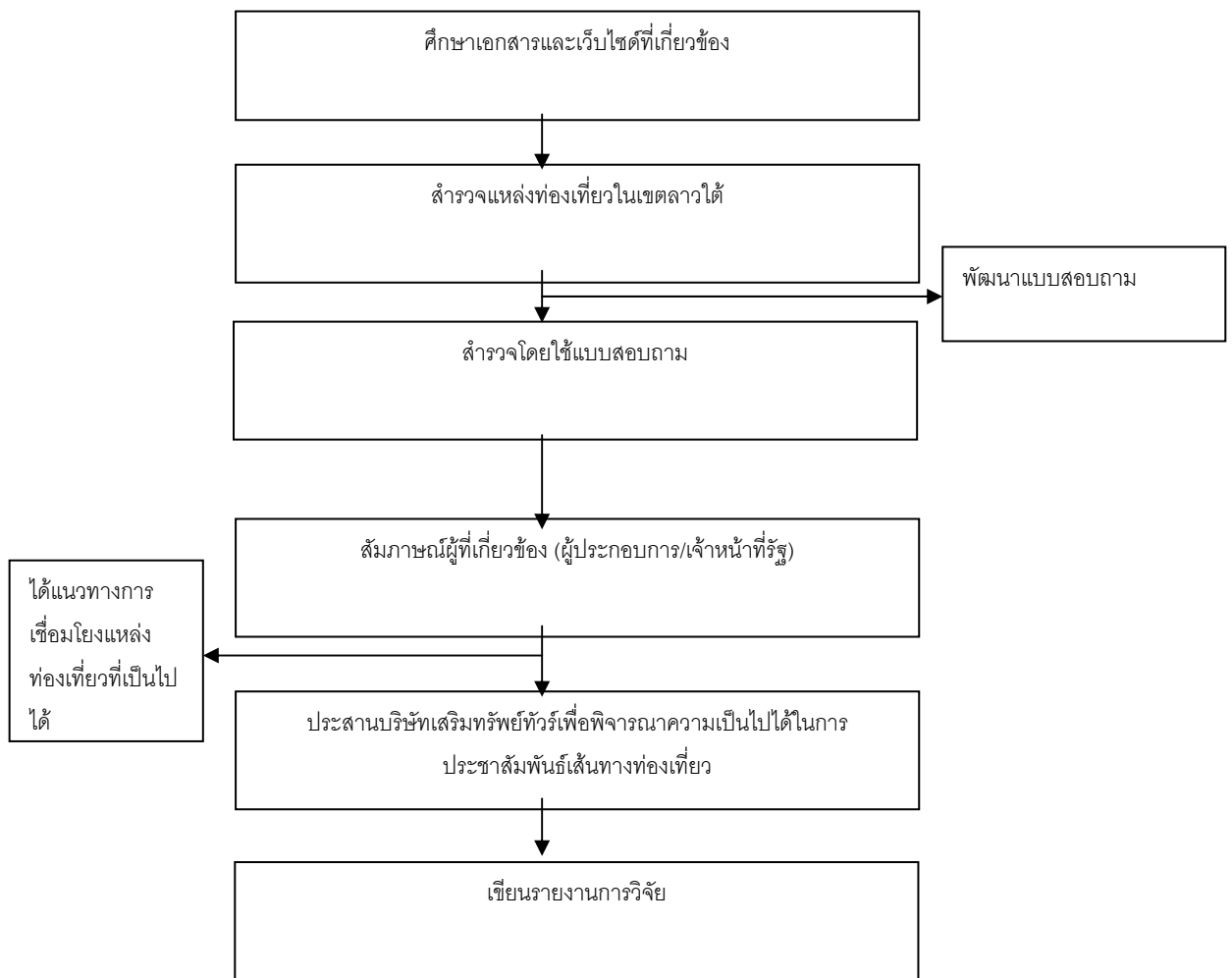
3.7. ขอบเขตของการดำเนินงาน

การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่เขตอีสานใต้ และลาวตอนใต้

3.8. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กระบวนการ/ขั้นตอนในการดำเนินงาน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพแสดงกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน

3.9. สรุป

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคสนามเพื่อสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวในสภาวะการณ์ที่เป็นจริง โดยอาศัยข้อมูลเชิงเอกสารประกอบ พร้อมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสอบถามนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

บทที่ 4

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4.1. บทนำ

บทนี้จะประกอบด้วยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลการศึกษา ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ยึดเอาคำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ เป็นแนวทางในการนำเสนอ ดังนั้น ข้อมูลที่จะนำเสนอจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นผลการศึกษาที่ตอบคำถามทั้ง 4 ข้อดังต่อไปนี้คือ (1) แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) การจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ (3) แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ และ (4) แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ฟื้นฟู เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนที่สอง จะเป็นข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2. ผลการศึกษา

4.2.1. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้

ในประเด็นนี้ คณะผู้วิจัยต้องการที่จะตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่อีสานใต้ และลาวตอนใต้มีอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน และมีความสำคัญอย่างไร ผลการศึกษามีดังนี้

(1) แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้

“อีสานใต้” (Southern Isarn) เป็นคำที่ใช้จัดแบ่งพื้นที่ (area) ของกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของไทย อย่างไรก็ตาม ก็พบว่า มีการกำหนดขอบเขตของกลุ่มจังหวัดภายใต้คำว่า นี้แตกต่างกันไปมากมาย ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนพอสมควร ดังเช่น กวี วรรกวิณ (2547: 20) ระบุว่าอีสานใต้ประกอบด้วย 3 จังหวัดคือ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

อย่างไรก็ตาม สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้จะยึดขอบเขตของอีสานใต้ตามที่ งานวิจัยท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ สำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้กำหนดไว้ นั่นก็คือ ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ อุบลราชธานี และชัยภูมิ

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ มีทั้งสิ้นประมาณ 219 แห่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 91 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา จำนวน 102 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี จำนวน 26 แห่ง

ในแง่ของการกระจายตัวนั้น สามารถจำแนกได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 แสดงการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้

จังหวัด	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว			รวม
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	วัฒนธรรม วิถีชีวิต	
ชัยภูมิ	27	11	5	43
นครราชสีมา	13	30	4	47
บุรีรัมย์	10	16	4	30
สุรินทร์	6	16	5	27
ศรีสะเกษ	8	9	2	19
อุบลราชธานี	27	20	6	53
รวม	91	102	26	219

ที่มา: จากการสำรวจของคณะผู้วิจัย

จากข้อมูลในตารางข้างต้นจะเห็นว่า อีสานใต้อุดมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา มากที่สุด รองลงมาก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาลและงานประเพณี ตามลำดับ ดังนั้นการนิยามว่า “อีสานใต้เป็นดินแดนแห่งปราสาทขอม” ก็น่าจะมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเนื้อหาในส่วนนี้จะเน้นแหล่งท่องเที่ยวในลาวได้มากกว่า ดังนั้น การกล่าวถึงรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวในอีสานใต้ในแง่ของที่ตั้งและความสำคัญ จะขอเสนอในรูปแบบตารางไว้ในภาคผนวก ก. แทน

(2) แหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้

การศึกษาศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมทั้งจาก 2 แหล่ง คือข้อมูลทุติยภูมิคือจากเอกสารทั้งภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาอังกฤษ และจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเดินทางไปสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ (Southern Laos) อันประกอบด้วย 4 แขวงคือ จำปาสัก เซกอง สาละวัน และอัตตะปือ

สำหรับหน่วยงานและแหล่งข้อมูลที่ติดต่อเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมีดังนี้ ทำการเก็บข้อมูลโดยตรงจากหัวหน้าห้องงานแผนกแถลงข่าวและวัฒนธรรม แขวงเซกอง กับแขวงอัตตะปือ สอบถามจากผู้ประกอบการด้านที่พัก และบริษัทท่องเที่ยวในแต่ละแขวง ผลการศึกษามีดังนี้

(2.1) แหล่งท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก

ในบรรดาแขวงต่างๆ ของลาวตอนใต้ต้องยกให้แขวงจำปาสัก เป็นแขวงที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะภูมิศาสตร์ของแขวงนี้มีสภาพที่หลากหลาย ทั้งป่าใหญ่บนที่สูง และที่ราบลุ่มริมน้ำโขง เป็นแขวงที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านกลางแขวง อยู่ติดกับพรมแดนไทยที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำรถเข้าไปเที่ยวได้สะดวกหรือจะใช้บริการแพ็กเกจทัวร์ก็ได้ เมืองของแขวงจำปาสักคือ “ปากเซ” อยู่ห่างจากช่องเม็กเพียง 42 กิโลเมตร

กิจกรรมท่องเที่ยวแขวงจำปาสักหลากหลายและน่าสนใจทั้งสิ้น หากนักท่องเที่ยวชอบด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ก็ต้องไปชมปราสาทวัดพู ซึ่งเป็นมรดกโลก หากชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติก็ต้องไปชมธรรมชาติบริเวณสี่พันดอน ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก คือน้ำตกหลี่ผี และน้ำตกคอนพะเพ็ง ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของแขวง หรือหากชอบน้ำตกก็จะมีน้ำตกใหญ่ๆ อย่างเช่นน้ำตกตาดฟาน และน้ำตกตาดเยื้องที่อยู่ในเมืองปากเซ เป็นต้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวของแขวงจำปาสักอาจจำแนกออกตามที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 4 จุดคือ (1) แหล่งท่องเที่ยวในเขตตัวเมืองปากเซ (2) แหล่งท่องเที่ยวนอกเขตตัวเมืองปากเซ (3) แหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองจำปาสัก และ (4) แหล่งท่องเที่ยวในเขตสี่พันดอน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในแต่ละจุดมีดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองปากเซ มีดังนี้

(1) **วังเจ้าบุญอุ้ม** ตั้งอยู่ห่างจากเมืองปากเซไปทางทิศตะวันออกบนทางหลวงหมายเลข 13 ระยะทางประมาณ 500 เมตร ในอดีตวังเจ้าบุญอุ้มเคยใช้เป็นที่ประทับของเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาสัก เจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย ก่อนที่จะเกิดการปลดปล่อยหรือเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นระบอบสังคมนิยมในปี พ.ศ. 2518 ทำให้พระราชวังแห่งนี้ตกอยู่ในการดูแลของรัฐบาลลาว เจ้าบุญอุ้มเคยเป็นนายกรัฐมนตรีของลาวในปี พ.ศ. 2503 – 2505 ต่อมาภายหลังต้องเสด็จลี้ภัยทางการเมืองไปประทับที่ฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2517 และสิ้นพระชนม์ที่กรุงปารีสในปี พ.ศ. 2521 พระราชวังเริ่มสร้างในปี พ.ศ. 2511 แต่สร้างเสร็จหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2518 ทำให้เจ้าบุญอุ้มไม่มีโอกาสได้ครองพระราชวังหลังใหม่ ซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างงดงามเหนือลำน้ำเซโดน ตั้งอยู่เนินสูงใจกลางเมืองปากเซ ตัวพระราชวังเป็นตึกก่ออิฐถือปูนขนาดใหญ่สูง 6 ชั้น ใต้รับอิทธิพลจากประเทศฝรั่งเศส สร้างโดยไม่มีการตอกเสาเข็ม แต่ใช้เสาจำนวนมากในการรับน้ำหนัก ภายในพระราชวังมีประตูหน้าต่างรวมกันกว่า 1,900 บาน ประตูหน้าต่างเหล่านี้ก่อสร้างและตกแต่งอย่างวิจิตรงดงาม จนได้รับการขนานนามว่า ศาลาพันห้อง ตัวพระราชวังหันหน้าไปทางแม่น้ำโขง ด้านหลังอยู่ติดแม่น้ำเซโดน

พระราชวังแห่งนี้ ทางรัฐบาลลาวใช้เป็นที่พักประชุมพรรคและเป็นที่พักของแขกบ้านแขกเมืองมาจนถึง พ.ศ. 2538 ปัจจุบันพระราชวังได้รับการตกแต่งใหม่และเปิดเป็นโรงแรมที่ดีที่สุดในเมืองปากเซ ชื่อว่า โรงแรมจำปาสัก พาเลซ โดย ดร.ปองศักดิ์ ว่องพาณิชเจริญ ชาวจังหวัดศรีสะเกษ

เป็นผู้บูรณะปรับปรุงใหม่ แผนของโรงแรมเป็นรูปตัว E ห้องล๊อบบี้กรุด้วยไม้และแกะสลัก ห้องประชุมตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นรูปลาวลุ่มกับชาวเขาเผ่าต่างๆ สำหรับชั้นที่ 6 เป็นชั้นบนสุดที่มีจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์โดยรอบเมืองปากเซ สะพานมิตรภาพลาว - ญี่ปุ่นทอดตัวยาวข้ามแม่น้ำโขง ตลอดจนสะพานเหล็กข้ามแม่น้ำเซโดนที่อยู่ติดด้านหลังของโรงแรมจำปาสัก พาเลซ และนับเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นและตกที่สวยงามที่สุดในเมืองปากเซ

(2) **วัดถ้ำไฟ** ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเซโดน ห่างจากโรงแรมจำปาสัก พาเลซ มาทางทิศตะวันออกเฉียงประมาณ 100 เมตรตั้งอยู่ริมแม่น้ำเซโดน วัดถ้ำไฟ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าวัดพระพุทธรูป เนื่องจากภายในพระอุโบสถมีรอยพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ ถัดมาทางซ้ายเป็นหอแจก ลักษณะเป็นตัวอาคารทรงโรม หลังคาลาดต่ำ ชาวบ้านใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จุดเด่นอยู่ตรงที่สมิตรงกลางหลังคารูปช้างสามเศียร ซึ่งหมายถึงอาณาจักรทั้ง 3 ของลาว ได้แก่ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก

(3) **ตลาดเก่า** ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมือง ตรงข้ามศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเมืองปากเซ แม้ว่าปัจจุบันจะมีการเปิดตลาดใหม่ขึ้นก่อนถึงสะพานมิตรภาพลาว - ญี่ปุ่น (ตลาดดาวเรือง) แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังมานิยมจับจ่ายใช้สอยที่ตลาดเก่า เพราะตั้งอยู่ใจกลางเมือง ชาวบ้านจะนำสินค้าพวกผ้าทอพื้นเมือง เครื่องอุปโภค บริโภค ตลอดจนผักผลไม้มาวางขาย ซึ่งส่วนใหญ่นำเข้ามาจากไทย นอกจากนี้บริเวณตลาดเก่ายังมีคิวรถโดยสาร VIP จากปากเซ - เวียงจันทน์ ให้บริการอีกด้วย ซึ่งจะออกเวลาประมาณ 2 ทุ่ม และจะไปถึงเวียงจันทน์ 6 โมงเช้า

(4) **วัดหลวง** ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเซโดน ทางทิศเหนือของตลาดเก่า สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2478 เป็นวัดเก่าแก่และมีความสำคัญในเมืองปากเซ เพราะเป็นสถานที่เก็บอัฐิของราชวงศ์สายจำปาสักหลายพระองค์ รวมทั้งอัฐิของท่านกระต่าย โดนสะไลลิด อดีตนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลฝ่ายอนุรักษนิยม มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมโดยรอบวัด จุดเด่นน่าชมอยู่ที่บานประตูและหน้าต่างของพระอุโบสถ แกะสลักด้วยไม้ลวดลายสวยงาม ถัดมาทางขวาของพระอุโบสถเป็นอาคารเก่าแก่ซึ่งใช้เป็นหอสมุดและสำนักงานของครู ส่วนด้านหลังเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น อยู่ติดกับแม่น้ำเซโดนใช้เป็นโรงเรียนสอนพุทธศาสนาสำหรับพระสงฆ์

แหล่งท่องเที่ยวนอกตัวเมืองปากเซ มีดังนี้

(1) **น้ำตกตาดฟาน** เดินทางโดยใช้ทางหลวงหมายเลข 23 เส้นทางไปเมืองปากเซของเมื่อมาถึงหลักกิโลเมตรที่ 38 มีทางแยกเข้าขวามือ ตาดฟาน เป็นน้ำตกที่สูงที่สุดในแขวงจำปาสัก เรียกอีกชื่อว่า น้ำตกดงหัวสาว (ฟาน แปลว่า กัง) จุดเด่นอยู่ตรงสายน้ำ 2 สายที่ไหลลงจากหน้าผาสูงราว 120 เมตร โดยสายน้ำทางซ้ายมือไหลมาจากห้วยผักกูด และทางขวามือเป็นสายน้ำที่ไหลมา

จากอุทยานแห่งชาติดงห้วยสาบ มีจุดชมวิวที่ตั้งอยู่คนละฟากเขากับตัวน้ำตก ในระดับความสูงเท่าๆกัน จากตรงนี้สามารถชมวิวด้านน้ำตกในมุมสูงได้อย่างชัดเจน และในยามเช้ายังเป็นจุดชมทะเลหมอกที่สวยงามอีกด้วย แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสกับความยิ่งใหญ่ของน้ำตกแห่งนี้สามารถเดินลงไปชมตัวน้ำตกบริเวณด้านล่างได้ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร จากจุดชมวิวด้านบน ใช้เวลาเดินเท้าค่อนข้างนาน ต้องเตรียมอาหารและอุปกรณ์ทางเดินที่ไปเองเพื่อพักแรมบริเวณด้านล่าง 1 คืน และเดินกลับขึ้นมาในวันรุ่งขึ้น แนะนำให้ติดต่อเจ้าหน้าที่บริเวณน้ำตก เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางและการเตรียมตัวเพื่อความปลอดภัย

ส่วนนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกสบาย สามารถเลือกใช้บริการที่พักบริเวณก่อนถึงจุดชมวิวได้เช่นกัน มีชื่อว่า ตาดพานรีสอร์ท เป็นรีสอร์ทสวยท่ามกลางธรรมชาติของป่าเขา จึงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ครั้งหนึ่งสถานที่นี้เคยใช้เป็นที่ต้อนรับ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย เมื่อครั้งมาเจรจาเรื่องการเมืองกับ นายกรัฐมนตรีของลาวด้วย

ภาพที่ 1 น้ำตกตาดพาน

(2) **ไร่ชาและไร่กาแฟ** ก่อนที่จะถึงน้ำตกตาดพาน สองข้างทางจะเป็นไร่ชาและกาแฟ ซึ่งเจ้าของได้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม และซื้อชาและกาแฟเป็นของฝากด้วย

(3) **น้ำตกตาดเยื้อง** เดินทางโดยใช้ทางหลวงหมายเลข 23 เส้นทางไปเมืองปากซอง มาถึงหลักกิโลเมตรที่ 40 มีทางแยกเข้าขวามือเข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร ตาดเยื้อง เป็นน้ำตกสวยงามอีกแห่งหนึ่งของเมืองปากซอง คำว่าเยื้องแปลว่าเฉียงผา แม้จะเป็นน้ำตกขนาดกลางไม่สูงใหญ่เท่าตาดพานก็ตาม แต่มีข้อดีก็คือนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมได้ใกล้ชิดถึงตัวน้ำตก จุดเด่นที่น่าน้ำตกอยู่ที่สายน้ำสีขาวที่ไหลออกมาตามหน้าผากระทบโขดหินแตกเป็นละอองสีขาวตัดกับสีดำเข้มของโขดหิน ท่ามกลางบรรยากาศอันร่มรื่นและเป็นส่วนตัว

(4) **ตาดผาส้วม** ตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติบาเจียงจะเดินสูง ในเขตเมืองบาเจียงจะเดินสูง หากเดินทางจากเมืองปากเซไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามทางหลวงหมายเลข 23 จนถึงบ้านห้วยแร่ประมาณกิโลเมตรที่ 21 แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 20 ที่จะไปเมืองเลางาม แขวงสาละวัน ประมาณ 13 กิโลเมตร ก็จะมีทางแยกซ้ายมือเข้าสู่ตัวน้ำตก ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร คำว่า “ตาดผาส้วม” สำหรับคนไทยอาจฟังดูไม่คุ้นหูคนไทยมากนัก แต่จริงๆ แล้ว คำว่า “ส้วม” ในภาษาลาว หมายถึงห้องนอนที่กั้นไว้สำหรับลูกสาวและลูกเขยโดยเฉพาะ ส่วนคำว่า “ตาด” หมายถึงลานหินที่เป็นชั้นๆ จุดเด่นของน้ำตกผาส้วมคือ สายน้ำที่ไหลผ่านหินผาขนาดใหญ่ที่มีลักษณะเป็นแท่งๆ รูปร่างคล้ายห้องหอของคู่บ่าวสาว แลดูสวยงามสดงดงามมาก นอกจากนี้ บริเวณริมน้ำตกก็มีร้านอาหารที่ก่อสร้างและตกแต่งด้วยไม้อย่างสวยงาม

ภาพที่ 2 น้ำตกตาดผาส้วม

(5) หมู่บ้านชนเผ่าจำลอง (ภายในอุทยานแห่งชาติบาเจียงจะเลนสุก) ตั้งอยู่บริเวณเดียวกับน้ำตกตาดผาสุวรรณ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจประกอบด้วยหมู่บ้านชนเผ่าที่จำลองบ้านของชนเผ่ากะตุ แกะ ละแวกะต่างและอาลัดกมาไว้ให้ชม มีชนเผ่ากะตุ แกะ กะต่าง และตะเลียงมาอาศัยอยู่ นอกจากนี้บ้านเรือนแล้วยังมี หอกีวน ที่ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมของชาวเผ่าละแวก ภายในจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ของชาวเผ่าให้ชมเป็นจำนวนมาก และหอสองของชาวละแวกที่ใช้เป็นที่สังเกตการณ์ภายในหมู่บ้าน มีการสาธิตการทอผ้า เครื่องดนตรีชนเผ่า และการแสดงของชนเผ่าต่าง ๆ และที่น่าสนใจที่สุดคือบ้านพักของทางอุทยานที่ตกแต่งได้สวยงามอย่างลงตัว ด้วยวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น

ภาพที่ 3 การแสดงของชนเผ่าที่หมู่บ้านชนเผ่าจำลอง
ภายในอุทยานแห่งชาติบาเจียงจะเลนสุก

แหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองจำปาสัก

(1) แหล่งท่องเที่ยวในเขตตัวเมือง เมืองจำปาสัก อยู่ห่างจากเมืองปากเซลงมาทางใต้ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 13 ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร ในอดีตเมืองจำปาสักแห่งนี้เคยถูกใช้เป็นศูนย์กลางการปกครองของแขวงเป็นที่ประทับของพระราชาวงศ์ในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปัจจุบันเหลือเพียงพระตำหนัก 2 หลัง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเมือง คือ วังของเจ้าราชดน้อย (บิดาของเจ้าบุญอุ้ม) เป็นตึกเก่าแก่สมัยอาณาจักรมอญอยู่ตรงข้ามกับเรือนพักสุจิตรา ส่วนวังเจ้าบุญอุ้ม (น้องชายของเจ้าบุญอุ้ม) เป็นตึกสีขาว 2 ชั้น แต่เมืองฝรั่งเศสตั้งเมืองหลวงใหญ่

อยู่ที่ปากเซ จำปาสักจึงกลายเป็นเมืองริมน้ำโขงที่เงียบสงบ มีที่ทำการฯ เป็นศูนย์กลางตั้งอยู่บนถนนลาดยางสายเดียวในเมือง ส่วนถนนสายอื่นๆ โดยมากเป็นทางลูกรัง สองข้างทางของถนนร่มรื่นไปด้วยทิวไม้ไม่น้อยใหญ่ ในเมืองจำปาสักมีวัดสำคัญประจำเมือง คือ วัดทุ่ง เป็นวัดประจำราชวงศ์และใช้เป็นที่พักของเจ้านายหลายพระองค์ มีเกสต์เฮาส์ที่ดัดแปลงจากบ้านเรือนและร้านอาหารริมน้ำโขงบรรยากาศดีเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(2) **ปราสาทวัดพู** นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่โดดเด่นที่สุดของลาวใต้ ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองจำปาสักไปทางทิศใต้ประมาณ 10 กิโลเมตร ปราสาทวัดพูหรือวัดพูจำปาสัก ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ในอดีตที่ตั้งของวัดพูเคยเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของแหล่งอารยธรรมโบราณถึง 3 ยุค ด้วยกันคือ อาณาจักรเจนละ ในช่วงศตวรรษที่ 6-8 อาณาจักรขอมสมัยก่อนเมืองพระนคร ในราวศตวรรษที่ 9 และอาณาจักรล้านช้าง นับเป็นโบราณสถานที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของภูมิภาคนี้

ภาพที่ 4 ภาพชาวลาวและนักท่องเที่ยวรอดักบาตรที่วัดพู ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3

สิ่งที่โดดเด่นสะดุดตาแก่ผู้พบเห็นคือ ภูเขาด้านหลังปราสาทที่ตั้งเด่นตระหง่าน มองเห็นแต่ไกล รูปร่างคล้ายหน้าอกของสตรีและคนแก่ล้ามวัยผม ซึ่งเป็นที่มาของชื่อผาแห่งนี้ว่า “ภูนมสาว” แต่ชาวบ้านนิยมเรียกภูเกล้ามากกว่า หากแต่นักวิชาการบางคนเชื่อว่าในระบบคิดของพวกเขาซึ่งเป็นผู้ก่อสร้างปราสาทนั้น ด้วยลักษณะดังกล่าว ทำให้ภูเขาถูกนี้เปรียบได้กับ “สิ่งบรรพต” (ภูเขาแห่งศิวลึงค์) เป็นที่สถิตย์ของพระศิวะ ตามคติความเชื่อของฮินดูลัทธิไศวนิกาย

ภายในบริเวณปราสาท นักท่องเที่ยวก็จะสามารถเที่ยวชมตัวปราสาทที่แม้ไม่สมบูรณ์นัก แต่ก็ยังคงสามารถเห็นเค้าโครงของตัวปราสาทชัดเจนอยู่ และจุดเด่นที่น่าชมมากที่สุดสำหรับองค์ปราสาทด้านล้างคือ ภาพสลักที่หน้าบันรูปพระศิวะทรงโคนนทรี พาหนะประจำ แสดงให้ทราบว่าปราสาทแห่งนี้สร้างอุทิศถวายแด่พระศิวะ ตามคติความเชื่อของฮินดูลัทธิไศวนิกายที่ยกย่องพระศิวะเป็นใหญ่ในบรรดาเทพ 3 องค์ และบริเวณใกล้เคียงก็มีภาพแกะสลักรูปเทพเจ้าต่างๆ รวมทั้งภาพแกะสลักรูปจระเข้ บันไดนาค และหัวช้าง

นอกจากนี้ยังมีงานบุญประจำปีของวัดพูที่โด่งดัง สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากในและต่างประเทศ โดยตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์) หรือที่ชาวลาวลุ่มเรียกว่าเดือน 3 เเพ็ง” ซึ่งเป็นวันมาฆบูชา จัดเป็นงานบุญที่ใหญ่ที่สุดของ 4 แขวงลาวใต้ และจัดเป็นงานใหญ่เทียบเท่างานนมัสการพระธาตุหลวงกำแพงนครเวียงจันทน์ และงานนมัสการพระธาตุอิงฮัง แขวงสะหวันนะเขต กำหนดการจัดงานมีทั้งสิ้น 3 วัน โดยประชาชนชาวลาวจากทั่วทุกแขวงจะเดินทางนำสิ่งของมาบวงสรวงบูชาตามจุดสำคัญต่างๆ ในบริเวณองค์ประธาน สำหรับในวันสุดท้ายพระสงฆ์จะออกมาบิณฑบาต พอตักคำจะมีพิธีเวียนเทียนไปรอบๆ ปราสาทองค์ประธาน

ภาพที่ 5 ตักบาตรที่วัดพู

แหล่งท่องเที่ยวในเขตสีพันดอน

หลังจากเที่ยวชมปราสาทวัดพู โบราณสถานเก่าแก่ก่อนยุคนครวัดแล้ว การเปลี่ยนบรรยากาศไปพักผ่อนท่ามกลางลำน้ำโขงบริเวณสีพันดอน ก็นับว่าเป็นโปรแกรมที่นักท่องเที่ยวไม่ควรพลาด

เขตสี่พันดอนอุดมด้วยธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้านที่น่าสนใจยิ่ง แม่น้ำโขงตอนนี้เป็นช่วงที่กว้างที่สุด คือมีความกว้างถึง 12 กิโลเมตร ยามน้ำลดเกาะแก่ง (ที่คนลาวเรียกว่า “ดอน”) จะผุดขึ้นมามากมาย จนทำให้ได้ชื่อว่า “สี่พันดอน” ดอนที่ใหญ่ที่สุดคือดอนโขง แหล่งท่องเที่ยวในเขตสี่พันดอนที่น่าสนใจมีดังนี้

(1) **ดอนโขง** ตั้งอยู่ถัดจากวัดพวงมาตามน้ำระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยใช้ทางหลวงหมายเลข 13 ประมาณหลักกิโลเมตรที่ 130 แล้วเลี้ยวขวาเข้าสู่ท่าแพบ้านหาด เพื่อข้ามแพขนานยนต์ไปยังดอนโขง

ดอนโขง เป็นดอนที่ใหญ่ที่สุดกลางลำน้ำโขง ส่วนที่กว้างที่สุดวัดได้ 6 กิโลเมตร ยาว 12 กิโลเมตร มีถนนรอบเกาะระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร เป็นบ้านเกิดของท่านดำไต สี่พันดอนอดีตประธานประเทศลาว นับเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่เพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งไฟฟ้า น้ำประปา มีโรงแรมและเกสต์เฮาส์เปิดให้บริการ ส่วนใหญ่ปรับปรุงมาจากวิลล่าสมัยฝรั่งเศส รวมทั้งร้านอาหารริมดงบรรยากาศดี ที่พร้อมเสิร์ฟเมนูปลาจานเด็ดไปพร้อมกับวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติไปพักผ่อนตากอากาศจำนวนมาก

สถานที่น่าสนใจได้แก่ วัดพวงแก้ว วัดใจกลางเมืองโขงที่มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางนาคปรกขนาดใหญ่ ถัดขึ้นไปทางเหนือก็จะเป็นวัดจอมทอง ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดในเขตดอนโขง สร้างในสมัยเจ้าอนุวงศ์ ตลอดจนวิถีชีวิตริมน้ำของชาวลาวในเขตภาคใต้ให้เที่ยวชม จักรยานจึงเป็นพาหนะแก่การท่องเที่ยวรอบเกาะที่เหมาะสมที่สุด

(2) **ดอนคอน** อยู่ห่างจากดอนโขงลงไปตามลำน้ำระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร สามารถเดินทางจากเมืองปากเซไปตามทางหลวงหมายเลข 13 ได้ ระยะทางประมาณ 144 กิโลเมตร หรือจากท่าแพบ้านหาดลงไปทางทิศใต้ ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร จากนั้นก็สามารถลงเรือที่ทำเรือนากะสงหรือท่าเรือบ้านม่วงที่อยู่ไม่ไกลกันก็ได้ตามสะดวก เพื่อนั่งเรือล่องลำน้ำโขงไปยังดอนคอนโดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที

ดอนคอน เป็นดอนที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากดอนโขง มีความกว้าง 4.5 กิโลเมตร ความยาว 5 กิโลเมตร เป็นดอนที่ทอดตัวไปตามความยาวของแม่น้ำโขง ในสมัยฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีนได้ก่อสร้างท่าเรือและทางรถไฟขึ้นที่ดอนคอน เพื่อขนถ่ายสินค้าจากเรือมาขึ้นรถไฟที่มีเส้นทางตัดจากหัวดอนไปท้ายดอนแล้วตัดข้ามแม่น้ำโขงจากดอนคอนไปอีกดอนหนึ่งชื่อ ดอนเด็ด ที่เป็นท่าเรือแล้วก็นำสินค้าลงเรือใหม่ เป็นการเอาชนะธรรมชาติและแก้ปัญหาเกาะแก่งต่างๆ ที่ขวางอยู่ในลำน้ำโขง โดยเฉพาะหลิผีและคอนพะเพ็ง

แหล่งท่องเที่ยวบนดอนคอนนั้น นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการรถสองแถว หรือมอเตอร์ไซด์รับจ้างเพื่อเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ เริ่มตั้งแต่สะพานทางรถไฟของฝรั่งเศสที่สร้างขึ้นในสมัยยุคล่าอาณานิคม และห้วงจักรไอน้ำเก่าของขบวนรถไฟที่เคยใช้วิ่งในอดีต จากนั้นมุ่งหน้าต่อไปอีก 1.5 กิโลเมตร ก็จะถึงทางเข้าน้ำตกหลี่ผี

(3) **น้ำตกหลี่ผี (ตาดสมพะมิตร)** ตั้งอยู่ในเขตดอนคอน ช่วงที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวคือช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เพราะเราจะสามารถเห็นสายน้ำจำนวนมากในแก่งหลี่ผีที่ไหลถาโถมผ่านเนินหินโขดหินลงมาด้วยกำลังแรง ตกเป็นละอองสีขาวไปทั่วแก่งดูสวยงามตื่นตา

หลี่ เป็นภาษาลาว หมายถึงเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายลอบ ส่วนคำว่า ผี หมายถึงศพคนตาย (ที่ไหลลงมาติดหลี่) ซึ่งบริเวณน้ำตกหลี่ผีจะมีกระแสน้ำไหลป่าตามพื้นที่ราบผ่านแผ่นหิน แล้วไหลตกลงมาตรงช่องซอกเขาที่แตกแยกกัน กระแสน้ำสีเขียวเข้มในหน้าแล้งหรือสีขาในช่วงฤดูฝนจะไหลป่าตกลงมาเบื้องล่าง จากนั้นจึงไหลไปตามรอยแยกของซอกเขาเป็นทางยาวหลายกิโลเมตร

บริเวณจุดที่พบศพมาก ก็คือบริเวณร่องหินของน้ำตกหลี่ผี บริเวณนี้กระแสน้ำจะไหลมารวมตัวกันเป็นแอ่งขนาดใหญ่ จากนั้นน้ำก็จะวนไปมาแล้วจึงไหลตกลงไปด้านล่าง ผ่านซอกหินและหลืบหินแคบๆ ทำให้ศพของทหารในสมัยสงครามอินโดจีนจำนวนมากลอยมาติดในหลี่ดังกล่าว ชาวบ้านจึงเรียกน้ำตกแห่งนี้ว่า “หลี่ผี” บริเวณทางเข้าน้ำตกมีร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(4) **ดอนเต็ด** เป็นเกาะเล็กๆ อยู่ทางตอนเหนือของดอนคอน มีเรือหางยาวลำเล็กให้บริการล่องขึ้นลงตามร่องน้ำแคบๆ ระหว่างสองเกาะนี้ แม้ว่าบนดอนเต็ดจะไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเหมือนดอนคอนแต่บรรยากาศที่เงียบสงบ วิถีชีวิตอันเรียบง่ายของชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำ ตลอดจนความร่มรื่นของทิวมะพร้าว ก็ช่วยทำให้ดอนเต็ดๆ แห่งนี้เป็นเมืองตากอากาศน่องใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเช่นกัน

(5) **น้ำตกคอนพะเพ็ง** ตั้งอยู่ห่างจากบ้านนากะสงลงมาราว 10 กิโลเมตร และห่างจากบ้านม่วงลงมาราว 8 กิโลเมตร คอนพะเพ็ง เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่สุดในเขตแม่น้ำโขงตอนล่าง ตั้งอยู่บนแก่งหินขนาดใหญ่ขวางกั้นเส้นทางไหลของแม่น้ำโขงทั้งสาย มีลักษณะต่างระดับกันสูงประมาณ 10 เมตร ซึ่งแม้จะมีชั้นของหินไม่สูงมากนัก แต่กระแสน้ำที่ไหลถาโถมมาด้วยความแรงมากด้วยแม่น้ำโขงทั้งสายไหลลงมาจากนั้นก็แยกออกเป็นหลายสาย สาเหตุเพราะแรงดันของน้ำจำนวนมากมหาศาลที่ไหลป่าถาโถมกระหน่ำลงมาจากชั้นหินราวกับจะถล่มทำลายแก่งหินอย่างดูดนและเกรี้ยวกราด สร้างความตื่นตาที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สัมกับคำรำลือและยกย่องให้เป็น

“ในแง่การว่าแห่งเอเชีย” ความยิ่งใหญ่ของสายน้ำที่กระโจนบิดตัวปะทะแก่งหินน้อยใหญ่ จนเดือดพล่านกระจายเป็นละอองไอน้ำแทรกตัวปกคลุมอยู่ตามแก่งหินแทบทุกอณูของบรรยากาศ

ภาพของน้ำตกคอนพะเพ็งที่น่าตื่นตาตื่นใจ สามารถมองเห็นได้ชัดเจนที่สุดจากศาลาจุดชมวิวเหนือบริเวณที่กระแสน้ำไหลป่าถาโถมลงมารวมกันพอดี แต่หากต้องการสัมผัสความยิ่งใหญ่ของน้ำตกอย่างใกล้ชิด ก็สามารถเดินลงจากศาลาชมวิวไปชมน้ำตกในอีกมุมมองหนึ่งได้เช่นกัน

บริเวณนี้เรามักจะพบเห็นชาวบ้านยอมเสี่ยงอันตรายปีนบันไดไม้ไผ่ออกไปวางเบ็ด หรือบางคนยอมเสี่ยงตายไปทอดแหหาปลากันบริเวณด้านล่างของน้ำตกคอนพะเพ็งอยู่เสมอ ในบริเวณน้ำตกยังมีร้านอาหารที่พร้อมเสริฟเมนูเด็ดอย่างปลาแม่น้ำ มีให้เลือกทั้งต้มยำปลา ปลาทอดกระเทียม และเครื่องดื่ม บรรยากาศที่น่าประทับใจยิ่งนัก ตลอดจนร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองที่เปิดให้บริการอีกหลายร้าน

ภาพที่ 6 น้ำตกคอนพะเพ็ง (ภาพจาก oceansmile.com)

(6) **เวินคาม** เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่อยู่ทางตอนใต้ของลาว อยู่ถัดจากน้ำตกคอนพะเพ็งไปตามทางหลวงหมายเลข 13 ประมาณ 10 กิโลเมตร เวินคามจึงเป็นเมืองชายแดนระหว่างลาวกับกัมพูชา ภายในหมู่บ้านมีร้านอาหาร ของชำ เสื้อผ้า มีท่าเรือข้ามฟากจากลาวไปยังจังหวัดสตึงแตรงของกัมพูชา เปิดให้ข้ามไปมาได้เฉพาะประชากรของสองประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวที่ต้องการนั่งเรือจากลาวไปเที่ยวต่อยังกัมพูชาก็จะต้องเสียค่าวีซ่า

จุดเด่นของเมืองเวินคามอยู่ที่มีท่าเรือที่สามารถล่องลำน้ำโขงไปคุปลาโลมาน้ำจืด หรือปลาโลมาอิรวดี หรือที่คนลาวเรียกว่า “ปลาซา” แต่ในปัจจุบันถ้านักท่องเที่ยวต้องการไปเที่ยวชมจะต้องเสียค่าวีซ่าให้กับประเทศกัมพูชา เพราะประเทศกัมพูชาถือว่าบริเวณนั้นเป็นเขตน่านน้ำของตน

ปลาโลมาอิรวดีเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่กำลังใกล้จะสูญพันธุ์ อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม ลักษณะของปลาชนิดนี้มีหัวกลมทู่ ไม่มีจงอย ลำคอใหญ่ยืดหยุ่นได้ ลำตัวสีเทาดำ ผิวหนังหนาและลื่นด้วยไขมัน ขอบอยู่รวมตัวกันเป็นฝูง ปัจจุบันพบเห็นได้น้อยมาก บริเวณที่สามารถพบปลาโลมาชนิดนี้คือ ช่วงตอนล่างของแม่น้ำโขงรอยต่อระหว่างชายแดนลาวกับกัมพูชา และในแม่น้ำอิรวดีของประเทศพม่าเท่านั้น ชาวลาวนับถือและรักโลมาชนิดนี้มาก จึงไม่มีการล่า

2) แหล่งท่องเที่ยวในแขวงเซกอง

เซกอง จัดเป็นเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็น "เมืองแห่งธรรมชาติและชนเผ่า" อาจดูเป็นเมืองเงียบเหงา ผู้คนไม่พลุกพล่านถ้าเทียบกับเมืองท่องเที่ยวอย่างจำปาสัก หรือแม้แต่แขวงใกล้เคียงอย่างอัตตะปือ เพราะเป็นแขวงที่มีประชากรน้อยที่สุด คือประมาณ 85,000 คน หรือไม่ถึง 1 เปอร์เซ็นต์ของประชากรลาวทั้งหมด แต่กลับมีพาหนะสัญจรค่อนข้างมาก เพราะแต่ละเมืองอยู่ห่างไกลกัน และมีชนเผ่าลาวเทิงตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วพื้นที่ของเซกอง ทำให้มีการกระจายของประชากร ไม่มีแหล่งศูนย์รวมที่ชัดเจน แม้ตลาดจะเป็นจุดใหญ่ มีทั้งท่ารถและสิ่งของขายมากมาย แต่บรรยากาศก็เรียบง่ายไม่คึกคัก อย่างไรก็ตามความแตกต่างทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลาย นับเป็นเสน่ห์ประการหนึ่งของแขวงเซกองแห่งนี้ จนมีการพูดกันว่าเซกองเป็นเมืองแห่งชนเผ่าลาวเทิงของสปป.ลาว ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ จึงเป็นลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวของแขวงนี้ ดังคำขวัญของแขวงที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงปีท่องเที่ยวลาว พ.ศ. 2543 (ปี 2000) ที่ว่า “บันกอกเผ่าแะฮ่มเสื่อแฮะเผ่ากะตุ๋ บ่วงหูใหญ่เผ่าลาวี เทญเที่ยวงานประจำปีบรรดาเผ่า” (สิวิไล จันทะวง, 2550: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 7 ท่านสิวิไล จันทะวง อดีตหัวหน้าห้องงานแถลงข่าว แขวงเซกอง ผู้พาคณะวิจัย
สำรวจแหล่งท่องเที่ยวในแขวงเซกอง

อย่างไรก็ตาม หากค้นหากันอย่างจริงจังๆ แล้วเราก็จะพบว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของแขวงนี้ น่าสนใจไม่น้อย ดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

(1) **น้ำตกเซกะตาม** ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านหลักห้าสิบสอง ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศใต้ประมาณ 40 กิโลเมตร เซกะตาม เป็นน้ำตกที่สูงที่สุดของประเทศลาว มีความสูง 120 เมตร น้ำตกเซกะตามมีทางขึ้นเพียงทางเดียว ทางลงไปสู่ตัวน้ำตกลำบากและอันตรายมาก ยังไม่มีการเปิดให้เดินอย่างเป็นทางการ ตัวน้ำตกอยู่ฝั่งตรงข้ามกับจุดชมวิวดง จดชมวิวดงสามารถเห็นตัวน้ำตกได้ทั้งผืน เพราะตั้งอยู่สูงกว่าตัวน้ำตก ทำให้เห็นสายน้ำไหลลดเลาะโขดหินเป็นเกลียวยาวไหลผ่านหน้าผาสูง 120 เมตร ตกลงสู่หินด้านล่าง

น้ำตกเซกะตาม จัดเป็นน้ำตกที่สำคัญและสวยงามมากที่สุดของแขวงเซกอง เป็นจุดที่ผู้คนที่เดินทางไปท่องเที่ยวแขวงเซกองต่างแวะไปเยือน นอกจากนี้ระหว่างทางไปน้ำตกก็ต้องผ่านหมู่บ้านชนเผ่าอีกมากมาย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถที่จะแวะชมถือเป็นของแถมระหว่างไปเที่ยวชม น้ำตกเซกะตามได้

(2) **น้ำตกหมอกจัน** ตั้งอยู่ถึงก่อนน้ำตกเซกะตามประมาณ 300 เมตร เป็นน้ำตกที่ไหลมาจากน้ำตกเซกะตาม มีลักษณะคล้ายน้ำตกเซกะตาม แต่เตี้ยกว่าจึงเรียกอีกชื่อว่า น้ำตกเซกะตามน้อย

(3) **หมู่บ้านชนเผ่าอาลัก** ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเขตพื้นที่หลัก 52 ปากทางเข้าน้ำตกเซกะตาม เป็นชาวเผ่าที่มีฝีมือในการทอผ้าลายลูกบิดสวยงามมาก นักท่องเที่ยวนิยมแวะซื้อเป็นของที่ระลึกกลับไป และยังเป็นกลุ่มหนึ่งในกลุ่มผ้าทอสวยงามที่ส่งไปขายที่เวียงจันทน์อีกด้วย

ภาพที่ 8 บ้านชนเผ่าที่แขวงเซกอง

(4) **หมู่บ้านชนเผ่าญาเหิน** ตั้งอยู่ระหว่างทางขึ้นน้ำตกเซกะตาม ชาวเผ่านี้มีความเป็นชนบทสูงมาก ใช้ชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติ เช่น ตัดไม้ขาย หาสัตว์ป่า เช่น กระจอก กระแตและนก รวมไปถึงการปลูกพืชผัก มีห้องเรียนเป็นบ้านเพิงไม้หลังเล็กๆ มีกระดานและโต๊ะนักเรียน 1 ห้องให้เด็กชาวเผ่าได้เรียนหนังสือ มีเครื่องตำข้าวที่ใช้แรงงานคนตำ ยุงเก็บข้าว และส้อมหลุมที่ขุดขึ้นมาเอง

(5) **ภูหลวง** ตั้งอยู่ห่างจากน้ำตกเซกะตามขึ้นไปอีกประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ด้วยธารน้ำไหลและป่าเขา มีเส้นทางเดินเท้าและเดินรถเก่าแก่ที่ชาวฝรั่งเศสสร้างไว้ เป็นเส้นทางลัดจากอัสตะปือมาเซกองและข้ามไปชายแดนปากเซได้ เมื่อขึ้นไปบนภูแล้วมองลงมาจะเห็นทัศนียภาพบางส่วนของเซกอง ส่วนทางทิศตะวันตกมองเห็นสวนกาแฟที่ชาวบ้านปลูกไว้บนที่ราบสูงบอละเวนสวยงามมาก

(6) **น้ำตกตาดแฝก** ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองมาทางทิศใต้ประมาณ 20 กิโลเมตร น้ำตกตาดแฝกเป็นภูผาหินยาวเกือบ 100 เมตร ช่วงฤดูฝนน้ำจะไหลค่อนข้างแรง สามารถเดินลงไปที่ตัวน้ำตกได้ แต่ถ้าจะลงเล่นต้องระมัดระวังเพราะน้ำที่นี้ไหลแรง และมีปลาน้ำจืดอาศัยอยู่ด้วย การเล่นน้ำควรเล่นบริเวณที่เป็นแอ่งหรือด้านบนโขดหินเท่านั้น และยังสามารถเดินขึ้นมาชมทิวทัศน์ด้านมองเห็นตัวน้ำตกตาดแฝกในลักษณะแนวยาวเกือบ 100 เมตร เป็นชั้นน้ำตกเคลื่อนตัวมายังด้านล่างสวยงาม บริเวณน้ำตกมีเต็นท์พักแรมที่ศาลาชมวิวด้วย

ภาพที่ 9 น้ำตกตาดแฝก

(7) **ตาดหัวคน** ตั้งอยู่ห่างจากเมืองละมามประมาณ 18 กิโลเมตรใกล้ๆ กับตาดแฝก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามไม่แพ้ตาดแฝก

(8) **ศูนย์ศิลปาชีพแม่บ้าน** ตั้งอยู่เลียบถนนสายไปที่ทำการไปรษณีย์ อยู่ข้างถนนฝั่งซ้ายมือ ศูนย์ศิลปาชีพแม่บ้านเป็นศูนย์รวมงานฝีมือของแม่น้ำแขวงเซกอง มีงานประดิษฐ์ลวดลายประณีตหลายชนิด แต่ที่เด่นที่สุดคือผ้าทอ เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของแขวงและประเทศลาว มีลักษณะเป็นงานบ้านกึ่งอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรส่งเสริมให้สตรีเมืองลาวมีอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว โดยผ้าทอที่นี่จะใช้ใยไหมและใยฝ้ายเป็นวัสดุ สีที่ย้อมมาจากธรรมชาติมีอยู่ 5 สีหลักคือ ดำ ส้ม แดง เหลืองและน้ำเงิน ลวดลายมีทั้งลายดอกไม้ รูปสัตว์ เช่น พญานาค มังกร สิงโต ช้าง ปลา นก และรูปทรงเรขาคณิต ส่วนใหญ่จะทอออกมาเป็นผ้าถุง ผ้าถุงของผู้หญิง ผ้าคลุมไหล่ และผ้าแพรสะพายของผู้หญิง ในอนาคตกำลังมีการพัฒนาให้แม่น้ำทอผ้าโบราณ ผ้าประดับผนัง ผ้าคลุมโต๊ะ คลุมเตียง และเครื่องนอนต่างๆ ออกจำหน่าย เปิดวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.00-12.00 น. และ 13.00-16.00 น.

(9) **แหล่งท่องเที่ยวในเขตตัวเมืองละมาม** แม้ว่าภายในตัวเมืองเซกองจะเป็นเมืองเล็กๆ ที่ดูจะไม่มีที่ท่องเที่ยวมากนัก แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถที่จะทำความรู้จักเซกองโดยการไปเที่ยวชมตลาด ซึ่งมีสินค้าพื้นเมืองรวมทั้งสัตว์ป่านานาชนิด และเป็นแหล่งรวมของบรรดาชนเผ่าต่างๆ ที่มาแลกเปลี่ยนสินค้ากัน นอกจากนี้บริเวณใกล้ๆ ยังมีร้านอาหารประเภทเผอ (กวยเตี๋ยว) และกาแฟสไตล์เวียดนามให้ลิ้มลองด้วย

ภาพที่ 10 โรงศพของชนเผ่ากะตุ ที่บ้านกันดอน แขวงเซกอง

(10) **หมู่บ้านชนเผ่าเมืองตากจึง เมืองกะลิม และเมืองท่าแดง** ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า เซกอง เป็นเมืองของชนเผ่าลาวเทิง ดังนั้นเมื่อได้เที่ยวเซกองก็ควรที่จะหาโอกาสไปเที่ยวชม

วิถีชีวิตวัฒนธรรมของพวกเขา ซึ่งกระจายตัวอยู่ในเขตเมืองต่างๆ ของแขวง การเดินทางไปเยี่ยมชุมชนเผ่าตามหมู่บ้านต่างๆ นักท่องเที่ยวจะได้พบกับวิถีชีวิตที่อิงแอบกับสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูดอยและประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตลอดจนสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นเรือนหลังยาวของเผ่ากระตุ้ ที่บางครั้งเรือนอาจมีสมาชิกอยู่ร่วม 100 คน หอผีหรือหอก๊วน สถาปัตยกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของชนเผ่าลาวเทิงแทบทุกเผ่า โดยทั่วไปจะตั้งอยู่ลานใจกลางหมู่บ้าน โดยมีบ้านเรือนปลูกกระจายเป็นรัศมีรายรอบ สถาปัตยกรรมบ้านเรือนและหอก๊วนของชนเผ่าจะมีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจยิ่ง นอกจากนี้ยังสามารถชื่นชมกับเครื่องจักสานประเภทเครื่องสะพายหลังหรือตะกร้าใส่สิ่งของที่มีรูปร่างและรูปทรงแปลกตาอีกด้วย

ภาพที่ 11 บรรยากาศยามเช้าต้นเดือนมีนาคม 2550 ณ เมืองดากจิ่ง แขวงเซกอง

3) แหล่งท่องเที่ยวในแขวงอัตตะปือ

อัตตะปือ ได้ชื่อว่าเป็น "เมืองกลางหุบเขา" ความแร้นแค้นและดูไม่เจริญเหมือนแขวงอื่นๆ ทำให้แขวงอัตตะปือ กลั้บกลายเป็นจุดเด่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาดินแดนใหม่ๆ แขวงนี้อยู่ไกลสุดติดชายแดนกัมพูชา ถัดไปจากแขวงเซกอง เมืองหลวงชื่อ "สามัคคีชัย" แม้สภาพเศรษฐกิจของผู้คนอาจดูไม่ดีนัก แต่ธรรมชาติก็เยี่ยมจนได้รับฉายาว่าเป็นเมืองสวน ที่อยู่ในวงล้อมของขุนเขา มีแม่น้ำเซโดนไหลผ่าน เงียบสงบ และน่าเที่ยวมากแขวงหนึ่ง แม้ที่พักจะไม่เยอะเท่าแขวงอื่นๆ แต่ก็พอเพียงกับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ที่การไปชมวัดปางแดง อยู่ในเมืองเก่า วัดเดียวที่ระเบิดอเมริกาทิ้งไม่โดน และเดินเล่นที่สะพานเซกองชมวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม มีถ้าผาอยู่เชิงเขาปลายที่ราบสูงบอละเวน

แขวงอัตตะปือมีพื้นที่ 10,302 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 เมืองหรืออำเภอ คือ เมืองสามัคคีไช ซึ่งเป็นเมืองหลัก เป็นที่ตั้งของหน่วยราชการต่าง ๆ เมืองไชยะเขตตา สนามไช สานไช และพวง มีอาณาเขตติดต่อกับแขวงต่างๆ และประเทศใกล้เคียงทิศเหนือติดแขวงเซกอง ทิศใต้ติดประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกติดแขวงแขวงจำปาสัก และทิศตะวันออกติดประเทศเวียดนาม แม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำเซกะหมานและแม่น้ำเซกองที่ไหลผ่านเมือง อาชีพหลักคือเกษตรกรรม

ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของแขวงอัตตะปือเป็นป่าและภูเขา โดยเฉพาะทางทิศตะวันออกที่ติดกับประเทศเวียดนาม มีที่ราบเป็นส่วนน้อย การคมนาคมลำบาก ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามภูเขา มีประชากร 112,171 คน ประกอบด้วย ชาวอาลัก กะต่าง กะตุ กะลิม แงะ ละแว ตะเลียง ไท เวียดนาม กัมพูชา ส่วย และข่า

อัตตะปือมีเมืองหลวงคือสามัคคีไช หรือเมืองใหม่ อดีตเมืองหลวงเก่าคือเมืองไชยะเขตตา สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐา มีสัญลักษณ์ทางศาสนาแสดงถึงความเป็นเมืองหลวงทั้ง 2 แห่ง คือ เมืองสามัคคีชัยมีวัดหลวงลัดตะมาลาม (วัดหลวงเมืองใหม่) เป็นที่เคารพบูชาของคนเมืองสามัคคีชัย ส่วนเมืองไชยเชษฐา มีวัดหลวงเมืองเก่าวาราราม หรือวัดธาตุ (วัดหลวงเมืองเก่า) เป็นที่สักการบูชาของคนไชยเชษฐาเช่นกัน

นอกจากความโดดเด่นในเรื่องความสงบ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวบ้าน ที่เป็นเสน่ห์และความน่ารักของเมืองแห่งนี้แล้ว สภาพภูมิศาสตร์ที่โอบล้อมด้วยขุนเขา มีแม่น้ำเซกองและเซกะมานไหลผ่านเป็นแม่น้ำสายหลักที่นำพาความชุ่มชื้น และสร้างธรรมชาติให้เมืองสามัคคีไชได้รับการขนานนามว่า เมืองสวนไม้สีเขียว เพราะไม่ว่าจะมองไปทางไหนก็เห็นความเขียวชอุ่มของพุ่มไม้รายล้อมบ้านเรือน บรรยากาศบริสุทธิ์ สัมกับคำขวัญของแขวงที่ว่า “เอกลักษณ์แผ่นดินคำ ลำน้ำใส ป่าไม้เขียว ท้องเที่ยวหนองฟ้า ชมผ้าเฮียงเมืองสานไช ไหว้พระองค์แสน เชิญพักแดนสามัคคี”

¹ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ, *สะพานนะเขต สาละวัน เซกอง จำปาสักและอัตตะปือ: ห้าแขวงลาวตอนล่าง* (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2545): 84.

ภาพที่ 12 คณะผู้วิจัยกับท่านคำพอน หมวกเมืองซำ หัวหน้าห้องงานแถลงซำ
แขวงอัตตะปือ

แหล่งท่องเที่ยวของแขวงอัตตะปือ ที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้

(1) **วัดหลวงลัตตะนาลาม** ตั้งอยู่ห่างจากธนาคาร Lao Nay Bank ประมาณ 500 เมตร วัดหลวงลัตตะนาลามหรือวัดหลวงเมืองใหม่ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2475 ภายในศาลาวัดเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและมีภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่องพุทธประวัติ ด้านหลังมีอุโบสถหลังใหญ่กำลังก่อสร้างอยู่ ด้านหน้าลานอุโบสถมีลวดลายแกะสลักที่ใช้ตกแต่งพระอุโบสถวางเรียงราย มีหอคอยสูง 4 ชั้น โดยยกของหนักขึ้นบนสุดโดยวิธียกน้ำหนักด้านขวามือมองเห็นได้ชัดเจน

(2) **สะพานเซกอง** ตั้งอยู่ข้างกับตลาดใหญ่ สะพานนี้เพิ่งเปิดใช้เมื่อปี พ.ศ. 2546 มีความยาว 279 เมตร เป็นสะพานเชื่อมระหว่างเมืองใหม่กับเมืองเก่าของแขวงอัตตะปือ เมื่อถึงกลางสะพานจะเห็นแม่น้ำเซกองไหลลัดผ่านทิวเขาริมสองฝั่ง หมู่บ้านริมน้ำและแปลงผักของชาวบ้านได้อย่างสวยงาม

(3) **ตลาดใหญ่** ตั้งอยู่ก่อนถึงสะพานเซกอง เป็นศูนย์รวมการค้า มีข้าวของเครื่องใช้มากมาย มีอาหารไปปรุงเองหรือจะนั่งทานที่ร้านก็ได้มีอาหารท้องถิ่น ผอ ผาเปี้ยะญวน เนื้อปิ้ง ขนมปังฝรั่งเศส ซาลาเปาทอด โรตีสี กาแฟ รวมทั้งสินค้าพื้นเมืองที่ชนเผ่าต่างๆ นำมาขาย และยังเป็นควรรถโดยสารภายในตัวเมืองด้วย

ภาพที่ 13 วัดฟางแดง

(4) **วัดฟางแดง** ตั้งอยู่ในเขตบ้านฟางแดง เมืองไชยเชษฐา (เมืองเก่า) สามารถเหมา รถตุ๊กตุ๊กจากท่ารถที่ตลาดใหญ่ ระยะทาง 12 กิโลเมตร ราคา 40,000 กีบ/คน วัดฟางแดงเป็นวัดเก่าแก่ของเมืองเก่า ชาวบ้านนิยมไปสักการบูชาเพราะเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ ในสมัยสงครามโลก สหรัฐอเมริกาพยายามทิ้งระเบิดลง แต่ระเบิดทุกลูกที่ตกภายในวัดไม่ระเบิด ภายในมีที่ประดิษฐาน หลวงพ่อองค์ใหญ่ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่โบราณรอบผนังอุโบสถ และงานประติมากรรมปูนปั้น สีทอง ศิลปะแบบมอญ ขอม ด้านหลังวัดมีแม่น้ำเซกะหมานไหลผ่าน

(5) **วัดหลวงเมืองเก่าระราราม** ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัดฟางแดง สมัยอดีต การเดินทาง ไปวัดแห่งนี้ต้องขึ้นเรือข้ามฝั่งที่ท่าเรือ ค่าโดยสาร 5,000 กีบ/คน แต่ปัจจุบันมีการสร้างถนนข้ามผ่านแม่น้ำเซกะหมานแล้ว วัดหลวงหรือวัดเก่าเป็นวัดแรกบนแขวงอัตตะปือที่ถูกสร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาก่อนวัดฟางแดง บริเวณโดยรอบยังคงสภาพเดิมทุกอย่างทั้งตัวอุโบสถที่เป็นตึกคอนกรีตก่อด้วยอิฐสีเทา ใช้เป็นที่ศึกษาพระธรรม ภายในอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป

(6) **ถ้ำผา** ตั้งอยู่บนเชิงเขาปลายที่ราบสูงบอดะเวน ห่างจากตัวเมืองประมาณ 3 กิโลเมตร บริเวณปากถ้ำมีหินงอกหินย้อย ภายในถ้ำเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งชาวบ้านแขวงอัตตะปือ จะขึ้นมาทำบุญครั้งใหญ่ หลังงานบุญปีใหม่ 3 วัน โดยชาวบ้านทั้งแขวงและพระสงฆ์ทุกวัดจะมาร่วมกันที่นี่เพื่อทำพิธีสักการบูชา สรงน้ำพระเพื่อเป็นสิริมงคลหลังปีใหม่

(7) **อนุสาวรีย์วีรชนทหารผ่านศึกลาว-เวียดนาม** ตั้งอยู่ห่างจากท่ารถโดยสารแขวงอัตตะปือประมาณ 500 เมตรไปทางเซกอง อนุสาวรีย์วีรชนทหารผ่านศึกลาว-เวียดนามเป็นรูปปั้นทหารสองนายแต่งกายในชุดทหารออกศึกมีมือหนึ่งกอดกัน อีกมือหนึ่งชูปืนขึ้นฟ้า เป็นวีรชนของชาวลาวและเวียดนาม สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นพี่น้องของสองชนชาติที่ร่วมกันต่อสู้ใน

สงครามอินโดจีน และสมัยสงครามปลดปล่อยของประเทศลาว ด้านข้างมีผนังปูนสีขาว 2 อัน หน้าเข้าหาอนุสาวรีย์แกะสลักเป็นรูปเหล่าทหารวางเด่นนำเกรงขาม

(8) **อนุสาวรีย์ประธานไกสอน พมวิหาร** ตั้งอยู่ห่างจากวัดหลวงลัดตะมาลาม 300 เมตร อนุสาวรีย์ประธานไกสอน พมวิหาร เป็นอนุสาวรีย์สีขาวตั้งเด่นอยู่กลางสนามกว้าง ที่ชาวบ้านใช้จัดพิธีการสำคัญของเมือง โดยอนุสาวรีย์ตรงกลางที่ใหญ่ที่สุดสลักคำว่า ประเทศชาติ จารึก บุญคุณ ด้านซ้ายมือสลักคำว่าวีรชน นางແຂ້ວ ธาตุน้อย และด้านขวามือสลักคำว่า จารึกวีรชน จันทา ธาตุน้อย วางเด่นมีรั้วสีขาวล้อมรอบ

ถัดมานอกรั้วมีลานเวที ซึ่งข้าสวรรคให้เด็กเล่น และมีรูปปั้นท่านประธานไกสอน พมวิหาร อดีตประธานประเทศลาวครึ่งตัวตั้งอยู่ หากได้มาดูที่อนุสาวรีย์แห่งนี้ก่อนพระอาทิตย์ตกดิน แสงตะวันตกทิวทิศตะวันตกจะทะแยงมุมเข้ามายังตัวอนุสาวรีย์ เป็นแสงสีส้มอมเหลืองตัดกับสีขาวของอนุสาวรีย์สวยงามมาก

(9) **หนองฟ้า** ตั้งอยู่ที่เขตเมืองसानไซ ใช้เวลาเดินทางจากตัวเมืองประมาณ 3 วัน เป็นหนองน้ำสะอาดปากปล่องภูเขาไฟ ที่มีน้ำสีฟ้าตลอดทั้งปี

ภาพที่ 14 เครื่องจักสานของชนเผ่าลาวเทิงที่สามารถหาซื้อได้ในแขวงอัตตะปือ

(10) **ป่าเซเปียน** เป็นพื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางธรรมชาติแห่งชาติ ตั้งอยู่ในเขตอัตตะปือ และจำปาสัก เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีพืชพรรณไม้และสัตว์ป่าหายากหลายชนิด มี

น้ำตกตาดแสเฟ มีความสูงประมาณ 23 เมตร ห่างจากตัวเมืองสามัคคีไซ ประมาณ 61 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีน้ำตกตาดสะมองพัก ที่ไหลจากห้วยสะสองสู่มแม่น้ำเซเปียน มีความสูง ประมาณ 10 เมตร

(11) **น้ำตกตาดพอก** ห่างจากเมืองสามัคคีไซประมาณ 25 กิโลเมตร

(12) **หนองหล่ม** ตั้งอยู่ห่างจากเมืองสามัคคีไซประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นที่พักผ่อนใกล้เมืองของชาวเมืองสามัคคีไซ

4) แหล่งท่องเที่ยวในแขวงสาละวัน

กิจกรรมท่องเที่ยวที่แขวงสาละวันอยู่ที่น้ำตกต่างๆ หลายแห่ง แต่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คือ น้ำตกตาดเลาะ ซึ่งมีรีสอร์ทให้บริการหลายแห่งอยู่ข้างน้ำตก และยังสามารถเดินทางไปเที่ยวหมู่บ้านชนเผ่าอีกหลายแห่ง รวมทั้งไปชมน้ำตกอื่นๆ ด้วย

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของแขวงสาละวันมีดังนี้

(1) **สวนอุทยานแห่งชาติเชียงทอง** ตั้งอยู่เมืองเชียงทอง ทางทิศตะวันตกของแขวง เป็นสวนป่าไม้ขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ 995 ตารางกิโลเมตรทางด้านตะวันตกของแขวง เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและต้นน้ำลำธารที่สำคัญ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหายาก บรรยากาศคล้ายกับอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

นักท่องเที่ยวสามารถเดินเส้นทางศึกษาธรรมชาติได้ แต่ควรมีคนนำทางเพราะมีสัตว์ป่าหลายชนิด และยังเป็นจุดชมปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของที่นี่ คือเมื่อเดินขึ้นเขาไปถึงยอดหน้าผา จะเห็นภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นลายแดงบนหน้าผาพลิ้วไหวสวยงาม แม้จะไม่มากเท่ากับที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี แต่ก็เป็นจุดสำคัญที่ไม่ควรพลาดชม

(2) **น้ำตกเซเซต** ตั้งอยู่ในเขตบ้านแบ่ง ห่างจากตัวเมืองมาทางทิศใต้ 20 กิโลเมตร สามารถเหมารถตุ๊กตุ๊กที่ท่ารถสถานีขนส่งสาละวัน ราคา 200,000 กีบ/วัน หรือนั่งรถไปลงที่บ้านแบ่ง และต่อรถไปอีก 10 กิโลเมตร น้ำตกนี้เป็นน้ำตกที่ขึ้นชื่อของสาละวัน ไม่สูงชันและกว้างใหญ่ แต่สายน้ำสีฟ้าใสที่ไหลลดเลาะมาตามโขดหินสูง 5 เมตร ลงสู่แอ่งน้ำและมีความร่มรื่นของพรรณไม้ที่สวยงาม น้ำตกเซเซตเป็นต้นน้ำสายหนึ่งของแม่น้ำเซเซตและเป็นสาขาเล็กของแม่น้ำเซโดน

ภาพที่ 15 นักท่องเที่ยวบริเวณน้ำตกตาดเลาะ

(4) **น้ำตกตาดเลาะ** ตั้งอยู่ห่างตัวเมืองสาละวันมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 28 กิโลเมตร ตาดเลาะเป็นน้ำตกที่เกิดจากสายน้ำเซเซดไหลลัดเลาะผ่านหมู่บ้านลงสู่แอ่งน้ำเบื้องล่าง ชาวบ้านจึงเรียกว่าตาดเลาะ เป็นน้ำตกที่ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าในลาว และจำหน่ายกระแสไฟฟ้ามายังเมืองไทย ตัวน้ำตกสูง 10 เมตร จุดเด่นอยู่ที่สายน้ำที่ไหลผ่านชั้นของตัวน้ำตกลดหลั่นลงสู่แอ่งน้ำขนาดใหญ่ สามารถเล่นน้ำได้มีจุดนั่งชมวิวยิวทัศน์ และยังสามารถเดินเข้าไปชมน้ำตกตาดจริงซึ่งอยู่ด้านบนของน้ำตกตาดเลาะได้ บริเวณนี้มีที่พักหลายแห่งไว้ให้บริการจะเปิดในรูปแบบของเรือนพักที่ตกแต่งแบบเรียบง่าย กลมกลืน เช่น Sayse Tad Lo Guesthouse & Resort เป็นรีสอร์ทที่สวยมาก

(5) **บึงจระเข้** ตั้งอยู่ในเขตตำบลเซโดน ห่างจากตัวเมือง 80 กิโลเมตร การเดินทางค่อนข้างลำบาก ต้องเหมารถกระบะของชาวบ้านเข้าไป ขับเลียบถนนไปหนองบัวทาง และหนองกางดง ตำบลเซโดน บ้านหนองบัวเป็นต้นน้ำของแม่น้ำเซโดน มีจระเข้พันธุ์สยามอยู่มากมาย เช่นเดียวกับที่บ้านหนองกางดง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตตามธรรมชาติของจระเข้ แต่จะไม่มีโชว์เหมือนเมืองไทย

(6) **หมู่บ้านกะต่า** ตั้งอยู่ในเขตเมืองดຸ່ມລານ ตอนเหนือของแขวง ต้องเหมารถตุ๊กตุ๊กไปตามทางหลวงหมายเลข 23 ไปทางเหนือของสาละวันประมาณ 40 กิโลเมตร ราคาค่อนข้างแพง เพราะไปลำบาก หรือจะนั่งรถโดยสารท่าแดง สาละวัน นั่งไปถึงหมู่บ้านได้ หมู่บ้านกะต่าเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชนเผ่ากะต่าที่อยู่รวมกันกว่า 30 ครอบครัว ในเขตบ้านหลังยาวประมาณ 100 เมตร ชนเผ่านี้มีชื่อเสียงในด้านทอผ้า เป็นผ้าหน้าแคบแต่สีสันสวยงามมาก สามารถไปพักแบบโฮมสเตย์ได้ ไปศึกษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชาวลาวและชาวเขาเผ่าต่างๆ ตกเย็นชาวบ้านจะรวมตัวกันก่อกองไฟ มีการเต้นรำของหญิงชนเผ่า คล้ายกับแสดงรับขวัญญาติสมาชิกใหม่ เป็นการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาที่นี่

(7) **หมู่บ้านตะโอย** ตั้งอยู่ในเขตตำบลตะโอย เลย์เมืองต๋มลานไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ การเดินทางทुरกันดารมาก ไปถึงได้แต่รถกระบะ ใช้เส้นทางเดียวกับไปหมู่บ้านกะต่าง แต่เลยไปอีก 50 กิโลเมตร สามารถไปสัมผัสชีวิตของชาวเขาเผ่าตะโอยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามหุบเขาลึก 300-1,000 เมตร ราว 26,000 คน เผ่านี้คงชนบทรรมนิยมประเพณีดั้งเดิมของชาวลาวไว้ค่อนข้างเหนียวแน่น สามารถไปพักแบบโฮมสเตย์ได้ แต่อาจไม่สะดวกนัก เพราะชาวเผ่าที่นี่มีจารีตประเพณีการบูชาเทพเจ้านับถือภูตผีอย่างเคร่งครัด การเข้าไปอยู่ที่นี้ไม่ควรแสดงท่าทีลบหลู่ แต่เมื่อนอกเหนือเวลาพิธีกรรมชาวเผ่าก็เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปศึกษาชีวิตของพวกเขาอย่างเป็นกันเอง การได้รับประทานอาหารป่า การศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้

(8) **ที่ราบสูงบอลละเวน** ที่ราบสูงบอลละเวน แปลว่า ที่อยู่ของชาวละเวน เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากสุดในบริเวณนี้ มีเชื้อสายจากมอญ-เขมร ที่ราบสูงบอลละเวนมีความสูงโดยเฉลี่ย 1,200 เมตร อากาศอบอุ่นสบาย เหมาะแก่การเพาะปลูกกาแฟอาราบิก้า และโรบัสต้าที่ฝรั่งเศสนำเข้ามาปลูก และยังมีชนเผ่าอาลัก อยู่ในหมู่บ้านหลัก 52 เส้นทางไปน้ำตกเซกะตาม หรือกะตามตัก ซึ่งมีฝีมือในการทอผ้าโดยนำเอาลูกบิดมาทอเป็นลวดลายคล้ายศิลปะแบบเขมร

ภาพที่ 16 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนเผ่า ระหว่างเส้นทางไปเมืองเลางาม แขวงสาละวัน

4.2.2. การจัดกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้

ในประเด็นนี้ คณะผู้วิจัยต้องการที่จะตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ แบ่งเป็นกี่กลุ่ม (ประเภท) อะไรบ้าง และอยู่ที่ไหน

จากที่นำเสนอไปข้างต้นจะพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวในลาวใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงาน ประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม

ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 36 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะปือ (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง) ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทของ 4 แขวงลาวใต้

แขวง	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ฯ	วิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ฯ	รวม
อັตตะปือ	ถ้ำผา หนองฟ้า ป่าเซเปียน น้ำตกตาดพอก หนองหล่ม	วัดหลวง สะพานเซกอง วัดปางแตง วัดหลวงเมืองเก่า อนุสาวรีย์วีรชน อนุสาวรีย์ท่านไกสอน	ตลาดใหญ่	12
จำปาสัก	น้ำตกคอนพะเพ็ง น้ำตกหลี่ผี น้ำตกตาดฟาน น้ำตกตาดเยื้อง น้ำตกตาดผาส้ม คอนโขง คอนคอน คอนเต็ด เวินคาม	ปราสาทวัดพู แหล่งท่องเที่ยวตัวเมือง วังเจ้าบุญคุ้ม วัดถ้ำไฟ ตลาดเก่า วัดหลวง	ไรชาและกาแพ อุทยานบาเจียง	17
สาละวัน	อุทยานแห่งชาติ เซียงทอง น้ำตกเซเซ็ด น้ำตกตาดเลาะ บึงจระเข้ ที่ราบสูงบอละเวน		หมู่บ้านกะต่า หมู่บ้านตะโอย	7
เซกอง	เซกะตาม น้ำตกหมอกจัน ภูหลวง		หมู่บ้านชนเผ่าอาลัก หมู่บ้านชนเผ่ายาเหิน ศูนย์ศิลปาชีพแม่บ้าน	10

	น้ำตกตาดแฝก น้ำตกตาดหัวคน		เมืองละมาม หมู่บ้านชนเผ่าตามเมืองต่างๆ	
รวม	24	12	10	46

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของ 4 แขวงลาวใต้

แขวง	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี	วิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม	รวม
อัตตะปือ	5	6	1	12
จำปาสัก	9	6	2	17
สาละวัน	5	0	2	7
เซกอง	5	0	5	10
รวม	24	12	10	46

4.2.3. เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

ในประเด็นนี้ คณะผู้วิจัยต้องการที่จะตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 ที่ว่า **เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่น่าจะเป็นไปได้ มีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง ผลการศึกษา มีดังนี้**

การนำเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้นั้น จำเป็นที่จะต้องเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาก่อน แล้วจึงนำมาสู่การวิเคราะห์เส้นทางในการเชื่อมโยงภายหลัง

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 หัวข้อคือ **หัวข้อแรก** การวิเคราะห์การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 หัวข้อย่อย คือ

- (1) การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว
- (2) การประเมินผลดีและผลเสียของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้
- (3) การประเมินความพร้อมการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวใต้
- (4) การประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาความเชื่อมโยง

และ **หัวข้อที่สอง** ได้แก่แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงอีสานใต้-ลาวใต้ ซึ่งจากผลการศึกษา มีดังนี้

4.2.3.1. การวิเคราะห์การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

(1) การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพิจารณาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาจากปัจจัยด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานได้กับลาวได้ ดดยใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ผลดังตารางที่ 4 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลของการการประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานได้กับลาวได้

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
(1) เป็นแหล่งที่ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ (2) เป็นพื้นที่กว้างสามารถรับนักท่องเที่ยวได้มาก (3) มีความยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว (4) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว	(1) ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการ (2) ภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในอดีต (3) ช่วงระยะเวลาการเดินทางท่องเที่ยวช่วงสั้น (4)
โอกาส (opportunities)	อุปสรรค(Threats)
(1) การขยายตัวของการท่องเที่ยวในภูมิภาค (2) เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่ (3) ความร่วมมือระหว่างประเทศ (4) การพัฒนาเป็นตลาดเดียว (5) นักท่องเที่ยวภายในประเทศมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น	(1) การกระจายตัวสูงของแหล่งท่องเที่ยว (2) ความแตกต่างกันเรื่องระบบการเมืองการปกครอง (3) ความขัดแย้งด้านการพัฒนา (4) ความแตกต่างของระบบการให้บริการและราคา (5) ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ

ทั้งนี้รายละเอียดของแต่ละส่วนมีดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

ข้อได้เปรียบหรือสิ่งที่จะทำได้ดีด้านการท่องเที่ยว ในกรณีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานได้กับลาวได้ มีดังนี้

- (1) เป็นแหล่งที่ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะได้แก่ แหล่งอารยธรรมขอม แม่น้ำโขง และพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ กล่าวคือ (1) แหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม มีลักษณะสถาปัตยกรรมและแหล่งโบราณคดีทางด้านอารยธรรมขอมพบมากในบริเวณนี้ โดยเฉพาะในเขตอีสานใต้และจำปาสัก (2) แหล่งท่องเที่ยวแม่น้ำโขง บริเวณนี้มีความโดดเด่นทางด้านเป็นถิ่นนิเวศของปลาโลมาน้ำจืด รวมทั้งลักษณะทางกายภาพของแม่น้ำโขงที่มีเกาะแก่งจำนวนมากและเป็นน้ำตก (3) แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นพื้นที่ป่าเขตร้อนและสัตว์ป่าเฉพาะถิ่นหลายชนิดที่ไม่พบในเขตอื่น ดังนั้น จึงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่ลักษณะเฉพาะ มีศักยภาพสูงด้านการพัฒนา

(2) เป็นพื้นที่กว้างสามารถรับนักท่องเที่ยวได้มาก

การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และแม่น้ำโขง กระจายตัวอยู่ในพื้นที่กว้างและครอบคลุมไปถึงพื้นที่ส่วนหนึ่งของประเทศกัมพูชา ฉะนั้น หากมองภายใต้กรอบการพัฒนาสามเหลี่ยมมรกตแล้ว จะเป็นพื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากในอนาคต

(3) มีความยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว

เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวที่ยิ่งใหญ่ และมีความดึงดูดนักท่องเที่ยวได้สูง บริเวณนี้มีแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอมที่เป็นมรดกโลก และมีแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็นน้ำตกและเกาะแก่งที่มีชื่อเสียงระดับโลก

(4) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวหลักแล้ว ในบริเวณพื้นที่ศึกษายังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกจำนวนมากที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประกอบ หรือแหล่งท่องเที่ยวเสริมได้ เช่น แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชนเผ่า ดังนั้น ในกรณีที่สามารถนำมาพัฒนาร่วมกันได้แล้ว จะทำให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงบริเวณหนึ่งของโลก

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

ปัจจัยที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถหลีกเลี่ยงหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ มีดังต่อไปนี้

(1) ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการ

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน ควรมีความพร้อมเรื่องโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งที่สอดคล้องเชื่อมโยงกัน เนื่องจากในพื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะในเขตลาวใต้ยังขาดความพร้อมในด้านนี้ จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาเชื่อมโยงกันได้ทันที อย่างไรก็ตาม ก็อาจจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นอยู่ได้ ในลักษณะทัวร์แบบผจญภัย (Adventure)

(2) ภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในอดีต

เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษาในอดีต คือ สปป.ลาว เป็นบริเวณที่มีปัญหาทางการเมืองช่วงสงครามอินโดจีน ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งอาจขาดความมั่นใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว จึงเป็นปัจจัยที่จะต้องแก้ไขให้เกิดความมั่นใจของตลาดท่องเที่ยว

(3) ช่วงระยะเวลาการเดินทางท่องเที่ยวช่วงสั้น

พื้นที่ที่ศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีตลาดค่อนข้างจำกัด เนื่องจากความเหมือนกันของแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม และการเที่ยวชมใช้ระยะเวลาสั้น จึงทำให้ได้รับประโยชน์น้อย

3) โอกาส (Opportunities)

ปัจจัยที่เหมาะสมและเป็นโอกาสต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานใต้ กับลาวได้ มีดังนี้

(1) การขยายตัวของการท่องเที่ยวในภูมิภาค

ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและมีการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวสูง โดยเฉพาะประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามาก จึงเป็นโอกาสดีในการเปิดพื้นที่เพื่อรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และดึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสู่ภูมิภาคอยู่แล้วเข้าสู่พื้นที่เชื่อมโยง

(2) เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่

พื้นที่ที่ศึกษาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวใหม่ จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีโอกาสตลาดได้มากกว่า เพราะเป็นที่สนใจของตลาดและมีค่าใช้จ่ายต่ำในการเดินทางท่องเที่ยว

(3) ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีนโยบายระหว่างประเทศที่ต้องการสร้างความร่วมมือการพัฒนาาร่วมกัน จึงเป็นโอกาสอันดีในการพัฒนาการท่องเที่ยว

(4) การพัฒนาเป็นตลาดเดียว

จากเงื่อนไขการพัฒนาและร่วมมือทางเศรษฐกิจของโลก เป็นช่วงที่ต้องการสร้างความร่วมมือการพัฒนาาร่วมกัน จึงมีโอกาที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางตลาดเดียวทางด้านท่องเที่ยว

(5) นักท่องเที่ยวภายในประเทศมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น

นักท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวไทยมีกำลังซื้อมากขึ้น จึงมีโอกาสดินทางท่องเที่ยว และได้ประโยชน์จากการพัฒนาหรืออำนวยความสะดวกด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

4) อุปสรรค (Threats)

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานใต้ กับลาว ได้ มีดังนี้

(1) การกระจายตัวสูงของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวหลักทางด้านอารยธรรมขอมมีการกระจายตัวสูง ดังนั้นในการท่องเที่ยวให้มีความทั่วถึงนักท่องเที่ยวต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ประกอบกับแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ค่อนข้างแตกต่างกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงและได้รับความพึงพอใจได้ยากตามความมุ่งหวัง

(2) ความแตกต่างกันเรื่องระบบการเมืองการปกครอง

เนื่องจากไทยและ สปป.ลาว ต่างก็มีระบบการเมืองการปกครอง และการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น บางครั้งก็อาจนำไปสู่การกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับการเดินทางเข้า-ออก และทางด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จึงอาจเป็นปัญหาต่อการประสานเชื่อมโยงการพัฒนาและการกำหนดมาตรฐานและการให้บริการด้านต่างๆ

(3) ความขัดแย้งด้านการพัฒนา

ความพร้อมของการพัฒนาให้เชื่อมโยงของทั้ง 2 ประเทศ ค่อนข้างมีความแตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความเชื่อมโยงในด้านต่างๆ ได้สอดคล้องกันโดยทันที

(4) ความแตกต่างของระบบการให้บริการและราคา

จากสภาพปัจจุบันการจัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ยังมีความแตกต่างกันสูงทั้งทางด้านมาตรฐาน คุณภาพของสินค้า และราคา ทำให้ไม่เป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเท่าที่ควร และเป็นอุปสรรคของการเดินทางเชื่อมโยง

(5) ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ

การแข่งขันของแหล่งเที่ยวนอกพื้นที่ศึกษา ซึ่งกำหนดภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (เช่น นครวัด นครธม (กัมพูชา), เว้ (เวียดนาม), หลวงพระบาง (สปป.ลาว), อยุธยา กำแพงเพชร สุโขทัย (ไทย) เป็นต้น) และธรรมชาติทางทะเล (เช่น ฮาลอง (เวียดนาม), ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก, ชายฝั่งทะเลของภาคใต้ (ไทย) เป็นต้น) ทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาถูกจัดความสำคัญเป็นลำดับรองลงไปของจุดหมายในการเดินทางมายังพื้นที่อีสานใต้และลาวได้

(2) การประเมินผลดีและผลเสีย ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้

จากแนวคิดว่าด้วยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงผลดีและผลเสียของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ก็อาจจำแนกได้ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลดีและผลเสียของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้

ผลดี	ผลเสีย
<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3. การได้ประโยชน์จากตลาดท่องเที่ยวร่วมกัน 4. เพื่อสะดวกและง่ายต่อการจัดการ 5. การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว 6. การลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย 7. การประสานงานระหว่างประเทศและระหว่างภาครัฐ/เอกชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเสียเปรียบ/ได้เปรียบ 2. ชักนำไปสู่การผูกขาด 3. ผลกระทบต่อเนื่อง 4. แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะแข่งขันกัน

ทั้งนี้รายละเอียดเกี่ยวกับผลดีและผลเสียดังกล่าวมีดังนี้

ผลดี

1. **เป็นการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว** โดยสามารถทำให้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวสามารถใช้ร่วมกันตามขอบเขตพื้นที่จริง โดยเฉพาะแหล่งโบราณคดีอารยธรรมขอมซึ่งมีที่ตั้งครอบคลุมพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้และภาคใต้ของ สปป.ลาว

2. **การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน** การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเชื่อมโยงกันได้เป็นพิเศษ จะทำให้เพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นของโลก

3. **การได้ประโยชน์จากตลาดท่องเที่ยวร่วมกัน** มีลักษณะเป็นการเฉลี่ยตลาดของแต่ละพื้นที่ จากการทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเชื่อมโยงกัน ช่วยขยายฐานตลาดของแต่ละประเทศให้กว้างขึ้น รวมถึงการมีโอกาสส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางในโครงข่ายที่ต่อเนื่องกับประเทศต่างๆ มากขึ้น

4. **เพื่อสะดวกและง่ายต่อการจัดการ** โดยในการให้บริการจะสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ของการเดินทางได้อย่างเป็นระบบ

5. **การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว** มีลักษณะการใช้พื้นที่ท่องเที่ยวร่วมกัน นักท่องเที่ยวจึงมีความรู้สึกถึงปริมาณสินค้าที่ได้รับมากกว่าเดิม จึงได้รับอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้น

6. **การลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย** พิจารณาทั้งด้านรัฐ/เอกชนและนักท่องเที่ยว โดยสามารถลดค่าใช้จ่ายในการทำตลาดต่อเนื่องจากสามารถทำตลาดร่วมกัน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

7. **การประสานงานระหว่างประเทศและระหว่างภาครัฐ/เอกชน** การดำเนินงานในด้านต่างๆ จะมีรูปแบบและทิศทางที่ชัดเจนอย่างเป็นทางการ จึงทำให้เกิดผลดี

ผลเสีย

ผลเสียหรือข้อจำกัด ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาว ได้มีดังนี้

1. **ความเสียเปรียบ/ได้เปรียบ** อาจเกิดความได้เปรียบ/เสียเปรียบ หรือไม่เสมอภาคของประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน เนื่องจากความไม่ทัดเทียมของฐานการพัฒนาต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการ ส่งผลให้การกระจายผลทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทั่วถึง

2. **ชักนำไปสู่การผูกขาด** จากการมีลักษณะลดการแข่งขันอันอาจนำไปสู่การผูกขาดโดยผู้ประกอบการในธุรกิจการให้บริการ

3. **ผลกระทบต่อเนื่อง** ปัญหาไม่ว่าจะมาจากการท่องเที่ยวโดยตรงหรือจากสาเหตุอื่นที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่ง จะเป็นปัจจัยกระทบที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่เกิดจากอีกประเทศหนึ่ง จึงอาจกระทบต่ออีกประเทศหนึ่งที่ไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวโดยรวม

4. **แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะแข่งขันกัน** ในพื้นที่เขตลาวใต้และอีสานใต้จะมีแหล่งท่องเที่ยว/บริการบางประเภทที่มีลักษณะแข่งขัน หรือใช้ทดแทนกันได้โดยธรรมชาติ จึงไม่อาจสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถใช้ร่วมกัน หรือประกอบกัน ดังนั้น จึงจะส่งผลให้การกระจายการพัฒนาไม่ทั่วถึงได้

(3) การประเมินความพร้อมการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาว ใต้

เมื่อพิจารณาความพร้อมสำหรับการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ กับลาวใต้ ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านนโยบาย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน/บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแล้ว สามารถสรุปในแต่ละประเด็นได้ดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการประเมินความพร้อมการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวใต้

ด้านนโยบาย	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน/บริการ	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ประเทศไทยและประเทศลาว มีนโยบายที่สอดคล้องกันในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน	เส้นทางคมนาคมทางบกระหว่างอีสานใต้กับตัวแขวงทั้ง 4 แขวงของลาวใต้นั้นอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างดี เพราะถนนหนทางสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ แม้ว่าถนนในส่วนของลาวใต้นั้นจะเป็นถนน 2 เลนก็ตาม จะมีก็แต่เส้นทางเชื่อมระหว่างตัวจังหวัด (แขวง) กับตัวอำเภอ (เมือง) เท่านั้น ที่ส่วนใหญ่ยังเป็นถนนดิน อันอาจจะเป็นอุปสรรคในอันที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	ในส่วนของช่องทางผ่านแดนระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้อาศัยอยู่ 2 ช่องด้วยกันคือ ด้านเขมราฐ อำเภอเขมราฐและด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ในส่วนของร้านอาหารและที่พักนั้น ในส่วนของอีสานใต้นั้นค่อนข้างจะมีความพร้อมมากกว่าของลาวใต้มาก

ทั้งนี้รายละเอียดเกี่ยวกับความพร้อมแต่ละด้านมีดังนี้

1) ด้านนโยบาย

ประเทศไทยและประเทศลาว มีนโยบายที่สอดคล้องกันในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ สำหรับประเทศไทยมีความต้องการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาค และมีบทบาทกระจายนักท่องเที่ยวในลักษณะประตูสู่อินโดจีน การสร้างโครงข่ายให้รองรับกับแนวทางดังกล่าว จึงเป็นการดำเนินการให้นโยบายมีผลสู่การปฏิบัติ

สำหรับ สปป.ลาว ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องการพึ่งพาสถานที่จากแหล่งศูนย์กลางเป็นหลัก โดยเฉพาะตลาดนักท่องเที่ยวทั้งนานาชาติและจากประเทศไทย การต่อเชื่อมให้เกิดการเดินทางในลักษณะโครงข่ายความเชื่อมโยงดังกล่าว จึงสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย-ลาวก็พบว่า ความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย-ลาว อยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือใหญ่ คือ กรอบความร่วมมือ

ด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน ครอบคลุมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว

ในกรณีของการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น รูปธรรมที่ชัดเจนก็คือ ความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) ระหว่างไทย-ลาว-กัมพูชา ซึ่งแนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้จะเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงนั้น การผลักดันโครงการพัฒนาความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกตนับว่ามีส่วนสำคัญยิ่ง

2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน/บริการ

จากการศึกษาพบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการของอีสานใต้กับลาวได้ที่จะรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงนั้น หากพิจารณาจากระบบคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นระบบที่สำคัญต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นระบบที่นำนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกให้เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้นั้น กล่าวได้ว่าเส้นทางคมนาคมทางบกระหว่างอีสานใต้กับตัวแขวงทั้ง 4 แขวงของลาวได้นั้นอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างดี เพราะถนนหนทางสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ แม้ว่าถนนในส่วนของลาวได้นั้นจะเป็นถนน 2 เลนก็ตาม จะมีก็แต่เส้นทางเชื่อมระหว่างตัวจังหวัด (แขวง) กับตัวอำเภอ (เมือง) เท่านั้น ที่ส่วนใหญ่ยังเป็นถนนดิน อันอาจจะเป็นอุปสรรคในอันที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สปป.ลาว กำลังดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมทางบกในเขตลาวใต้ โดยเฉพาะถนนที่จะสามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจาก สปป.ลาว เป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล ทั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development bank – ADB) เช่น ถนนหมายเลข 16B ที่เชื่อมระหว่างอัตตะปือกับเวียดนาม ระยะทางประมาณ 100 กิโลเมตร ก็ได้รับการก่อสร้างเรียบร้อยแล้ว โดยเป็นถนนลาดยางขนาด 2 เลน ขณะที่เส้นทางระหว่างเซกอง-ดากจิง-เวียดนาม ก็กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างและปรับปรุง คาดว่าจะแล้วเสร็จในอีกไม่กี่ปี

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

เมื่อพิจารณาถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นระบบการผ่านแดนตามช่องต่างๆ ร้านอาหารและที่พัก จะพบว่าช่องทางผ่านแดนระหว่างอีสานใต้กับลาวได้มีอยู่ 2 ช่องด้วยกันคือ ด่านเขมราฐ อำเภอเขมราฐ และด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยด่านแรกนั้นเป็นจุดผ่านแดนชั่วคราว ส่วนด่านที่สองนั้นเป็นด่านสากล ดังนั้น การเดินทางท่องเที่ยวลาวได้นักท่องเที่ยวจะต้องเดินทางโดยผ่านด่านช่องเม็ก แต่ข้อจำกัดสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยใช้บัตรผ่านแดนชั่วคราว (Border Pass) ก็คือ จะยังไม่สามารถเดินทางออกนอกแขวงจำปาสักหรือจังหวัดอุบลราชธานีได้

ในส่วนจากร้านอาหารและที่พักนั้น ส่วนของอีสานได้นั้นค่อนข้างจะมีความพร้อมมากกว่าของลาวได้มาก เพราะในส่วนจากร้านอาหารได้นั้น สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทนี้ยังกระจุกตัวอยู่ในแขวงจำปาสัก โดยเฉพาะเมืองปากเซมากกว่า ขณะที่แขวงอื่นๆ ยังไม่มีที่พักในระดับ 4-5 ดาว ส่วนมากจะเป็นรีสอร์ตหรือเกสต์เฮาส์ โดยเฉพาะในแขวงเซกองและสาละวัน ดังนั้น ก็อาจจะเป็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่นิยมความสะดวกสบาย ขณะที่อาจจะเป็นที่ถูกรบกวนจากนักท่องเที่ยวที่นิยมการผจญภัยหรือเรียนรู้วัฒนธรรมมากกว่า

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนโรงแรม เกสต์เฮาส์ จำนวนห้องและเตียงของ 4 แขวง ปี พ.ศ. 2547
(ที่มา: Lao National Tourism authority, 2004: 19)

แขวง	โรงแรม			เกสต์เฮาส์			รวมทั้งหมด		
	จำนวน	ห้อง	เตียง	จำนวน	ห้อง	เตียง	จำนวน	ห้อง	เตียง
อัตตะปือ	1	36	56	4	71	123	5	107	179
จำปาสัก	22	646	1096	88	718	947	110	1364	2043
สาละวัน	0	0	0	21	221	351	21	221	351
เซกอง	1	16	24	7	53	110	8	69	134
รวม	24	698	1176	120	1017	1531	144	1761	2707

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนร้านอาหารและสถานบันเทิงของ 4 แขวง ปี พ.ศ. 2547
(ที่มา: Lao National Tourism authority, 2004: 18)

แขวง	ร้านอาหาร	สถานบันเทิง	รวม
อัตตะปือ	15	1	16
จำปาสัก	11	10	21
สาละวัน	16	0	16
เซกอง	15	0	15
รวม	58	11	69

(4) การประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาความเชื่อมโยง

การประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ลาวได้กับอีสานได้ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะประเมินใน 3 ด้านคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว และโครงข่ายเส้นทางการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 9

**ตารางที่ 9 แสดงการประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
อีสานใต้กับลาวใต้**

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	ด้านตลาดการท่องเที่ยว	โครงข่ายการท่องเที่ยว
ทรัพยากรท่องเที่ยวหลักในพื้นที่เขต ลาวใต้คือ แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์และโบราณคดี (อารย ธรรมขอม-เฉพาะในเขตแขวงจำปาสัก) และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้า หัตถกรรม ขณะที่ทรัพยากร ท่องเที่ยวหลักในพื้นที่เขตอีสานใต้ จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์และโบราณคดี (อารย ธรรมขอม-โดยเฉพาะจังหวัด นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรี สะเกษ) แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยววิถี ชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชน สินค้า	โครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวในเขต อีสานใต้กับลาวใต้นั้นจะพบว่า ใน พื้นที่อีสานใต้นั้นมีลักษณะเป็น ตลาดภายในประเทศมากกว่า ขณะที่พื้นที่ลาวใต้ส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศ และมีแนวโน้มที่ เพิ่มขึ้นอย่างมาก	มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ สำหรับเขตอีสานใต้นั้นมีการพัฒนา อยู่ในขั้นเป็นแบบโครงข่าย (Network & Circuit) หรือเป็นวง (Loop) ในขณะที่ในพื้นที่ลาวใต้ ส่วนใหญ่ยังเป็นแบบท่องเที่ยววัน เดียว (Day Trip) หรือไปกลับจาก จุดศูนย์กลางหรือตัวแขวง (Out and Back) ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัย สนับสนุนด้านที่พักและเส้นทาง คมนาคม

ทั้งนี้รายละเอียดเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาเชื่อมโยงในแต่ละด้านมีดังนี้

1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรท่องเที่ยวหลักในพื้นที่เขตลาวใต้คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่ง
ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (อารยธรรมขอม-เฉพาะในเขตแขวงจำปาสัก) และแหล่ง
ท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม ขณะที่ทรัพยากรท่องเที่ยวหลักใน
พื้นที่เขตอีสานใต้ จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (อารยธรรมขอม-
โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ
แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม

เมื่อพิจารณาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทรัพยากรท่องเที่ยว
หลักในพื้นที่ก็คือแหล่งอารยธรรมขอม ที่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่แข่งขันหรือสามารถใช้
ประกอบกันได้ เนื่องจากแม้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกันแต่จากลักษณะที่มีการกระจาย
อยู่โดยทั่วไป และมีความสำคัญที่แตกต่างกันทั้งทางด้านสถาปัตยกรรม อายุ ตลอดจนทั้งความสมบูรณ์

ของแหล่งท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นที่อยู่โดยรอบ ทำให้มีความสำคัญหรือความดึงดูดใจด้านท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ซึ่งจะมีลักษณะความสำคัญที่แตกต่างกัน ทำให้มีความดึงดูดใจไม่เท่ากัน แต่เนื่องจากตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่ของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว จึงอาจจัดเป็นกลุ่มหรืออยู่ในเส้นทาง ประกอบกับโดยลักษณะพฤติกรรมในเชิงผู้บริโภคของนักท่องเที่ยวย่อมจะมีปัจจัยด้านค่าเดินทาง (Travel Cost) มาเกี่ยวข้องในการเลือกเดินทาง ทำให้การตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจะไม่เจาะจงที่ใดที่หนึ่งขึ้นอยู่กับที่ตั้งและแหล่งตลาด

2) ด้านตลาดการท่องเที่ยว

โครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้นั้นจะพบว่า ในพื้นที่อีสานใต้นั้นมีลักษณะเป็นตลาดภายในประเทศมากกว่า ดังตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวปี 2549 ของ 2 จังหวัดอีสานใต้ คืออุบลราชธานีและศรีสะเกษ พบว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 737,550 คน แยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยถึง 718,322 คน คิดเป็น 97.39 เปอร์เซ็นต์ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 19,228 คน คิดเป็น 2.61 เปอร์เซ็นต์ ส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 306,647 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 302,840 คน คิดเป็น 98.76 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีเพียง 3,807 คน คิดเป็น 1.24 เปอร์เซ็นต์ (ที่มา: สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2)

ขณะที่พื้นที่ลาวใต้นั้นส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือน สปป.ลาว เมื่อปี พ.ศ. 2548 มีจำนวน 894,806 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 (636,361 คน) ถึง 41 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศไทย (489,677 คน คิดเป็น 55 เปอร์เซ็นต์) รองลงมาคือเวียดนาม 130,816 คน คิดเป็น 15 เปอร์เซ็นต์) และอันดับสามคือสหรัฐอเมริกา 37,181 คน คิดเป็น 4 เปอร์เซ็นต์) เฉพาะในส่วนของ 4 แขวงภาคใต้นั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมกัน 84,263 คน หรือคิดเป็น 9.42 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางที่ 6 ทั้งนี้นักท่องเที่ยวชาวไทยจะนิยมเดินทางผ่านช่องเม็ก เพื่อเดินทางไปยังแขวงจำปาสักและแขวงอื่นๆ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือน สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2547
(ที่มา: Lao National Tourism authority, 2004: 14)

ประเทศ	จำนวน	สัดส่วน (%)
ไทย	489,677	55
เวียดนาม	130,816	15
สหรัฐอเมริกา	37,181	4
จีน	33,019	4
ฝรั่งเศส	27,806	3
อังกฤษ	27,402	3
ญี่ปุ่น	20,319	2
ออสเตรเลีย	15,149	2
เยอรมันนี	14,009	2
แคนาดา	9,048	1
อื่นๆ	90,380	10

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวของ 4 แขวง ปี พ.ศ. 2548
(ที่มา: Lao National Tourism authority, 2004: 15)

แขวง	จำนวน	สัดส่วน (%)
จำปาสัก	63,963	75.91
สาละวัน	6,400	7.60
อัตตะปือ	9,668	11.47
เซกอง	4,232	1.19
รวม	84,263	100

ทั้งนี้เฉพาะแขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเศนิยมไปท่องเที่ยวใน ปี 2537 มีข้อมูลว่ามีนักท่องเที่ยว 39,630 คน เป็นชาวไทย 10,140 คน เป็นชาวต่างประเทศอื่น 24,490 คน และจากการพยากรณ์โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ประมาณว่า ในปี 2550 จะมีนักท่องเที่ยวถึง 356,283 คน เป็นชาว

ไทย 27,064 คน และชาวต่างประเทศอื่น 329,219 คน และหากโครงการคอนพะเพ็งดำเนินการเต็มรูปแบบจะมีนักท่องเที่ยวผ่านโครงการเพิ่มขึ้นอีก 670,361 คน โดยนักท่องเที่ยวดังกล่าว 329,219 คน จะกระจายไปยังกลุ่มปากเซ จำปาสัก และปากซอง ค่อนข้างมาก

จากการพยากรณ์ทำให้คาดการณ์ความต้องการห้องพัก ซึ่งในปี 2537 มีห้องพักเพียง 160 ห้อง (9 แห่ง) เพิ่มขึ้นเป็น 1,847 ห้อง โดยแยกเป็นกลุ่มปากเซ 883 ห้อง กลุ่มปากซอง 219 ห้อง กลุ่มจำปาสัก 139 ห้อง กลุ่มพูอาสา 606 ห้อง และอีก 4,300 ห้อง ตามโครงการคอนพะเพ็งในกลุ่มสี่พันดอน หากมีโครงการ หรือ 1,746 ห้อง หากไม่มีโครงการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.พ.)

จากตัวเลขของนักท่องเที่ยวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการพัฒนาท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน น่าจะทำให้พื้นที่อีสานใต้ได้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเข้ามามากขึ้น เพราะในปัจจุบันพื้นที่เขตลาวใต้จะได้ดุลย์นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันพื้นที่ในเขตลาวใต้ก็จะได้ประโยชน์มากสำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศของไทย เพราะตัวเลขนักท่องเที่ยวของลาวก็ชี้ชัดแล้วว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางไปเที่ยวยัง สปป.ลาว จึงมีบทบาทต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตลาวใต้

3) โครงข่ายการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาขั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 2 พื้นที่จะพบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ สำหรับเขตอีสานใต้นั้นมีการพัฒนาอยู่ในขั้นเป็นแบบโครงข่าย (Network & Circuit) หรือเป็นวง (Loop) ในขณะที่ในพื้นที่ลาวใต้ส่วนใหญ่ยังเป็นแบบท่องเที่ยววันเดียว (Day Trip) หรือไปกลับจากจุดศูนย์กลางหรือตัวแขวง (Out and Back) ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยสนับสนุนด้านที่พักและเส้นทางคมนาคม ดังนั้น การพัฒนาเชื่อมโยงเข้าหากันในทันทีจะยังไม่สามารถเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวที่เหมาะสมตามแหล่งทรัพยากร ยกเว้นเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแม่เหล็กเช่น อุบลฯ-ปากเซ เป็นต้น

4.2.3.3. แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงอีสานใต้-ลาวใต้

ในประเด็นนี้ คณะผู้วิจัยต้องการที่จะตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 ที่ว่า แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่น่าจะเป็นไปได้มีอะไรบ้าง

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอไปในหัวข้อการวิเคราะห์การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับ

ลาวใต้ใน 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้และอีสานใต้ นั้น จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากร และความต้องการของตลาด ดังคำพูดของคุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเก็ททัวร์ จำกัด ที่ว่า “โดยแนวทางของการทำทัวร์ อะไรขายได้ก็จะขายหมด ฉะนั้นเส้นทางไหนที่นักท่องเที่ยวสนใจ ทัวร์ก็ต้องพยายามขายให้ได้”² จากการวิเคราะห์พบว่าสามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นไปได้ประมาณ 5 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงรูปแบบการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ที่เป็นไปได้

รูปแบบ	เส้นทาง
1. การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม	ปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-ปราสาทหินเมืองต่ำ-กลุ่มปราสาทหินตาเมือน-ปราสาทหินศรีขรภูมิ-ปราสาทหินสระกำแพงใหญ่-เขาพระวิหาร-ปราสาทหินวัดพู
2. การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง	โขงเจียม-ผาแต้ม -การล่องเรือชมธรรมชาติและทิวทัศน์ สีพันดอน - การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะแก่ง เวินคาม - การท่องเที่ยวเชิงนิเวศปลาโลมาน้ำจืด
3. การท่องเที่ยวชายแดน	จุดผ่านแดนสองจุดคือ ชองเม็ก-วังเต่า และปากแซง (อ.นาตาล)- ตาดสะพาน (แขวงสาละวัน) และจุดผ่อนปรนอีกจำนวน 3 จุด คือ หน้าที่ว่าการอำเภอเขมราฐ อ.เขมราฐ บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม และชองตาอู บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพนงาม อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	โขงเจียม-จำปาสัก-ที่ราบสูงโบโลเวน-อัตตะปือ
5. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์	ชาวบน (ขัยภูมิ)- ส่วยหรือกวย (หมู่บ้านตากกลางหรือหมู่บ้านช้าง) จ.สุรินทร์ – บรู (บ้านเวินบึก-อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี) – ลาวเทิง (แขวงสาละวัน- แขวงเซกอง-แขวงอัตตะปือ)

ทั้งนี้รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ที่เป็นไปได้มีดังนี้

² สมชาย สุรพัฒน์, สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2550.

1.1. การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม

เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดเฉพาะและมีความสำคัญในพื้นที่ เช่น นักท่องเที่ยวตะวันตก ญี่ปุ่นและนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน นักศึกษา ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยวในพื้นที่ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้เส้นทางอารยธรรมขอม (Historic Route) นี้ ควรที่จะมีการผสมผสานกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมขอมนั้น อาจมีดังนี้

*ปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-ปราสาทหินเมืองต่ำ-กลุ่มปราสาทหินตา
เมื่อน-ปราสาทหินศรีขรภูมิ-ปราสาทหินสระกำแพงใหญ่-เขาพระวิหาร-ปราสาทหินวัดพู*

1.2. การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง

เป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมธรรมชาติในแม่น้ำโขง ซึ่งอาจจัดผสมผสานกับการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนบกที่มีอยู่จำนวนมาก สำหรับการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขงยังสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบผจญภัย โดยการล่องแพยางอีกด้วย ซึ่งขณะนี้เริ่มมีการให้บริการอยู่บริเวณแถบสีพันดอนแล้ว อนึ่งการท่องเที่ยวทางเรือเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น จังหวัดที่มีศักยภาพก็คืออุบลราชธานี

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละช่วง อาจมีดังนี้

<i>โขงเจียม-ผาแต้ม</i>	- การล่องเรือชมธรรมชาติและทิวทัศน์
<i>สีพันดอน</i>	- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะแก่ง
<i>เวินคาม</i>	- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศปลาโลมาน้ำจืด

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบนฐานของแนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็เห็นศักยภาพของเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ นั่นก็คือเส้นทาง *โขงเจียม-ผาแต้ม-สีพันดอน-เวินคาม*

1.3. การท่องเที่ยวชายแดน

แม้ว่าการท่องเที่ยวชายแดน จะไม่ใช่เนื้อหาหลักของแนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ เพราะอาจเป็นเพียงการข้ามแดนระยะสั้นๆ หรือไม่ได้ข้ามแดนแต่ในพื้นที่ชายแดนที่เป็นจุดผ่านแดนต่างๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในลักษณะของการจับจ่ายซื้อสินค้าได้ ในส่วนของฝั่งไทยนั้น จังหวัดในพื้นที่อีสานใต้ที่มีชายแดนติดกับลาวใต้มีเพียงจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งมีแนว

พรมแดนที่ติดต่อกับ สปป.ลาว ยาวประมาณ 361 กิโลเมตร ตั้งแต่ อ.เขมรรัฐ จนถึง กิ่ง อ.น้ำซุ่น โดยมีลำแม่น้ำโขงเป็นแนวกัน เขตแดนไปจนถึงปากแม่น้ำมูล อ.โขงเจียม และตั้งแต่ปากแม่น้ำมูลจะเป็นพื้นที่ป่าและภูเขาเป็นแนวกันเขตแดน พรมแดน จ.อุบลราชธานี ติดต่อกับ สปป.ลาว ในพื้นที่ 3 แขวง คือพื้นที่ อ.เขมรรัฐ ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอนาตาล ติดต่อกับแขวงสาละวัน อำเภอโขงเจียม สิรินคร บุณฑริก นาจะหลวย และน้ำยืน ติดต่อกับแขวงจำปาสัก

ทั้งนี้จุดท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญก็คือจุดผ่านแดนสองจุดคือ ช่องเม็ก-วังเต่า และปากแซง (อ.นาตาล)-ตาดสะพาน (แขวงสาละวัน) และจุดผ่อนปรนอีกจำนวน 3 จุด คือ หน้าที่ว่าการอำเภอเขมรรัฐ อ.เขมรรัฐ จ.อุบลราชธานี บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี และช่องตาอุ บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพนงาม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

1.4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกวนอุทยาน จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตลาวใต้ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น หลี่ผี และคอนพะเพ็ง ดังนั้น แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในบริเวณนี้อีกประการหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอีสานใต้ค่อนข้างดีด้อยกว่าในเขตลาวใต้ ฉะนั้น จำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มาผสมผสานด้วย

สำหรับพื้นที่ที่อาจจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ก็ได้แก่พื้นที่โขงเจียม-จำปาสัก-ที่ราบสูงโบโลเวน-อัตตะปือ

1.5. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

เนื่องจากพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้เป็นพื้นที่ลาวใต้นั้น จัดเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic Group Diversity) มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์จัดเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของพื้นที่แห่งนี้

สำหรับตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ อาจมีดังนี้

ชาวบน (ขัณฑ์) - ส่วยหรือกวย (หมู่บ้านตากกลางหรือหมู่บ้านช้าง) จ.สุรินทร์ – บรู (บ้านเวินบึก-อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี) – ลาวเทิง (แขวงสาละวัน- แขวงเซกอง-แขวงอัตตะปือ)

2. แนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

แนวคิดในการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ได้พิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภท

เดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่มและมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ (4) ความต้องการของตลาด

จากแนวคิดข้างต้นผนวกกับผลการศึกษา สามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ

(1) **โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น** ซึ่งจะยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน และข้อกำหนดการเดินทาง ดังนั้น ในระยะสั้นจึงควรเน้นความเชื่อมโยงโดยพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงบริเวณชายแดน และความเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างประเทศในเส้นทางช่วงสั้นๆ มาใช้ เพื่อให้ทั้งสองประเทศมีประสบการณ์พัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

(1.1) **จุดท่องเที่ยวชายแดน** เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเดินทางไปเข้า-เย็นกลับได้ ได้แก่ จุดผ่านแดนสองจุดคือ ช่องเม็ก-วังเต่า และปากแซง (อ.นาตาล)-ตาดสะพาน (แขวงสาละวัน) และจุดผ่อนปรนอีกจำนวน 3 จุด คือ หน้าที่ว่าการอำเภอเขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี และช่องตาอุ บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพนงาม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

(1.2) **เส้นทางเชื่อมโยงสั้น ๆ** ได้แก่เส้นทางอุบลราชธานี-ปากเซ

(2) **โครงข่ายเชื่อมโยงระยะกลาง** จะเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ที่อยู่ในอีสานใต้และลาวใต้ (เฉพาะแขวงจำปาสัก) ได้แก่เส้นทางปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-กลุ่มปราสาทหินตาเมื่อน-ปราสาทหินเขาพระวิหาร-วัดพู นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย

(3) **โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว** เป็นโครงข่ายความเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ โดยการเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวหลักในเขตอีสานใต้ทุกจังหวัดกับลาวใต้ทุกแขวง

4.2.4. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

ในประเด็นนี้ คณะผู้วิจัยต้องการที่จะตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 4 ที่ว่า ยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

ซึ่งจากผลการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผนวกกับการศึกษาเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใคร่ขอเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน 4 ยุทธศาสตร์ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน (Harmonious Tourism Resource Utilization Strategy)

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้มีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทผสมผสานกันอยู่ ทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณสถาน โดยเฉพาะที่เกิดจากอารยธรรมขอม แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากพุทธศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (แม่น้ำโขง น้ำตกและอุทยานแห่งชาติ) และพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทผสมผสานกันอยู่ จึงควรใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ให้สามารถสอดคล้องกลมกลืน และเกื้อกูลซึ่งกันและกันในเชิงการตลาด เพื่อที่จะทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างพื้นที่และในความเป็นเจ้าของ

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน (Common use of Tourism Resource Strategy)

การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น ควรใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตสามเหลี่ยมมรกตและแม่น้ำโขง ทั้งนี้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกัน และมีพื้นที่ต่อเนื่องหรือร่วมกัน ดังนั้น ในการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องจัดเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ควรใช้ร่วมกัน ตลอดจนการวางกรอบการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกันจะได้ประโยชน์หรือเสริมซึ่งกันและกัน

(3) ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว (Common Market of Tourism Strategy)

การนำหลักการหรือรูปแบบตลาดร่วม มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้ เป็นวิธีการที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากตลาดร่วม เป็นเทคนิคการจัดการทางเศรษฐกิจการมีส่วนร่วมของความร่วมมื่อระหว่างประเทศ การนำหลักการตลาดร่วมมาใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(1) กำหนดการพัฒนาทรัพยากรให้สอดคล้องกันในลักษณะสินค้าประกอบ หรือ สินค้าเสริม โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ ความหลากหลายทางชีวภาพ

(2) การร่วมมือด้านการตลาดโดยจัดทำตลาดร่วมกัน และขายสินค้าในลักษณะ Package เดียวกัน 2 ประเทศ (หรือ 3 ประเทศ หากใช้กรอบของความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต)

(3) กำหนดให้มีมาตรฐานราคาและคุณภาพของสินค้า ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวอยู่ในทิศทางเดียวกัน

(4) ร่วมมือกันอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้สามารถเดินทางท่องเที่ยว โดยความสะดวกและปลอดภัย

(5) จัดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานบริหารเฉพาะที่สามารถดำเนินการประสานงาน ควบคุม กำกับ และดำเนินการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism conditions Improving Strategy)

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้ ซึ่งสมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่

(1) ความร่วมมือระหว่างประเทศ การทำความตกลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

(2) การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว โดยทำให้เป็นเขตที่มีความสงบ ปลอดภัย สร้างความมั่นใจแก่นักลงทุน และการเดินทางของนักท่องเที่ยว

(3) การคลี่คลายปัญหาการผ่านแดน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง ซึ่งอาจจะกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ท่องเที่ยวพิเศษที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเดินทางไป-มาโดยสะดวก เช่น กำหนดให้สามารถใช้ border pass ท่องเที่ยวใน 4 แขวงลาวใต้ และ 6 จังหวัดอีสานใต้ได้

(4) การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง

4.3. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาศึกษาที่สามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษานั้น พบว่า อีสานใต้อุดมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา มากที่สุด รองลงมาก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาลและงานประเพณี ตามลำดับ รวมแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้นประมาณ 219 แห่ง โดยแยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 91 แห่ง

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา จำนวน 102 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี จำนวน 26 แห่ง

ขณะที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวในลาวได้นั้นมีความหลากหลายมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 46 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะเปือย (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง)

(2) แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น สามารถพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากรและความต้องการของตลาด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าสามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ประมาณ 5 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง การท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

ส่วนแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงนั้น เมื่อพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่มและมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ (4) ความต้องการของตลาดสามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะกลาง และโครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว

(3) แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น ควรประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ยุทธศาสตร์

การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว และ ยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.4. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น ควรมีการจัดแบ่งขั้นตอนการพัฒนาออกให้ชัดเจน โดยอาจจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อให้เหมาะสมกับความพร้อมด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดที่ต้องใช้ระยะเวลา

ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบหลักในส่วนนี้ก็ต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานระดับกระทรวง หน่วยงานระดับภูมิภาค (กลุ่มจังหวัดอีสานใต้) และจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดกับลาวได้ ทั้งนี้ การทำงานควรทำในลักษณะของการประสานงานกันทุกฝ่าย และควรที่จะต้องคำนึงถึงการจัดระบบของโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย กล่าวคือ ในส่วนของจังหวัดที่อยู่ในขอบเขตของ “อีสานใต้” ตามการนิยามของ สกท. นั้น จะอยู่ในพื้นที่การดูแลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 แห่งคือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 (นครราชสีมา) และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 (อุบลราชธานี)

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ควรเน้นเฉพาะในกลุ่มจังหวัด แต่ควรเชื่อมโยงข้ามกลุ่มจังหวัด (Inter Cluster) โดยเฉพาะอีสานใต้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ (ประตูสู่อินโดจีน) เพราะหากพิจารณาในแง่พื้นที่ทางภูมิศาสตร์แล้วจะพบว่า กลุ่มจังหวัดอีสานใต้มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมือ ACMECS (ยุทธศาสตร์ความร่วมมือเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ซึ่งมีประเทศสมาชิก 5 ประเทศประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย และกรอบความร่วมมือ GMS (ความร่วมมืออนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง Greater Mekong Sub-region : GMS) ซึ่งมีประเทศสมาชิกประกอบด้วยกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ไทย และจีนตอนใต้ (ยูนนานและกวางสี) และกรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในระดับพื้นที่ ที่ดูจะมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษาสูง ดังความเคลื่อนไหวล่าสุดคือ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ร่วมกับจังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทบทวนความร่วมมือระดับจังหวัดเพื่อ

พัฒนาการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต (ไทย ลาว กัมพูชา) ณ โรงแรมลายทอง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากจากส่วนกลางและท้องถิ่นเข้าร่วมการประชุมประมาณ 90 คน ที่ประชุมฯ ได้ทบทวนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต ได้แก่ จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ การพัฒนาบุคลากร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้ลดอุปสรรคในการเดินทางระหว่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในอนุภูมิภาค สนับสนุนการดำเนินการจัดทำตราสัญลักษณ์สามเหลี่ยมมรกต และเสนอให้ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดการอบรมบุคลากรทางการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกตในปี 2550

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 รองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและคณะได้สำรวจเส้นทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมกาญจนาภิเษกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุทยานแห่งชาติผาแต้ม หมู่บ้านโอบอปปิวอย่างท่าลั้ง และหมู่บ้านโฮมสเตย์ปะอาว เพื่อจัดทำเส้นทางดูงานการท่องเที่ยวสำหรับผู้เข้าร่วมประชุมคณะทำงานระหว่างประเทศฯ ครั้งที่ 4 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-4 พฤษภาคม 2550 ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวตามกรอบความร่วมมือ ACMECS, GMS และ สามเหลี่ยมมรกต เพื่อบูรณาการเชื่อมโยง ดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวในกรอบต่าง ๆ ทั้งพหุภาคีและทวิภาคี จะสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นอย่างดี เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย

(5) แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น ควรอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ 4 ประการคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน (Harmonious Tourism Resource Utilization Strategy) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน (Common use of Tourism Resource Strategy) ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว (Common Market of Tourism Strategy) และยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism conditions Improving Strategy)

(6) ภาครัฐควรผลักดันให้ สปป.ลาว จัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ภายใต้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้ ให้อยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องตลาดเดียว เพื่อลดการแข่งขันซึ่งกันและกัน รวมทั้งควรผลักดันให้มีข้อตกลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคและอำนวยความสะดวก

ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสร้างมาตรฐานในการเดินทางเข้าออก (Facilitation of Travel) ระหว่างประเทศ การเก็บค่าธรรมเนียม การอนุญาตในการเดินทางต่าง ๆ

(7) ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานได้กับลาวได้ ซึ่งควรจะได้รับการแก้ไขได้แก่ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการทำความเข้าใจให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว การคลี่คลายปัญหาการผ่านแดน และการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง

(8) ปัจจุบันมีบริษัททัวร์จำนวนไม่น้อยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่บริการนำเที่ยวในเขตลาวได้ แต่ข้อเท็จจริงก็คือ package tour ที่จัดนั้นมีขีปนาวุธ 2 ประการคือ (1) ส่วนใหญ่ไม่ได้บรรจุแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ไว้ในโปรแกรมท่องเที่ยว หากแต่เป็นลักษณะการเข้าไปเที่ยวในลาวได้เลย (2) แหล่งท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทแม่เหล็ก ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกอยู่เฉพาะแขวงจำปาสักเท่านั้น

จากข้อเท็จจริงข้างต้นน่าจะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยไม่สนใจหรือให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวได้เฉพาะที่ปรากฏในโปรแกรมทัวร์ ขณะเดียวกันบริษัททัวร์ก็ไม่กล้าที่จะเสนอขายเส้นทางใหม่ๆ ทั้งด้วยเหตุที่ไม่มีข้อมูลและเหตุที่เกรงจะไม่สามารถดึงดูดลูกค้าทัวร์ได้

ดังนั้นคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะจัดประชุมผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว เพื่อขอความร่วมมือในการนำแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวได้ไปปฏิบัติ

บทที่ 5

บทสรุป

สำหรับเนื้อหาในบทนี้จะประกอบไปด้วยการสรุปเนื้อหาสำคัญตั้งแต่บทที่ 1-4 และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
2. เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

5.2. คำถามการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่เขตอีสานใต้และลาวตอนใต้ มีอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน และมีความสำคัญอย่างไร
2. แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้และลาวตอนใต้แบ่งเป็นกี่กลุ่ม อะไรบ้าง
3. เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ มีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง
4. แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

5.3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่เขตอีสานใต้ และลาวตอนใต้

5.4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์

5.5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

คณะผู้วิจัยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ ในแง่ของที่ตั้งและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จากนั้นจึงวิเคราะห์แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างลาวใต้กับลาวใต้ ก่อนที่จะนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

5.6. ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
2. ได้ทราบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้
3. ได้ทราบเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ ที่เป็นไปได้ว่ามีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง
4. ได้แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

5.7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

ผลการวิจัยที่ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 และ 2 ศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดในเขตอีสานใต้ ตลอดจนบริษัททัวร์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ได้

5.8. แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้ โดยบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ที่ร่วมโครงการ จะนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวไปขายให้กับนักท่องเที่ยว

5.9. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1). ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ มีทั้งสิ้นประมาณ 219 แห่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 91 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา จำนวน 102 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี จำนวน 26 แห่ง

ขณะที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวในลาวใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม

ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 46 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้าหัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะปือ (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง)

2). แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงอีสานใต้-ลาวใต้

จากการศึกษานำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแนวทางในการเชื่อมโยง ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้ใน 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ดังนี้

2.1. แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้และอีสานใต้นั้น จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากร และความต้องการของตลาด ดังคำพูดของคุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเดกิงทัวร์ จำกัด ที่ว่า “โดยแนวทางของการทำทัวร์ อะไรขายได้ก็จะขายหมด ฉะนั้น เส้นทางไหนที่นักท่องเที่ยวสนใจ ทัวร์ก็จะต้องพยายามขายให้ได้” จากการวิเคราะห์พบว่า สามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ประมาณ 5 รูปแบบ ดังนี้

2.1.1. การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม

เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดเฉพาะและมีความสำคัญในพื้นที่ เช่น นักท่องเที่ยวตะวันตก ญี่ปุ่นและนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน นักศึกษา ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยวในพื้นที่ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้เส้นทางอารยธรรมขอม (Historic Route) นี้ ควรที่จะมีการผสมผสานกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมขอมนั้น อาจมีดังนี้

ปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-ปราสาทหินเมืองต่ำ-กลุ่มปราสาทหินตา
เมื่อน-ปราสาทหินศรีขรภูมิ-ปราสาทหินสระกำแพงใหญ่-เขาพระวิหาร-ปราสาทหินวัดพู

2.1.2. การท่องเที่ยวทางเรือ

เป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมธรรมชาติในแม่น้ำโขง ซึ่งอาจจัดผสมผสานกับ
การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนบกที่มีอยู่จำนวนมาก สำหรับการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง
ยังสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบผจญภัย โดยการล่องแพยางอีกด้วย ซึ่งขณะนี้เริ่มมีการ
ให้บริการอยู่บริเวณแถบสี่พันดอนแล้ว อนึ่งการท่องเที่ยวทางเรือเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวได้นั้น
จังหวัดที่มีศักยภาพก็คืออุบลราชธานี

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละช่วง อาจมีดังนี้

โขงเจียม-ผาแต้ม - การล่องเรือชมธรรมชาติและทิวทัศน์

สี่พันดอน - การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะแก่ง

เวินคาม - การท่องเที่ยวเชิงนิเวศปลาโลมาน้ำจืด

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบนฐานของแนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็
จะเห็นศักยภาพของเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ นั่นก็คือเส้นทาง โขงเจียม-ผาแต้ม-สี่
พันดอน-เวินคาม

2.1.3. การท่องเที่ยวชายแดน

แม้ว่าการท่องเที่ยวชายแดน จะไม่ใช่เนื้อหาหลักของแนวคิดการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ เพราะอาจเป็นเพียงการข้ามแดนระยะสั้นๆ หรือไม่ได้ข้ามแดน
แต่ในพื้นที่ชายแดนที่เป็นจุดผ่านแดนต่างๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาหรือ
ปรับปรุงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในลักษณะของการจับจ่ายซื้อสินค้าได้ ในส่วนของฝั่งไทยนั้น
จังหวัดในพื้นที่อีสานใต้ที่มีชายแดนติดกับลาวได้มีเพียงจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งมีแนว
พรมแดนที่ติดต่อกับ สปป.ลาว ยาวประมาณ 361 กิโลเมตร ตั้งแต่ อ.เขมรรัฐ จนถึง กิ่ง อ.น้ำขุ่น โดย
มีลำแม่น้ำโขงเป็นแนวกัน เขตแดนไปจนถึงปากแม่น้ำมูล อ.โขงเจียม และตั้งแต่ปากแม่น้ำมูลจะเป็น
พื้นที่ป่าและภูเขาเป็นแนวกันเขตแดน พรมแดน จ.อุบลราชธานี ติดต่อกับ สปป.ลาว ในพื้นที่ 3 แขวง
คือพื้นที่ อ.เขมรรัฐ ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอนาตาล ติดต่อกับแขวงสาละ
วัน อำเภอโขงเจียม สิรินคร บุณทริก นาจะหลวย และน้ำยืน ติดต่อกับแขวงจำปาสัก

2.1.4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวได้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตก
วนอุทยาน จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตลาวใต้ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงระดับ

โลก เช่น หลีผี และคอนพะเพ็ง ดังนั้น แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในบริเวณนี้อีกประการหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอีสานใต้ค่อนข้างดีด้อยกว่าในเขตลาวใต้ ฉะนั้น จำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มาผสมผสานด้วย

สำหรับพื้นที่ที่อาจจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ก็ได้แก่พื้นที่ โขงเจียม-จำปาสัก-ที่ราบสูงโบโลเวน-อัตตะปือ

2.1.5. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

เนื่องจากพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้เป็นพื้นที่ลาวใต้นั้น จัดเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic Group Diversity) มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์จัดเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของพื้นที่แห่งนี้

สำหรับตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ อาจมีดังนี้

ชาวบน (ชัชภูมิ)- ส่วยหรือกวย (หมู่บ้านตากกลางหรือหมู่บ้านช้าง) จ.สุรินทร์ – บรู (บ้านเวินบึก-อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี) – ลาวเทิง (แขวงสาละวัน- แขวงเซกอง-แขวงอัตตะปือ)

3) แนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

แนวคิดในการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ได้พิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่มและมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ (4) ความต้องการของตลาด

จากแนวคิดข้างต้นผนวกกับผลการศึกษา สามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ

(1) **โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น** ซึ่งจะยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน และข้อกำหนดการเดินทาง ดังนั้น ในระยะสั้นจึงควรเน้นความเชื่อมโยงโดยพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงบริเวณชายแดน และความเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างประเทศในเส้นทางช่วงสั้นๆ มาใช้ เพื่อให้ทั้งสองประเทศมีประสบการณ์พัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

(1.1) **จุดท่องเที่ยวชายแดน** เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเดินทางไปเข้า-เย็นกลับได้ ได้แก่ จุดผ่านแดนสองจุดคือ ช่องเม็ก-วังเต่า และปากแซง (อ.นาตาล)-ตาดสะพาน (แขวงสาละวัน) และจุดผ่อนปรนอีกจำนวน 3 จุด คือ หน้าที่ว่าการอำเภอเขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี และช่องตาอู๋ บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพนงาม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

(1.2) **เส้นทางเชื่อมโยงสั้น ๆ** ได้แก่เส้นทางอุบลราชธานี-ปากเซ

(2) **โครงข่ายเชื่อมโยงระยะกลาง** จะเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ที่อยู่ในอีสานใต้และลาวใต้ (เฉพาะแขวงจำปาสัก) ได้แก่เส้นทางปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-กลุ่มปราสาทหินตาเมื่อน-ปราสาทหินเขาพระวิหาร-วัดพู นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย

(3) **โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว** เป็นโครงข่ายความเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ โดยการเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวหลักในเขตอีสานใต้ทุกจังหวัดกับลาวใต้ทุกแขวง ดังนั้นเส้นทางท่องเที่ยวก็จะเป็นดังนี้

ชัยภูมิ-นครราชสีมา-บุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ-อุบลราชธานี-จำปาสัก-สาละวัน-เซกอง-อัตตะปือ

5.10. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ด้านการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้ กับลาวใต้ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจนำเที่ยวอีสานใต้และลาวใต้
- 1.2. กลยุทธ์การจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจพักรมในเขตอีสานใต้และลาวใต้
- 1.3. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจร้านอาหารในเขตอีสานใต้และลาวใต้
- 1.4. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจขายสินค้าและสินค้าที่ระลึกอีสานใต้และลาวใต้
- 1.5. กลยุทธ์การจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอีสานใต้ เพื่อการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. ควรมีการศึกษาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ เพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้

3. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้กับลาว-กัมพูชา-เวียดนาม ภายใต้กรอบแนวคิดวงกลมการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ท. *คู่มือการท่องเที่ยวและการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในแขวงหลวงพระบางและจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.*

โครงการศึกษาความเหมาะสมเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพานมิตรภาพ - เซโน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2548. ม.ป.ท.

พุทธรักษ์ พิจิตร, 2545. ศักยภาพของการท่องเที่ยวในด้านการแข่งขันและการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, *วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

เทิดชาย ช้วยบำรุง, 2550. *ก้าวต่อไป...การท่องเที่ยวไทยในเวทีอาเซียน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ธีระพันธุ์ เหลืองทองคำ. 2544. *ภาษาของนานาชนเผ่าในแขวงเซกอง ลาวใต้ ความรู้พื้นฐานเพื่อการวิจัยและพัฒนา,* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

นิรนาท แก้วประเสริฐ รัชชังทอง, 2549. “อุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติผ่านประเทศไทยสู่กัมพูชา” ใน *วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทย-นานาชาติ.* ฉบับที่ 3 ปี 2549.

บงกช หงษ์คำมี. 2542. *รายงานวิจัยเรื่องความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว.*

มัลลิกา พงศ์ปริตร (บรรณาธิการ). 2544. *ลาวและกัมพูชา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ, 2545. *สะพานมิตรภาพ สะพานเซกอง จำปาสักและอัตตะปือ: หัวแขวงลาวตอนล่าง.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540). *โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคอีสาน.* ขอนแก่น: ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543. *โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาสามเหลี่ยมท่องเที่ยวเชื่อมโยง ไทย ลาว กัมพูชา.* รายงานความก้าวหน้าเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ภาษาลาว

ห้องว่ากานแขวงสาละวัน. 2000. *ประวัติศาสตร์แขวงสาละวัน,* เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งลัด.

ภาษาอังกฤษ

Lao National Tourism Administration. 2005. *The Official Lao P.D.R. Tourism Guide Book in Japanese & English*. Tokyo: ASEAN CENTRE.

Lao National Tourism Administration. 2005. *2004 Statistical Report on Tourism in Laos*. Vientiane: Statistics Unit, Planning and Cooperation Department, Lao National Tourism Administration.

เว็บไซต์

<http://scholar.ilib.cn/Abstract.aspx?A=zgdl-e200504012> (12 พฤษภาคม 2550)

Department of International Economic Affairs Ministry of Foreign Affairs Thailand, *Greater Mekong Subregion (GMS)* [Online], accessed 5 February 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/business/1092.php>.

สัมภาษณ์

ท่านสิวิไล จันทะวง, หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรมแขวงเซกอง สปป.ลาว, 1 ธันวาคม 2549, 6 มีนาคม 2550.

ท่านคำพอน หมวกเมืองคำ, หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรมแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว, 4 ธันวาคม 2549

คุณกัลยาณี ธรรมจารีย์ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเดกิงทัวร์จำกัด, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณทรงศักดิ์ จิระสุข ชมรมท่องเที่ยวอโศกอุบลฯ, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณภาณีษา บุญมา รองผู้จัดการบริษัทอุทัยวรรณทัวร์, 12 พฤษภาคม 2550.

ผู้จัดการบริษัทยุคทัวร์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา, 12 พฤษภาคม 2550.

อาจารย์เรืองประดิษฐ์, ผู้ประกอบการเรือท่องเที่ยวแม่น้ำโขง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณธมลวรรณ เรืองขจร ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2, 17 พฤษภาคม 2550.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่ลาวใต้

แผนที่ลาวใต้

ที่มา : http://www.travelfish.org/map_detail_region/laos/southern_laos/16

ภาคผนวก ข

แผนที่แหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามจังหวัด

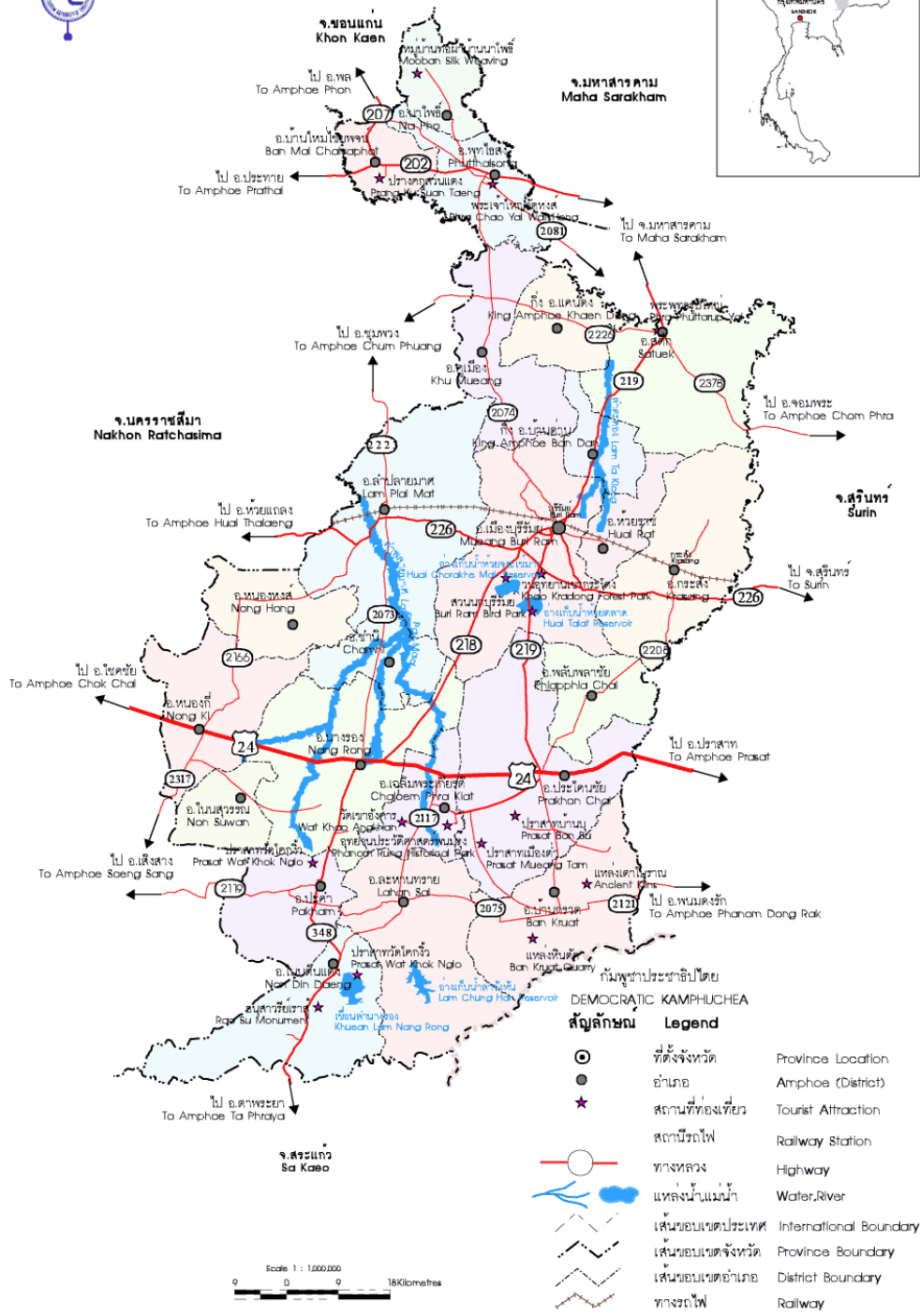

ที่มา: <http://www.moohin.com>

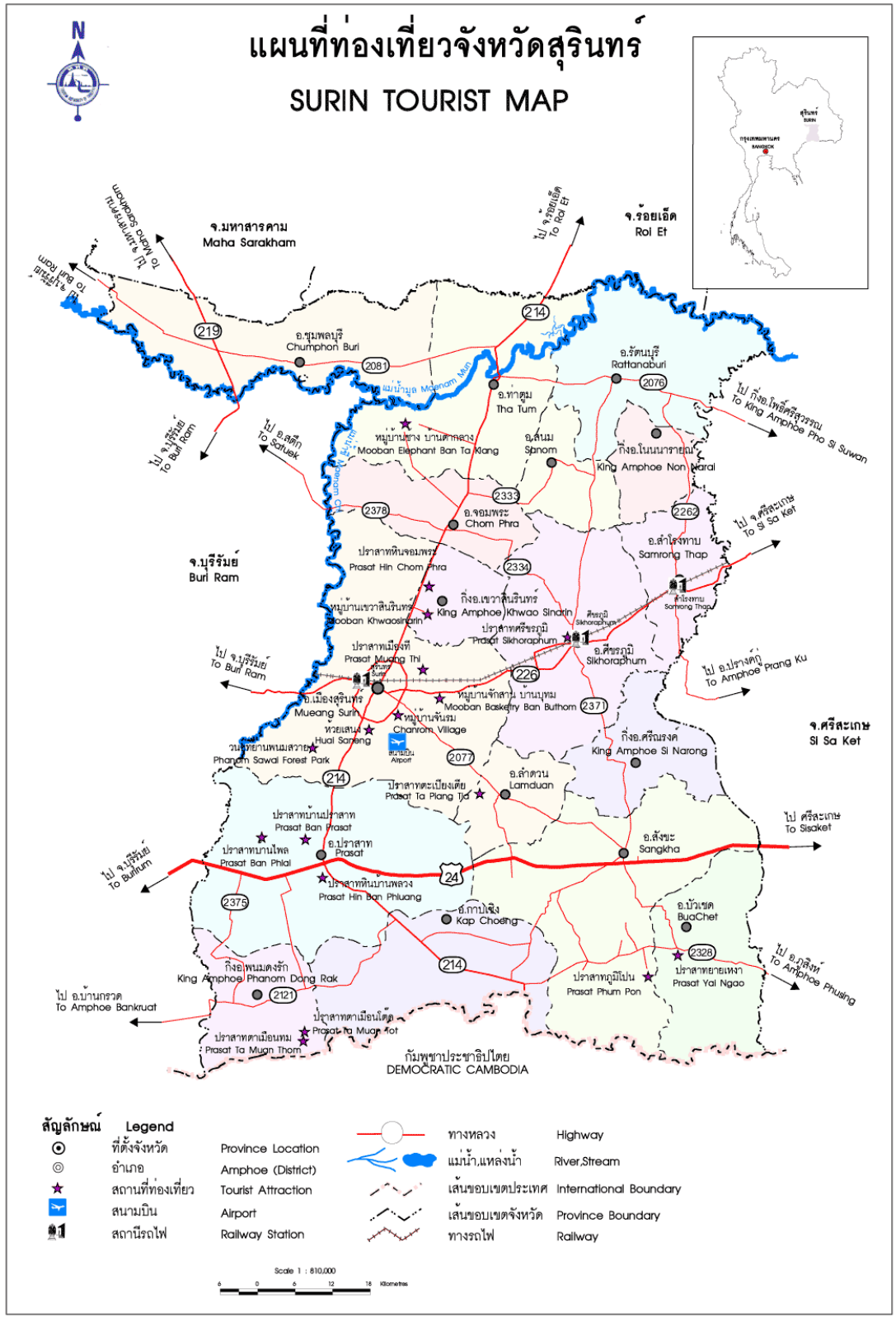

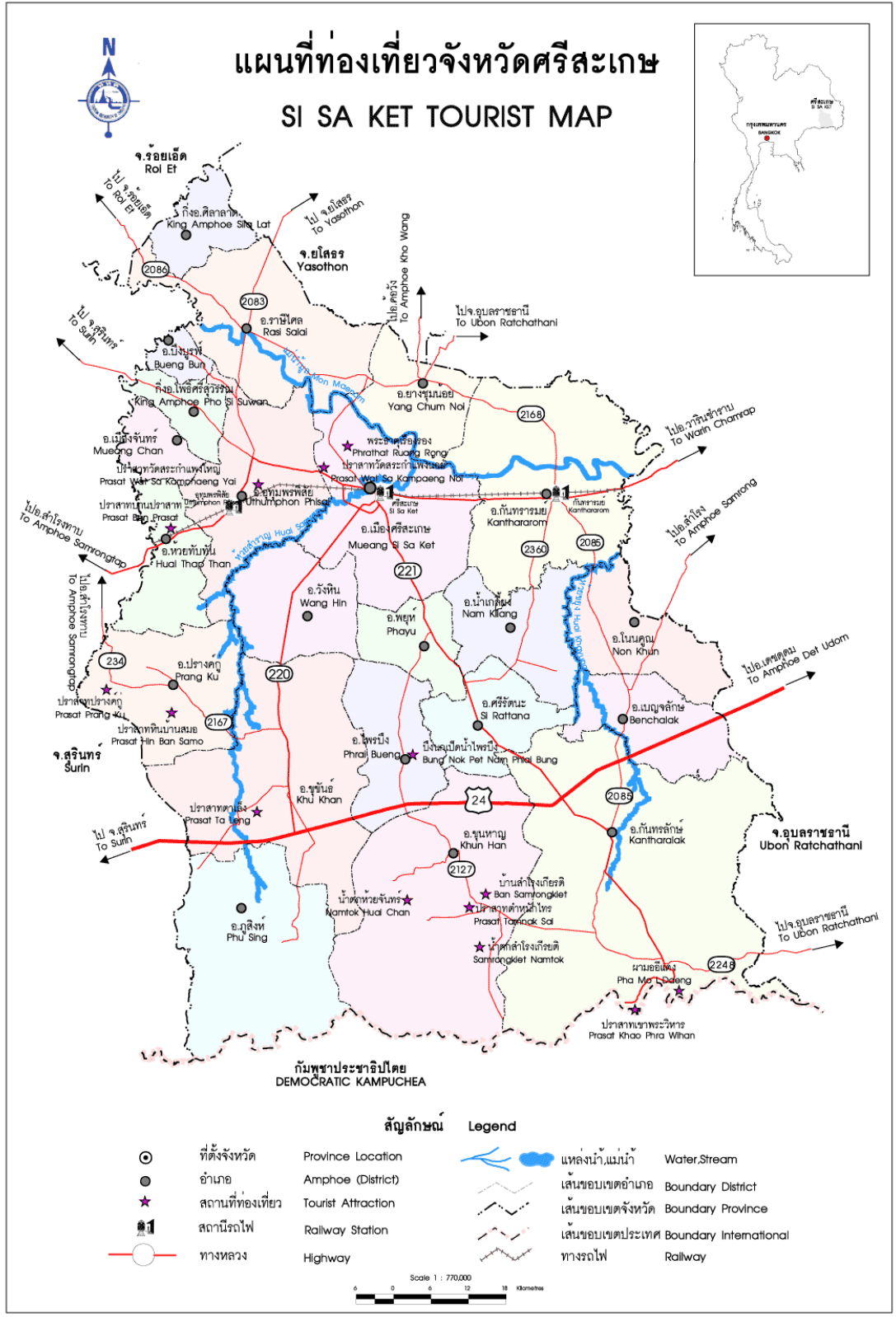
ที่มา: <http://www.moohin.com>

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ BURI RAM TOURIST MAP

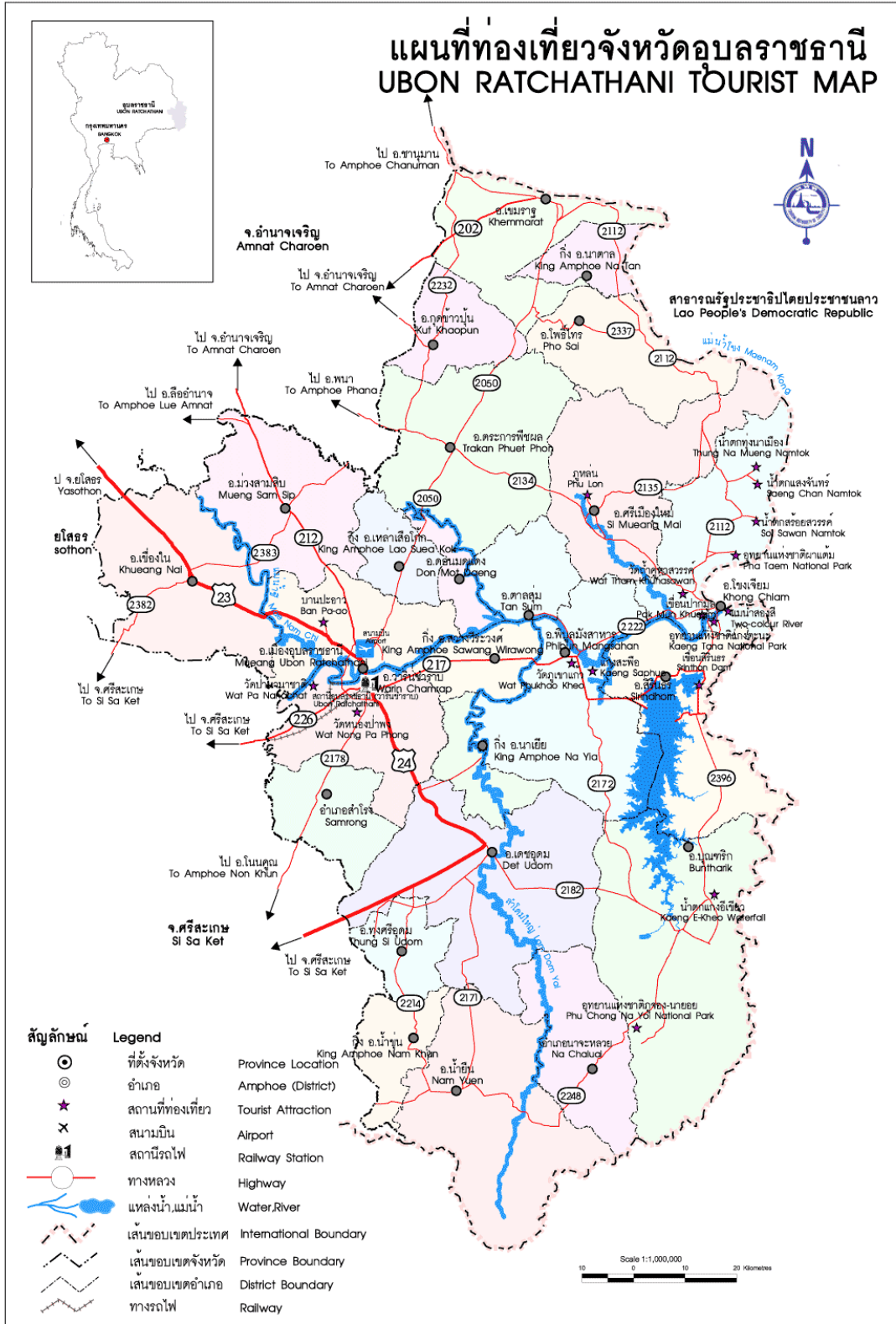

ที่มา: <http://www.moohin.com>

ที่มา: <http://www.moohin.com>

ภาคผนวก ค

สรุปแหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามประเภทและจังหวัด

สรุปแหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามประเภทและจังหวัด

จังหวัด ทรัพยากรการท่องเที่ยว	ชัยภูมิ	นครราชสีมา	บุรีรัมย์	สุรินทร์	ศรีสะเกษ	อุบลราชธานี
1.แหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> -อุทยานแห่งชาติตาดโตน -น้ำตกผาเอียง -น้ำตกตาดฟ้า -ป่าหินงาม -น้ำตกเทพพนม -น้ำตกเทพประทาน -เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว -ทุ่งกระมัง -เขื่อนจุฬาภรณ์ -น้ำผุดทับลาน -น้ำผุดนางเคียน -น้ำผุดหินลาด -ถ้ำแก้ว -ถ้ำประทุน -ถ้ำวัวแดง -ถ้ำพระ -บึงแวง (บึงนกเป็ดน้ำ) -ผาเกิ้ง -ไร่นาลินทวล 	<ul style="list-style-type: none"> -สวนแก้ว -สวนสัตว์นครราชสีมา -อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ -เขื่อนลำตะคอง -เขื่อนลำพระเพลิง -น้ำตกบึงธงชัย -โครงการพิมาย -โครงการจักราช -สวนรุกขชาติปฎิใหญ่ -เขื่อนลำปลายมาศ -น้ำตกห้วยใหญ่ -ถ้ำไทรรัตน์ -น้ำตกกระภูแก้ว 	<ul style="list-style-type: none"> -วนอุทยานเขากระโดง -อ่างเก็บน้ำกระโดง -อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก -อ่างเก็บน้ำห้วยแหลม -สวนนก -เขื่อนลำนางรอง -เขตห้ามล่าสัตว์ป่าห้วยตลาด -เขตห้ามล่าสัตว์ป่าสนามบิน -โครงการบ้านโพธิ์เงิน -เขื่อนห้วยเมฆา 	<ul style="list-style-type: none"> -ห้วยเสนง -วนอุทยานพนมสวาย -เขตอนุรักษ์พันธุ์ไม้สนสองใบ -เขื่อนห้วยด่าน -เขื่อนตาเกา -น้ำตกตระเวง 	<ul style="list-style-type: none"> -สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ -บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง -น้ำตกสำโรงเกียรติ -น้ำตกห้วยจันทร์ -น้ำตกพรหมวิหาร -ผามออีแดง (อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร) -ผลาญเพชร, ผลาญปาด -หาดสวนราษฎร์ 	<ul style="list-style-type: none"> -หาดวัดใต้ -หาดคูเดื่อ -แก่งสะพือ -เขื่อนสิรินธร -บ่อน้ำนุ่น -อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ -น้ำตกตาดโตน -ถ้ำเหวสินธุ์ชัย -แม่น้ำสองสี -เขื่อนปากมูล -ถ้ำมีด -น้ำตกสร้อยสวรรค์ -น้ำตกทุ่งนาเมือง -น้ำตกแสงจันทร์ -ภูหล่น -น้ำตกห้วยทรายใหญ่ -อุทยานแห่งชาติ -ภูจอมนายอย -น้ำตกห้วยหลวง -สวนหินพลาญยาง

	<ul style="list-style-type: none"> -ภูแลนคา -บึงละหานลูกนก -ถ้ำผามอง -ภูตะเภา -เขื่อนห้วยกุ่ม -ถ้ำประกายเพชร -ถ้ำบนเขาพญาฝ่อ -อ่างเก็บน้ำช่อระกา 					<ul style="list-style-type: none"> -สวนอนุรักษ์ป่าสน -เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ายอดโดม -อุทยานแห่งชาติผาแต้ม -เสาชะเลียง -ผาแต้ม -ภูผาซาม -ผาเจ๊ก-ผาเมย
2.แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> -อนุสาวรีย์พระยาภักดีชุมพล (แล) -ศาลเจ้าพ่อพระยาแล -ปรางค์กู่ -ภูแฝด (รอยพระบาท) -โบสถ์มาบ้านกุดโง้ง -สระหงส์ -กู่แดง -พระธาตุหนองสามหมื่น -พระพุทธรูปใหญ่สมัยทวารวดี (หลวงพ่อบึงใหญ่) -พระแท่น -พระธาตุกุดจอก 	<ul style="list-style-type: none"> -ประตู่ชุมพล อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี -ศาลเจ้าหลักเมือง -ศาลเจ้าหลักช้างเผือก -พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมหาวิรุณศรี -วัดเก่าแก่ของเมืองโคราช (ในเขตอำเภอเมือง) -วัดศาลาลอย -วัดศาลาทอง -วัดป่าสาละวัน -อนุสรณ์สถานนางสาวบุญเหลือ -ปราสาทหินพนมวัน -วัดปรางค์ -วัดเทพพิพิธภัณฑสถานปณณาสาลา 	<ul style="list-style-type: none"> -วัดกลางบุรีรัมย์ -อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง -วัดเขาสังคาร (ภูเขาไฟ) -ปราสาทหินเมืองต่ำ -ปราสาทหนองกง -แหล่งหินตัด -แหล่งเตาโบราณ -วัดโพธิ์น้อย -พระเจ้าใหญ่วัดหงส์ -อนุสาวรีย์เราสู้ -ปราสาทหนองหงส์ -กู่สวนแตง -ปราสาทบ้านโคกจิ้ง -ปราสาทบ้านนุ (ธรรมศาลา) 	<ul style="list-style-type: none"> -หลักเมืองสุรินทร์ -อนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง (ปุม) -หลวงพ่พระชีร์ (วัดบูรพาราม) -ปราสาทเมืองที -ปราสาทบ้านปราสาท -ปราสาทบ้านปราสาท -ปราสาทบ้านไพล -ปราสาทหินบ้านพลวง -ปราสาทตาเมือนโต้ง -ปราสาทเมืองธม -ปราสาทศรีขรภูมิ -ปราสาทบ้านช้างปี่ -ปราสาทตะเปียงเตีย -ปราสาทภูมิโปน 	<ul style="list-style-type: none"> -ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย -ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ -ปราสาทบ้านปราสาท -ปราสาทปรางค์กู่ -ปราสาทบ้านสมอ -ปราสาทตาเล็ง -ปราสาทตาหนักไทร -ปราสาทภูฝ้าย -พระพุทธรูปบาตรภูสิงห์ 	<ul style="list-style-type: none"> -ทุ่งศรีเมือง -ศาลหลักเมือง -วัดทุ่งศรีเมือง -วัดศรีอุบลรัตนาราม -พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ -วัดแจ้ง -วัดมหรานาราม -วัดบูรพาราม -วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร -วัดบ้านนาเมือง -วัดหนองบัว -พิพิธภัณฑสถานเปิดบ้าน -ก้านเหลือ -วัดหนองป่าพง -วัดป่านานาชาติ -บ้านท่าช้างเหล็ก

		<p>ราม</p> <ul style="list-style-type: none"> -วัดเขาจันทร์งาม -แหล่งหินตัด -เมืองโบราณที่ตำบลโคราษ (โคราษปุระ) -ปราสาทโนนภู -ปราสาทเมืองเก่า -เมืองเสมา -วัดธรรมจักรเสมาราม -ปราสาทเมืองแขก -ปราสาทพะโค -วัดบ้านไร่ -วัดหน้าพระธาตุ -ภูเก็ชม -ปรางค์นครบุรี -แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท -พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย -อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย -ปรางค์กู่, ปรางค์สีดา -ถ้ำวัวแดง 	<ul style="list-style-type: none"> -ชุมชนบ้านโคกเมือง -เมืองฝ้าย 	<ul style="list-style-type: none"> -ปราสาทยายเงา -ปราสาทจอมพระ 		<ul style="list-style-type: none"> -วัดภูเขาแก้ว -วัดถ้ำคูหาสวรรค์ -ปราสาทบ้านเบ็ญ -วัดป่าใหญ่ (พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง) -เจดีย์พุทธคยา -สำนักสงฆ์ภูหล่น
3.แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม วิถีชีวิต	-บ้านเขว้า (บ้านทอผ้า)	-ศูนย์วัฒนธรรม มรก.	-โรงงานหลวงอาหาร	-หมู่บ้านทอผ้าไหม	-ประเพณีสีเผ่าไทยและงาน	-ช่องเม็ก

เทศกาลงานประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> -ศูนย์รวมไม้ดัดบ้านเข้ -ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ผ้าซิด -ประเพณีรำผีฟ้า -หมู่บ้านชาวบน 	<p>นครราชสีมา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ศูนย์วัฒนธรรมผ้าไหมปักธงชัย -ด่านเกวียน -ตลาดผลไม้กลางดง 	<p>สำเร็จรูป</p> <ul style="list-style-type: none"> -ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ -ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหมบ้านนาโพธิ์ -ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ 	<ul style="list-style-type: none"> -หมู่บ้านเครื่องเงิน -หมู่บ้านจักสานนุทม -หมู่บ้านช้าง -หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านดงมัน 	<p>เทศกาลดอกคำดวน</p> <p>-เทศกาลผลไม้ (เงาะ/ทุเรียน)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ศูนย์หัตถกรรมบ้านปะอาว -งานกาชาดและงานปีใหม่ -ประเพณีมหาสงกรานต์แก่งสะพือ -เทศกาลอาหารไทย-อินโดจีน -ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา
-------------------------	---	---	--	--	--	---

ภาคผนวก ง

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของอีสานใต้แยกตามจังหวัด

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้แยกตามจังหวัด

จังหวัดชัยภูมิ

คำขวัญประจำจังหวัด

ชัยภูมิ ทิวทัศน์สวย รวยป่าใหญ่ มีช้างหลาย ดอกไม้งาม ลือนามวีรบุรุษ สุดยอดผ้าไหม พระใหญ่ทวารวดี

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่บนสันขอบที่ราบสูงอีสาน ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับภาคกลางและภาคเหนือ ตรงบริเวณใจกลางของประเทศ บริเวณเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ เส้นแวงที่ 102 องศาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 631 ฟุต ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 332 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 12,778.3 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,986,429 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 2.5 ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นลำดับที่ 7 ของประเทศ

แบ่งการปกครองเป็น 15 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอจัตุรัส อำเภอภูเขียว อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอบ้านแท่น อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสาร อำเภอเทพสถิต อำเภอหนองบัวระเหว อำเภอภักดีชุมพล อำเภอเนินสง่า และกิ่งอำเภอซับใหญ่

ชัยภูมิเป็นดินแดนแห่งทุ่งดอกกระเจียวแสนงาม และสายน้ำตกชุ่มฉ่ำยามหน้าฝน เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน มีเทือกเขาที่สำคัญได้แก่ ภูพังเหย ภูแลนคา ภูพญาฝอ อันเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำชี

ประวัติศาสตร์

ชัยภูมิมีอารยธรรมซ้อนทับกันหลายสมัย ตั้งแต่สมัยทวารวดี สมัยขอม จนถึงอิทธิพลลาว ล้านช้าง (http://www.tat.or.th/province.asp?reg_code=3&prov_id=36&x=19&y=6) สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองชัยภูมิ ปรากฏในทำเนียบแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ว่าเป็นเมืองขึ้นกับเมืองนครราชสีมาแต่ต่อมาผู้คนได้อพยพออกไปตั้งหลักแหล่งทำมาหากินที่อื่น และ พ.ศ. 2360 "นายแล" ข้าราชการสำนักเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทร์ได้อพยพครอบครัวและบริวารเดินทางข้ามลำน้ำโขง มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านหนองน้ำขุ่น (หนองอีจาน) ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2362 เมื่อมีคนอพยพเข้ามาอยู่มาก นายแลก็ได้ย้ายชุมชนมาตั้งใหม่ที่บ้านโนนน้ำอ้อม บ้านชีลอง ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิ 6 กิโลเมตร นายแลได้เก็บส่วยผ้าขาวส่งไปบรรณาการเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์ จนได้รับบำเหน็จความชอบแต่งตั้งเป็น "ขุนภักดีชุมพล" ในปี

พ.ศ. 2365 นายแลได้ย้ายชุมชนอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากที่เดิมกันดารน้ำ มาตั้งใหม่ที่บริเวณบ้านหลวง ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างหนองปลาเฒ่ากับหนองหลอด เขตอำเภอเมืองชัยภูมิ ปัจจุบัน และได้หันมาขึ้นตรงต่อเมืองนครราชสีมา และส่งส่วยทองคำถวายแด่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ยอมขึ้นต่อเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์อีกต่อไปจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯยกบ้านหลวงเป็นเมืองชัยภูมิ และแต่งตั้งขุนภักดีชุมพล (แล) เป็น "พระยาภักดีชุมพล" เจ้าเมืองคนแรกต่อมาเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์ได้ก่อการกบฏ ยกทัพเข้ามาหมายจะตีกรุงเทพฯ โดยหลอกหัวเมืองต่าง ๆ ที่เดินทัพมาว่าจะมาช่วยกรุงเทพฯ รบกับอังกฤษ จนกระทั่งเจ้าอนุวงศ์สามารถยึดเมืองนครราชสีมาได้เมื่อปี พ.ศ. 2369 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งต่อมา เมื่อความแตกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์ได้กวาดต้อนชาวเมืองนครราชสีมา เพื่อนำไปยังเมืองเวียงจันทร์ เมื่อไปถึงทุ่งสัมฤทธิ์ หลวงชายชาวเมืองที่ถูกจับโดยการนำของคุณหญิงโม ภรรยาเจ้าเมืองนครราชสีมา ได้ลุกฮือขึ้นต่อสู้ พระยาภักดีชุมพลเจ้าเมืองชัยภูมิพร้อมด้วยเจ้าเมืองใกล้เคียงได้ยกทัพออกไปสมทบกับคุณหญิงโม ตีกระหนาบทัพเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์จนแตกพ่ายไปฝ่ายกองทัพลาวส่วนหนึ่งล่าถอยจากเมืองนครราชสีมาเข้ายึดเมืองชัยภูมิไว้ และเกลี้ยกล่อมให้พระยาภักดีชุมพล (แล) เข้าร่วมเป็นกบฏด้วย แต่พระยาภักดีชุมพลไม่ยอมเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์เกิดความแค้น จึงจับตัวพระยาภักดีชุมพลมาประหารชีวิตที่บริเวณใต้ต้นมะขามใหญ่ริมหนองปลาเฒ่า ซึ่งต่อมาชาวชัยภูมิได้ระลึกถึงคุณความดีที่ท่านมีความซื่อสัตย์และเสียสละต่อแผ่นดิน จึงได้พร้อมใจกันสร้างศาลขึ้น ณ บริเวณนั้น ปัจจุบันทางราชการได้สร้างศาลขึ้นใหม่เป็นศาลาทรงไทยชื่อว่า "ศาลาพระยาภักดีชุมพล (แล)" มีรูปหล่อของท่านอยู่ภายใน เป็นที่เคารพกราบไหว้และถือเป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของจังหวัด ตั้งอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดชัยภูมิประมาณ 3 กิโลเมตร (<http://www.chaiyaphum.go.th/>)

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์และลพบุรี

ภูมิประเทศ

จังหวัดชัยภูมิมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง บริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ครึ่งหนึ่งของจังหวัดเป็นป่าไม้และภูเขา นอกจากนั้นเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ป่าไม้และเทือกเขาตั้งเรียงรายจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ประกอบด้วยเทือกเขาลำค่าญคือ ภูเขียว ภูแลนคา และภูพังเหย ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงทำให้พื้นที่จังหวัด ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนเหนือ มีอำเภอหนองบัวแดง แก้งคร้อ บ้านแท่น เกษตรสมบูรณ์ ภูเขียว คอนสาร และภักดีชุมพลส่วนใต้ มีอำเภอเมืองชัยภูมิ

บ้านเขว้า จัตุรัส บำเหน็จณรงค์ เทพสถิต หนองบัวระเหว คอนสวรรค์ อำเภอนีนสง่า และกิ่งอำเภอบัวใหญ่

ทั้งนี้สามารถจำแนกภูมิประเทศออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. พื้นที่ราบฝั่งแม่น้ำ เขตนี้มีพื้นที่ประมาณ 1,048,000 ไร่ หรือร้อยละ 13 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงตั้งแต่ 0- 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำชีในเขตอำเภอมืองชัยภูมิ บำเหน็จณรงค์ จัตุรัส คอนสวรรค์ บริเวณนี้จะเป็นเขตที่ราบ น้ำท่วมถึงในฤดูฝน

พื้นที่ราบฝั่งแม่น้ำ เขตนี้มีพื้นที่ประมาณ 1,048,000 ไร่ หรือร้อยละ 13 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงตั้งแต่ 0- 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำชีในเขตอำเภอมืองชัยภูมิ บำเหน็จณรงค์ จัตุรัส คอนสวรรค์ บริเวณนี้จะเป็นเขตที่ราบ น้ำท่วมถึงในฤดูฝน

2. พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น อยู่ตอนกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นแนวยาวตามทิศเหนือ-ใต้ ตามแนวเทือกเขาแดงพญาเย็น มีความสูงประมาณ 200- 500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนในเขตอำเภอมืองชัยภูมิ จัตุรัส บำเหน็จณรงค์ บ้านเขว้า และคอนสวรรค์

3. พื้นที่สูงและภูเขา สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลอนลึกและภูเขาในเขตเทือกเขาแดงพญาเย็น มีความสูงตั้งแต่ 500- 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอนองบัวระเหว คอนสวรรค์ เกษตรสมบูรณ์ ภูเขียว แก้งคร้อ และพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอมืองชัยภูมิ

การเดินทาง

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) ถึงสระบุรี แยกขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) แล้วแยกซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ ที่อำเภอสี่คิ้ว ผ่านอำเภอด่านขุนทด อำเภोजัตุรัส เข้าสู่จังหวัดชัยภูมิ รวมระยะทางประมาณ ๓๔๒ กิโลเมตร

อีกเส้นทางหนึ่ง คือ จากกรุงเทพฯ เดินทางไปตามถนนพหลโยธิน ผ่านสระบุรี ถึงแยกพุดแดง แยกซ้ายทางหลวงหมายเลข ๒๑ ถึงอำเภอยางบาล จากนั้นเดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๕ ผ่านอำเภอเทพสถิต อำเภोजัตุรัส เข้าสู่จังหวัดชัยภูมิ

รถโดยสารประจำทาง มีบริการเดินรถ กรุงเทพฯ-ชัยภูมิ ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๕ ชั่วโมงครึ่ง ติดต่อขอรายละเอียดได้ที่สถานีขนส่งหมอชิต ๒ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๕๒-๖๖ สถานีขนส่งชัยภูมิ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๔๙๓ บริษัท แอร์ชัยภูมิ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๕๕๖ นครชัยแอร์ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๗๓๙ ชัยภูมิเจริญ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๗๘๐ ชัยภูมิทัวร์ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๖๐๑๒ หรือ www.transport.co.th

รถไฟ จากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) มีรถด่วน รถเร็ว กรุงเทพฯ-หนองคาย บริการทุกวันโดยลงที่สถานีบัวใหญ่ จากนั้นสามารถต่อรถโดยสารประจำทางไปชัยภูมิอีก ๕๑ กิโลเมตร

สอบถามรายละเอียดได้ที่ แผนกบริการเดินทาง การรถไฟแห่งประเทศไทย โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๐ ๔๔๔๔, ๐ ๒๒๒๐ ๔๓๓๔, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๑๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๒๐ หรือ www.railway.co.th

เครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ยังไม่มีบริการเที่ยวบินไปจังหวัดชัยภูมิ หากประสงค์จะเดินทางโดยเครื่องบินจะต้องลงที่จังหวัดขอนแก่น จากนั้นสามารถต่อรถโดยสารจากจังหวัดขอนแก่นย้อนกลับเข้าชัยภูมิ ระยะทางประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตร หรือจะลงที่จังหวัดนครราชสีมา แล้วต่อรถโดยสารเข้าจังหวัดชัยภูมิ ประมาณ ๑๑๙ กิโลเมตร สอบถามรายละเอียด โทร. ๑๕๖๖, ๐ ๒๒๘๐ ๐๐๖๐, ๐ ๒๖๒๘ ๒๐๐๐ หรือ www.thaiairways.com

การเดินทางจากชัยภูมิไปจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ

จากสถานีขนส่งชัยภูมิมีรถโดยสารประจำทางไปกรุงเทพฯ เลย เชียงใหม่ นครสวรรค์ นครราชสีมา ขอนแก่น เพชรบูรณ์-หล่มสัก พิษณุโลก ชุมแพ บัวใหญ่ คอนสวรรค์ หนองบัวแดง เกษตรสมบูรณ์ บ้านเขว้า สมอทอด คอนสาร ลำน้ำราชนา บ้านไผ่ ติดต่อสอบถามสถานีขนส่งชัยภูมิ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๔๙๓

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ

บ้านเขว้า	๑๓	กิโลเมตร
เนินสง่า	๓๐	กิโลเมตร
หนองบัวระเหว	๓๓	กิโลเมตร
คอนสวรรค์	๓๘	กิโลเมตร
จัตุรัส	๓๙	กิโลเมตร
แก้งคร้อ	๔๕	กิโลเมตร
หนองบัวแดง	๕๓	กิโลเมตร
บ้านหัน	๕๘	กิโลเมตร
ภูเขียว	๗๗	กิโลเมตร
บ้านแท่น	๘๑	กิโลเมตร
ภักดีชุมพล	๘๕	กิโลเมตร
เกษตรสมบูรณ์	๙๐	กิโลเมตร
เทพสถิต	๑๐๕	กิโลเมตร
คอนสาร	๑๒๕	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอซับใหญ่	๕๐	กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจ

อำเภอเมือง

อนุสาวรีย์พระยาภักดีชุมพล (แล) ตั้งอยู่กลางวงเวียนศูนย์ราชการ ในตัวเมือง ชาวชัยภูมิได้ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่เจ้าเมืองคนแรกของชัยภูมิ ตามประวัติเล่าว่า ในปี ๒๓๖๐ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๒ นายแล ซึ่งเป็นข้าราชการสำนักเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ ได้อพยพครอบครัวและบริวารข้ามลำน้ำโขงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านน้ำขุ่น บริเวณอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน ต่อมาได้ย้ายชุมชนมาตั้งใหม่ที่โนนน้ำอ้อม บ้านชีลอง ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิ ๖ กิโลเมตร ได้ส่งส่วยต่อเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ ต่อมาจึงย้ายชุมชนมาอยู่ที่บ้านหลวง ในเขตอำเภอเมืองปัจจุบัน และได้หันมาขึ้นตรงต่อเมืองนครราชสีมา ส่งส่วยแก่รัชกาลที่ ๓ ไม่ขึ้นแก่เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์อีกต่อไป จึงโปรดเกล้าฯ ยกบ้านหลวงเป็นเมืองชัยภูมิ และแต่งตั้ง ขุนภักดีชุมพล (แล) เป็นเจ้าเมืองคนแรกของชัยภูมิ

ครั้น พ.ศ. ๒๓๖๙ เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ก่อการกบฏ ยกทัพเข้าตีเมืองนครราชสีมา ขุนภักดีชุมพลพร้อมเจ้าเมืองใกล้เคียงยกทัพไปสมทบกับคุณหญิงโม ตีกระหนาบทัพเจ้าอนุวงศ์จนแตกพ่าย เจ้าอนุวงศ์เกิดความแค้นจึงย้อนกลับมาจับขุนภักดีชุมพลประหารชีวิตที่บริเวณใต้ต้นมะขามริมหนองปลาเฒ่า ด้วยความดีที่ขุนภักดีชุมพลมีต่อแผ่นดินไทยจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาภักดีชุมพล (แล)

ศาลเจ้าพ่อพระยาแล ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิ ประมาณ ๔ กิโลเมตรตามเส้นทางสายชัยภูมิ-บ้านเขว้า (ทางหลวงหมายเลข ๒๒๕) มีแยกขวาเข้าสู่หนองปลาเฒ่า เป็นที่สถิตดวงวิญญาณของพระยาภักดีชุมพล (แล) และเป็นศูนย์กลางที่ยึดเหนี่ยวจิตใจชาวเมืองชัยภูมิ ทุกปีมีงานสักการะศาลเจ้าพ่อในช่วงเดือน ๖ ก่อนวันวิสาขบูชา และมีพิธีเช่นไหว้รำผีฟ้าถวายเจ้าพ่อเป็นประจำ

อุทยานแห่งชาติตาดโตน ตั้งอยู่ในตำบลนาฝาย ตำบลท่าหินโงม ตำบลห้วยต้อน และตำบลนาเสียว ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเทือกเขาภูแลนคา มีเนื้อที่รวมประมาณ ๒๑๗ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญ คือ ลำปะทาว และจะไหลรวมกับแม่น้ำชี มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง ได้แก่ น้ำตกตาดโตน น้ำตกตาดฟ้า และน้ำตกผาเอียง

น้ำตกตาดโตน เป็นน้ำตกที่สวยงามใกล้ที่ทำการอุทยานฯ มีน้ำไหลตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูฝนจะสวยงามเป็นพิเศษ มีความสูงประมาณ ๖ เมตร และกว้าง ๕๐ เมตร ด้านบนเป็นธารน้ำไหลผ่านลานหินสองฝั่งธารร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ เหมาะที่จะนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติและเล่นน้ำ บริเวณน้ำตกมี ศาลเจ้าพ่อตาดโตน (ศาลปู่ด้วง) มีประวัติว่า เจ้าพ่อตาดโตนเป็นคนเชื้อสายเขมรอพยพเข้าเมืองไทย ในเวลาใกล้เคียงกับพ่อพระยาแล (พระยาภักดีชุมพล) ท่านบำเพ็ญตนเป็นชีปะขาวยึดมั่นในสมณะ กรรมฐาน ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด และช่วยรักษาคนไข้ เป็นที่นับถือเลื่อมใสของราษฎรมาก เมื่อถึงแก่กรรมจึงมีการสร้างศาลขึ้นเพื่อเป็นที่เคารพสักการะไว้หลายแห่ง นอกจากที่น้ำตกตาด

โตนแล้วยังมีศาลปู่ดั่งที่ช่องสามหมอ และที่วัดชัยภูมิพิทักษ์อีกด้วย มักมีประเพณีรำผีฟ้า ผีทรง บวงสรวงเจ้าพ่อเป็นประจำ

การเดินทาง จากตัวเมืองทางหลวงหมายเลข ๒๑๕๙ และแยกขวาเข้าทางหลวง หมายเลข ๒๐๕๑ ระยะทางจากตัวเมืองถึงที่ทำการอุทยานฯ ระยะทางประมาณ ๒๑ กิโลเมตร หรือ อาจใช้เส้นทางหมายเลข ๒๐๑ ทางไปอำเภอภูเขียว จะมีเส้นทางแยกซ้ายอีก ๒๑ กิโลเมตรไปน้ำตก ตาดโตนได้เช่นกัน สำหรับผู้ที่เดินทางโดยรถโดยสาร สามารถใช้บริการรถสองแถวสายชัยภูมิ-ท่าหิน โงม ลงที่ด่านเก็บค่าธรรมเนียมแล้วเดินเท้าอีก ๑ กิโลเมตร

น้ำตกตาดฟ้า อยู่ที่ตำบลนาเสียว ห่างจากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ ประมาณ ๑๓ กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายไปอีก ๔ กิโลเมตร ถึงโรงเรียนบ้านนาวัง แยกขวาอีก ๔ กิโลเมตร เมื่อถึงลานจอดรถต้องเดินเท้าอีก ๓๐๐ เมตร เป็นน้ำตกที่ตั้งอยู่เชิงเขาภูอี่เฒ่า ในเขต อุทยานแห่งชาติตาดโตนด้านตะวันออก ลักษณะเป็นลานหินกว้างประมาณ ๑๕-๒๐ เมตร ยาวโดย ตลอด ๘๐-๙๐ เมตร ลาดชันประมาณ ๓๐ องศา ลักษณะคล้ายกระดานหินธรรมชาติ มีน้ำมาก ในช่วงปลายฤดูฝน ส่วนฤดูแล้งน้ำแห้ง ตอนล่างมีแอ่งน้ำให้เล่นน้ำได้

การเดินทาง จากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ ประมาณ ๑๓ กิโลเมตร มี ทางแยกซ้ายไปอีก ๔ กิโลเมตร ถึงโรงเรียนบ้านนาวัง แยกขวาอีก ๔ กิโลเมตร เมื่อถึงลานจอดรถ ต้องเดินเท้าอีก ๓๐๐ เมตร

วัดสระหงษ์ ตั้งอยู่ที่ตำบลนาเสียว ห่างจากตัวเมือง ๑๒ กิโลเมตร ตามทางหลวง หมายเลข ๒๐๕๑ มีทางแยกเข้าทางเดียวกับไปอ่างเก็บน้ำช่อระกา บริเวณวัดเป็นลาดหินเนินเขา มี หินก้อนหนึ่งรูปร่างคล้ายหงส์ ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ถัดจากศาลาวัดไปด้านหลังมีสระน้ำ ไบราณกว้างประมาณ ๑๐ เมตร มีน้ำตลอดปี

วัดศิลาอาสน์ ภูพระ ตั้งอยู่ที่บ้านนาไก่อ้เขา ตำบลนาเสียว ภายในบริเวณวัดมีเพิงผา หินซึ่งมีภาพจำหลักกลุ่มพระพุทธรูป อันเป็นที่มาของชื่อ ภูพระ และเป็นทีเคารพสักการะของ ชาวบ้านมาช้านาน ปัจจุบันมีการสร้างหลังคาครอบไว้ ประกอบด้วยพระพุทธรูปองค์ใหญ่ประทับ นั่งขัดสมาธิเพชร หน้าตักกว้าง ๕ ฟุต สูง ๗ ฟุต พระหัตถ์ขวาวางอยู่ที่พระเพลา พระหัตถ์ซ้ายพาด อยู่ที่พระชงฆ์ (พระหัตถ์อยู่ในท่าตรงข้ามกับปางมารวิชัย) เรียกกันว่า **พระเจ้าตื้อ** มีพระพุทธรูปหินทรายขนาดเล็กสูง ๗ นิ้วลักษณะเดียวกันอีก ๑ องค์ตั้งวางอยู่ด้านหน้า ใกล้กันมีพระพุทธรูปอีก ๗ องค์จำหลักครอบเสาหินทราย ประทับนั่งเรียงแถว ปางสมาธิ ๕ องค์ ปางเดียวกับพระเจ้าตื้อ ๒ องค์ พระพุทธรูปเหล่านี้มีพุทธลักษณะเป็นแบบพระพุทธรูปอุททอง มีอายุอยู่ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ ร่วมสมัยอยุธยาตอนต้น ทุกปีมีงานนมัสการพระพุทธรูปที่ภูพระในช่วง วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๓ และวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ (ชัยภูมิ-ภูเขียว) ประมาณ ๑๓ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายตามทางสายนาเสียว-ห้วยชันประมาณ ๕ กิโลเมตร และแยกซ้ายเข้าวัดอีก ๑ กิโลเมตร

ปราสาท ตั้งอยู่ที่บ้านหนองบัว ตำบลในเมือง ปราสาทนี้เป็นปราสาทหินสมัยขอมที่มีแผนผังและลักษณะเช่นเดียวกับปราสาทอื่นที่เป็น อโรคยาศาล หรือสถานพยาบาลที่สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ นั่นคือ มีปราสาทประธานอยู่ตรงกลาง ๑ องค์ วิหารหรือบรรณาลัยด้านหน้า ๑ หลัง ล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง นอกกำแพงตรงมุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีสระน้ำ ๑ สระ ปราสาทประธานมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด ๕ เมตร ย่อมุมไม้สิบสอง ด้านหน้ามีประตูเข้าออกทำเป็นมุขยื่นออกมา ผนังปราสาทอีก ๓ ด้านเป็นประตูหลอก เหนือประตูหลอกด้านทิศเหนือยังคงมีทับหลังติดอยู่ จำหลักภาพตรงกลางเป็นพระพุทธรูปประทับนั่งปางสมาธิเหนือหน้ากาล ซึ่งจับท่อนพวงมาลัยไว้ด้วยมือทั้งสองข้าง ด้านหน้ามีทับหลังเช่นกันแต่ลบเลือนไปมาก ที่ช่องประตูหลอกด้านทิศเหนือมีพระพุทธรูปศิลาปางสมาธิ ศิลปะแบบทวารวดี สูง ๑.๗๕ เมตร ประดิษฐานอยู่ โดยเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่น ชาวชัยภูมิให้ความเคารพสักการะ มีการจัดงานประจำปีในช่วงกลางเดือน ๕ ของทุกปี

การเดินทาง จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ (ชัยภูมิ-บัวใหญ่) ประมาณ ๑ กิโลเมตร มีทางแยกขวาเข้าปราสาทภูตามทางหลวง ๒๑๕๔ เป็นระยะทางอีก ๒ กิโลเมตร

โบสถ์บ้านกุดโง้ง เก็บรักษาอยู่ภายในบริเวณโรงเรียนวัดกุดโง้ง ตำบลกุดตุ้ม เป็นโบสถ์หินทรายศิลปะทวารวดีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๕ ที่พบเป็นจำนวนมากในบริเวณรอบๆ หมู่บ้านได้ถูกนำมารวบรวมไว้ในอาคารอย่างเป็นระเบียบ ส่วนมากมีลักษณะเป็นแผ่นใหญ่ ด้านหน้าจำหลักลายและบางแผ่นมีจารึกอยู่ที่ด้านหลังด้วย ลวดลายที่ปรากฏเป็นเรื่องราวทางพุทธศาสนาเล่าเรื่องชาดกตอนต่าง ๆ หรือเป็นภาพรูปเคารพ เช่น ภาพพระโพธิสัตว์ประทับยืนบนดอกบัว ภาพพระพุทธเจ้าประทับนั่งบนบัลลังก์ใต้ต้นโพธิ์ นับเป็นกลุ่มเสมาที่สวยงามแห่งหนึ่งในอีสาน

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร มีทางแยกขวาไปอีก ๓ กิโลเมตรถึงบ้านกุดตุ้ม แล้วแยกขวาเข้าเส้นทางสายกุดตุ้ม-บึงคล้าอีก ๔ กิโลเมตร

น้ำตกผาเอียง ตั้งอยู่ที่บ้านชีลอง ในเขตอุทยานแห่งชาติตาไถ่ด้านตะวันตก เป็นน้ำตกขนาดกลาง เกิดจากลำห้วยชีลอง มีลักษณะเป็นหน้าผาเอียงตัดลำห้วย และทำให้เกิดเป็นน้ำตกไหลเอียงไปด้านหนึ่ง บริเวณโดยรอบเป็นป่าดิบแล้งและยังมีไม้ขนาดใหญ่อยู่มาก ทำให้บรรยากาศร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ยังมีน้ำตกอีกสองแห่งในบริเวณนี้คือ น้ำตกผานิต อยู่ก่อนถึงน้ำตกผาเอียง ๕๐๐ เมตร และน้ำตกผาสองชั้น ซึ่งต้องเดินเท้าไปอีก ๑, ๒๐๐ เมตร น้ำตกเหล่านี้มีน้ำมากในช่วงฤดูฝน ส่วนฤดูแล้งน้ำแห้ง

การเดินทาง จากตัวเมืองไปตามทางหลวง ๒๑๕๙ (ชัยภูมิ-หนองบัวแดง) ประมาณ ๒๗ กิโลเมตร แยกขวาอีก ๒ กิโลเมตรถึงลานจอดรถ และเดินเท้าต่ออีก ๘๐๐ เมตร

อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ครอบคลุมพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๒๐๐.๕ ตารางกิโลเมตร ในเขต ๔ อำเภอ คือ อำเภอเมือง บ้านเขว้า หนองบัวแดง และเกษตรสมบูรณ์ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา สลับซับซ้อน สภาพป่ามีทั้งป่าดิบและป่าโปร่ง เป็นต้นน้ำลำธารของลำห้วยที่ไหลลงสู่แม่น้ำชี มีจุดเด่นทางธรรมชาติหลากหลายทั้งน้ำผาชันเขา ลานหินและก้อนหินรูปร่างแปลก ๆ รวมทั้งพืชพรรณที่น่าสนใจ เหมาะมาเที่ยวชมในระหว่างเดือนพฤษภาคม-ธันวาคม ทางอุทยานฯได้จัดทำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติผ่านสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของอุทยานฯ ได้แก่

ทุ่งดอกกระเจียว เป็นพื้นที่ป่าเต็งรังที่มีต้นกระเจียวขึ้นอยู่ตามซอกหินสลับกับต้นไม้นานาชนิด มีทั้งดอกสีชมพูและดอกสีขาว เหมาะมาเที่ยวชมในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม

ลานหินแตก เป็นลานหินที่แตกเป็นร่องลึกตามธรรมชาติ ทอดตัวยาวตามแนวหน้าผาชันเขา สามารถชมทัศนียภาพพื้นที่อำเภอหนองบัวแดงและเกษตรสมบูรณ์ ไกลกั้นเป็นผากล้วยไม้ในช่วงปลายฝนต้นหนาวมีกล้วยไม้ที่เกาะตามก้อนหินและคาบไม้ดอกดอกสวยงามมาก

ประตูโขง เป็นก้อนหินขนาดใหญ่รูปร่างคล้ายประตูหิน บริเวณโดยรอบยังมีก้อนหินลักษณะแปลกพิศดารจำนวนมากสลับกับป่าเต็งรัง

ผากล้วยไม้ เป็นหน้าผาสู่ลดหลั่นตามลำดับ โดยทอดตัวยาวติดต่อกัน มีพันธุ์กล้วยไม้หายากหลายชนิดขึ้นเป็นจำนวนมากตลอดหน้าผา

นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ซึ่งมีก้อนหินแปลก ๆ อีกหลายแห่ง ได้แก่ ป่าหินงามปราสาท ป่าหินงามหงส์ฟ้า ป่าหินงามจันทร์แดงและแนวหน้าผาซึ่งเป็นจุดชมวิวยอดนิยม อุทยานฯ มีบ้านพักรับรองและสถานที่สำหรับให้นักท่องเที่ยวกางเต็นท์พักแรม สอบถามรายละเอียดได้ที่อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ตำบลห้วยต้อน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๐๙๐๒-๓ หรือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ หรือ www.dnp.go.th

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิเดินทางไปตามทางหลวง ๒๐๕๑ ประมาณ ๖ กิโลเมตร แยกซ้ายเข้าทางหลวง ๒๑๕๙ ทางไปหนองบัวแดงอีก ๒๐ กิโลเมตร ถึงที่ทำการอุทยานฯซึ่งตั้งอยู่ริมถนนด้านซ้ายมือ มีรถสองแถวสายชัยภูมิ-หนองบัวแดง วิ่งผ่านหน้าที่ทำการอุทยานฯ

อำเภอหนองบัวแดง

ผาเกิ้ง เป็นส่วนหนึ่งของภูแลนคา หากเดินทางมาตามเส้นทางชัยภูมิ-หนองบัวแดง จะเห็นหน้าผาสู่ริมทางคล้ายพระจันทร์เสี้ยวยื่นออกมา ชาวบ้านจึงเรียกว่า ผาเกิ้ง ซึ่งหมายถึงพระจันทร์ในภาษาอีสาน บนเขามีวัดผาเกิ้งหรือวัดชัยภูมิพิทักษ์ตั้งอยู่ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปชัยภูมิพิทักษ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่สูง ๑๔ เมตร ด้านหน้าองค์พระเป็นจุดชมวิวยอดนิยม

มองเห็นทัศนียภาพของทุ่งนาได้กว้างไกล ฝาแก๊งอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๓๖ กิโลเมตรบน
หลวงหมายเลข ๒๑๕๙ (ชัยภูมิ-หนองบัวแดง)

อำเภอบ้านเขว้า

บ้านเขว้า เป็นแหล่งทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงของชัยภูมิ โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งเป็นที่รู้จัก
กันแพร่หลายในหมู่ผู้ที่นิยมใช้ผ้าพื้นเมืองของไทย มีทั้งลวดลายดั้งเดิมและลายที่คิดขึ้นใหม่ มี
จำหน่ายทั้งผ้าผืนและตัดเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถหาซื้อได้จากร้านจำหน่ายผ้าไหมในตัวอำเภอบ้าน
เขว้าซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายร้าน อำเภอบ้านเขว้าอยู่ห่างจากอำเภอมืองชัยภูมิไปตามทางหลวง
หมายเลข ๒๒๕ประมาณ ๑๓ กิโลเมตร

ภู่แดง ตั้งอยู่ในวัดกุตตยง ตำบลตลาดแร้ง เป็นโบราณสถานสมัยขอม ปัจจุบันคงเหลือ
เพียงฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ก่อสูงด้วยศิลาแลง มีร่องรอยบันไดทางขึ้นทั้ง ๔ ด้าน ผนังก่ออิฐ
แต่หักพังหมด คงเหลือเสากรอบประตูทั้ง ๔ ด้าน พบทับหลังสลักเป็นภาพพระกฤษณะประลอง
กำลังกับช้าง ส่วนทางด้านเหนือถูกตัดแปลงโดยทางวัดได้สร้างพระพุทธรูปประทับนั่งพร้อมบันได
ทางขึ้นครอบอาคารเดิม โบราณสถานแห่งนี้ประมาณอายุจากลวดลายทับหลังอยู่ในราวพุทธ
ศตวรรษที่ ๑๖ ตรงกับศิลปะเขมรแบบบาปวน

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๕ ผ่านอำเภอบ้านเขว้าจนถึง
บ้านหลุมโพธิ์ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาไปบ้านกุตตยงอีก ๘ กิโลเมตร

อำเภอนองบัวระเหว

อุทยานแห่งชาติไทรทอง ครอบคลุมพื้นที่ป่าบนเทือกเขาพังเหย ในอำเภอนองบัวระ
เหว เทพสถิต ภูกระดึงชุมพล และหนองบัวแดง มีเนื้อที่ ๓๑๙ ตารางกิโลเมตร เป็นป่าต้นน้ำลำธารของ
ลำห้วยหลายสายซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำชี สภาพป่าเป็นป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง ผสมกับป่า
เบญจพรรณ มีต้นไผ่รวกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
สวยงาม ภายในอุทยานฯ มีสถานที่ที่น่าสนใจคือ

น้ำตกไทรทอง ห่างจากที่ทำการ ๑ กิโลเมตรไปตามทางรถยนต์และเดินเท้าอีก ๔๐๐
เมตร เป็นน้ำตกชั้นเดียว ๆ สูงเพียง ๕ เมตรแต่มีความกว้างประมาณ ๘๐ เมตร ด้านหน้าเป็นแอ่งน้ำ
ใหญ่ สามารถลงเล่นน้ำได้ เหนือน้ำตกมีวังน้ำขนาดใหญ่เรียกว่า วังเงือก สายน้ำไหลไปตามแก่งหิน
ที่ลาดต่ำลงทีละน้อย มีความยาวไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ เมตร

น้ำตกชวนชม อยู่เหนือน้ำตกไทรทองไปตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ๒ กิโลเมตร น้ำตก
มีความสูง ๒๐ เมตร รอบบริเวณมีต้นไม้ร่มรื่น

ทุ่งบัวสวรรค์ หรือทุ่งดอกกระเจียว อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ๑๐ กิโลเมตร ในช่วงปลายเดือนมิถุนายนถึงกลางเดือนสิงหาคม ต้นกระเจียวจะออกดอกสวยงามเต็มทุ่ง มีทั้งดอกสีชมพูและสีขาว

ผาพ่อเมือง เป็นแนวหน้าผาตามสันเขาพังเหยด้านตะวันตก ตามเส้นทางขึ้นสู่ทุ่งบัวสวรรค์ สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๗๐๐-๙๐๐ เมตร มองลงไปเป็นตัวอำเภอภักดีชุมพลและเทือกเขาพญาฝ่อ ที่กั้นระหว่างชัยภูมิกับเพชรบูรณ์

จุดชมทิวทัศน์ผาห้าหลด เป็นจุดสูงของเทือกเขาพังเหย สูงจากระดับน้ำทะเล ๘๖๔ เมตร อากาศหนาวเย็นตลอดปี มีสถานที่กางเต็นท์พักแรมเพื่อสัมผัสความหนาวเย็นของอากาศ และกิจกรรมปีนหน้าผา

จุดชมทิวทัศน์เขาพังเหย อยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๒๕ (ชัยภูมิ-นครสวรรค์) ประมาณ กิโลเมตรที่ ๗๐ เป็นที่แวะจอดพักรถยนต์และชมทิวทัศน์ข้างทาง

อุทยานฯ มีบ้านพักรับรองและสถานที่กางเต็นท์พักแรม ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง ตู้ ปณ. ๑ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๒๓๐ โทร. ๐ ๑๒๖๖ ๓๗๘๑ หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ หรือ www.dnp.go.th

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๕ (ชัยภูมิ-นครสวรรค์) ประมาณ ๗๐ กิโลเมตร (ห่างจากอำเภอหนองบัวระเหว ๓๗ กิโลเมตร) มีป้ายบอกทางแยกขวาบริเวณบ้านท่าโป่งไปที่ทำการอุทยานฯ อีก ๗ กิโลเมตร

อำเภอภักดีชุมพล

ถ้ำแก้ว ตั้งอยู่ในบริเวณวัดถ้ำแก้ว ลักษณะของถ้ำคล้ายห้องโถงลึกลงไปใ้ในภูเขา บรรยากาศเย็นและชื้นตลอดเวลา มีไฟฟ้าให้แสงสว่างภายในถ้ำ จากปากถ้ำมีทางเดินลงลึกไปถึงด้านล่าง ซึ่งมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ และมีหินย้อยอยู่ตามผนังถ้ำ เมื่อต้องแสงเกิดเป็นประกายแวววาวสวยงาม

การเดินทาง จากอำเภอภักดีชุมพลไปทางทิศเหนือ ๙ กิโลเมตร ตามทางหลวง ๒๓๕๙ ถึงบ้านซับเจริญมีทางแยกซ้ายไปอีก ๕ กิโลเมตร

จุดชมวิวเทือกเขาพังเหย ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๒๕ ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิ ๗๕ กิโลเมตร เป็นที่แวะพักผ่อนระหว่างเดินทาง มีร้านอาหารของชาวบ้านและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

อำเภอคอนสวรรค์

บึงแวง เป็นบึงน้ำหน้าว่าการอำเภอคอนสวรรค์ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๐๔ ไร่ มีถนนตัดรอบบึง เป็นพื้นที่ซึ่งประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เนื่องจากในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายน-เดือนเมษายน จะมีนกเป็ดน้ำอพยพจากที่อื่นมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากนับหมื่นตัว ยามเย็นเวลาโพล้เพล้นกเป็ดน้ำจะโฉบบินขึ้นเป็นฝูงๆ เต็มท้องฟ้า ตัดกับแสงอาทิตย์อัสดงสวยงามมาก บริเวณรอบบึงมีการสร้างหอสูงสำหรับดูนกอยู่เป็นระยะ เหมาะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

การเดินทาง ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ (ชัยภูมิ-บัวใหญ่) ถึงบ้านลาดใหญ่ แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๐๕๔ ไปอำเภอคอนสวรรค์ รวมระยะทางจากตัวเมือง ๓๘ กิโลเมตร หรือเดินทางไปตามทางหลวง ๒๐๑ (ชัยภูมิ-แก้งคร้อ) ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร มีทางแยกขวาไปอำเภอคอนสวรรค์อีก ๑๔ กิโลเมตร

พระพุทธรูปใหญ่สมัยทวารวดี อยู่ที่วัดคอนสวรรค์ ห่างจากตัวอำเภอคอนสวรรค์ ๕ กิโลเมตร เป็นพระพุทธรูปหินแกะสลักองค์ใหญ่ศิลปะทวารวดี สูงประมาณ ๓ เมตร ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อกใหญ่” ประดิษฐานในวิหารหลังเล็ก ๆ ให้ผู้คนได้สักการะ มีใบเสมาหินทรายขนาดใหญ่จำหลักภาพชาดกเก็บรักษาอยู่ด้วยหลายชิ้น รวมทั้งจารึกอักษรมอญ ศตวรรษที่ ๑๔ ด้านนอกยังมีเสมาทั้งที่มีและไม่มีลวดลายวางเรียงรายอยู่อีกจำนวนมาก

อำเภอภูเขียว

ศูนย์รวมไม้ดัดบ้านแซว อยู่บนทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิ ๗๖ กิโลเมตร หรือก่อนถึงอำเภอภูเขียวประมาณ ๑ กิโลเมตร สองข้างทางจะเป็นแหล่งจำหน่ายไม้ดัดรูปร่างลักษณะต่าง ๆ มากมายหลายขนาด เหมาะที่จะนำไปปลูกตกแต่งสวน การทำไม้ดัดเป็นอาชีพของชาวบ้านแซวโดยเฉพาะ โดยนำไม้ประเภทข่อย มะสัง ตะโกที่มีอยู่มากในบริเวณนี้มาดัดและตัดแต่งให้เป็นรูปทรงที่สวยงาม และจำหน่ายในราคาที่ย่อมเยา

พระธาตุหนองสามหมื่น ตั้งอยู่บ้านแก้ง เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญและน่าสนใจมากแห่งหนึ่งของชัยภูมิ พระธาตุหนองสามหมื่น เรียกชื่อตามหนองน้ำ ซึ่งอยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัด เป็นพระธาตุที่มีลักษณะสวยงาม และสมบูรณ์ที่สุดองค์หนึ่ง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่จากลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่ปรากฏเกิดจากการผสมผสานกันระหว่างศิลปะล้านนา ล้านช้าง และอยุธยา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๒ ในสมัยพระไชยเชษฐาธิราชแห่งราชอาณาจักรลาว

พระธาตุหนองสามหมื่นมีลักษณะเป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่บนฐานเขียงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีความสูงประมาณ ๔๕ เมตร มีบันไดทางขึ้นทั้งสี่ด้าน ฐานเขียงเป็นฐานบัวคว่ำบัวหงายรองรับองค์พระธาตุ ซึ่งมีซุ้มทั้งสี่ทิศ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางรำพึง และปางลีลา ภายใน

องค์พระธาตุบรรจुพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า รูปแบบดังกล่าวอาจเปรียบเทียบกับพระธาตุอื่นๆ ทั้งในนครเวียงจันทน์และในเขตไทย เช่น พระธาตุวัดเทพพล เมืองเวียงคุก จังหวัดหนองคาย พระธาตุศรีเมือง นครเวียงจันทน์ เป็นต้น

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่าบริเวณนี้เคยเป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่สมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖ ปรากฏร่องรอยของคูน้ำ คันดิน และโคกเนินโบราณสถานหลายแห่ง โบราณวัตถุสำคัญที่พบทั้งในและนอกเขตคูเมืองหลายชิ้นได้นำมาเก็บรักษาไว้ที่วัด เช่น กลุ่มใบเสมาหินทราย บางแผ่นก็มีจารึกอักษรปัลลวะภาษาสันสกฤต อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๔ และมีแผ่นหนึ่งนำไปตั้งเป็นหลักเมืองประจำอำเภอภูเขียวด้วย นอกจากนี้ยังมีประติมากรรมรูปเคารพอีก ๒ ชิ้น สภาพชำรุดชิ้นหนึ่งคล้ายเศียรพระพุทธรูปขนาดปรกในศิลปะขอมแบบบายน อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิเดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ ผ่านอำเภอภูเขียวไปจนถึงบ้านหนองสองห้องระยะทางประมาณ ๘๐ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๐๕๕ อีก ๙ กิโลเมตรถึงบ้านแก้งและแยกซ้ายไปวัดพระธาตุหนองสามหมื่นอีกประมาณ ๕ กิโลเมตร

แหล่งทอผ้าขิดบ้านโนนเสลา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองตม เป็นแหล่งทอผ้าขิดแหล่งใหญ่ที่สุดของชัยภูมิ ชาวบ้านโนนเสลาสืบทอดการทอผ้าขิดมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย โดยทอผ้าใช้เองแทบทุกครัวเรือน มีการตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๑ และได้พัฒนาลวดลาย สี สัน ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีจำหน่ายทั้งผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าขิดไหม ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ กระเป๋าผ้า และหมอนขิด

การเดินทาง จากอำเภอภูเขียวใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๓๗ ทางไปเกษตรสมบูรณ์ ประมาณ ๘ กิโลเมตร มีทางแยกขวาอีก ๓ กิโลเมตร

อำเภอคอนสาร

เขื่อนจุฬาภรณ์ (เขื่อนน้ำพรม) ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งพระ สร้างปิดกั้นลำน้ำพรมบนเทือกเขาขุนพาย ลักษณะเขื่อนเป็นเขื่อนหินทิ้ง แกนกลางเป็นดินเหนียว ตัวสันเขื่อนยาว ๗๐๐ เมตร ความสูงจากฐานราก ๗๐ เมตร เป็นลักษณะเขื่อนเอนกประสงค์ในความดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) โดยใช้ประโยชน์ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าและยังอำนวยประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม นอกจากนี้ในอ่างเก็บน้ำของเขื่อนยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดอีกด้วย

บริเวณเขื่อนมีทิวทัศน์ที่งดงาม อากาศเย็นสบายตลอดปี จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ ภายในบริเวณเขื่อนมีบ้านพัก ร้านอาหารไว้รับรองนักท่องเที่ยว เรือสำหรับให้ล่องชมอ่างเก็บน้ำ มีจุดชมวิวยิวทัศน์เหนือเขื่อน ศูนย์ทดลองพืชเมืองหนาว และหอดูดาว

ติดต่อบ้านพักรับรองของ กฟผ. โทร. ๐ ๔๔๘๖ ๑๖๖๘-๙, ๐๔๓๓๘ ๔๙๖๙ ต่อ ๒๒๘๗ บ้านพัก
สถานีทดลองและฝึกอบรมเขื่อนจุฬาภรณ์ (ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น) โทร. ๐ ๔๓๒๐ ๒๓๖๕

การเดินทาง จากตัวเมืองชัยภูมิ ใช้เส้นทางสายชัยภูมิ-ชุมแพ (ทางหลวงหมายเลข ๒๐๑)
ถึงทางแยกหนองสองห้อง เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๕๕ รวมระยะทางจากตัวเมือง
ชัยภูมิประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร หรือหากเดินทางมาตามเส้นทางสายหล่มสัก-ชุมแพ (ทางหลวง
หมายเลข ๑๒) เมื่อถึงบริเวณอำเภอกอนสารมีทางแยกไปเขื่อนจุฬาภรณ์อีก ๓๙ กิโลเมตร

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว มีอาณาเขตรอบคลุมพื้นที่ป่าในเขตอำเภอกอนสาร
เกษตรสมบูรณ์ และหนองบัวแดง ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า การเพาะเลี้ยงและการ
ขยายพันธุ์สัตว์ป่า เช่น ไก่ฟ้าพญาลอ นกยูง เก้ง กวางและเนื้อทราย เป็นต้นโดยปล่อยสัตว์ให้อาศัย
อยู่ในพื้นที่ธรรมชาติ สามารถสืบพันธุ์และขยายพันธุ์ได้เอง ได้มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
สำหรับผู้สนใจศึกษาธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

ทุ่งกะมัง เป็นทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ใจกลางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว แหล่งอาหารที่
สำคัญของสัตว์กินพืช มีเนื้อที่ ๑,๕๐๐ ไร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และ พ.ศ. ๒๕๓๕โครงการอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้ปล่อยสัตว์ป่าคืนถิ่นในบริเวณนี้
เช่น เก้ง กวาง กระซัง และนกต่างๆ มีการจัดทำดินโป่งในบริเวณทุ่งกะมังเพื่อให้สัตว์มากินดินโป่ง
และเผาแปลงทุ่งหญ้าเพื่อให้เกิดหญ้าระบัดเป็นอาหารของเก้ง กวางในช่วงฤดูแล้ง บนยอดเนิน
เหนือบริเวณทุ่งกะมัง มีพระตำหนักที่ประทับอยู่เหนืออ่างน้ำ ทุ่งกะมังเปิดให้เข้าชมเวลา ๐๘.๐๐-
๑๕.๐๐ น. และจะไม่เปิดให้เข้าทัศนศึกษาตั้งแต่ในช่วงปลายเดือนสิงหาคมเป็นเวลา ๓ เดือน
เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่อุดมไปด้วยป่าไม้และสัตว์ป่า การเดินทางเข้ามาในพื้นที่ก็เสมือนการเข้ามา
รบกวนธรรมชาติ ดังนั้น จึงเหมาะสำหรับผู้สนใจศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าจริง ๆ

การเข้ามาทัศนศึกษาในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีสองกรณีคือ หากเข้าชมแบบไป-
กลับวันเดียว สามารถขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่บริเวณด่านตรวจปางม่วง กรณีพักค้างแรมต้องทำ
หนังสือขออนุญาตล่วงหน้า ๑๕-๓๐ วัน ถึง หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ตู้ ปณ. ๓ ปทจ.ชุม
แพ อำเภอกชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๓๐ หรือผู้อำนวยการกรมป่าไม้ ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ
๑๐๙๐๐ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม โทร. ๐ ๔๔๘๖ ๑๖๙๔, ๐ ๑๒๒๒ ๐๕๑๓

การเดินทาง ไปเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวใช้เส้นทางเดียวกับเขื่อนจุฬาภรณ์ ก่อนถึง
เขื่อน ๓ กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายจากด่านตรวจ (ปางม่วง) ไปยังที่ทำการเขตฯ อีก ๒๔ กิโลเมตร

สถานีวิจัยเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูเขียว อยู่ก่อนถึงเขื่อนจุฬาภรณ์ ๘ กิโลเมตร ด้านซ้ายมือ มี
สัตว์ป่าให้ชมหลายชนิด โดยเฉพาะกวางป่า ละอง ละมั่ง เปิดให้เข้าชมทุกวันระหว่างเวลา ๐๘.๐๐-
๑๖.๐๐ น.

อำเภอเทพสถิต

อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ตั้งอยู่บนเทือกเขาพังเหย ภูมิประเทศเป็นเนินเขาสลับซับซ้อน ระดับความสูงประมาณ ๒๐๐-๔๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล ปกคลุมด้วยป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง และป่าเบญจพรรณ มีความหลากหลายของระบบนิเวศและมีไม้ดอกจำพวกดุสิตา เอนอ้าและกล้วยไม้ ขึ้นอยู่จำนวนมาก จุดท่องเที่ยวในเขตอุทยานได้แก่

ลานหินงาม เป็นบริเวณที่มีโขดหินใหญ่รูปร่างแปลกๆ กระจายอยู่เต็มไปหมดในเนื้อที่กว่า ๑๐ไร่ เกิดจากการกัดเซาะของเนื้อดินและหินเป็นรูปลักษณะแตกต่างกัน สามารถจินตนาการเป็นรูปต่าง ๆ เช่น หินรูปตะปู รูปเรดาร์ รูปแม่ไก่ ฯลฯ

ทุ่งดอกกระเจียว หรือทุ่งบัวสวรรค์ เหมาะมาเที่ยวชมในช่วงฤดูฝนประมาณเดือนมิถุนายน-สิงหาคม บนท้องทุ่งหญ้าเพ็กสีเขียวจะมีดอกกระเจียวสีชมพูอมม่วงขึ้นแซมอยู่ทั่วไป มองดูสวยงามมาก

สุดแผ่นดิน เป็นจุดที่สูงที่สุดของเทือกเขาพังเหย ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๒ กิโลเมตร มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๔๔๖ เมตร เป็นแนวหน้าผาซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน ที่จุดชมวิวสุดแผ่นดินจะมองเห็นทิวทัศน์สันเขาสลับซับซ้อน และมีสายลมพัดเย็นสบายตลอดวัน

อุทยานแห่งชาติป่าหินงามมีบ้านพักและสถานที่กางเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยว ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ หรืออุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ตู้ ปณ.๒ ปทจ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ ๓๖๒๓๐ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๐๒๒๒ หรือ www.dnp.go.th

การเดินทาง อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๒๗๐ กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางกรุงเทพฯ-สระบุรี-พุแค-ลำน้ำรายณ์-เทพสถิต ระยะทาง ๒๔๐ กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายที่บ้านวะตะแบก อำเภอเทพสถิต

เข้าไปอีก ๓๐ กิโลเมตร หรือหากเดินทางจากตัวเมืองชัยภูมิ ใช้เส้นทางสายจตุรัส-บ้านหินจรรย์-เทพสถิต ระยะทางห่างจากชัยภูมิประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ถึงบ้านวะตะแบกแยกขวาไปอีก ๓๐ กิโลเมตร นอกจากนี้ จากทางหลวงหมายเลข ๒๒๕ (ชัยภูมิ-นครสวรรค์) บริเวณอำเภอหนองบัวระเหวก็มีทางแยกไปซ้ายใหญ่และต่อไปยังอุทยานฯ ได้เช่นกัน สำหรับผู้ที่เดินทางโดยรถประจำทางสามารถใช้บริการรถสองแถวซึ่งจอดรับส่งนักท่องเที่ยวอยู่ที่ปากทางบริเวณบ้านวะตะแบกเข้าไปยังตลาดใกล้ที่ทำการอุทยาน ในช่วงเทศกาลดอกกระเจียวบาน มีบริการรถสองแถววิ่งรับส่งนักท่องเที่ยวตามจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในบริเวณอุทยานฯ ด้วย

น้ำตกเทพพนา และน้ำตกเทพประทาน เป็นน้ำตกที่ตั้งอยู่ระหว่างเส้นทางจากบ้านวะตะแบกไปอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม โดยมีทางแยกขวาไปน้ำตกเทพพนา ๗ กิโลเมตร ส่วนน้ำตกเทพประทานมีทางแยกขวา ๑ กิโลเมตร เหมาะมาเที่ยวในช่วงฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งน้ำจะแห้ง

เทศกาลงานประเพณี

งานฉลองอนุสาวรีย์เจ้าพ่อพระยาแล จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๒-๒๐ มกราคมของทุกปี ที่บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัดและสี่แยกอนุสาวรีย์เจ้าพ่อพระยาแล มีขบวนแห่สักการะอนุสาวรีย์เจ้าพ่อ ขบวนถวายช้างแด่เจ้าพ่อ และขบวนแห่ของอำเภอต่างๆ รวมทั้งการออกร้าน จัดนิทรรศการของหน่วยงานต่าง ๆ และการประกวดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

งานประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อพระยาแล จัดที่บริเวณศาลหนองปลาเฒ่า จัดขึ้นในวันจันทร์แรกของเดือน พฤษภาคมของทุกปี (รวม ๙ วัน ๙ คืน) ชาวบ้านจะไปเคารพสักการะดวงวิญญาณของเจ้าพ่อ และรำถวายเจ้าพ่อที่ศาลหลังเก่า มีการประกวดอาหารพื้นบ้าน การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน การประกวดขบวนบายศรี และจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน

งานแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นงานที่เทศบาลเมืองชัยภูมิจัดขึ้นทุกปี ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ (ประมาณเดือนกรกฎาคม) มีการประกวดเทียนพรรษาที่ประดิษฐ์อย่างสวยงาม เป็นงานที่มีประชาชนให้ความสนใจไม่แพ้งานแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

ประเพณีรำผีฟ้า เป็นการรำบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพระเจ้าองค์ตื้อ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปแกะสลักในหินทราย สูงประมาณ ๒ เมตร ชาวบ้านถือว่าศักดิ์สิทธิ์มาก จะมีชาวบ้านมารำผีฟ้าเป็นจำนวนมาก การรำบวงสรวงนี้จะมีขึ้นในระหว่างวันขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ เดือน ๕ (เดือนเมษายน) ของทุกปี ณ บริเวณเขาภูพระ บ้านนาไก่อ้เขา ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง

งานบุญเดือนสี่ เป็นงานประเพณีของชาวอำเภอคอนสาร ในวันขึ้น ๑-๓ ค่ำ เดือน ๕ (ราวกลางเดือนมีนาคม) ในงานนี้ชาวบ้านจะนิยมเล่นสละบ้าแข่งขันกันเพื่อชิงรางวัลและความสนุกสนานในบริเวณวัดเจดีย์ อำเภอคอนสาร เป็นประเพณีแข่งขันสละบ้าที่พบเพียงแห่งเดียวในภาคอีสาน

งานวันดอกกระเจียวบาน จัดขึ้นปลายเดือนมิถุนายน-เดือนกรกฎาคม ณ อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อำเภอเทพสถิต ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนจะมีดอกกระเจียวป่าสีชมพูอมม่วงขึ้นอยู่ทั่วบริเวณ เราจึงเรียกว่าทุ่งดอกกระเจียว ในงานจะมีการเที่ยวชมแหล่งธรรมชาติในบริเวณอุทยานฯ มีการแสดงพื้นบ้าน และการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

ของฝากที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อหาเมื่อมาเยือนชัยภูมิ ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าฝ้าย ผ้าขิด หมอนขวาน และสิ่งประดิษฐ์จากผ้าทออื่น ๆ อีกมาก นอกจากนี้ยังมีเครื่องจักสาน ฝีมือประณีต และ ไม้กรอกอีสานที่มีรสชาติเป็นที่ติดใจของผู้มาชิม

ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

อำเภอเมือง

นิลทวดดี ๒๙๐/๗ ถ.นิเวศรัตน์ (หลังป้อมตำรวจทางหลวง) โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๒๐๕๔
จำหน่ายเครื่องประดับ อัญมณี

พรงาม ๒๕๘/ก ถ.ราชทัณฑ์ โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๘๗๙

ยุวดีไหมไทย ๓๙๗/๑๘๔-๖ ถ.หฤทัย โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๓๑๙, ๐ ๔๔๘๑ ๒๐๓๒

ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดชัยภูมิ ถ.ราชทัณฑ์ หลังศาลากลาง
จังหวัด โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๒๕๑๖

สุรชัยฝ้าย-ไหมไทย ๒๗๓ ก/๕๗-๕๘ ถ.ยุติธรรม โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๖๖๑, ๐ ๔๔๘๒
๑๙๗๓

อำเภอบ้านเขว้า

กฤษณาไหมไทย ๙ หมู่ ๒ ถ.ตลาดเย็น โทร. ๐ ๔๔๘๓ ๙๑๗๙

จรรยาไหมไทย ถ.เทพนิมิตร โทร. ๐ ๔๔๘๙ ๑๐๘๖

ภูนาไหมไทย อำเภอบ้านเขว้า โทร. ๐ ๔๔๘๙ ๑๐๕๒

เรณูไหมไทย ๔๔๒ ถ.เทพนิมิตร โทร. ๐ ๔๔๘๙ ๑๐๓๓

สมภารไหมไทย ๖๑๙ ม. ๑ โทร. ๐ ๔๔๘๓ ๙๒๙๖

สุกานดาไหมไทย โทร. ๐ ๔๔๘๙ ๑๑๓๓

อรุณีไหมไทย ๑๕๕/๗ หมู่ ๑ ถ.เทพนิมิตร โทร. ๐ ๔๔๘๙ ๑๐๗๙

อำเภอภูเขียว

ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมภูเขียว ๑๙/๗-๘ ม. ๑ ถ.ชุมแพ-ภูเขียว ข้างธนาคารออมสิน
ต.ผักปัง โทร. ๐ ๔๔๘๖๑๒๗๓, ๐ ๑๒๖๔ ๒๕๕๔

นครราชสีมา

คำขวัญประจำจังหวัด

เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน
ที่ตั้งและเขตการปกครอง

นครราชสีมา หรือที่เรียกว่า “โคราช” เปรียบเสมือนประตูสู่ภาคอีสาน อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๒๕๙ กิโลเมตร เป็นเมืองใหญ่บนดินแดนที่ราบสูง ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ผู้มาเยือนจะเพลิดเพลินกับกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งเดินป่าศึกษาธรรมชาติ พักผ่อนหย่อนใจริมอ่างเก็บน้ำ ชื่นชมความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมขอมโบราณ และเรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งยังได้อิ่มอร่อยกับอาหารอีสานต้นตำรับ ก่อนกลับยังได้ซื้อหาสินค้าเกษตรหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีให้เลือกอีกมากมาย

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ประมาณ ๒๐,๔๙๔ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๖ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา ปากช่อง สีคิ้ว สูงเนิน ขามทะเลสอ ด่านขุนทด โนนไทย โนนสูง ขามสะแกแสง พิมาย คงโคนแดง ประทาย ชุมพวง บัวใหญ่ แก้งสนามนาง บ้านเหลื่อม จักราช ห้วยแถลง ปักธงชัย โชคชัย ครบุรี เสิงสาง หนองบุญนาถ วังน้ำเขียว เฉลิมพระเกียรติ และอีก ๖ กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอเมืองยาง เทพารักษ์ ลำทะเมนชัย พระทองคำ บัวลายและสีดา

ประวัติศาสตร์

คำว่า **นครราชสีมา** เกิดจากการรวมชื่อเมืองโบราณสองเมือง คือ เมืองโคราชและเมืองเสมา ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอโนนสูง นครราชสีมาเคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณหลายแห่งตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงสมัยที่มีการเผยแพร่ของวัฒนธรรมทวารวดีและวัฒนธรรมแบบขอมเข้ามาในดินแดนแถบนี้เคยมีฐานะเป็นเมือง “เจ้าพระยามหานคร” เช่นเดียวกับเมืองนครศรีธรรมราช ทางภาคใต้ มีอำนาจปกครองหัวเมืองน้อยใหญ่ในอีสานหลายแห่ง จนมาถึงปัจจุบันก็ยังคงความสำคัญอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นเมืองศูนย์กลางทางด้านคมนาคมเศรษฐกิจของภาคอีสาน

เมืองนครราชสีมา แต่เดิมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ในท้องที่อำเภอสูงเนิน ห่างจากตัวเมืองปัจจุบันประมาณ 31 กิโลเมตร คือ เมือง “โคราช” หรือ “โคราฆะ” กับเมือง “เสมา” ทั้งสองเมืองดังกล่าว เคยเจริญรุ่งเรืองมาก ในสมัยขอมแต่ปัจจุบันเป็นเมืองร้าง ตั้งอยู่ริมฝั่งลำตะคอง สมัยกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) โปรดให้สร้างเมืองสำคัญที่อยู่ชายแดน ให้มี ป้อม ปราการ จึงให้ย้ายเมืองที่ ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน มาสร้างเมืองที่มีป้อมปราการและคูน้ำล้อมรอบขึ้นใหม่ ในที่ซึ่งอยู่ ในปัจจุบัน แล้วเอานามเมืองใหม่ทั้งสอง คือเมืองเสมา กับเมืองโคราฆะ มาผูกเป็นนามเมืองใหม่ เรียกว่าเมืองนครราชสีมา แต่คนทั่วไป เรียกว่า เมืองโคราช เมืองนี้กำแพงก่อด้วยอิฐ มีโบเสมาเรียงรายตลอด มีป้อมกำแพงเมือง 15 ป้อม 4 ประตู สร้างด้วยศิลาแลง มีชื่อดังต่อไปนี้ ทางทิศเหนือ ชื่อประตูพลแสน นัยหนึ่งเรียกประตูน้ำ ทางทิศใต้ ชื่อประตูชัยณรงค์ นัยหนึ่งเรียกประตูผี ทางทิศตะวันออกเฉียง ชื่อประตูพลล้าน นัยหนึ่งเรียกประตูตะวันออก และทางทิศตะวันตก ชื่อประตูชุมพล

ประตูเมืองทั้ง 4 แห่งนี้ มีหอรักษาการอยู่ข้างบนทำเป็นรูปเรือ (คฤหาสถ์) หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา มีซุ้มฟ้าโบระกาเหมือนกัน ทุกแห่ง ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ทรงจัดการปกครองหัวเมืองทางแผ่นดินสูงตอนริมแม่น้ำโขง เป็นประเทศราช 3 เมือง คือ เมืองเวียงจันทน์ เมืองคมพนม และเมืองนครจำปาศักดิ์ ให้เมืองนครราชสีมา ปกครองเมืองกรมการป่าดง และเมืองดอนที่ไม่ขึ้นต่อ ประเทศราช ทั้ง 3 และกำกับตรวจตราเมืองประเทศราชเหล่านั้นด้วย แล้วยกฐานะเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองเอก ผู้สำเร็จราชการ มียศเป็นเจ้าพระยา เจ้าพระยาเมืองนครราชสีมาคนแรกชื่อเดิมคือ ปิ่น ณ ราชสีมา และในรัชกาลนี้เมืองนครราชสีมา ได้นำช้างเผือก 2 เชือก ที่คล้องได้ในเขตอำเภอกุฉีชุม ซึ่งน้อมเกล้าถวายและได้โปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นระวางเป็นพระอินทร์ไอยรา และพระเทพ กุญชรช้างเผือก เมื่อส่งเข้าเมืองยังคงเก็บรักษาไว้ในศาลเจ้าพ่อช้างเผือกอยู่ริมถนนมิตรภาพ ตรงข้ามโรงเรียนสุนทรวิद्या ในสมัยรัชกาลที่ 4 เมืองนครราชสีมา มีความเจริญมากขึ้นเป็นศูนย์กลางค้าขายของหัวเมืองทางตะวันออก เพราะมีสินค้าที่พ่อค้า ต้องการมาก เช่น หนังสัตว์ เขาสัตว์ นอแรด งา ไหม พวกพ่อค้าเดินทางมาซื้อสินค้าเหล่านี้แล้วส่งไปจำหน่ายที่กรุงเทพฯ และนำสินค้าจากกรุงเทพฯ มาจำหน่ายในหัวเมืองตะวันออก โดยตลาดกลางอยู่ที่เมืองนครราชสีมา และในปี พ.ศ. 2434 (ร.ศ. 1110) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้โปรดให้รวบรวมหัวเมืองในเขตที่ราบสูงเป็น 3 มณฑล คือ

1. มณฑลลาวพวน มีเมืองหนองคาย เป็นที่ว่าการมณฑล
2. เมืองลาวกาว มีเมืองนครจำปาศักดิ์ เป็นที่ว่าการมณฑล
3. เมืองลาวกลาง มีเมืองนครราชสีมา เป็นที่ว่าการมณฑล

ต่อมาเมื่อได้จัดหัวเมืองเป็นมณฑลเทศาภิบาลทั่วทั้งพระราชอาณาเขต ได้เปลี่ยนนามมณฑลทั้ง 3 เสียใหม่ คือมณฑลลาวพวน เป็นมณฑลอุดร มณฑลลาวกาว เป็นมณฑลร้อยเอ็ด มณฑลลาวกลางเป็นมณฑลนครราชสีมา ในสมัยรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2475 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย แล้วได้ยกเลิกการจัดหัวเมืองมณฑลเทศาภิบาล และจัดใหม่เป็นภาคมณฑลนครราชสีมา เป็นภาคที่ 8 มีหัวเมืองอยู่ในความปกครอง จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งที่ว่าการอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา

ในปี พ.ศ. 2476 ได้เกิดกบฏบวรเดช โดยมีพลเอกพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบวรเดช อดีตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นหัวหน้า ทำการยึด เมืองนครราชสีมา เป็นกองบัญชาการ เพื่อรวบรวมกำลังพล ในการที่จะเข้ายึดพระนคร เพื่อบังคับให้คณะรัฐบาลของ พลเอกพระยา พหล พยุหเสนา ลาออก ในการก่อกบฏครั้งนี้ ข้าราชการในเมืองนครราชสีมาส่วนหนึ่ง ถูกควบคุมตัวไว้ ส่วนประชาชนถูกล่อลวงว่าให้เกิดเหตุการณ์ ไม่สงบขึ้นในพระนคร ทหารจึงจำเป็นต้องไประงับ

เหตุการณ์ ต่อเมื่อได้รับทราบแถลงการณ์ของรัฐบาล จึงเข้าใจว่าการกระทำของ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช เป็นกบฏ ดังนั้น ข้าราชการที่ถูกล้อมจึงพยายามหลบหนีเอาตัวรอดไปอยู่เมือง ไช้ช่อง ในวันที่ 25 ตุลาคม 2476 รัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยี่ยมพสกนิกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งแรก และได้ประทับแรมที่ จังหวัด นครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2498 และได้เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมพสกนิกรชาวเมือง นครราชสีมาอีก หลายครั้ง

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ สระบุรี และลพบุรี

การเดินทาง

การเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ-นครราชสีมา

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ เดินทางไปนครราชสีมาได้หลายเส้นทาง เส้นทางที่นิยมที่สุดคือ จาก กรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๒ (มิตรภาพ) ที่สระบุรี ไปจนถึงนครราชสีมา รวมระยะทางประมาณ ๒๕๕ กิโลเมตร

อีกเส้นทางคือ จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ ผ่านมีนบุรี ฉะเชิงเทรา พนมสารคาม กบินทร์บุรี ปักธงชัย ถึงนครราชสีมา รวมระยะทางประมาณ ๒๗๓ กิโลเมตร

หรืออาจเลือกใช้เส้นทางรังสิต-นครนายก ต่อทางหลวงหมายเลข ๓๓ ไปกบินทร์บุรี แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ ผ่านวังน้ำเขียว ปักธงชัย เข้านครราชสีมา

รถโดยสารประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด มีรถโดยสารทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศออกจากสถานีขนส่งหมอชิต ๒ ไปนครราชสีมาทุกวันและตลอดทั้งวัน รายละเอียดสอบถาม โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๑๘๘๐, ๐ ๒๙๓๖ ๐๖๕๗ , ๐ ๒๙๓๖ ๒๕๕๒-๖๖ บริษัทเอกชนที่เปิดบริการเดินรถคือ บริษัท ราชสีมาทัวร์ โทร. ๐ ๔๔ ๒๔ ๕๔๔๓ กรุงเทพฯ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๐๖๑๕ และ บริษัทแอร์โคราช โทร. ๐ ๔๔๒๕ ๒๙๙๙ กรุงเทพฯ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๒๕๒ หรือ www.transport.co.th

สถานีขนส่งที่นครราชสีมา มีสองแห่งคือ สถานีขนส่งแห่งที่ ๑ ถนนบูรินทร์ โทร. ๐ ๔๔๒๔ ๒๘๙๙, ๐ ๔๔๒๖ ๘๘๙๙ และสถานีขนส่งแห่งที่ ๒ ถนนมิตรภาพ-ขอนแก่น โทร. ๐ ๔๔๒๕ ๖๐๐๖-๙ ต่อ ๑๗๕, ๑๗๖ (รถปรับอากาศ), ๑๗๘ (รถธรรมดา)

รถไฟ มีรถไฟออกจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) ไปนครราชสีมาทุกวัน รายละเอียดสอบถามที่หน่วยบริการเดินทาง การรถไฟแห่งประเทศไทย โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๑๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๒๐ หรือ www.railway.co.th

เครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัดมหาชน มีเที่ยวบินไปจังหวัดนครราชสีมาทุกวัน รายละเอียดสอบถามได้ที่ กรุงเทพฯโทร. ๑๕๖๖, ๐ ๒๒๘๑ ๐๐๖๐, ๐ ๒๖๒๘ ๒๐๐๐ และ นครราชสีมาโทร. ๐ ๔๔๒๕๗๒๑๑-๒, ๐ ๔๔๒๕ ๔๘๓๔-๕ หรือ www.thaiairways.com นอกจากนี้ยังมีเครื่องบินจากบริษัทแอร์อันดามัน บินไปจังหวัดนครราชสีมาด้วย สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๒๒๒๙ ๙๕๐๐ (ท่าอากาศยานนครราชสีมาอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ตามเส้นทางนครราชสีมา-จักราช อยู่ในเขตอำเภอลำทะเมนชัย)

การเดินทางภายในตัวจังหวัด

มีรถสองแถวและรถเมล์สายต่างๆ วิ่งบริการภายในตัวเมืองและบริเวณใกล้เคียง โดยแบ่งออกเป็นหลายสายด้วยกัน หากต้องการความสะดวกยิ่งขึ้นอาจใช้บริการรถสามล้อถีบ และรถตุ๊กตุ๊กที่วิ่งให้บริการผู้โดยสารในเขตตัวเมือง โดยตกลงราคาก่อนการเดินทาง หากต้องการเดินทางไปต่างอำเภอ สามารถขึ้นรถได้ที่สถานีขนส่งแห่งที่ ๑ ถนนบูรินทร์ มีทั้งรถสองแถวและรถโดยสารประจำทางให้บริการ ส่วนสถานีขนส่งแห่งที่ ๒ นั้นมีรถโดยสารไปเฉพาะอำเภอพิมายและไปด่านเกวียน-โชคชัย

การเดินทางระหว่างจังหวัด

รถโดยสารวิ่งบริการระหว่างจังหวัดจะออกจากสถานีขนส่งแห่งที่ ๒ (ถนนมิตรภาพ-ขอนแก่น) โดยมีรถจากนครราชสีมาไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสานได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ (สายเก่าผ่านนางรอง และสายใหม่ผ่านห้วยแถลง) สุรินทร์ (ผ่านนางรอง-บ้านตะโก) นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารไปยังจังหวัดในภาคอื่นได้แก่ กรุงเทพฯ ชลบุรี พัทยา ระยอง จันทบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก เชียงใหม่ และเชียงราย (ไปจนถึงแม่สาย)

ระยะทางจากตัวเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่างๆ

เฉลิมพระเกียรติ	๑๘	กิโลเมตร
ขามทะเลสอ	๒๒	กิโลเมตร
โนนไทย	๒๙	กิโลเมตร
โนนแดง	๓๐	กิโลเมตร
โชคชัย	๓๑	กิโลเมตร
ปักธงชัย	๓๔	กิโลเมตร
สูงเนิน	๓๖	กิโลเมตร
โนนสูง	๓๗	กิโลเมตร
จักราช	๔๐	กิโลเมตร

สี่คิ้ว	๔๕	กิโลเมตร
ขามสะแกแสง	๕๐	กิโลเมตร
หนองบุญนา	๕๒	กิโลเมตร
ครบุรี	๕๘	กิโลเมตร
พิมาย	๖๐	กิโลเมตร
ห้วยแถลง	๖๕	กิโลเมตร
วังน้ำเขียว	๗๐	กิโลเมตร
คง	๗๙	กิโลเมตร
ด่านขุนทด	๘๔	กิโลเมตร
บ้านเหลื่อม	๘๕	กิโลเมตร
ปากช่อง	๘๕	กิโลเมตร
เสิงสาง	๘๘	กิโลเมตร
ประทาย	๙๗	กิโลเมตร
ชุมพวง	๙๘	กิโลเมตร
บัวใหญ่	๑๐๑	กิโลเมตร
แก้งสนามนาง	๑๓๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอพระทองคำ	๓๗	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอสีดา	๘๕	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอเทพารักษ์	๙๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอบัวลาย	๑๐๖	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอเมืองยาง	๑๑๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย	๑๓๐	กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจ

อำเภอเมือง

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เป็นอนุสรณ์แด่วีรกรรมอันกล้าหาญของวีรสตรีไทย หรือย่าโม ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกกันติดปากโดยทั่วไป สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ตั้งอยู่กลางเมือง ชาวต่างถิ่นที่แวะมาเยือนและชาวเมืองโคราชนิยมมาสักการะและขอพรจากย่าโมอยู่เสมอ อนุสาวรีย์หล่อด้วยทองแดงรมดำ สูง ๑.๘๕ เมตร หน้า ๓๒๕ กิโลกรัม แต่งกายด้วยเครื่องยศพระราชทาน ในทำยืน มือขวากุมดาบ ปลายดาบจรดพื้น มือซ้ายท้าวสะเอว หันหน้าไปทางทิศตะวันตกซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงเทพฯ ตั้งอยู่บนฐานไฟที่สี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองซึ่งบรรจุอัฐิของท่าน

ท้าวสุรนารีมีนามเดิมว่า คุณหญิงโม เป็นภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๖๙ เจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ได้ยกทัพเข้ายึดเมืองโคราช คุณหญิงโมได้รวบรวมชาวบ้านเข้าสู้รบและต่อต้านกองทัพของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ไม่ให้อภัยมาตีกรุงเทพฯ ได้เป็นผลสำเร็จ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาคุณหญิงโมเป็นท้าวสุรนารี ประชาชนพร้อมใจกันจัดงานเฉลิมฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๓ มีนาคม ถึงวันที่ ๓ เมษายน เป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นการระลึกถึงคุณความดีของท่าน

ประตูชุมพล ตั้งอยู่ด้านหลังอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองหน้าด่านเมื่อ พ.ศ. ๒๑๙๙ อันเป็นที่พระองค์เสด็จขึ้นครองกรุงศรีอยุธยา และสร้างกำแพงประตูเมืองอย่างแข็งแรง โดยมีช่างชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นมิตรประเทศกับกรุงศรีอยุธยาในขณะนั้น เป็นผู้ออกแบบผังเมือง เมืองนครราชสีมาในขณะนั้นมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๑,๐๐๐ x ๑,๗๐๐ เมตร เดิมมีประตูเมืองทั้งหมด ๔ ประตู ได้แก่ ประตูพลแสนด้านทิศเหนือ ประตูพลล้านด้านทิศตะวันออก ประตูไชยณรงค์ด้านทิศใต้ และประตูชุมพลด้านทิศตะวันตก ปัจจุบันเหลือเพียงประตูชุมพลเท่านั้นที่เป็นประตูเมืองเก่า ส่วนอีกสามประตูได้สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะประตูชุมพลเป็นประตูเชิงเทิน ก่อด้วยหินก้อนใหญ่และอิฐ ฉาบด้วยปูน ส่วนบนเป็นหอรบสร้างด้วยไม้แก่นหลังคามุงกระเบื้อง ประดับด้วยซ้อฟ้า กระจังและนาคสะดุ้ง กำแพงต่อจากประตูทั้งสองข้างก่อกด้วยอิฐ ส่วนบนสุดทำเป็นรูปใบเสมา

ศาลหลักเมือง ตั้งอยู่ถนนจอมพล มุมวัดพระนารายณ์มหาราช ลักษณะเป็นศาลเจ้าแบบจีน ประดิษฐานเสาหลักเมืองนครราชสีมา เป็นที่สักการบูชาของชาวไทยและจีน สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ระหว่าง พ.ศ.๒๑๙๙-๒๒๓๑ ตัวศาลและเสาหลักเมืองทำด้วยไม้ ผนังศาลด้านทิศตะวันออกเป็นกระเบื้องดินเผาปั้นลวดลายปูนต่ำเป็นเรื่องราวการสู้รบของท้าวสุรนารี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยโบราณ

ศาลเจ้าพ่อช้างเผือก เป็นศาลเจ้าเล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมคูเมืองด้านทิศเหนือ ตรงมุมถนนมนัสตัดกับถนนพลแสน สร้างครอบหลักตะเคียนหิน ซึ่งเดิมเป็นหลักที่ชาวเมืองภูเขียวนำช้างเผือกมาผูกไว้ เพื่อให้พนักงานกรมศบาลตรวจดูลักษณะช้าง ก่อนกราบทูลถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เพื่อทรงรับไว้เป็นพระราชพาหนะ

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ถนนสุรนารายณ์ เมื่อผ่านเข้ามาในบริเวณสถาบันราชภัฏให้แยกซ้ายตามป้ายจะพบเรือนไม้สองชั้นและเรือนโคราช อันเป็นสถานที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งวัตถุโบราณ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาข้อมูล ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวโคราชและชาวอีสานทั่วไปในอดีต การจัดแสดงแบ่งเป็นห้องตามหัวข้อ อาทิ เมืองโคราช เอกสารโบราณ อาชีพพื้นบ้าน ผ้าอีสาน ของดีโคราช ดนตรี คน

ดีศรีโคราช เป็นต้น เปิดให้เข้าชมในวันและเวลาราชการ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. ๐ ๔๔๒๔ ๖๓๔๑ ต่อ ๑๒๑๖ โทรสาร ๐ ๔๔๒๔ ๔๗๓๙

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิรุวงศ์ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดสุทธจินดา ตรงข้ามศาลากลาง จังหวัด จัดแสดงศิลปวัตถุทั้งที่สมเด็จพระมหาวิรุวงศ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดารวบรวมไว้ โบราณวัตถุที่กรมศิลปากรได้สำรวจขุดพบในเขตจังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนจังหวัดใกล้เคียงและที่มีผู้บริจาค ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูป มีทั้งพระศิลาสมัยขอม พระพุทธรูปสมัยอยุธยา พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ เครื่องเคลือบดินเผา เครื่องใช้สมัยโบราณ ภาพไม้แกะสลัก เปิดให้เข้าชมระหว่างเวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ในวันพุธถึงวันอาทิตย์ ปิดวันจันทร์ วันอังคารและวันหยุดนักขัตฤกษ์ อัตราค่าเข้าชม ชาวไทย และชาวต่างประเทศคนละ ๑๐ บาท ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร.๐ ๔๔๒๔ ๒๙๕๘

วัดศาลาลอย ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมือง โดยแยกจากถนนรอบเมืองไปประมาณ ๕๐๐ เมตร วัดนี้ตั้งอยู่ติดกับลำตะคองซึ่งไหลพาดผ่านตอนเหนือของตัวเมืองไปลงสู่แม่น้ำมูล ทำวสุรนาภิรักษานปลัดสามี่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๐

จุดเด่นของวัดอยู่ที่พระอุโบสถซึ่งได้รับรางวัลดีเด่นแนวบุกเบิกอาคารทางศาสนา จากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และรางวัลจากมูลนิธิเสฐียรโกเศศและนาคะประทีป ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นอุโบสถที่สร้างแบบศิลปะไทยประยุกต์ เป็นรูปสำเภาได้คลื่น ใช้วัสดุพื้นเมืองคือกระเบื้องดินเผาด้านเกียนนำมาประดับตกแต่ง เช่น ผนังด้านหน้าอุโบสถเป็นภาพพุทธประวัติตอนมารผจญ ผนังด้านหลังเป็นภาพตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจกดาวดึงส์ ส่วนบานประตูเป็นโลหะลายนูน ภาพเล่าเรื่องเวชสันดรชาดก (๑๓ กัณฑ์) ภายในมีพระประธานปูนปั้นสีขาว ปางห้ามสมุทร เป็นพระพุทธรูปยืนประทับ ณ ประตูเมืองสังกัสนคร สมเด็จพระสังฆราชได้ทรงถวายพระนามว่า “พระพุทธประพัฒน์สุนทรธรรมพิศาล ศาลาลอยพิมาลวรสันติสุขมุขินิหันธ์” หน้าประตูอุโบสถมีปูนปั้นรูปทำวสุรนาภิรักษานพนมมีอกกลางสระน้ำ ตัวอุโบสถล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วรูปเสมา สัญลักษณ์ของเมืองเสมาเดิม ด้านข้างมีสถูปขนาดเล็กซึ่งเคยใช้เป็นที่บรรจุอัฐิทำวสุรนาภิ

วัดศาลาทอง ตั้งอยู่ที่ตำบลหัวทะเล ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ราว ๑ กิโลเมตร เป็นวัดธรรมยุติ เดิมบริเวณวัดเป็นป่าทึบ และมีพระพุทธรูปนั่งองค์ใหญ่ ปางป่าเลไลยก์ ทำจากหินประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง ต่อมาจึงได้สร้างพระอุโบสถครอบไว้ ในวัดนี้มีเจดีย์ใหญ่สร้างครอบเจดีย์องค์เดิมที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งอัญเชิญมาจากเชียงตุง ทุก ๆ ปีในเทศกาลตรุษสงกรานต์จะมีพิธีสักการะพระพุทธรูปเป็นประจำ

วัดป่าสาละวัน ตั้งอยู่ในตัวเมือง หลังสถานีรถไฟนครราชสีมา เป็นวัดหนึ่งที่ได้เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุ อัฐิธาตุของเกจิอาจารย์ที่เป็นที่เคารพบูชาของศาสนิกชนโดยทั่วไป คือ อาจารย์เส้า อาจารย์มั่น รวมทั้งอัฐิของอาจารย์ทิม อดีตเจ้าอาวาสที่ได้บุกเบิกสร้างวัดแห่งนี้

อนุสรณ์สถานนางสาวบุญเหลือ ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๒.๕ กิโลเมตร อยู่ทางด้านซ้ายมือตามเส้นทางสายนครราชสีมา-ชัยภูมิ ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๒๙ อนุสาวรีย์หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์สูง ๑๗๕ เซนติเมตร สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึง

วีรกรรมของนางสาวบุญเหลือและเหล่าบรรพบุรุษของชาวนครราชสีมา ที่ได้พลีชีพเพื่อปกป้องชาติเมื่อครั้งสงครามเจ้าอนุวงศ์ ปี พ.ศ. ๒๓๖๙ ที่ทุ่งสัมฤทธิ์ ด้วยการใช้ดุ้นฟันติดไฟโยนเข้าใส่กองเกวียนดินดำของกองทัพลาวจนระเบิดเสียหายหมดสิ้น และตัวนางได้สิ้นชีวิตในการสู้รบในครั้งนั้น

ปราสาทพนมวัน ตั้งอยู่ที่บ้านมะค่า ตำบลโพธิ์ จากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร จะมีป้ายบอกทางด้านขวามือ แยกเข้าไปอีกประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นปราสาทขอมที่น่าชมอีกแห่งหนึ่ง สันนิษฐานว่าเดิมก่อสร้างด้วยอิฐในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ จึงได้สร้างอาคารหินซ้อนทับลงไป จากจารึกที่ค้นพบ เรียกปราสาทแห่งนี้ว่า “เทวาศรม” เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ต่อมาจึงได้เปลี่ยนแปลงให้เป็นพุทธสถาน

ปัจจุบันแม้จะหักพังไปมาก แต่ยังคงเห็นซากโบราณสถานหลงเหลือเป็นเค้าโครงค่อนข้างชัดเจนเช่น ปรากฏศิวมุขของค์ประธานหลักซึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออกโดยมีมณฑปอยู่เบื้องหน้า และมีฉนวน (ทางเดิน) เชื่อมต่อระหว่างอาคารทั้งสอง ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของปรากฏมีอาคารก่อด้วยหินทรายสีแดงเรียกว่า “ปรากฏน้อย” ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปหินขนาดใหญ่บริเวณโดยรอบปราสาทมีระเบียงคตสร้างด้วยหินทรายและศิลาแลงล้อมเป็นกำแพงอยู่ มีโคปุระ (ประตูทางเข้าเทวสถาน) ก่อสร้างเป็นรูปหอสูงทั้งสี่ทิศ บริเวณรอบนอกปราสาททางด้านทิศตะวันออกห่างจากโบราณสถานเกือบ ๓๐๐ เมตร มีร่องรอยของคูน้ำและเนินดินเรียกว่า “เนินอรพิม” นอกจากนี้ยังพบศิลาแลงจัดเรียงเป็นแนวคล้ายซากฐานอาคารบนเนินแห่งนี้ด้วย

สวนสัตว์นครราชสีมา อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศใต้ตามทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ (นครราชสีมา-ปักธงชัย) ระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ (ทางหลวงหมายเลข ๒๓๑๐) อีกประมาณ ๑ กิโลเมตร หากเดินทางรถโดยสารจากตัวเมืองสามารถใช้บริการรถปรับอากาศสาย ๑๔๑๕ (สุรนารี-สวนสัตว์)

สวนสัตว์นครราชสีมาที่มีพื้นที่กว้างขวางถึง ๕๔๕ ไร่ เป็นสวนสัตว์แบบซาฟารีทั้งเปิดและปิด ที่ทันสมัยได้มาตรฐานที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย คอกสัตว์กว้างขวาง จัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับนิสัยสัตว์แต่ละชนิด ส่วนใหญ่เป็นสัตว์ป่าแอฟริกาที่น่าสนใจ ได้แก่ นกเพนกวิน แมวน้ำ ช้างแอฟริกา อูฐ จิงโจ้ แรด เสือดำ หมีดำ สิงโต ม้าลาย ยีราฟ เป็นต้น และยังมีอาคารจัดแสดงสัตว์เลื้อยคลาน และสวนนกเงือก จึงเหมาะแก่การทัศนศึกษาเรียนรู้ชีวิตสัตว์และพักผ่อนหย่อนใจ ภายในสวนตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับสวยงาม มีบริการรถพ่วงวิ่งรอบบริเวณ รวมทั้งจักรยานให้เช่าอีกด้วย นอกจากนั้น ภายในสวนสัตว์นครราชสีมายังมีสวนสัตว์เด็กและสวนสัตว์ศึกษา สร้างโดยมีวัตถุประสงค์ให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์อย่างใกล้ชิด รูปแบบของสวนสัตว์เด็กและสวนสัตว์ศึกษานั้นจัดเป็นห้องโถงแสดงนิทรรศการด้วยสื่อและเทคนิคต่าง ๆ เช่น หุ่นจำลองโมเดล ๓ มิติเกี่ยวกับการกำเนิดโลก กำเนิดสิ่งมีชีวิต วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ชีวิตในทะเล ระบบนิเวศน์ กำเนิดมนุษย์ และโลกของไซ เปิดให้เข้าชมทุกวันระหว่างเวลา ๐๘.๓๐-๑๗.๐๐ น. อัตราค่าเข้าชม เด็ก ๑๐ บาท ผู้ใหญ่ ๓๐ บาท รถยนต์ ๓๐ บาท รถบัส ๔๐ บาท สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๔๔๓๕ ๗๓๕๕ สวนสัตว์เด็กและสวนสัตว์ศึกษา โทร. ๐ ๔๔๓๕ ๙๒๓๑ หรือ www.koratzoo.or.th

พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน (ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ค้นคว้า อนุรักษ์ไม้กลายเป็นหิน) ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๗ ตำบลสุรนารี การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ (นครราชสีมา-ปักธงชัย) ระยะทาง ๑๙ กิโลเมตร เลี้ยวขวา กิโลเมตรที่ ๑๒๑ เข้าไปทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ประตูที่ ๒) อีก ๒ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าถนนเลียบเมืองสายมิตรภาพ-หนองปลิงอีก ๑ กิโลเมตร

ปัจจุบันเป็นที่เก็บไม้กลายเป็นหินซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากกว่าหมื่นชิ้น บางส่วนจัดแสดงในบริเวณสวน บริเวณนี้มีการขุดพบเศษไม้ ท่อนไม้กลายเป็นหินตั้งแต่ระดับผิวดินถึงระดับความลึก ๘ เมตร มีขนาดต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ขนาดกรวดจนถึงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า ๕๐ เซนติเมตร และบางชิ้นมีความยาวมากกว่า ๑ เมตร มีสีสันหลากหลาย ทั้งในก้อนเดียวกันถึงต่างก้อนกัน มีอายุอยู่ในช่วงประมาณ ๑ ถึง ๗๐ ล้านปี สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. ๐ ๔๔๒๑ ๖๖๑๗-๘, ๐ ๔๔๒๑ ๖๖๒๐-๑

อำเภอปากช่อง

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ ๒,๑๖๘ ตารางกิโลเมตรในเทือกเขาพนมดงรัก ครอบคลุมพื้นที่ ๔ จังหวัด คือ นครราชสีมา นครนายก สระบุรี และปราจีนบุรี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ขึ้นชื่อเป็นอุทยานมรดกของอาเซียน ป่าเขาใหญ่สมัยก่อนได้รับสมญานามว่า ดงพญาไฟ ที่ทั้งโหดทั้งดิบสำหรับผู้ที่ต้องเดินทางผ่านป่าผืนใหญ่ ที่กันแบ่งเขตภาคกลางและภาคอีสาน จนกระทั่งเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๔๖๕ ได้มีชาวบ้านประมาณ ๓๐ ครัวเรือนไปตั้งหลักแหล่ง ถางป่าทำนาทำไร่

สันนิษฐานว่าเป็นพวกที่หลบหนีคดีมา ต่อมาพื้นที่เขาใหญ่ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๕ และได้รับสมญาว่าเป็นอุทยานมรดกของอาเซียน

สภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ และป่าดิบชื้น บางส่วนของพื้นที่เป็นทุ่งกว้างสลับกับป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้ที่มีคุณค่ามากมายทั้งไม้เศรษฐกิจ ไม้หอม และสมุนไพรต่าง ๆ ภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อนประกอบด้วย เขาร่ม ซึ่งเป็นยอดเขาที่สูงที่สุด ๑,๓๕๑ เมตร และยอดเขาอื่น ๆ ที่สำคัญมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๘๐๐-๑,๓๐๐ เมตร ได้แก่ เขาแหลม เขาเขียว เขาสามยอด เขาฟ้าผ่าสูง เขากำแพง เขาสมอปูนและเขาแก้ว ด้านทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นที่สูงชัน ส่วนทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกพื้นที่ลาดลงจากระดับความสูงของพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าดิบ ทำให้เขาใหญ่มีอากาศเย็นสบาย แม้ในฤดูร้อน โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๒๓ องศาเซลเซียส ฤดูหนาวราวเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์เป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเขาใหญ่มากที่สุด ส่วนในช่วงฤดูฝน สภาพธรรมชาติบนเขาใหญ่ชุ่มชื้น ป่าไม้และทุ่งหญ้าเขียวขจีสดใส น้ำตกทุกแห่งไหลแรงเสียงดังก้องป่าให้ชีวิตชีวาแก่ผู้ไปเยือนแม้การเดินทางจะค่อนข้างลำบาก แต่จำนวนนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้ลดน้อยลงไปเลย ป่าเขาใหญ่มีไม้มีค่าและพืชสมุนไพรนานาชนิดที่สมควรได้รับการดูแลอนุรักษ์ไว้ พันธุ์ไม้ที่น่าสนใจ เช่น ไทร ซึ่งได้รับสมญานามว่า “นักบุญแห่งป่า นักฆ่าแห่งพงไพร” ผลของไทรเป็นอาหารให้สัตว์ป่าหลายชนิดรวมทั้งนกเงือก แต่ในขณะเดียวกันไทรก็เป็นต้นไม้ที่ต้องอิงอาศัยต้นไม้อื่นในการเจริญเติบโต จึงไปแย่งน้ำและอาหารทำให้ต้นไม้เหล่านั้นค่อย ๆ ตายไปในที่สุด เตยน้ำ เป็นไม้เลื้อยที่มีกลิ่นคล้ายตะไคร้ภายในมีท่อลำเลียงน้ำขนาดใหญ่สามารถนำมาดื่มได้ สุรามริด ไข่แดงเหล่าแก้ว ปวดหลังปวดเอว กะเพราต้น เป็นไม้ใหญ่ยืนต้น แก่เจ็บท้องขับลม เงาะป่า ผลมีขนแข็งสีเหลืองแต่รับประทานไม่ได้ และ กฤษณา ไม้ซึ่งสามารถสกัดเปลือกไปทำเครื่องหอมได้ เป็นต้น

สัตว์ป่าที่สามารถพบเห็นบ่อยได้แก่ เก้ง กวาง ตามทุ่งหญ้า นอกจากนี้ยังอาจพบช้างป่า หมูควาย หมูป่า ชะนี เม่น พญากระรอก หมาวิน ชะมด อีเห็น กระต่ายป่า รวมทั้งเสือโคร่ง กระตังและเสียดซึ่งก็มีถิ่นอาศัยอยู่ที่เขาใหญ่เช่นกัน อุทยานฯ ได้สร้างหอสูงสำหรับส่องดูสัตว์อยู่สองจุด คือ บริเวณมอสิงโตและหนองผักชี อนุญาตให้ขึ้นไประหว่างเวลา ๐๘.๐๐-๑๘.๐๐ น. บริเวณที่ตั้งหอดูสัตว์ เป็นทุ่งหญ้าซึ่งเจ้าหน้าที่อุทยานฯ จะเผาทุกปีเพื่อให้เกิดหญ้าอ่อนหรือหญ้าระบัดขึ้นสำหรับเป็นอาหารสัตว์ และยังมีโปงดินเค็มที่เป็นแหล่งเกลือแร่ของสัตว์ต่างๆ อยู่ด้วย นักท่องเที่ยวที่ต้องการนั่งรถส่องสัตว์ในเวลากลางวันสามารถติดต่อที่ทำการอุทยานฯ ก่อนเวลา ๑๘.๐๐ น.

เขาใหญ่ยังเหมาะเป็นที่ดูนกและผีเสื้อ จากการสำรวจ พบนกจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๙๓ ชนิด และมีอยู่ ๒๐๐ ชนิด ที่พบว่าอาศัยป่าเขาใหญ่เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยอย่างถาวร นกที่น่าสนใจได้แก่ นกเงือกซึ่งถือเป็นตัวบ่งชี้ว่าป่านั้นยังคงความอุดมสมบูรณ์ ที่พบบนเขาใหญ่มีอยู่ ๔

ชนิด นอกจากนั้นยังมีนกที่พบเห็นได้บ่อย ได้แก่ นกขุนทอง นกขุนแผน นกพญาไฟ นกแก้วแล้ว นกโพระดก นกแซงแซว นกเขา นกกระปูด ไก่ฟ้า และนกกินแมลงชนิดต่างๆ ส่วนแมลงที่สวยงามและพบเห็นมากคือ ผีเสื้อซึ่งมีอยู่ประมาณ ๕,๐๐๐ ชนิด

การเดินทางศึกษาธรรมชาติ มีเส้นทางให้เลือกกว่า ๒๐ เส้นทาง ที่ต่างกันทั้งความงามของธรรมชาติ และระยะทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินป่า ซึ่งมีตั้งแต่ ๑-๒ ชั่วโมง เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติกองแก้ว เส้นทาง กิโลเมตรที่ ๓๓ (ถนนธนรัชต์-หนองผักชี) หรือที่ต้องเข้าไปพักค้างแรมในป่า เช่น เส้นทางน้ำตกนางรอง-เขาใหญ่ เส้นทางเขาสอมอปูน หรือเส้นทางหน่วยฯ ขญ.๔-น้ำตกวังเหว เป็นต้น โดยสามารถติดต่อขอรายละเอียดและเจ้าหน้าที่นำทางได้ที่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอุทยาน ได้แก่

น้ำตกกองแก้ว เป็นน้ำตกเดี่ยว ๆ ที่เกิดจากห้วยลำตะคองซึ่งเป็นแนวแบ่งเขตจังหวัดนครนายก และนครราชสีมา ในฤดูฝนดูสวยงามมาก เหมาะแก่การเล่นน้ำ สามารถเข้าถึงได้โดยการเดินเท้าจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ ๑๐๐ เมตร มีสะพานเชือกทอดข้ามลำน้ำให้บรรยากาศการพักผ่อนที่กลมกลืนและบริเวณใกล้ๆ ยังมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเส้นสั้นๆ

น้ำตกผากล้วยไม้ เป็นน้ำตกขนาดกลางในห้วยลำตะคองเช่นเดียวกัน ห่างจากที่ทำการฯ ประมาณ ๗ กิโลเมตร สามารถเข้าถึงโดยทางรถยนต์และทางเดินเท้า บริเวณน้ำตกมีกล้วยไม้หวายแดงขึ้นอยู่ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของน้ำตกแห่งนี้และเป็นน้ำตกที่สายน้ำสองสายไหลผ่านชั้นหินที่ละชั้นมาบรรจบกันจากน้ำตกผากล้วยไม้มีทางเดินไปน้ำตกเหวสุวัตได้

น้ำตกเหวสุวัต เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงมากเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ตั้งอยู่สุดถนนธนรัชต์ รถเข้าถึง จากลานจอดรถเดินลงไปเพียง ๑๐๐ เมตร หรือจะเดินเท้าต่อจากน้ำตกผากล้วยไม้ไปประมาณ ๓ กิโลเมตร จะได้ เห็นสายน้ำตกลงมาจากหน้าผาสูงราว ๒๐ เมตร มีจุดชมน้ำตกในระยะไกลที่สามารถมองผ่านแมกไม้เห็นภาพของน้ำตกทั้งหมดในมุมสูงได้สวยงาม หรือหากต้องการสัมผัสกับสายน้ำตกและแอ่งน้ำด้านล่าง ก็มีทางเดินลัดเลาะลงไปได้ แต่ในช่วงฤดูฝนน้ำจะมาก ไหลแรง และเย็นจัดควรระมัดระวังอันตราย

น้ำตกเหวไทร-เหวประทุน จากน้ำตกเหวสุวัตมีป้ายบอกทางเดินต่อไปยังน้ำตกสองแห่งนี้ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลกันนัก เป็นสายน้ำที่เชื่อมต่อกับน้ำตกเหวสุวัต ทางลงสู่น้ำตกชันมากและลื่นโดยเฉพาะหลังฝนตก บรรยากาศโดยรอบร่มรื่นมาก หากเดินไปอย่างเงียบ ๆ ระหว่างทาง อาจได้พบกับสัตว์เล็ก ๆ เช่น นก กระรอก

น้ำตกเหวนรก เป็นน้ำตกขนาดใหญ่และสูงที่สุดของอุทยานฯ อยู่ห่างจากที่ทำการฯ ลงมาทางทิศใต้ทางที่จะลงไปปราจีนบุรี โดยต้องเดินเท้าแยกจากทางสายหลักไปประมาณ ๑ กิโลเมตร ถึงจุดชมวิวที่มีมุมมองเห็นน้ำตกได้สวยงาม น้ำตกมีทั้งหมด ๓ ชั้น ชั้นแรกสูงประมาณ ๖๐ เมตร เมื่อน้ำไหลผ่านหน้าผาชั้นนี้จะพุ่งลงสู่หน้าผาชั้นที่ ๒ และ ๓ ที่อยู่ถัดลงไปใกล้ ๆ กันในลักษณะชัน

ดี ๙๐ องศา รวมความสูงไม่ต่ำกว่า ๑๕๐ เมตร ในฤดูฝนสายน้ำที่ไหลทะลักไปสู่หุบเหวเบื้องล่างจะแรงมากจนน้ำถล่มและเมื่อกระทบหินเบื้องล่างจะแตกกระเซ็นสร้างความชุ่มชื้นไปทั่วบริเวณ บริเวณน้ำตกเหวนรกเป็นเขตหากินของช้างป่า ซึ่งช้างมักจะไม่เปลี่ยนเส้นทางหากิน จึงมักเกิดเหตุโศกนาฏกรรมช้างพลัดตกเหวอยู่เนือง ๆ

น้ำตกไม้ปล้อง เป็นน้ำตกที่พบมานานแต่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ มีทั้งหมด ๕ ชั้น ลดหลั่นกันลงมา ชั้นสูงสุดไม่เกิน ๑๒ เมตร มีลักษณะคล้ายคลึงกับน้ำตกเหวนรกหรือน้ำตกเหวสุวัต ตลอดเส้นทางเดินเท้าเรียงรายด้วยโขดหินเล็กใหญ่และลำธารที่สวยงาม การเดินทางไปน้ำตกนี้เริ่มต้นที่วังตะไคร้ จังหวัดนครนายกโดยต้องเดินเท้าระยะทางประมาณ ๒๔ กิโลเมตร ติดต่อเจ้าหน้าที่นำทางได้ที่หน่วยพิทักษ์ฯ ขญ.๙ (นางรอง)

การเดินทาง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๒๐๕ กิโลเมตร สามารถไปได้ ๒ เส้นทางคือ แยกจากถนนมิตรภาพตรง กิโลเมตรที่ ๕๖ ไปตามถนนธนรัชต์ ประมาณ ๒๓ กิโลเมตร อีกเส้นทางหนึ่งคือ จากกรุงเทพฯ-แยกหินกอง แล้วไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๓ (นครนายก-ปราจีนบุรี) ถึงสี่แยกเนินหอมใช้ทางหลวง ๓๐๗๗ ไปถึงเขาใหญ่ เส้นทางที่สองค่อนข้างชันเหมาะที่จะใช้เป็นทางลงมากกว่า หากโดยสารรถประจำทางจากกรุงเทพฯ ให้ลงที่อำเภอปากช่องแล้วต่อรถสองแถวขึ้นเขาใหญ่ บริเวณหน้าตลาดปากช่องรถจะไปถึงตรงแค่ด่านเก็บเงิน ค่ารถ ๑๕ บาท มีบริการระหว่างเวลา ๐๖.๐๐-๑๗.๐๐ น. จากนั้นต้องโบกรถขึ้นไปยังที่ทำการฯ หรือจะเช่ารถจากปากช่องเลยก็ได้ ค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานฯ ชาวไทย เด็กคนละ ๑๐ บาท ผู้ใหญ่ ๒๐ บาท ชาวต่างประเทศเด็ก ๑๐๐ บาท ผู้ใหญ่ ๒๐๐ บาท รถ ๕๐ บาท

ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก บริเวณผากล้วยไม้จัดเป็นสถานที่ตั้งเต็นท์พักแรม ซึ่งรับนักท่องเที่ยวได้กว่า ๑,๐๐๐ คน เสียค่าธรรมเนียม เด็ก ๑๐ บาท ผู้ใหญ่ ๒๐ บาท/คืน มีร้านค้าสวัสดิการขายอาหาร และมีเต็นท์และเครื่องนอนให้เช่า นอกจากนี้ยังมีค่ายพักบริการอีก ๒ แห่งคือ ค่ายพักกองแก้ว และค่ายพักเขาวงกต ซึ่งรับนักท่องเที่ยวได้ รวม ๒๕๐ คน และเสียค่าธรรมเนียมคนละ ๓๐ บาท ไม่มีเครื่องนอนให้ ติดต่อขออนุญาตที่ทำการฯ ก่อนเวลา ๑๘.๐๐ น. สอบถามรายละเอียดที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ หรือที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ปณ.๙ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ๓๐๑๓๐ หรือ www.dnp.go.th

ล่องแก่งลำตะคอง ตลอดลำน้ำจะผ่านบ้านเรือน เรือกสวน และป่าไม้เขียวขจี มีความยากในการล่องแก่งที่ระดับ ๑-๒ ซึ่งไม่ยากเกินไปนัก เหมาะสำหรับมือใหม่ที่เพิ่งจะลองกิจกรรมประเภทนี้และยังเหมาะแก่การมาท่องเที่ยวกันเป็นครอบครัว เวลาที่เหมาะสมคือ ระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน เนื่องจากมีน้ำมาก ความแรงของกระแสน้ำพอที่จะทำให้เกิดความตื่นเต้นแต่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย ส่วนในฤดูแล้งน้ำจะน้อยเกินไป การล่องแก่งใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที และอาจ

เพิ่มรสชาติการผจญภัยด้วยการนั่งช้างชมป่าหลังจากล่องแก่งก็ได้ หากสนใจกิจกรรมนี้ติดต่อได้ที่ปางช้างเขาใหญ่ (บ้านป่าเขาใหญ่) ถ.ธนบุรี ๓ กิโลเมตรที่ ๑๙.๕ โทร. ๐ ๔๔๒๙ ๗๑๘๓

วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม ตั้งอยู่บริเวณเขาสี่เสียด้า ตำบลกลางดง แยกจากทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-สระบุรี) หลักกิโลเมตรที่ ๑๕๐ ไปตามถนนลาดยางอีก ๓ กิโลเมตร เป็นวัดที่ประดิษฐาน “พระพุทธรูปสลักสีมามงคล” เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ชาวบ้านทั่วไปมักเรียกว่า “หลวงพ่อขาว” หรือ “หลวงพ่อใหญ่” เป็นพระพุทธรูปในพระอิริยาบถนั่งปางประทานพรสีขาวขนาดใหญ่ ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๗ เมตร สูง ๔๕ เมตร สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก โดดเด่นอยู่บนยอดเขาสูงจากระดับพื้นดิน ๑๑๒ เมตรหรือ ๕๖ วา หมายถึง พระพุทธคุณ ๕๖ ประการ ส่วนความสูงขององค์พระ ๔๕ เมตร หมายถึง พระพุทธองค์โปรดเวไนยสัตว์อยู่ ๔๕ พรรษา หรือเรียกว่าทรงทำพุทธกิจอยู่ ๔๕ พรรษา หลังจากที่ตรัสรู้แล้วทางขึ้นไปนมัสการองค์พระเป็นบันไดแยกออกสองข้าง เป็นรูปโค้งเว้าเหมือนขอบใบโพธิ์ นับรวมทั้งด้านซ้ายและขวาทั้งหมด ๑,๒๕๐ ขั้นซึ่งหมายถึง จำนวนพระอรหันต์ที่ไปชุมนุมกัน โดยมีได้นัดหมายในวันมาฆบูชา

ตลาดผลไม้กลางดง เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตผลเกษตรของนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง ผลไม้ที่มีชื่อเสียงมากของกลางดง คือ น้อยหน่า ซึ่งมีขายเกือบตลอดปี ช่วงเวลาที่มีขายมากเพราะต้นให้ผลดก คือ ช่วงเดือนกรกฎาคมและสิงหาคม พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ พันธุ์ฝ้าย พันธุ์หนึ่ง และพันธุ์ออสเตรเลีย พันธุ์ฝ้ายนั้นเป็นที่รู้จักกันมาช้านาน ถ้าซื้อไปฝากญาติผู้ใหญ่จะเป็นที่ชื่นชอบมากเพราะรับประทานง่าย สำหรับพันธุ์ออสเตรเลียนั้นผลมีสีเขียวและรสดีมาก แต่ยังมีผู้นิยมบริโภคน้อยเนื่องจากยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายและราคาสูงกว่าพันธุ์อื่น

ศูนย์สารสนเทศลิตพลลภ ที่พักริมทางลำตะคอง หรือ“สวนน้ำชาติ” เป็นศูนย์บริการข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นจุดพักรถเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถและผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเดินทางตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข ๒ ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ ๑๙๓-๑๙๔ (เส้นทางสายสระบุรี-นครราชสีมา) บนเนื้อที่ ๓๗ ไร่ เป็นสถานที่ที่มีทัศนียภาพสวยงามเหนืออ่างเก็บน้ำลำตะคองสมบูรณ์ด้วยบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เป็นแบบอย่างที่พักริมทางที่ทันสมัย ครบวงจรแห่งแรก

ภายในบริเวณนี้ นอกจากที่พักริมทางที่ทันสมัย สวนหย่อม ร้านขายเครื่องดื่มและของใช้จำเป็น ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะแล้วยังมีรูปสลักพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรี ในลักษณะท่ากอดอก ยืนพิงมอเตอร์ไซค์คู่ใจ สูง ๓.๔๐ เมตร แกะสลักจากหินทรายสีเขียวซึ่งเป็นหินชั้นดีที่สุดและมีมากที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์การสุนัขทหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองสาหร่าย ริมทางหลวงหมายเลข ๒ ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ ๑๘๓-๑๘๔ เป็นหน่วยงานที่ขึ้นอยู่กับการสัตวแพทย์ เป็นศูนย์ฝึกสุนัขทหารที่

ใหญ่ที่สุดในประเทศ สุนัขที่ฝึกหัดส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ German Shepherd และ Labrador Retriever ในขณะเดียวกันก็มีชมรมรับฝึกสุนัขให้ผู้สนใจทั่วไปด้วย และเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในหน่วยทหาร ประชาชนสามารถเข้าชมพิพิธภัณฑ์ภายในศูนย์ โดยจะเปิดให้ชมเป็นพิเศษเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน สิงหาคม และกันยายน ทุกวัน ส่วนในเดือนอื่น ๆ จะเปิดเฉพาะเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น. และจะมีการแสดงของสุนัข เช่น การสาธิตฝึกสุนัขทหารให้เชื่อฟังตามคำสั่งขั้นต้น ขั้นสูง สาธิตการตรวจค้นระเบิด ยาเสพติด ข้ามเครื่องกีดขวาง เป็นต้น ค่าเข้าชม ผู้ใหญ่ ๖๐ บาท เด็ก ๓๐ บาท การเข้าชมต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ล่วงหน้า สอบถามรายละเอียด โทร. ๐ ๔๔๓๙ ๐๑๑๓-๔

อำเภอสีคิ้ว

เขื่อนลำตะคอง ตั้งอยู่ตำบลลาดบัวขาว ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๖๒ กิโลเมตร มีทางแยกจากทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-สระบุรี) บริเวณกิโลเมตรที่ ๑๙๓-๑๙๔ ประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นเขื่อนดินสร้างกั้นลำตะคองที่ช่องเขาเขื่อนล้นและช่องเขาถ่านเสียดในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เพื่อนำน้ำเหนือเขื่อนมาใช้ประโยชน์ในด้านชลประทาน นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวบนสันเขื่อนเพื่อชมทิวทัศน์ของอ่างเก็บน้ำซึ่งมีฉากหลังเป็นภูเขาสวยงามเหมาะสำหรับพักผ่อนในยามแดดร่มลมตก เปิดให้เข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

โรงไฟฟ้าพลังน้ำลำตะคองแบบสูบกลับ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เขื่อนลำตะคอง ตำบลคลองไผ่ เป็นโครงการโรงไฟฟ้าแบบสูบกลับเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าเสริมระบบในช่วงความต้องการไฟฟ้าสูงสุด โดยการนำพลังงานไฟฟ้าที่เหลืออยู่ (ช่วงมีความต้องการไฟฟ้าน้อย) ในระบบมาใช้สูบน้ำจำนวนหนึ่งที่มีอยู่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำตะคองเดิม (ของกรมชลประทาน) ขึ้นไปเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำข้างบน (กฟผ.สร้างขึ้นใหม่) และเมื่อมีความต้องการไฟฟ้ามากในช่วงหัวค่ำ ก็ปล่อยน้ำจำนวนเดียวกันนี้ให้ไหลกลับคืนลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำตะคองตามเดิม โดยผ่านกังหันน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้าเสริมระบบ สำหรับผู้ที่สนใจเข้าชมโครงการต้องทำหนังสือติดต่อล่วงหน้า สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๐ ๔๔๒๑ ๔๙๙๐-๓

แหล่งหินตัดสีคิ้ว ตั้งอยู่บนถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข ๒) ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๔๐ กิโลเมตร บริเวณกิโลเมตรที่ ๒๐๕-๒๐๖ ด้านซ้ายมือเป็นเนินเขาที่เต็มไปด้วยหินทรายสีขาว ปรากฏร่องรอยของการสกัดหินเป็นร่องลึกรูปสี่เหลี่ยมขนาดต่างๆอยู่หลายแนวและยังทิ้งร่องรอยของเครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสกัด สันนิษฐานว่าเดิมคงจะนำหินทรายบริเวณนี้ไปสร้างปราสาทหินที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น ปราสาทเมืองแขก ปราสาทโนนกู่ ปราสาทเมืองเก่า วัดเขาจันทน์งาม ตั้งอยู่ที่บ้านเลิศสวัสดิ์ จากตัวเมืองใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-สระบุรี) ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร บริเวณกิโลเมตรที่ ๑๙๘-๑๙๙ มีทางแยกซ้ายเข้าไปประมาณ ๔ กิโลเมตร เป็นแหล่งศิลปะภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งอยู่บริเวณด้านหลังวัด โดยเดินทำผ่าน

สวนหินและป่าธรรมชาติอันร่มรื่นและเขียวสงบเข้าไปประมาณ ๑๕๐ เมตร จะพบภาพเขียนลงสีแบบเงาที่บสีแดงเป็นแนวปรากฏอยู่บนเพิงผาหินทรายด้านหนึ่ง อยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๔ เมตร เป็นรูปคนและสัตว์ที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือกิจกรรมบางอย่างของกลุ่มคน เช่น ลักษณะการแต่งกาย การดำรงชีวิต การล่าสัตว์ สันนิษฐานว่าเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นโดยชุมชนเกษตรกรรมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีอายุระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ ปี

อำเภอสูงเนิน

โบราณสถานเมืองเสมา ตั้งอยู่ที่ตำบลเสมา ห่างจากนครราชสีมาประมาณ ๓๗ กิโลเมตร จากตลาดอำเภอสูงเนิน เดินทางข้ามทางรถไฟเลียวย้ายผ่านบ้านหินตั้งไปจนถึงเมืองเสมาเป็นระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร แผนผังเมืองเสมาเป็นรูปไข่กว้าง ๓ กิโลเมตร ยาว ๔ กิโลเมตร ปัจจุบันยังเห็นร่องรอยคูเมืองและกำแพงดินล้อมรอบเป็นบางส่วน เมืองนี้เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี ตั้งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ และมีพัฒนาการสืบเนื่องมาถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมขอมโบราณ บริเวณเมืองเสมามีซากโบราณสถานก่อด้วยศิลาแลงและหินทรายหลงเหลืออยู่ มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ที่ได้รับความสนใจมากที่สุดคือ พระนอนหินทรายและธรรมจักรเก่าแก่ซึ่งปัจจุบันอยู่ในบริเวณวัดธรรมจักรเสมาราม วัดธรรมจักรเสมาราม ตั้งอยู่ที่บ้านคลองขวาง ตำบลเสมา ห่างจากที่ว่าการอำเภอสูงเนินประมาณ ๖ กิโลเมตร แต่เดิมบริเวณนี้เป็นศาสนสถานในสมัยทวารวดี มีโบราณวัตถุที่สำคัญคือ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ ก่อสร้างด้วยหินทรายแดงขนาดใหญ่หลาย ๆ ก้อนประกอบกันขึ้นตามแนวทิศเหนือทิศใต้ มีความยาว ๑๓.๓๐ เมตร สูง ๒.๕๐ เมตร สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราว พ.ศ. ๑๒๐๐ พระเศียรอยู่ทางทิศใต้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก พระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยมประกอบด้วยหินทรายสีแม่น้ำนางซ้อนกัน พระวรกายประกอบด้วยหินทรายรวมกันเป็นแผ่นในแนวตั้ง นอกจากนี้ยังมีธรรมจักรหินทรายเก่าแก่ รูปสี่เหลี่ยม ตอนล่างสลักลายคล้ายหน้าพนัสบดี (เจ้าป่า ต้นโพธิ์ ต้นไทร) เก็บรักษาไว้ในศาลา ส่วนโบราณวัตถุอื่น ๆ ได้แก่พระพุทธรูปสำริด พระพิมพ์ดินเผา ลูกปัดแก้ว แวดินเผาที่ใช้ปั้นถ้วย และศิลาจารึก จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย

เมืองโบราณที่ตำบลโคราช หรือ เมืองโคราชเก่า ถือเป็นจุดเริ่มต้นของอารยธรรมขอมในอดีตที่พบในเขตนครราชสีมา มีร่องรอยโบราณสถานหลงเหลือให้เห็น ๓ แห่งด้วยกันคือ ปราสาทโนนกู่ ปราสาทเมืองแขก ปราสาทเมืองเก่า การเดินทางจากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-สระบุรี) ไปจนถึงกิโลเมตรที่ ๒๒๑-๒๒๒ เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๖๖ (เข้าสู่อำเภอสูงเนิน) ไปประมาณ ๓ กิโลเมตร ให้สังเกตทางแยกขวามือข้างวัดญาณโคกิตถาวราราม (วัดป่าสูงเนิน) ซึ่งเป็นเส้นทางเข้าสู่โบราณสถานเหล่านี้ คือ

ปราสาทโนนภู ตั้งอยู่ที่บ้านกกกอก หมู่ที่ ๗ ตำบลโคราษ ห่างจากแยกวัดญาณโคกิตตวนาราม ๓ กิโลเมตร เป็นโบราณสถานขนาดเล็กก่อด้วยอิฐและหินทราย มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ประกอบด้วยปราสาทหลังเดียวบนฐานสูง ด้านหน้ามีวิหารหันเข้าหาปราสาทประธานอยู่ ๒ หลัง ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว มีซุ้มประตูทิศตะวันออกและทิศตะวันตกเป็นทางเข้า-ออก และที่ลานระหว่างวิหารทั้งสองนั้นพบโคนนทิหมอบในอาคารเคารพปราสาทประธาน อันเป็นที่สถิตของพระศิวะมหาเทพตามคติความเชื่อของศาสนาฮินดู จากการขุดแต่งปราสาทแห่งนี้ในปี พ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๓๕ ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีเป็นจำนวนมาก สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ที่สร้างขึ้นตามแบบศิลปะเขมรโบราณ ราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๖

ปราสาทเมืองแขก อยู่ถัดจากปราสาทโนนภูไปประมาณ ๖๐๐ เมตร เป็นโบราณสถานขนาดใหญ่ ก่อด้วยอิฐและหินทราย มีลักษณะแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศเหนือ ประกอบด้วยปราสาทประธาน บรรณาลัย (ห้องสมุด) ๒ หลัง ระเบียงคด ซุ้มประตู สระน้ำ กำแพงแก้ว และปราสาทก่อด้วยอิฐขนาดเล็ก จากการขุดแต่งทางโบราณคดีในปี พ.ศ.๒๕๐๒ และการขุดแต่งบูรณะในปี พ.ศ.๒๕๓๓-๒๕๓๔ พบทับหลังที่แกะสลักลวดลายต่าง ๆ ประติมากรรมรูปเทพเจ้า รวมทั้งศิลาจารึกที่ถูกนำมาก่อเป็นฐานประตูซุ้มชั้นนอกสุด สันนิษฐานว่าปราสาทแห่งนี้น่าจะเป็นศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕

ปราสาทเมืองเก่า ตั้งอยู่ในวัดปราสาทเมืองเก่า ตำบลโคราษ อยู่เลยปราสาทเมืองแขกไปอีกประมาณ ๓ กิโลเมตร สังเกตบริเวณทางเข้าด้านหน้าวัดสร้างเป็นรูปประตูเมืองเก่าโคราษและอนุสาวรีย์ย่าโม ปราสาทเมืองเก่าเป็นโบราณสถานขนาดเล็กก่อด้วยศิลาแลง หินทราย มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหันหน้าไปทางทิศตะวันออก เป็นโบราณสถานในศาสนาพุทธลัทธิมหายาน ประเภทโรคยาศาล(โรงพยาบาล) ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ มหาราชองค์สุดท้ายแห่งราชอาณาจักรขอม ทรงสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๑๗๒๔-๑๗๖๓ แผนผังประกอบด้วยปราสาทประธานรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง มีบรรณาลัยอยู่ทางมุมขวาด้านหน้า ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วซึ่งมีซุ้มประตูทางเข้าอยู่ด้านหน้า นอกกำแพงมีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมกรูดด้วยศิลาแลง แต่ปัจจุบันเหลือเพียงเนินดินเป็นแนวยาวคล้ายกำแพง ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับทับหลังและโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ค้นพบที่ปราสาททั้งสามแห่ง สามารถไปชมได้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย

อำเภอด่านขุนทด

วัดบ้านไร่ ตั้งอยู่ที่ตำบลกุดพิมาน จากตัวเมืองเดินทางตามถนนมิตรภาพ ถึงกิโลเมตรที่ ๒๓๗ แยกขวามือผ่านอำเภอขามทะเลสอและบ้านหนองสรวงไปจนถึงอำเภอด่านขุนทด ระยะทางประมาณ ๖๐ กิโลเมตร จากโรงพยาบาลด่านขุนทดใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๑๗ เป็นระยะทางอีกประมาณ ๑๑ กิโลเมตร วัดบ้านไร่เป็นวัดที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเป็นสถานที่จำพรรษาของหลวงพ่อด

คุณ ปรีศทิฐิ เกจิอาจารย์ชื่อดัง ในแต่ละวันมีผู้คนจากทุกสารทิศเดินทางมานมัสการหลวงพ่อกุณกัน เป็นจำนวนมาก

อำเภอปักธงชัย

วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลตะคุ การเดินทางจากตัวเมืองนครราชสีมา ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร (ผ่านสี่แยกปักธงชัย) มีทางแยกด้านขวามือเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข ๒๒๓๖ ไปบ้านตะคุ ระยะทางประมาณ ๔ กิโลเมตร วัดตั้งอยู่ทางซ้ายมือ วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้แก่ เจดีย์ อุโบสถ และหอไตรกลางน้ำที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดี มีศิลปะแบบท้องถิ่นปะปนอยู่มาก อุโบสถหลังเก่ามีจิตรกรรมฝาผนังสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ปรากฏให้เห็นอยู่เกือบสมบูรณ์ทั้งบริเวณผนังด้านหน้าข้างนอกและผนังด้านในทั้งสี่ด้าน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับทศชาติชาดก และเป็นภาพการสักการะพระพุทธรูป นอกจากนั้นยังแทรกภาพชีวิตประจำวันของชาวบ้านในสมัยนั้นด้วย เช่น การทำนา การหาปลา เป็นต้น ทางด้านหน้าอุโบสถหลังเก่า มีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่กลางสระมีหอไตร ๑ หลัง ทรงเตี้ยแบบหอไตรพื้นเมืองอีสานซึ่งมีภาพลายรดน้ำที่บานประตูเป็นลวดลายวิจิตรสวยงามมาก ระหว่างหอไตรและอุโบสถหลังเก่า ยังมีเจดีย์ศิลปะแบบลาวเก่าอีก ๑ องค์ สร้างโดยชุมชนที่อพยพมาจากนครเวียงจันทน์

เขื่อนลำพระเพลิง เป็นเขื่อนในความดูแลของกรมชลประทาน ชาวบ้านนิยมมาพักผ่อนรับประทานอาหาร ตกปลาและชมทิวทัศน์ริมอ่างเก็บน้ำ มีบริการบ้านพักรับรองหลายหลัง ติดต่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำพระเพลิง โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๓๑๘๔ ต่อ ๑๑๔ นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเหมาเรือหางยาวไปชมบรรยากาศภายในอ่างเก็บน้ำ เทียนน้ำตกคลองกิหรือน้ำตกขุนโจนได้ โดยใช้เวลาไป-กลับประมาณ ๓-๔ ชั่วโมง ติดต่อได้ที่สโมสรเขื่อนลำพระเพลิง โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๓๑๘๔ ต่อ ๑๑๗ การเดินทาง ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ ผ่านทางเข้าอำเภอปักธงชัยไปประมาณ ๔ กิโลเมตร จะพบสี่แยกเลี้ยวขวาเข้าไปเป็นระยะทาง ๒๘ กิโลเมตร

อำเภอวังน้ำเขียว

สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช เป็นศูนย์วิจัยพันธุ์ไม้ในเขตป่าภาคอีสานและเปิดให้หมู่คณะที่สนใจมาจัดกิจกรรมทัศนศึกษาเชิงนิเวศ อยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ (นครราชสีมา-กบินทร์บุรี) ระยะทาง ๕๗ กิโลเมตรจากตัวเมือง มีพื้นที่ประมาณ ๗๘ ตารางกิโลเมตร (๔๘,๗๕๐ ไร่) สภาพพื้นที่เป็นป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง พบสัตว์ป่าหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นหมูป่า ไก่ป่า ไก่ฟ้า พระยาเสือและนกต่าง ๆ หากได้มีโอกาสปีนขึ้นไปบนยอดหอคอยสูงเหนือระดับยอดไม้ที่ทางสถานีสร้างขึ้น จะมองเห็นผืนป่าเขียวขจีอันกว้างใหญ่รายล้อมอยู่รอบตัว ตลอดจนเห็นเขาแผงม้าที่อยู่ไกล

ออกไป อากาศที่เย็นสบายตลอดปี มีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติหลายเส้นทางซึ่งใช้เวลาตั้งแต่ ๑ ชั่วโมงครึ่ง ถึง ๓ ชั่วโมง มีบ้านพักไว้บริการจำนวน ๓ หลัง พักได้หลังละ ๒๐ คน สอบถามรายละเอียดโทร. ๐ ๔๔๒๕ ๘๖๔๒ และ ๐ ๔๔๒๔ ๔๔๗๔

น้ำตกห้วยใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติทับลาน ในท้องที่อำเภอวังน้ำเขียว ไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ (นครราชสีมา-กบินทร์บุรี) เข้าทางตลาดกิโลเมตร ๗๙ ไปประมาณ ๖ กิโลเมตร ทางเดินเข้าน้ำตกเป็นทางลาดเล็กน้อย เข้าไปประมาณ ๒๐ เมตร ก็จะพบธารน้ำตกขนาดเล็ก ไหลผ่านก้อนหินใหญ่สองก้อน น้ำตกจะมีเฉพาะช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน)

โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ (เขาแผงม้า) อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ (นครราชสีมา-กบินทร์บุรี) ระยะทางประมาณ ๗๙ กิโลเมตร เมื่อถึงตลาดบริเวณกิโลเมตร ๗๙ มีทางแยกขวาไปตามถนนรพช.สายศาลเจ้าพ่อ-หนองคุ่มประมาณ ๑๑ กิโลเมตร เส้นทางช่วงสุดท้ายประมาณ ๔ กิโลเมตรเป็นทางดินขึ้นเขามีทิวทัศน์สวยงามแต่ค่อนข้างขรุขระควรถือรถยนต์ขับเคลื่อน ๔ ล้อ เมื่อขึ้นไปถึงยอดเขาจะเห็นภูเขาสลับซับซ้อน อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๘๕๐ เมตร พื้นที่นี้เป็นโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอยู่ในความดูแลของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย พื้นที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ไร่ มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า เดินป่า ดูสัตว์ (โดยเฉพาะกระทิงซึ่งยังมีให้เห็น) และฉายสไลด์ให้ความรู้กับผู้สนใจ มีค่ายพักแรมลักษณะเป็นเรือนนอนไม้ไผ่ ๓ หลัง พักได้หลังละ ๑๐-๒๐ คน ติดต่อล่วงหน้าได้ที่โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ เขาแผงม้า หมู่ ๔ ตำบลวังน้ำเขียว โทร ๐ ๑๙๐๗ ๘๒๖๐ และ ๐ ๑๙๙๙ ๗๔๖๘

อำเภอโชคชัย

หมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อยู่ห่างจากตัวเมือง ๑๕ กิโลเมตร ตามทางหลวงสาย ๒๒๔ (นครราชสีมา-โชคชัย) ในสมัยโบราณตำบลนี้เป็นที่พักกองเกวียนที่ค้าขายระหว่างโคราช-เขมร มีแม่น้ำมูลไหลผ่าน ชาวบ้านใช้ดินริมฝั่งแม่น้ำมาปั้นภาชนะใช้สอย และได้ทำสืบทอดกันมานับเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน ปัจจุบันด่านเกวียนมีชื่อเสียงมากในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สวยงาม มีรูปแบบที่แปลกและหลากหลาย แต่ยังคงลักษณะดั้งเดิมของกรรมวิธีในการปั้นและใช้ดินดำสมุทรที่มีเอกลักษณ์ของสีแบบดินเผาด่านเกวียนโดยเฉพาะ นักท่องเที่ยวนิยมไปชมวิธีการผลิต ซื้อเครื่องปั้นดินเผา และสินค้าตกแต่งบ้าน

ปราสาทพะโค ตั้งอยู่ที่ตำบลกระโทก จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๔ (นครราชสีมา-โชคชัย) ระยะทาง ๒๙ กิโลเมตร ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๑ อีกประมาณ ๓ กิโลเมตร อยู่ริมถนนทางด้านขวามือ เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ก่อสร้างด้วยหินทรายสีขาว

ประกอบด้วยกลุ่มโบราณสถาน ๓ หลัง แต่ปัจจุบันเหลือให้เห็นเพียง ๒ หลัง มีคูน้ำล้อมรอบเป็นรูปเกือบห้า ทางเข้าอยู่ทางด้านทิศตะวันออก ได้พบชิ้นส่วนหน้าบันที่แสดงถึงอิทธิพลวัฒนธรรมเขมรแบบบาปวนในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย

อำเภอเสิงสาง

หาดชมตะวัน อยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำกรเขตจัดการอุทยานแห่งชาติทับลานที่ ๔ (ลำปลายมาศ) ซึ่งดูแลรักษาพื้นที่ป่าในอุทยานแห่งชาติทับลานด้านอำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี และอำเภอวังน้ำเขียว พื้นที่ริมอ่างเก็บน้ำได้รับการพัฒนาให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนและเป็นที่พักผ่อนของชาวบ้านลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า นักท่องเที่ยวนิยมมาเล่นน้ำและรับประทานอาหาร รวมทั้งยังชมทิวทัศน์อันสวยงาม หรือพักผ่อนได้ อาจเช่าเรือหางยาวล่องไปตามลำน้ำ เดินป่าชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น วังผีเสื้อ (มีเฉพาะในฤดูหนาว) ถ้ำพระ ถ้ำคอมมิวนิสต์ ที่มีตัวอักษรเขียนที่ผนังถ้ำว่า “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” และ ต้นตะเคียนทองยักษ์ ซึ่งสันนิษฐานว่ามีอายุประมาณพันปี ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม โทร. ๐ ๔๔๔๔ ๘๓๘๖

การเดินทาง จากนครราชสีมาไปอำเภอเสิงสาง ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๔ ต่อด้วยทางหลวง ๒๐๗๑ และ ๒๑๑๙ ตามลำดับ ระยะทาง ๘๙ กิโลเมตร เมื่อถึงสี่แยกอำเภอเสิงสางเลี้ยวขวาไปตามทางหลวง ๒๓๑๗ อีกประมาณ ๑๕ กิโลเมตร

อำเภอโนนสูง

แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านปราสาทใต้ ตำบลธารปราสาท จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ถึงกิโลเมตรที่ ๔๔ มีทางแยกซ้ายเข้าไปอีก ๑ กิโลเมตร หากเดินทางโดยรถประจำทางจากกรุงเทพฯหรือนครราชสีมา ให้นั่งรถสายที่จะไปขอนแก่น อุตรธานี หนองคาย หรือ กาฬสินธุ์ ลงรถที่กิโลเมตร ๔๔ แล้วต่อรถจักรยานยนต์รับจ้างจากปากทางเข้าหมู่บ้าน

บ้านปราสาทนับเป็นแหล่งโบราณคดีแห่งที่สองต่อบ้านเชียง ที่ได้จัดทำในลักษณะพิพิธภัณฑสถานกลางแจ้ง จากหลักฐานที่ค้นพบสันนิษฐานว่า มีชุมชนอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ มีหลักฐานของกลุ่มวัฒนธรรมแบบทวารวดีและแบบเขมรโบราณ ช่วงระหว่าง ๑,๕๐๐-๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว หลุมขุดค้นที่ตกแต่งและเปิดให้ชม มีทั้งหมด ๓ แห่ง คือ

หลุมขุดค้นที่ ๑ มีโครงกระดูกฝังอยู่ในชั้นดินแต่ละสมัย แต่ละยุคมีลักษณะการฝังที่ต่างกัน ไป ยุค ๓,๐๐๐ ปี อยู่ในชั้นดินระดับล่างสุดลึก ๕.๕ เมตร โครงกระดูกจะหันหัวไปทางทิศตะวันออก

เฉียงใต้ ยุค ๒,๕๐๐ ปี หันหัวไปทางทิศตะวันออก ยุค ๒,๐๐๐ ปีหันหัวไปทางทิศใต้ แต่คติในการฝังจะคล้ายกันคือจะนำเครื่องประดับ เช่น กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด เครื่องประดับศีรษะทำด้วยสำริดและภาชนะของผู้ตายฝังร่วมไปด้วยกับผู้ตาย ในช่วงสามระยะแรกนี้เป็นภาชนะดินเผาเคลือบน้ำดินสีแดง แบบลายเชือกทาบ ลักษณะหลักของภาชนะเป็นแบบคอแคบปากบาน แต่บางใบมีทรงสูงเหมือนคนโท บางชิ้นมีลักษณะเป็นทรงกลมสั้น ต่อมาในยุค ๑,๕๐๐ปี นั้นลักษณะภาชนะจะเปลี่ยนเป็นแบบพินายดำ คือ มีสีดำ ผิวขัดมัน เนื้อหยาบบาง

หลุมขุดค้นที่ ๒ ในดินชั้นบนพบร่องรอยของศาสนสถานในพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๖ เรียกกันว่า “คู่อารปราสาท” และพบเศียรพระพุทธรูปในสมัยเดียวกัน ศิลปะทวารวดีแบบท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบรูปปั้นดินเผาผู้หญิงครึ่งตัวเอามืออ้อมท้องลักษณะคล้ายตั้งครรรภ์ และชิ้นส่วนลายปูนปั้นประดับปราสาท

หลุมขุดค้นที่ ๓ พบโครงกระดูกในชั้นดินที่ ๕.๕ เมตร เป็นผู้หญิงทั้งหมด เป็นที่น่าสังเกตว่ากระดูกทุกโครงในหลุมนี้ไม่มีศีรษะ และภาชนะนั้นถูกทุบให้แตกก่อนที่จะนำลงไปฝังด้วยกัน นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าเป็นโครงกระดูกของผู้หญิงที่ถูกประหารชีวิตและนำศีรษะไปแก้ประจาน และได้พบส่วนกะโหลกอยู่รวมกันอีกที่หนึ่ง ซึ่งห่างจากจุดเดิมเพียง ๕๐๐ เมตร ชาวบ้านปราสาทจะร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลในวันที่ ๒๑ เมษายน ของทุกปี

โฮมสเตย์บ้านปราสาท (แหล่งพักผ่อนชมชมบ้านปราสาท) ตำบลปราสาทประกอบด้วยหมู่บ้านปราสาทเหนือและหมู่บ้านปราสาทใต้ซึ่งอยู่ติดกัน แต่ชุมชนที่ทำโฮมสเตย์ คือ บ้านปราสาทใต้ กิจกรรมนี้ เริ่มจากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำชาวต่างชาติไปพักค้างแรมเป็นครั้งคราวและทำเป็นกิจกรรมต่อเนื่องอย่างจริงจังเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ จนปัจจุบันบ้านปราสาทเป็นตัวอย่างสำหรับหมู่บ้านอื่นทั่วประเทศ นิยมมาศึกษาดูงานเพื่อนำไปปรับใช้กับหมู่บ้านของตนเป็นการเพิ่มรายได้และพัฒนาความเป็นอยู่ในชุมชน ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การมาพักคือระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคมซึ่งอากาศกำลังเย็นสบาย

ชาวบ้านปราสาทก็เหมือนกับหมู่บ้านอีสานทั่วไปที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา โดยทำนากันเพียงปีละครั้ง ยามว่างชาวบ้านมักประกอบอาชีพทำหัตถกรรมเสริมรายได้ บ้างสานเสื่อกก สานหมวก หรือสานรองเท้าว กระจเป่า บ้างบ้านเลี้ยงไหมทอผ้า บ้างทำเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย มีทั้งซออู้และซออด้วง บรรยากาศโดยรอบของหมู่บ้านจะเป็นทุ่งนา มีธารปราสาทที่เชื่อว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ไหลผ่านแบ่งเขตแดนบ้านปราสาทเหนือและใต้ เป็น ๑ ในแม่น้ำ ๙ สายที่นำไปใช้ในพิธีกรรมในราชสำนักแม่น้ำสายนี้จะไหลไปรวมกับแม่น้ำมูล ชาวบ้านได้อาศัยจับปลาจากแม่น้ำมาเป็นอาหาร

สนใจร่วมเรียนรู้ชีวิตชนบทติดต่อได้ที่ ผู้ใหญ่เทียม ละอองกลาง โทร.๐ ๔๔๓๖ ๗๐๗๕ หรือ อาจารย์จรัญ จอมกลาง โทร. ๐ ๔๔๓๖ ๗๐๖๒

อำเภอพิมาย

อนุสรณ์สถานวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ บ้านสัมฤทธิ์ตะวันออก ต.สัมฤทธิ์ ห่างจากตัวเมือง ๔๖ กิโลเมตร การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ถึงหลักกิโลเมตรที่ ๔๓-๔๔ แยกขวาเข้าไปประมาณ ๓ กิโลเมตร บริเวณที่โล่งกว้างนี้เคยเป็นสนามรบระหว่างชาวโคราชและทหารลาวเมื่อครั้งสงครามเจ้าอนุวงศ์ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ปัจจุบันมีการสร้างศาลสถิตย์ดวงวิญญาณนางสาวบุญเหลือและวีรชน ซึ่งชาวบ้านสัมฤทธิ์ร่วมกันสร้างขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๕๓๑ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ดวงวิญญาณของนางสาวบุญเหลือและวีรชนชาวโคราชที่ได้ทำการต่อสู้กับกองทัพลาวจนได้ชัยชนะ มีการจัดงานฉลองและรำลึกถึงวีรกรรมทุกปี ระหว่างวันที่ ๓-๕ มีนาคม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย ตั้งอยู่ในตัวอำเภอพิมาย บริเวณเชิงสะพานท่าสงกรานต์ ก่อนถึงปราสาทหินพิมายเล็กน้อย จากตัวเมืองนครราชสีมาเดินทางมาตามทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ระยะทาง ๕๐ กิโลเมตรถึงทางแยกตลาดแค้เลี้ยวขวาไปตามทางหลวง ๒๐๖ อีก ๑๐ กิโลเมตร หากใช้บริการรถโดยสารสามารถขึ้นรถได้ที่สถานีขนส่งแห่งที่ ๒ ในตัวเมืองนครราชสีมา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งนี้ เป็นสถานที่รวบรวมหลักฐานทางโบราณคดีและจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมอีสานในอดีต โดยเฉพาะโบราณวัตถุศิลปวัตถุที่ค้นพบในเขตอีสานตอนล่าง แบ่งการจัดแสดงออกเป็น ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ อาคารจัดแสดงชั้นบน จัดแสดงเรื่องพัฒนาการของสังคมในดินแดนอีสานตอนล่าง แสดงถึงรากฐานการกำเนิด อารยธรรมซึ่งมีมาจากความเชื่อต่าง ๆ ตลอดจนอิทธิพลวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามามีบทบาทตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ ๒ อาคารชั้นล่าง จัดแสดงโบราณวัตถุศิลปะเขมรในอีสานตอนล่าง

ส่วนที่ ๓ อาคารโถง จัดแสดงโบราณวัตถุซึ่งเป็นส่วนประกอบสถาปัตยกรรมหินทราย เช่น ทับหลัง เสาประดับกรอบประตู กลิบขนุน บัวยอดปราสาท และปราสาทจำลอง นอกจากนี้บริเวณรอบอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย ยังได้จัดแสดงโอบเสมาและทับหลังที่สวยงามอีกด้วย

พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ค่าเข้าชม ชาวไทย ๑๐ บาท ชาวต่างประเทศ ๓๐ บาท ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๔๔๔๗ ๑๖๗

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตั้งอยู่ในตัวอำเภอพิมาย ประกอบด้วยโบราณสถานสมัยขอมที่ใหญ่โตและงดงามอลังการนั้นคือ “ปราสาทหินพิมาย” แหล่งโบราณคดีที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ บนพื้นที่ ๑๑๕ ไร่ วางแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๕๖๕ เมตร ยาว ๑,๐๓๐ เมตร

ชื่อ “พิมาย” น่าจะมาจากคำว่า “วิมาย” หรือ “วิมายปุระ” ที่ปรากฏในจารึกภาษาเขมรบนแผ่นหินตรงกรอบประตูระเบียงคดด้านหน้าของปราสาทหินพิมาย และยังปรากฏชื่อในจารึกอื่นอีกหลายแห่ง อาจจะเป็นคำที่ใช้เรียกรูปเคารพหรือศาสนสถาน

สิ่งที่เป็นลักษณะพิเศษของปราสาทหินพิมาย คือ ปราสาทหินแห่งนี้สร้างหันหน้าไปทางทิศใต้ต่างจากปราสาทหินอื่นที่มักหันหน้าไปทางทิศตะวันออก สันนิษฐานว่าเพื่อให้หันรับกับเส้นทางที่ตัดมาจากเมืองยโสธรปุระเมืองหลวงของอาณาจักรเขมรซึ่งเข้าสู่เมืองพิมายทางด้านทิศใต้ จากหลักฐานศิลาจารึกและศิลปะการก่อสร้าง บ่งบอกว่าปราสาทหินพิมายคงจะเริ่มสร้างขึ้นในราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ รูปแบบทางศิลปกรรมของตัวปราสาทเป็นแบบปาวนซึ่งเป็นศิลปะที่รุ่งเรืองในสมัยนั้น โดยมีลักษณะของศิลปะแบบนครวัดซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยต่อมาปนอยู่บ้าง และมาต่อเติมอีกครั้งในราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๘ สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ซึ่งครั้งนั้นเมืองพิมายเป็นเมืองซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอาณาจักรเขมร ปราสาทหินแห่งนี้สร้างเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาเถรวาทโดยตลอด เนื่องจากพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ และพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงนับถือพุทธศาสนาเถรวาท

ปราสาทหินพิมายมีสิ่งก่อสร้างที่น่าสนใจดังนี้

สะพานนาคราช เมื่อเข้าไปเยี่ยมชมปราสาทหินพิมายจะผ่านส่วนนี้เป็นส่วนแรก จะเห็นสะพานนาคราชและประตูมหารูปสิงห์ ตั้งอยู่ด้านหน้าของซุ้มประตูด้านทิศใต้ของปราสาทประธาน ซึ่งเป็นส่วนหน้าของปราสาท ทั้งนี้อาจมีจุดมุ่งหมายในการสร้างให้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการเชื่อมต่อระหว่างโลกมนุษย์กับโลกสวรรค์ ตามคติความเชื่อในเรื่องจักรวาลทั้งในศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ มีลักษณะเป็นรูปกากบาท ยกพื้นขึ้นสูงจากพื้นดินประมาณ ๒.๕๐ เมตร ราวสะพานโดยรอบทำเป็นลำตัวพญานาค ชูคอแผ่พังพานเป็นนาคเจ็ดเศียร มีลำตัวติดกันเป็นแผ่น หันหน้าออกไปยังเชิงบันไดทั้งสี่ทิศ

ซุ้มประตูและกำแพงชั้นนอกของปราสาท ถัดจากสะพานนาคราชเข้ามาเป็นซุ้มประตูหรือที่เรียกว่า โคปุระ ของกำแพงปราสาทด้านทิศใต้ ก่อด้วยหินทราย มีผังเป็นรูปกากบาทและมีซุ้มประตูลักษณะเดียวกันนี้อีก ๓ ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก โดยมีแนวกำแพงสร้างเชื่อมต่อระหว่างกันเป็นผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวจากเหนือถึงใต้ ๒๗๗.๕๐ เมตร และกว้างจากตะวันออกไปตะวันตก ๒๒๐ เมตร ซุ้มประตูด้านทิศตะวันตกมีทับหลังขึ้นหนึ่งสลักเป็นรูปชบวนแห่งพระพุทธรูปขนาดปรกที่ประดิษฐานอยู่เหนือคานหาม

ซุ้มประตูและกำแพงชั้นใน (ระเบียงคด) เมื่อผ่านจากซุ้มประตูและกำแพงชั้นนอกไปแล้ว ก็จะไปถึงซุ้มประตูและกำแพงชั้นใน ซึ่งล้อมรอบปราสาทประธาน กำแพงชั้นในของปราสาทแตกต่างจากกำแพงชั้นนอก คือ ก่อเป็นห้องยาวต่อเนื่องกันคล้ายเป็นทางเดินมีหลังคาคลุม อันเป็นลักษณะที่เรียกว่า ระเบียงคด มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวจากเหนือถึงใต้ ๘๐ เมตร และความกว้าง

จากตะวันออกไปถึงตะวันตก ๗๒ เมตร มีทางเดินกว้าง ๒.๓๕ เมตร เดินทะลุกันได้ตลอดทั้งสี่ด้าน หลังคามุงด้วยแผ่นหิน การบูรณะระเบียงคดเมื่อปีพ.ศ ๒๕๓๒ ได้พบแผ่นทองดุนลายรูปดอกบัว ๘ กลีบ บรรจุไว้ในช่องบนพื้นหินของซุ้มประตูระเบียงคดเกือบจะทุกด้าน แผ่นทองเหล่านี้คงไว้เพื่อความเป็นสิริมงคลเหมือนที่พบในปราสาทอื่นอีกหลายแห่ง

ปราสาทประธาน ตั้งอยู่กลางลานภายในระเบียงคด เป็นศูนย์กลางของศาสนสถานแห่งนี้ ปราสาทประธานสร้างด้วยหินทรายสีขาวยังคงอยู่ต่างจากซุ้มประตู(โคปุระ) และกำแพงชั้นในและชั้นนอกที่สร้างด้วยหินทรายสีแดงเป็นหลัก มีหินทรายสีขาวเป็นส่วนประกอบบางส่วน เนื่องจากหินทรายสีขาวมีคุณสมบัติคงทนดีกว่าหินทรายสีแดง องค์ปราสาทสูง ๒๘ เมตร ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสองยาวด้านละ ๒๒ เมตร ด้านหน้ามีมณฑปเชื่อมต่อกับองค์ปราสาทโดยมีฉนวนกัน องค์ปราสาทและมณฑปตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน ส่วนด้านอื่น ๆ อีกสามด้านมีมุขยื่นออกไปมีบันไดและประตูขึ้นลงสู่องค์ปราสาททั้งสี่ด้าน

ปราสาทพรหมทัต ตั้งอยู่ด้านหน้าปราสาทประธานเียงไปทางซ้ายสร้างด้วยศิลาแลง มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม กว้าง ๑๔.๕๐ สูงประมาณ ๑๕ เมตร สร้างในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ภายในปราสาทพบประติมากรรมหินทรายจำหลักเป็นรูปประติมากรรมฉลององค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ (จำลอง) ที่เรียกว่า ปราสาทพรหมทัต ก็เพื่อให้เข้ากับตำนานพื้นเมืองเรื่องท้าวพรหมทัตพระเจ้าแผ่นดิน ปัจจุบันกรมศิลปากรได้เก็บรักษาองค์จริงไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย

ปราสาทหินแดง ตั้งอยู่ทางด้านขวา สร้างด้วยหินทรายสีแดง กว้าง ๑๑.๔๐ เมตร สูง ๑๕ เมตร มีมุขยื่นออกไปเป็นทางเข้าทั้ง ๔ ทิศ เหนือกรอบประตูทางเข้าด้านทิศเหนือมีทับหลังสลักเป็นภาพเล่าเรื่องในมหากาพย์ภารตะตอนกรรณะล่าหามูषา ออกจากระเบียงคด (กำแพงชั้นใน) มาบริเวณลานชั้นนอกทางด้านทิศตะวันตก ล้อมรอบด้วยกำแพงชั้นนอกอีกชั้นหนึ่ง ประกอบด้วยอาคารที่เรียกว่า บรรณาลัย มีสองหลังตั้งอยู่คู่กันและมีสระน้ำอยู่ทั้งสี่มุม

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา ๐๗.๓๐-๑๘.๐๐ น. ค่าเข้าชม ชาวไทยคนละ ๑๐ บาท ชาวต่างประเทศคนละ ๔๐ บาท มีบริการยืมชุดเทศกึ่งซึ่งเป็นนักเรียนจากโรงเรียนพิมายวิทยานำชมสถานที่ฟรี สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่โทร. ๐ ๔๔๔๗ ๑๕๖๘

โบราณสถานนอกกำแพงปราสาทหินพิมาย มีสิ่งที่น่าสนใจดังนี้

ประตูเมืองและกำแพงเมืองพิมาย สร้างในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ บรรดาประตูเมืองทั้ง ๔ ทิศ ประตูชัยด้านทิศใต้นับเป็นประตูเมืองที่สำคัญที่สุด เพราะรับกับถนนโบราณที่ตัดผ่านมาจากเมืองพระนครเข้าสู่ตัวปราสาทพิมาย หากหยุดยืนที่ช่องประตูเมืองด้านทิศใต้ จะมองเห็นปราสาทหินพิมายผ่านช่องประตูเมืองพอดี ลักษณะประตูเมืองมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีทางผ่านตลอดกลางประตู ส่วนของหลังคาได้หักพังไปหมดแล้ว

เมรุพรหมทัต อยู่นอกกำแพงปราสาทด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นซากโบราณสถานก่อด้วยอิฐ ปัจจุบันเป็นมูลดินทับถมจนเป็นรูปกลมสูงประมาณ ๓๐ เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๕๙ เมตร ที่เรียกว่าเมรุพรหมทัตเพราะเชื่อว่าเป็นที่ถวายเพลิงพระศพท้าวมุขทัตตามตำนานนั่นเอง แต่จากลักษณะการก่อสร้างเข้าใจว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานทางด้านทิศใต้ได้แก่ ทานางสระम्म กุฎิฤาษี และอโรคยาศาล

ไทรงาม ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูล บริเวณเขื่อนพิมาย โดยก่อนข้ามสะพานท่าสงกรานต์เข้าตัวอำเภอพิมาย จะมีทางแยกไปเขื่อนพิมายอีกประมาณ ๒ กิโลเมตร บรรยากาศไทรงามแห่งนี้มีต้นไทรขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ไทรเหล่านี้เกิดจากต้นแม่อายุประมาณ ๓๕๐ ปี แผ่กิ่งก้านสาขาออกรากซึ่งเจริญเติบโตเป็นลำต้นใหม่มากมายครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง ประมาณ ๑๕,๐๐๐ ตารางฟุต สถานที่นี้มีชื่อเสียงรู้จักกันมานานตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสเมืองพิมายเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๔๕๔ และได้พระราชทานนามว่า “ไทรงาม” ในบริเวณใกล้เคียงมีร้านขายของที่ระลึกและร้านอาหารหลายร้าน อาหารที่นักท่องเที่ยวนิยมมารับประทานกันมากคือ ผัดหมี่พิมาย(ผัดหมี่โคราช) ที่เส้นเหนียวนุ่มน่ากินไม่แพ้ก๋วยเตี๋ยวเส้นจันท์

อำเภอประทาย

ปราสาทนางรำ ตั้งอยู่ที่บ้านนางรำ ตำบลนางรำ ไปตามทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ประมาณ ๖๒ กิโลเมตร จนถึงแยกบ้านวัด เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๐๗ ไปประมาณ ๒๒ กิโลเมตรถึงบ้านหญ้าคา (หรือก่อนถึงตัวอำเภอประทาย ๑๑ กิโลเมตร) จากนั้นเลี้ยวซ้ายทางเข้าวัดปราสาทนางรำอีก ๓ กิโลเมตร ชื่อ ปราสาทนางรำ มาจากว่า เดิมเคยมีรูปนางรำ เป็นหินสีเขียวทำแบบเทวรูป อยู่ทางทิศตะวันตกของวิหารห่างไป ๑.๕ กิโลเมตร ปัจจุบันเหลือแต่ร่องรอยของเทวสถานและแท่นหิน ปราสาทนางรำเป็นโบราณสถานสมัยขอมที่เรียกว่าเป็น อโรคยาศาล (โรงพยาบาล) สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ประกอบด้วยกลุ่มโบราณสถาน ๒ กลุ่มตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน กลุ่มปราสาทที่สมบูรณ์กว่าหลังอื่น ประกอบด้วยปราสาทองค์กลาง มีมุขยื่นออกไปข้างหน้าหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของปราสาทมีวิหารก่อด้วยศิลาแลงหันหน้าไปทางทิศตะวันตก มีกำแพงศิลาแลงล้อมรอบ ส่วนซุ้มโคปุระหรือประตูทางเข้าอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีแผนผังเป็นรูปกากบาท นอกกำแพงด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีสระน้ำขนาดเล็กก่อด้วยศิลาแลง ถัดจากปราสาทนางรำไปทางทิศใต้ มีปราสาทอีก ๓ หลังเรียงกันในแนวเหนือ-ใต้ ซึ่งเหลือเพียงฐานและมีกรอบประตูและทับหลังหินทรายตั้งแสดงอยู่ มีกำแพงศิลาแลงและคูน้ำรูปเกือกม้าล้อมรอบ

อำเภอบัวใหญ่

ปราสาทกุ ตั้งอยู่ในโรงเรียนวัดบ้านกู่ ตำบลดอนตะหนิน จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ประมาณ ๗๔ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายตรงตู้ยามตำรวจทางหลวงบ้านโนนตาเถรไปอีกประมาณ ๖ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางโรงเรียนวัดบ้านกู่ ลักษณะเป็นปราสาทสมัยขอมขนาดเล็ก ฐานสี่เหลี่ยม ก่อด้วยศิลาแลงวางซ้อนกันจากฐานถึงยอด แต่ปัจจุบันสภาพปรักหักพังไปแล้ว หลงเหลือเพียงซากฐานไม่สูงนัก ภายในองค์ปราสาทมีพระพุทธรูปดินเผาซึ่งยังหลงเหลือให้เห็นอยู่ ๔-๕ องค์

กิ่งอำเภอสีดา

ปราสาทสีดา ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระปราสาทสีดา ตำบลสีดา จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-ขอนแก่น) ไปประมาณ ๘๔ กิโลเมตร ถึงบริเวณสี่แยกสีดาเลี้ยวขวาตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ (ทางไปอำเภอประทาย) ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายเข้าวัดอีกราว ๒ กิโลเมตร ปราสาทสีดามีลักษณะคล้ายปราสาทกุที่ตำบลดอนตะหนิน แต่ปราสาทสีดาปิดทับทั้งสี่ด้าน เป็นโบราณสถานในศาสนาพราหมณ์ ศิลปะแบบเขมรโบราณ ก่อด้วยศิลาแลงจำนวน ๑ หลัง มีลวดลายปูนปั้นประดับหันหน้าไปทางทิศตะวันออกล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๘

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

อำเภอเมือง

ตลาดกลางไม้ดอกไม้ประดับโคกกรวด อยู่ที่ตำบลโคกกรวด จากตัวเมืองนครราชสีมาใช้เส้นทางนครราชสีมา - กรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ ๑๕ กิโลเมตร แล้วแยกซ้ายเข้าเส้นทางโคกกรวด - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อีก ๕๐๐ เมตร เป็นศูนย์รวมไม้ดอกไม้ประดับแหล่งใหญ่ที่อยู่ใกล้ตัวเมืองที่สุด

อำเภอขามทะเลสอ

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขามทะเลสอ ตั้งอยู่เลขที่ ๙๒/๑ ม. ๕ บ้านโคกแฝก ตำบลขามทะเลสอ ห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ ๒๓ กิโลเมตร จากที่ว่าการอำเภอขามทะเลสอ เลี้ยวขวาทางเข้าวัดป่าอิสิริภาราม ระยะทาง ๓ กิโลเมตร ถึงที่ทำการประปาตำบล เลี้ยวซ้ายอีก ๕๐๐ เมตร เข้าถนนสุขพัฒนา เป็นไร่นาสวนผสมที่มีทั้งแปลงปลูกข้าว ไม้ผล เลี้ยงไก่บนบ่อปลา และเปิด ฯลฯ สนใจเยี่ยมชม ติดต่อ นายเจริญ ชาญสูงเนิน โทร. ๐ ๔๔๓๓ ๓๐๔๙

อำเภอปากช่อง

สวนอุนไร่แม่กระต่ายน้อย ตั้งอยู่ที่ ๑/๑ นิคมฝั่ง ๑๘ ตำบลชนงพระ แยกซ้ายจากถนนมิตรภาพ (บายพาส) ทางเข้านิคมสร้างตนเอง ตำบลหนองสาหร่าย รวมระยะทางจากตัวเมืองประมาณ ๘๓ กิโลเมตร เป็นอุนไร่เมล็ด พันธุ์เบลคควีน บนพื้นที่ประมาณ ๕ ไร่ นักท่องเที่ยวสามารถชมและเลือกซื้ออุน โดยการตัดจากต้นด้วยตัวเอง ติดต่อเข้าชมล่วงหน้าได้ที่ คุณสุชาดา จันทสถาน โทร. ๐ ๑๒๖๔ ๙๗๙๔, ๐ ๒๓๙๑ ๕๗๑๕-๖

ฟาร์มโชคชัย ตั้งอยู่บนถนนมิตรภาพ-ปากช่อง กิโลเมตรที่ ๑๕๙ เป็นฟาร์มโคนมที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในฟาร์มที่ใหญ่ที่สุดในทวีปเอเชีย เปิดกิจการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจนได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่น รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ครั้งที่ ๔ ปี ๒๕๔๕ มีมัคคุเทศก์นำชมภายในฟาร์มนับแต่ การผลิตน้ำนมดิบ การเลี้ยงโคนม การรีดนม การขี่ม้า ชมฟาร์มม้า ฟาร์มสุนัขและการแสดงของสัตว์ ค่าเข้าชม ชาวไทย ผู้ใหญ่ ๒๐๐ บาท เด็ก ๑๐๐ บาท ชาวต่างประเทศ ผู้ใหญ่ ๓๐๐ บาท เด็ก ๑๕๐ บาท หยุดทุกวันจันทร์ นอกจากนี้ยังมีบึงตึกแคมป์ เต็นท์ติดแอร์สำหรับผู้ที่ต้องการพักผ่อนแบบเน้นสร้างสมาธิ กลับสู่วิถีธรรมชาติสร้างความแตกต่างจากรีสอร์ทอื่น ๆ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโทร. ๐ ๒๕๓๒ ๒๘๔๖ ต่อ ๑๕๐-๑๕๗ www.farmchokchai.com

ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งอยู่ในเขตตำบลกลางดง บริเวณหลักกิโลเมตรที่ ๑๕๕-๑๕๖ ริมถนนมิตรภาพ ศูนย์วิจัยแห่งนี้แต่เดิมคือ “ธนะฟาร์ม” ซึ่งเป็นของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้มอบให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยนี้ รับผิดชอบงานวิจัย งานฝึกอบรมและเผยแพร่วิชาการเทคโนโลยีการเกษตร

ผลิตผลข้าวโพดหวานของที่นี่จะทยอยปลูกในแปลงทั้งปี และมีจำหน่ายให้ผู้ที่ผ่านมาบริเวณด้านหน้าฟาร์ม นอกจากนั้นยังปลูกข้าวโพดไร่เพื่อไปผลิตอาหารสัตว์ มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์งา และถั่วเหลือง ทิวทัศน์ไร่สวยงามมากเป็นบรรยากาศของทุ่งข้าวโพดอยู่กลางหุบเขาและเคยใช้เป็นฉากถ่ายละครหลายเรื่อง ปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมทางด้านทัวร์เกษตรสำหรับหมู่คณะที่สนใจศึกษาเทคโนโลยีการเกษตร เช่น กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวข้าวโพดหวาน ฯลฯ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เดินป่า ไร่สุวรรณมีพื้นที่ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ โดยมีแนวเขากั้นเป็นแนวแบ่งระหว่างด้านหน้าและด้านหลังเขา ซึ่งภูเขายังคงสภาพป่าที่สมบูรณ์ มีสัตว์อาศัยอยู่หลายชนิด เช่น ลิง ไก่ป่า นก กระรอก ฯลฯ การเข้าชมเป็นหมู่คณะและต้องการวิทยากรบรรยายให้ความรู้ควรติดต่อล่วงหน้า สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมในวันและเวลาราชการ โทร. ๐ ๔๔๓๖ ๑๗๗๐-๔ โทรสาร ๐ ๔๔๓๖ ๑๑๐๘

ไร่อุนสุพรรณ ตั้งอยู่ ๕๙/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลกลางดง ริมถนนมิตรภาพ แยกซ้ายไปประมาณ ๘๐๐ เมตร บนพื้นที่ ๒๐ ไร่ เป็นอุนมีเมล็ดและไร่เมล็ดมีผลิตภัณฑ์จากอุน เช่น กะหรี่ปั๊พอุน

และอุ้งนัตตัดสดจำหน่ายตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังมีกิ่งพันธุ์อุ้งนัตจำหน่ายให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการปลูกอุ้งนัตด้วย

ไร่อุ้งนัตปากช่อง ตั้งอยู่ที่ ๑๐๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลพญาเย็นเป็นไร่อุ้งนัตพันธุ์ต่างประเทศ ไร่เมล็ด และมีโรงงานผลิตไวน์เขาใหญ่ ซึ่งเป็นไวน์ที่มีคุณภาพเยี่ยมและราคาถูก บนพื้นที่กว่า ๒,๐๐๐ ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกอุ้งนัตสำหรับผลิตไวน์ ๔๐๐ ไร่ และอุ้งนัตสำหรับรับประทานสด ๑๐๐ ไร่ นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าชมต้องติดต่อล่วงหน้าที่ ผู้จัดการไร่อุ้งนัตปากช่อง โทร. ๐ ๑๙๒๑ ๘๗๕๓

สวนดอกไม้เมืองพร ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒ (นครราชสีมา-สระบุรี) ห่างจากตัวเมือง ประมาณ ๖๐ กิโลเมตร แยกซ้ายมือกิโลเมตรที่ ๑๙๖ (ตรงข้ามกับทางเข้าเขื่อนลำตะคอง) เลี้ยวซ้ายขึ้นเขาชายเขียงเข้าไปประมาณ ๕๐๐ เมตร เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ไม้กว่า ๓๐๐ ชนิด ทั้งไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาว ไม้ผล ไม้ยืนต้น บนพื้นที่กว่า ๗๐ ไร่ จัดเรียงไว้เป็นแปลง ๆ กำหนดทางเดินอย่างเป็นระเบียบ โดยจัดวางรูปแบบให้เป็นชูปเปอร์มาร์เก็ตต้นไม้มือหนึ่ง มีร้านอาหารซึ่งสามารถชมทิวทัศน์อ่างเก็บน้ำลำตะคองได้เปิดให้เข้าชมทุกวัน ระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๐ ๔๔๓๒ ๓๒๖๓ , ๐ ๔๔๓๒ ๓๔๕๙ โทรสาร ๐ ๔๔๓๒ ๓๒๖๔

ทองสมบุญคลับ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๑๐ ถ.ปากช่อง-หัวลำ ตำบลปากช่อง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่เหมาะสมกับครอบครัว และผู้ที่ชอบความตื่นเต้นท้าทาย นักท่องเที่ยวจะได้สนุกสนานกับการขี่ม้าสไตล์ตะวันตก และเครื่องเล่นชนิดต่าง ๆ เช่น รอกลยไฟฟ้า กิจกรรมโรยตัว ขั้บรถชมวิว รถเอทีวี โกวคาร์ท คาร์ทครอส ลูจ และกระเช้าลยไฟฟ้า เปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา ๘.๐๐-๑๘.๐๐ น. ผู้สนใจค้างแรมทำกิจกรรมแคมป์ไฟต้องติดต่อล่วงหน้า สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโทร. ๐๔๔๓๑๒๒๔๘, ๐๙๙๖๗๗๕๕๐ หรือ www.thongsomboonclub.com

อำเภอขามสะแกแสง

กลุ่มอาชีพการเกษตรผสมผสานบ้านหนูก หมู่ที่ ๔ ตำบลขามสะแกแสง ห่างจากที่ว่าการอำเภอขามสะแกแสงประมาณ ๕ กิโลเมตร ตามเส้นทางขามสะแกแสง - โนนสูง เป็นไร่นาสวนผสมของนายสลิต มุ่งแฝงกลาง มีแปลงสาธิตจัดเป็นส่วน เช่น นาข้าว สวนกล้วย ฝรั่ง และบ่อปลา เคยได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดระดับภาค ปี ๒๕๔๑

อำเภอโนนสูง

ผลิตภัณฑ์จากกกจันทบูรณบ้านปราสาทใต้ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลธารปราสาท ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๔๕ กิโลเมตร ตามเส้นทางสายนครราชสีมา - ขอนแก่น บริเวณกิโลเมตรที่ ๔๔ แล้วแยกซ้ายเข้าไปอีก ๑ กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวสามารถไปสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านได้

อย่างใกล้ชิดในลักษณะโฮมสเตย์ นอกจากนี้จะได้ชมโครงการระดมทุนอนุรักษ์โบราณอายุ ๓,๐๐๐ ปี สมาชิกกลุ่มแม่บ้านบ้านปราสาทใต้ ยังดำเนินกิจกรรมแปรรูปกักจันทบูรเป็นกระเป๋า เพิ่มเอกสารกล่องกระดาษชำระ รองเท้า หมวก ฯลฯ สนใจเดินทางไปชมติดต่อ สำนักงานเกษตรอำเภอโนนสูง โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๙๒๖๙

อำเภอพิมาย

กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกรบ้านน้อยสามัคคี ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๕ ตำบลในเมือง ห่างจากแยกตลาดแค (เส้นทางตลาดแค-พิมาย) ประมาณ ๙ กิโลเมตร ก่อนถึงโรงพยาบาลพิมาย จะมีทางแยกซ้ายมือเข้าไปประมาณ ๕๐๐ เมตร เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตสินค้าแปรรูปจากเนื้อหมู เช่น ไข่กรอกอีสาน หมูแผ่น หมูหยอง ลูกชิ้นหมู หมูแดดเดียว รสชาติอร่อย สะอาด ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานส่งเสริมการเกษตรดีเด่น ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี ๒๕๔๓

ไร่อุ้งเพชรพิมาย อยู่ที่บ้านนิคมสร้างตนเอง สาย ๔ ซอย ๒ ห่างจากอำเภอพิมายประมาณ ๑๓ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๖๓ (พิมาย-หินดาด) มีป้ายบอกทางเข้าไร่ชมและเลือกซื้ออุ้งนสด ๆ ปลอดสารพิษ ทั้งชนิดมีเมล็ดและไร้เมล็ด โดยการตัดจากต้นด้วยตัวเอง

อำเภอห้วยแถลง

หมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหูลู่ประดู่สามัคคี ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๑ ตำบลหูลู่ประดู่ ริมทางหลวงหมายเลข ๒๑๖๓ (เส้นทางพิมาย-หินดาด) บริเวณกิโลเมตรที่ ๒๑ แยกขวามือมีป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านหูลู่ประดู่ รวมระยะทางจากจังหวัดนครราชสีมาประมาณ ๙๐ กิโลเมตร มีการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ทอผ้า ในลักษณะครบวงจร ชมกระบวนการฟอก ย้อมสีจากธรรมชาติและสีเคมี รวมทั้งการสาวไหม การทอผ้าลวดลายโบราณ และสมัยใหม่ สอบถามรายละเอียดได้ที่โทร. ๐ ๔๔๓๙ ๑๑๔๗

อำเภอโชคชัย

สวนมะนาวด่านเกวียน ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๕ หมู่ ๓ ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย การเดินทางจากจังหวัดนครราชสีมาใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๔ (นครราชสีมา-โชคชัย) ระยะทางประมาณ ๑๓ กิโลเมตร (ก่อนถึงชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน) แยกขวาทางเข้าวัดป่าหิมพานต์ อีกประมาณ ๑ กิโลเมตร

สวนแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐ ไร่ ปลูกมะนาวพันธุ์ด่านเกวียนซึ่งเป็นพันธุ์ที่ได้รับการตั้งชื่อตามแหล่งที่พบ มีลักษณะเฉพาะตัว คือ ทนทานต่อความแห้งแล้ง ผลใหญ่ มีน้ำมากทุกผล กลิ่นเปลือกไม่ฉุนจัด รสชาติกลมกล่อม แต่ละต้นมีผลดกมาก บางต้นมีมากถึง ๕,๐๐๐ ผล ถ้าปล่อยให้

ให้ผลเติบโตต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่แย่งอาหารกัน ผลก็จะเจริญเติบโตขึ้นจนคล้ายส้มเกลี้ยง ส้มซ่า แต่มีความเปรี้ยวตามแบบของมะนาวทุกอย่าง

สวนมะนาวด้านเกวียนเปิดให้ชมทุกวัน มีผลผลิตและกิ่งพันธุ์จำหน่าย หากต้องการจัดทัศนศึกษาชมงานสวนมะนาวด้านเกวียน สามารถติดต่อรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ นายณรงค์ รัตนจันทร์ โทร. ๐ ๔๔๒๑ ๒๖๙๖ หรือ โทร. ๐ ๑๙๗๖ ๗๗๖๘

อำเภอปักธงชัย

ไร่องุ่นรัตนธงชัย ตั้งอยู่ที่บ้านดู่ บนเนื้อที่กว่า ๘๐ ไร่ ไร่องุ่นพันธุ์เยี่ยมจากต่างประเทศที่ไม่มีใครคาดคิดว่าจะเติบโตและให้ผลผลิตได้ในเมืองไทยได้นำมาปลูกไว้ในพื้นที่ปักธงชัยนี้ และสามารถติดดอกออกผลที่มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ มีทั้งองุ่นมีเมล็ดและไม่มีเมล็ดหลายสายพันธุ์ด้วยรสชาติหวานอร่อยของผลสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปนานาชนิด

การเดินทาง จากตัวเมืองนครราชสีมาใช้ทางหมายเลข ๓๑๔ (โคราช-ปักธงชัย) ประมาณ ๒๕ กิโลเมตร จนถึงสี่แยกอวยชัย เลี้ยวซ้ายไปทางอำเภอโชคชัย ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาทางเข้าทางเดียวกับโครงการพิมคำแลนด์ประมาณ ๑ กิโลเมตร สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๐ ๑๘๗๗ ๐๒๒๘ , ๐ ๑๙๗๗ ๔๒๗๘

โครงการสวนปุย่าน่าอยู่ บ้านสวนหอม ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๔ ตำบลตุม บนเส้นทางเข้าสู่เขื่อนลำพระเพลิง (ระยะทาง ๘ กิโลเมตร จากสี่แยกลำพระเพลิง) เป็นลักษณะไร่นาสวนผสมแบบเก่า ปลูกพืชเล่นระดับสูง กลาง ต่ำ บนพื้นที่ ๒๑ ไร่ ของนายเหวา เลิศพรหมราช เป็นบ้านที่ได้รับรางวัลด้านการพัฒนาดีเด่น มีผู้สนใจเดินทางมาศึกษาดูงานด้านการเกษตรตลอดปี

อำเภอวังน้ำเขียว

ซุ้มไม้งาม ของนายชูศักดิ์ นิยมณา อยู่ที่บ้านบุไผ่ ตำบลไทยสามัคคี โดยที่ว่าการอำเภอวังน้ำเขียวไป ๕ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าบ้านบุไผ่ ๓ กิโลเมตร เป็นสวนไม้ดอกไม้ประดับ ได้รับทุนโครงการหลวงมาช่วยพัฒนา ผลผลิต ได้แก่ เฟิร์น เบญจมาศ เซอนาคู (ตัดใบขายใช้แต่งแจกัน) กุหลาบ (มีเฉพาะช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม) หน้าวัว ผลไม้ได้แก่ มังคุด เงาะ ลิ้นจี่ กระท้อน ลองกอง มะขามหวาน ช่วงเดือนเมษายน-กรกฎาคม มีผลไม้มากทุกชนิด

ผักสลัดเมืองหนาวปลอดสารพิษบ้านสุขสมบูรณ์ อยู่ที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลไทยสามัคคี ห่างจากซุ้มไม้งามไปอีก ๕ กิโลเมตร ผ่านโรงเรียนบ้านไทยสามัคคี เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเรื่องการผลิตผักปลอดสารพิษ และเป็นแหล่งปลูกผักสลัด ทั้งสลัดใบเขียว ใบแดง สลัดแก้ว สลัดใบแดงหยิกฝอย ฯลฯ สนใจติดต่อ นายไกร ชมน้อย โทร. ๐ ๑๒๗๔ ๖๙๖๑

สวนผลไม้ปลอดสารพิษบ้านศาลเจ้าพ่อ อยู่ที่ ๒๖๘ หมู่ที่ ๑ บ้านศาลเจ้าพ่อ ตำบลวังน้ำเขียว เลี้ยวขวาตรงศาลเจ้าพ่อหลวงราช (ทางขึ้นเขาแผงม้า) เข้าไปประมาณ ๑ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าบ้านศาลเจ้าพ่อ - คลองสอง อีกประมาณ ๕๐๐ เมตร มีพื้นที่ ๔๐ ไร่ ปลูกผลไม้ในลักษณะผสมผสานกันจำนวนมากกว่า ๔๐ ชนิด เช่น เงาะ มังคุด ลองกอง ลำไย ลิ้นจี่ ฯลฯ โดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้วิธีคิดค้นหาสูตรจากพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทำให้ลดต้นทุนการผลิตไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

สวนหน้าวัวคุณสุชาดา อยู่ที่บ้านเลขที่ ๑๑๖ หมู่ที่ ๔ บ้านเขาแผงม้า จากทางแยกขวามือตรงศาลเจ้าพ่อหลวงราช ประมาณ ๔ กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าทางวัดเขาแผงม้า เป็นทางลูกรังอีก ๑ กิโลเมตร ปลูกหน้าวัวหลากหลายสายพันธุ์จากประเทศฮอลแลนด์ ทั้งดอกสีแดง สีขาว สีเขียว สีม่วง สีเขียวอ่อน สีเขียวมรกต เป็นต้น สนใจเข้าชมติดต่อล่วงหน้าที่ คุณสุชาดา หล่อสกุลสินธ์ โทร. ๐ ๑๖๕๒ ๕๔๐๔, ๐ ๑๘๒๓ ๙๔๓๒

เทศกาลและงานประเพณี

งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม) เป็นงานประจำปีของจังหวัด กำหนดจัดระหว่างวันที่ ๒๓ มีนาคม - ๓ เมษายน ของทุกปี ซึ่งถือเป็นวันที่คุณหญิงโมได้รับชัยชนะจากข้าศึก ในงานมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมการออกร้านจัดนิทรรศการต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

งานประเพณีแข่งเรือพินาย เป็นงานประเพณีที่ชาวอำเภอพินายร่วมกันจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยจะจัดในวันเสาร์-อาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนพฤศจิกายน งานนี้นอกจากจะมีการแข่งเรือของชาวบ้านจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอพินายและอำเภอใกล้เคียงแล้ว ยังมีการตกแต่งเรือตามแบบเรือพระราชพิธี พร้อมประกวดการแห่เรือด้วย ซึ่งนับว่าเป็นงานที่น่าชมมาก

งานเทศกาลเที่ยวพินาย จัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดนครราชสีมา คือ อุทยานประวัติศาสตร์พินาย ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดียวกับงานประเพณีแข่งเรือพินาย ภายในงานมีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การแข่งเรือยาวประเพณี การแสดงทางวัฒนธรรม ขบวนแห่พุทธราชาและพุทธประวัติ ขบวนแห่พุทธประวัติและการแสดงประกอบแสงเสียง

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

จังหวัดนครราชสีมาสินค้าพื้นเมืองมากมายหลายอย่าง นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ที่ตลาดในตัวเมืองหรือแหล่งผลิต สินค้าหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาจากด่านเกวียน ผ้าไหม ผ้ามัดหมี่จากปักธงชัย ส่วนสินค้าหัตถกรรมกลุ่มแม่บ้านหาซื้อได้ที่ศูนย์จำหน่ายของดีเมือง

โคราชใกล้ศาลากลางจังหวัด ส่วนผลิตภัณฑ์อาหารได้แก่ หมูยอ แหนม ไข่กรอก กุนเชียง หมูหยอ ซึ่งผลิตกันมากที่ตัวเมืองและที่อำเภอปากช่อง และหมีโคราชซึ่งมีจำหน่ายทั่วไป

ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม

อำเภอเมือง

ทศนี้อย่างไหมไทย ๙๖๗ ถ.ราชดำเนิน ไทร. ๐ ๔๔๒๔ ๒๓๗๒

น้อยไหมไทย อาคารศูนย์การค้าสีมาธานี ถ.มิตรภาพ ไทร. ๐ ๔๔๒๑ ๓๑๘๙

ฟ้าฝนไหมไทย ๑ ถ.จอมพล ซ.ศิริจินดา ไทร. ๐ ๔๔๒๔ ๔๕๔๔, ๐ ๔๔๒๖ ๘๒๐๑

โทรสาร ๐ ๔๔๒๖ ๗๔๖๗

สุ่มไหมไทย ๔๔๐ ถ.นครราชสีมา-ปักธงชัย ไทร. ๐ ๔๔๒ ๒๒๑๘๐

อังกนาไหมไทย ๑๓๒๖ ถ.มิตรภาพ ไทร. ๐ ๔๔๒๕ ๒๓๙๘

อำเภอปักธงชัย

จันทิมาไหมไทย ๗๐/๗๑ ม.๑๓ ถ.นครราชสีมา-ปักธงชัย ไทร. ๐ ๔๔๒๘ ๔๒๒๓

เจริญศิลป์ไหมไทย ๑๕-๑๖ ถ.ศรีพลรัตน์ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๔๔๐

ฉนวนไหมไทย ๗๘/๔ ต.เมืองปัก ไทร. ๐ ๔๔๒๘ ๓๔๐๑, ๐ ๔๔๒๘ ๔๔๗๒-๓

ฉลองไหมไทย ๘๗/๒ ต.เมืองปัก ไทร. ๐ ๔๔๒๘ ๓๘๐๙

ฉัตรทองไหมไทย ๗๘/๑ ม.๘ ถ.นครราชสีมา-กบินทร์ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๑๔๖, ๐ ๔๔๒๘ ๔๔๖๕

ไทยหัตถกรรม ๑๙๔/๑ ม. ๑๖ ถ.สีปศิริ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๕๑๘

นวลจันทร์ไหมไทย ๒๖๕-๖ ถ.สีปศิริ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๐๖๒

น้อยไหมไทย ๕๒๘/๒ ถ.หลักเมือง ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๒๐๕

ปราณีไหมไทย ๙๖-๗ ถ.ศรีพลรัตน์ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๑๗๓

ปักธงชัยไหมไทย ๙๒ ม.๑ ถ.ศรีพลรัตน์ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๖๗๑

มัชชาดาไหมไทย ๑๑๘/๑ ม.๗ ถ.สีปศิริ ต.นกออก ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๖๘๔, ๐ ๔๔๔๔ ๒๐๑๕

รัชตะไหมไทย ถ.นครราชสีมา-กบินทร์ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๕๐๓

ศรีไหมไทย ๓๓๓ ถ.สีปศิริ (ตรงข้ามธนาคารกสิกรไทย) ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๕๘๘, ๐ ๔๔๔๔ ๑๑๕๒ โทรสาร ๐ ๔๔๔๔ ๑๘๙๙

สุทนต์ไหมไทย ๗๘/๕ ถ.นครราชสีมา-กบินทร์ ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๙๑๑

สุนันทาไหมไทย ๕๗๐/๑ ถ.หลักเมือง ไทร. ๐ ๔๔๔๔ ๑๑๒๕

อัมพรศรีใหม่ไทย ๑๓-๑๔ ถ.ตลาดเมืองใหม่ปักธงชัย โทร. ๐ ๔๔๔๕ ๑๕๘๘

เครื่องปั้นดินเผา (บ้านด่านเกวียน)

อำเภอโชคชัย

- ชาวดิน ๑๔๘ ม.๓ ถ.นครราชสีมา-โชคชัย โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๕๑๙๔-๕
- ดวงแขดินเผา ๑๓๓ ม.๗ บ้านด่านชัย โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๕๐๘๔
- ดินเก่า ๕๓/๑ ม.๓ ถ.นครราชสีมา-โชคชัย โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๕๒๒๐
- ดินด่านเกวียน ๑๒๘/๑ ม.๗ ถ.นครราชสีมา-โชคชัย โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๕๐๗๑
- ดินประดิษฐ์ ๒๓๓ ม.๓ ถ.นครราชสีมา-โชคชัย โทร. ๐ ๔๔๓๓ ๘๐๗๑
- ดินปั้น ๑๓๑ ม.๓ ถ.นครราชสีมา-โชคชัย โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๕๒๐๔
- สุนารีหัตถกรรมไทย ๑๔๓/๑ ม.๓ ถ.นครราชสีมา-โชคชัย ต.ด่านเกวียน โทร. ๐ ๔๔๓๗ ๕๑๘๘

ผลิตภัณฑ์อาหาร (หมุยอ หมูแผ่น กุนเชียง ฯลฯ)

อำเภอเมือง

- จิง จิง เสีียง ๒๘๔ ถ.สุนารี โทร. ๐ ๔๔ ๒๔ ๔๓๑๗
- เตี้ยหึ่งเสีียง ๒๖๐ ถ.ชุมพล โทร. ๐ ๔๔๒๔ ๖๓๓๓, ๐ ๔๔๒๔ ๖๒๒๒
- ลานโพธิ์ ๔๑๙ ถ.อัมพางค์ (แย่งสระน้ำวัดพระนารายณ์) โทร. ๐ ๔๔๒๖ ๗๙๔๔
- สามไทยวิภา ๔๑๑-๔๑๕ ถ.สุนารี โทร. ๐ ๔๔๒๕ ๗๗๘๘, ๐ ๔๔๒๔ ๑๓๗๔

อำเภอปากช่อง

- เจ้หงษ์ ๑๒๒-๑๒๔ ถ.คุรุสามัคคี โทร. ๐ ๔๔๓๑ ๑๘๐๘

ข้าวตั้งหมูหยอง

- กลุ่มแม่บ้านหอกกลอง บ้านหอกกลอง ต.ด่านจาก อ.โนนไทย โทร. ๐ ๔๔๓๘ ๑๒๓๒

ผลิตภัณฑ์จากกกจันทบูร (เสื่อ กก, กระเป๋า, แฟ้ม)

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปราสาทใต้ ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง โทร. ๐ ๔๔๓๖ ๗๐๒๗

เครื่องดนตรีไทยประเภทสาย

- ลุงอุทัย ทัพกลาง หมู่ ๗ บ้านปราสาทใต้ ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง โทร. ๐ ๔๔๓๖ ๗๐๔๗

ผลิตภัณฑ์ดอกไม้จากรังไหม

กลุ่มสตรีแม่บ้านพัฒนานิคม บ้านพัฒนานิคม หมู่ ๑๐ ต.รังกาใหญ่ อ.พิมาย

บุรีรัมย์

คำขวัญ

เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ห่างจากกรุงเทพฯโดยทางรถยนต์ประมาณ ๔๑๐ กิโลเมตร จังหวัดบุรีรัมย์มีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๑๐,๓๒๑ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๑ อำเภอ และ ๒ กิ่งอำเภอ

ประวัติศาสตร์

บุรีรัมย์เมืองแห่งความรื่นรมย์ตามความหมายของชื่อเมือง เป็นเมืองแห่งปราสาทหินดินแดนแห่งอารยธรรมขอมโบราณ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี และที่สำคัญที่สุด คือ ปราสาทขอมน้อยใหญ่กว่า ๖๐ แห่ง ซึ่งพบกระจายอยู่ทั่วไป อันแสดงถึงความรุ่งเรืองของบุรีรัมย์มาแต่ครั้งอดีตกาล รวมทั้งได้พบแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือ เตาเผาภาชนะดินเผาสมัยขอม กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๘

หลังจากสมัยของวัฒนธรรมขอมหรือเขมรโบราณแล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของบุรีรัมย์เริ่มมีขึ้นอีกครั้งตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเป็นเมืองขึ้นของนครราชสีมา และปรากฏชื่อต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยบุรีรัมย์มีฐานะเป็นเมือง ๆ หนึ่ง จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคใหม่ จึงได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดบุรีรัมย์มาจนถึงปัจจุบันนี้

อาณาเขต

ทิศเหนือ

ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้

ติดต่อกับจังหวัดสระแก้วและเทือกเขาพนมมัลย์ ซึ่งกั้นเขตแดน

ระหว่างไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันออก

ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก

ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

การเดินทาง

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ เดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) ถึงสระบุรี เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒ (มิตรภาพ) จากนั้นแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๔ (โชคชัย-เดชอุดม) ผ่านอำเภอหนองกี่ อำเภอนางรอง แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๘ รวมระยะทาง ๔๑๐ กิโลเมตร หรือจากนครราชสีมา ตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ ผ่านอำเภอจักราช-ห้วยแถลง-ลำปลายมาศ รวมระยะทาง ๓๘๔ กิโลเมตร

รถโดยสารประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด เดินทางระหว่างกรุงเทพฯ-บุรีรัมย์ ทุกวัน มีทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ ออกจากสถานีขนส่งหมอชิต ๒ (จตุจักร) ติดต่อสอบถามได้ที่ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๑๘๘๐ , ๐ ๒๙๓๖ ๐๖๕๗, ๐ ๒๙๓๖ ๐๖๖๗, ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๕๒ สถานีขนส่งบุรีรัมย์ โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๒๕๓๔ หรือ www.transport.co.th

รถไฟ มีรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี กรุงเทพฯ-สุรินทร์ และนครราชสีมา-อุบลราชธานี ทั้งที่เป็นขบวนรถด่วน รถเร็ว รถธรรมดา และรถดีเซลราง ผ่านสถานีบุรีรัมย์ทุกขบวน รายละเอียดติดต่อสอบถามได้ที่ โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๑๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๒๐ หรือ www.railway.co.th

เครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ไม่มีเที่ยวบินไปจังหวัดบุรีรัมย์โดยตรง ต้องไปลงที่ขอนแก่น จากนั้นต่อรถเข้าตัวเมืองบุรีรัมย์เป็นระยะทางอีกประมาณ ๔๐ กิโลเมตร ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) โทร. ๑๕๖๖, ๐ ๒๒๘๐ ๐๐๖๐, ๐ ๒๖๒๘ ๒๐๐๐ หรือ www.thaiairways.com

นอกจากนี้ยังมีสายการบินภูเก็ตแอร์ไลน์ ไปลงที่บุรีรัมย์ทุกวัน (สนามบินอยู่ที่อำเภอสตึก) สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๒๖๗๙ ๙๓๙๕ (ภูเก็ตแอร์ไลน์ www.phuketairline.com) และ โทร. ๐ ๒๒๒๙ ๙๕๐๐, ๐ ๒๒๒๙ ๙๕๕๕ (แอร์อินดามัน www.airandaman.com)

การเดินทางภายในจังหวัด

การเดินทางภายในตัวเมืองสามารถใช้บริการรถสามล้อรับจ้าง โดยตกลงค่าโดยสารก่อนใช้บริการ ส่วนการเดินทางระหว่างอำเภอมารถโดยสารจากตัวเมืองบุรีรัมย์ไปยังอำเภอต่าง ๆ

การเดินทางระหว่างจังหวัด

จากสถานีขนส่งบุรีรัมย์ มีรถโดยสารไปยังจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ รถธรรมดาไปนครราชสีมา ร้อยเอ็ด ขอนแก่น สุรินทร์ รถปรับอากาศไปเชียงใหม่ พัทธยา ระยอง จันทบุรี สระแก้ว อุบลราชธานี นครราชสีมา กรุงเทพฯ สอบถามรายละเอียดได้ที่สถานีขนส่งจังหวัดบุรีรัมย์ โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๒๕๓๔

ระยะทางจากตัวเมืองบุรีรัมย์ ไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ

ห้วยราช ๑๐ กิโลเมตร

กระสัง	๓๐	กิโลเมตร	
ลำปลายมาศ	๓๑	กิโลเมตร	
คูเมือง	๓๔	กิโลเมตร	
สตึก	๔๐	กิโลเมตร	
พลับพลาชัย	๔๐	กิโลเมตร	
โนนสุวรรณ	๔๐	กิโลเมตร	
ประโคนชัย	๔๔	กิโลเมตร	
นางรอง	๕๔	กิโลเมตร	
หนองหงส์	๖๐	กิโลเมตร	
พุทไธสง	๖๔	กิโลเมตร	
บ้านกรวด	๖๖	กิโลเมตร	เฉลิม
พระเกียรติ ๖๘	กิโลเมตร		
ชำนิ	๗๐	กิโลเมตร	
นาโพธิ์	๗๘	กิโลเมตร	
ปะคำ	๗๘	กิโลเมตร	หนอง
ที่ ๘๓	กิโลเมตร		
บ้านใหม่ไชยพจน์	๘๕	กิโลเมตร	
โนนดินแดง	๙๒	กิโลเมตร	
ละหานทราย	๑๐๐	กิโลเมตร	
กิ่งอำเภอบ้านด่าน	๑๕	กิโลเมตร	
กิ่งอำเภอแคนดง	๕๖	กิโลเมตร	

สถานที่ที่น่าสนใจ

อำเภอเมือง

ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถนนจิระ เป็นสถานที่รวบรวมจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจและเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัย นิทรรศการที่จัดแสดงมีหลากหลายหัวข้อ อาทิ นิทรรศการเกี่ยวกับช้าง ชาวส่วย ผ้าพื้นเมือง จิตรกรรมฝาผนัง เครื่องถ้วย และเตาเผาโบราณ วิถีชีวิตชาวอีสาน สถาปัตยกรรม ชุมชนโบราณของบุรีรัมย์ เปิดทุกวันยกเว้นวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา ๘.๓๐-๑๖.๐๐ น. วันเสาร์-อาทิตย์เปิดถึงเวลา ๑๖.๐๐ น. สอบถามรายละเอียด โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๑ ๗๕๘๘ ต่อ ๑๕๙

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ตั้งอยู่ในตัวเมืองทางไปอำเภอประโคนชัย สร้างในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๑ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ทรงก่อตั้งเมืองบุรีรัมย์ เมื่อครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก พระบรมราชานุสาวรีย์มีขนาดเท่าครึ่งของพระองค์จริง หล่อด้วยโลหะสัมฤทธิ์ ฉลองพระองค์แบบนักรบตามขัตติยราชประเพณีโบราณ ประทับบนช้างศึก จากจดหมายเหตุประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๗ กล่าวว่า ใน พ.ศ. ๒๓๒๑ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปปราบพระยามานวรวงซึ่งคบคิดกับเจ้าโอ เจ้าอินแห่งจำปาศักดิ์ ขณะเดินทางพบเมืองร้างอยู่ที่ลุ่มน้ำห้วยจระเข้มาก มีชัยภูมิดีแต่ใช้ป่าชุกชุม ชาวเขมรป่าดงไม่กล้าเข้ามาอยู่อาศัย แต่ตั้งบ้านเรือนอยู่โดยรอบ จึงรวบรวมผู้คนตั้งเป็นเมืองแปะ และให้บุตรเจ้าเมืองพุทไธสมันซึ่งติดตามมาด้วยเป็นเจ้าเมือง ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยามครภักดี ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “เมืองบุรีรัมย์”

วนอุทยานเขากระโดง เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นที่ตั้งของภูเขาไฟโบราณ ซึ่งยังคงปรากฏร่องรอยปากปล่องให้เห็นได้ชัดเจน ปากปล่องภูเขาไฟมีลักษณะเป็นแอ่งน้ำลึก มีน้ำขังตลอดปี ยอดสูงสุดประมาณ ๒๖๕ เมตรจากระดับน้ำทะเล เป็นที่ประดิษฐาน “พระสุภัทรบพิตร” พระพุทธรูปองค์ใหญ่คู่มือเมืองบุรีรัมย์และมีปรางค์กู่โบราณ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองวนอุทยานนี้มีพื้นที่ป่าไม้พื้นที่ศึกษาหลายชนิด การขึ้นไปยังเขากระโดงสามารถทำได้สองวิธี คือ เดินขึ้นบันได หรือ ขับรถขึ้นไปถึงยอดเขา ระหว่างทางจะพบพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เรียงรายอยู่เป็นระยะ

การเดินทาง จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ บนเส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ประมาณ ๖ กิโลเมตร

อ่างเก็บน้ำกระโดง ตั้งอยู่ด้านหน้าของเขากระโดง จากทางเข้าเขากระโดงมีทางแยกซ้ายมือไปทางเดียวกับค่ายลูกเสือ “บุญญานุกาสนา” และสวนสัตว์ บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดีแห่งหนึ่ง จากจุดนี้สามารถมองเห็นองค์พระสุภัทรบพิตรบนยอดเขากระโดงได้

อ่างเก็บน้ำห้วยตลาดและสวนนกบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ตำบลสะแกข่า กำหนดเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเมื่อปี ๒๕๓๕ จากการสำรวจพบว่าในแต่ละปีมีนกชนิดต่าง ๆ มาอาศัยอยู่โดยรอบจำนวนกว่า ๑๐๐ ชนิด โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-เมษายนจะมีฝูงนกมาอาศัยอยู่มากเป็นพิเศษ บางชนิดใกล้สูญพันธุ์และหาดูได้ยาก เช่น นกเป็ดหงส์ นกเป็ดก่า และนกกาบบัว ในบริเวณบ้านของคุณสวัสดิ์ ศษเสนีย์ ได้จัดทำเป็นสวนนก และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เหมาะสำหรับเที่ยวชมฝูงนกในยามเย็น ทุกวันเวลาประมาณ ๑๗.๐๐-๑๘.๐๐ น. จะมีฝูงนกยาสีขาวนับหมื่นตัวบินกลับรังเป็นภาพที่น่าชมมาก มีบริการรถชมรอบบริเวณ

การเดินทาง จากตัวเมืองบุรีรัมย์ไป ๑๒ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ (เส้นทางบุรีรัมย์-ประโคนชัย)

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ตั้งอยู่บ้านตาเป็ก ตำบลตาเป็ก ประกอบด้วย โบราณสถานสำคัญคือ ปราสาทหินพนมรุ้ง ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว สูงประมาณ ๒๐๐ เมตร (คำว่า “พนมรุ้ง” หรือ “วนรุง” เป็นภาษาเขมรแปลว่า “ภูเขาใหญ่”)

ปราสาทหินพนมรุ้งเป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย มีการบูรณะก่อสร้าง ต่อเนื่องกันมาหลายสมัย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ และในพุทธ ศตวรรษที่ ๑๘ พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรขอมได้หันมานับถือพุทธศาสนาลัทธิมหายาน เทวสถานแห่งนี้จึงได้รับการดัดแปลงเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาในช่วงนั้น

ปราสาทพนมรุ้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ประกอบด้วยอาคารและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ตั้งเรียงรายขึ้นไปจากลาดเขาทางขึ้นจนถึงปราสาทประธานบนยอดอันเปรียบเสมือนวิมานที่ประทับ ของพระศิวะ บันไดทางขึ้นช่วงแรกทำเป็นตระพัง (สระน้ำ) สามชั้นผ่านขึ้นมาสู่พลับพลาชั้นแรก จากนั้นเป็นทางเดินซึ่งมีเสานางเรียงปักอยู่ที่ขอบทางทั้งสองข้างเป็นระยะ ๆ ถนนทางเดินนี้ ทอด ไปสู่สะพานนาคราช ซึ่งเปรียบเสมือนจุดเชื่อมต่อระหว่างดินแดนแห่งมนุษย์และสรวงสวรรค์ ด้านข้างของทางเดินทางทิศเหนือมีพลับพลาสร้างด้วยศิลาแลง ๑ หลัง เรียกกันว่า โรงช้างเผือก สุด สะพานนาคราชเป็นบันไดทางขึ้นสู่ปราสาท ซึ่งทำเป็นชานพักเป็นระยะ ๆ รวม ๕ ชั้น สุดบันไดเป็น ชานชลาโล่งกว้าง ซึ่งมีทางนำไปสู่สะพานนาคราชหน้าประตูกลางของระเบียงคด อันเป็นเส้นทาง หลักที่จะผ่านเข้าสู่ลานชั้นในของปราสาท และจากประตูนี้ยังมีสะพานนาคราชรับอยู่อีกช่วงหนึ่ง ก่อนถึงปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน ตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางของลานปราสาทชั้นใน มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ย่อมุมมณฑป คือห้องโถงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เชื่อมอยู่ทางด้านหน้าที่ส่วนประกอบของปราสาทประธาน ตั้งแต่ฐานผนังด้านบนและด้านล่าง เสากรอบประตู เสาดัดผนัง ทับหลัง หน้าบัน ชูมชั้นต่าง ๆ ตลอดจนกฉลิมขุ่นปราสาทล้วนสลักลวดลายประดับทั้งลวดลายดอกไม้ ใบไม้ ภาพฤๅษี เทพประจำ ทิศ ศิวนาฏราช ที่ทับหลังและหน้าบันด้านหน้าปราสาทประธาน ลักษณะของลวดลายและ รายละเอียดอื่น ๆ ช่วยให้เราทราบว่าปราสาทประธานพร้อมด้วยบันไดทางขึ้นและสะพานนาคราช สร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗

ภายในลานชั้นในด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีปราสาทขนาดเล็ก ๑ องค์ ไม่มีหลังคา จาก หลักฐานทางศิลปกรรมที่ปรากฏ เช่น ภาพสลักที่หน้าบัน ทับหลัง บอกให้ทราบได้ว่าปราสาทองค์นี้ สร้างขึ้นก่อนปราสาทประธาน มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖

นอกจากนี้ยังมีฐานปราสาทก่อด้วยอิฐซึ่งมีอายุเก่าลงไปอีก คือประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ อยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือขององค์ประธาน และที่มุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศ

ตะวันออกเฉียงใต้ มีอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยศิลาแลง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ร่วมสมัยกับพลับพลาที่สร้างด้วยศิลาแลงข้างทางเดินที่เรียกว่า “โรงช้างเผือก”

กรมศิลปากรได้ทำการซ่อมแซมและบูรณะปราสาทหินพนมรุ้ง โดยวิธีอนัสติโลซิส (ANASTYLOSIS) คือ รื้อของเดิมลงมาโดยทำรหัสไว้ จากนั้นทำฐานใหม่ให้แข็งแรง แล้วนำชิ้นส่วนที่รื้อรวมทั้งที่พังลงมากลับไปก่อใหม่ที่เดิม โดยใช้วิธีการสมัยใหม่ช่วย และเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ปีพุทธศักราชที่ ๒๕๓๑ ได้มีพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง เปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา ๐๖.๐๐-๑๘.๐๐ น. ค่าเข้าชมชาวไทย ๑๐ บาท ชาวต่างชาติ ๔๐ บาท สอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง โทร. ๐ ๔๖๓ ๑๗๔๖

การเดินทางไปอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

รถส่วนบุคคล จากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถเดินทางไป พนมรุ้งได้ ๒ เส้นทาง คือ

๑. ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-นางรอง (ทางหลวง ๒๑๘) ระยะทาง ๕๐ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงสาย ๒๔ ไป ๑๔ กิโลเมตร ถึงบ้านตะโก เลี้ยวเข้าบ้านตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติไปพนมรุ้งเป็นระยะทางอีก ๑๒ กิโลเมตร

๒. ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ เป็นระยะทาง ๔๔ กิโลเมตร จากตัวอำเภอประโคนชัย มีทางแยกไปพนมรุ้ง ระยะทางอีก ๒๑ กิโลเมตร (เส้นทางนี้ผ่านทางแยกเข้าปราสาทเมืองต่ำด้วย)

รถโดยสาร จากสถานีขนส่งบุรีรัมย์ ขึ้นรถสายบุรีรัมย์-จันทบุรี ลงรถที่บ้านตะโกแล้วต่อรถสองแถวหรือมอเตอร์ไซค์รับจ้างไปพนมรุ้ง ควรตกลงราคาค่าโดยสารก่อนเดินทาง

วัดเขาอังคาร ตั้งอยู่บนเขาอังคารซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว อยู่ห่างจากปราสาทหินพนมรุ้งไปอีกประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จากบุรีรัมย์ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-นางรอง-บ้านตะโก-บ้านตาเป็ก (ทางเดียวกับไปปราสาทหินพนมรุ้ง) เมื่อเดินทางถึงบ้านตาเป็ก เลี้ยวขวาตามทางไปอำเภอละหานทรายประมาณ ๑๓ กิโลเมตร จะพบทางแยกขวาไปวัดเขาอังคาร

อีก ๗ กิโลเมตร ภายในบริเวณวัดเคยมีการค้นพบโบราณสถานเก่าแก่และใบเสมาหินทรายสมัยทวารวดีหลายชิ้น ปัจจุบันเป็นวัดที่สวยงามใหญ่โตแห่งหนึ่งของบุรีรัมย์ มีการก่อสร้างโบสถ์ ศาลา และอาคารต่าง ๆ เลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่าง ๆ หลายรูปแบบ ภายในโบสถ์มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธชาดกเป็นภาษาอังกฤษด้วย

อำเภอนางรอง

อ่างเก็บน้ำทุ่งแหลม ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๔ ห่างจากอำเภอนางรอง ๔ กิโลเมตร ระหว่างทางไปปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เป็นจุดแวะพักริมทาง มีศาลาริมน้ำรับลมเย็นสบาย และในฤดูแล้งมีฝูงนกเป็ดน้ำจำนวนมากมาอาศัยอยู่ที่อ่างเก็บน้ำแห่งนี้ด้วย

อำเภอประโคนชัย

ปราสาทหินเมืองต่ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลจระเข้มาก เป็นปราสาทขอมที่มีสถาปัตยกรรมสวยงามโดดเด่นน่าชมอีกแห่งหนึ่งของบุรีรัมย์ ประวัติความเป็นมาของปราสาทหินเมืองต่ำยังไม่ทราบชัดเพราะไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าสร้างขึ้นเมื่อใด หรือใครเป็นผู้สร้าง มีลักษณะของศิลปะขอมแบบบาปวน ซึ่งมีอายุอยู่ในราว พ.ศ. ๑๕๕๐-๑๖๒๕ โดยมีลักษณะของศิลปะขอมแบบคลังซึ่งมีอายุราว พ.ศ. ๑๕๐๘-๑๕๕๕ ประดับอยู่ด้วย ภาพสลักส่วนใหญ่เป็นภาพเทพในศาสนาฮินดู จึงอาจกล่าวได้ว่า ปราสาทแห่งนี้สร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๗ เพื่อใช้เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู

ตัวปราสาท ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างหลัก คือ ปราสาทอิฐ ๕ องค์ สร้างอยู่บนฐานเดียวกัน ก่อด้วยศิลาแลง องค์ปราสาททั้ง ๕ ตั้งเรียงกันเป็น ๒ แถว แถวหน้า ๓ องค์ แถวหลัง ๒ องค์ ปราสาทประธานซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ตรงกลางแถวหน้า ปัจจุบันคงเหลืออยู่เพียงส่วนฐาน ส่วนองค์อื่นๆ ที่เหลืออยู่ก็มีสภาพที่ไม่สมบูรณ์ ปราสาททุกองค์มีประตูเข้าสู่ภายในปราสาทได้ด้านเดียว คือ ด้านทิศตะวันออก ด้านอื่นทำเป็นประตูหลอก แต่ปราสาทประธานมีมุขหน้าอีกชั้นหนึ่ง การขุดแต่งบริเวณปราสาทประธานได้พบทับหลังประตุมุขปราสาท สลักเป็นภาพเทพถือดอกบัวขาบประทับนั่งเหนือหน้ากาล แวดล้อมด้วยสตรีเป็นบริวาร หน้าบันสลักภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ส่วนทับหลังประตูปราสาทสลักเป็นเทพนั่งชันเข้าเหนือหน้ากาล และยังได้พบชิ้นส่วนลวดลายปูนปั้นประดับฐานอีกด้วย แสดงว่าปราสาทเหล่านี้ได้เคยมีปูนฉาบและปั้นปูนเป็นลวดลายประดับตกแต่งอย่างงดงาม สำหรับปราสาทบริวารอีก ๔ องค์นั้นยังคงมีทับหลังติดอยู่เหนือประตูทางเข้า ๒ องค์ คือ องค์ที่อยู่ทางทิศเหนือของแถวหน้า และองค์ทิศใต้ของแถวหลัง สลักภาพพระศิวะอุ้มนางอุมาบนพระเพลา ประทับนั่งอยู่บนหลังโคนนที และภาพพระวรุณทรงหงส์ ตามลำดับ จากการขุดแต่งได้พบยอดปราสาททำด้วยหินทรายสลักเป็นรูปดอกบัว ตกอยู่ในบริเวณฐานปราสาท หน้ากลุ่มปราสาทยังมีวิหารเป็นอาคารก่ออิฐ ๒ หลัง ตั้งหันหน้าตรงกับปราสาทที่อยู่ด้านข้างทั้งสององค์ สิ่งก่อสร้างดังกล่าว ล้อมรอบด้วยกำแพงสองชั้น กำแพงชั้นในก่อด้วยหินทรายเป็นห้องแคบ ๆ ยาวต่อเนื่องกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม ที่เรียกว่า ระเบียงคด กำแพงชั้นนอกเป็นกำแพงศิลาแลง กำแพงทั้งสองชั้นมีซุ้มประตูอยู่ในแนวตั้งตรงกันทั้ง ๔ ด้าน ซุ้มประตูทั้งหมดยกเว้นซุ้มประตูของประตูชั้นในด้านทิศตะวันตกก่อด้วยหินทราย

สลักลวดลายในส่วนต่าง ๆ อย่างงดงาม ตั้งแต่หน้าบัน ทับหลัง เสาติดผนัง ฯลฯ เป็นภาพเล่าเรื่องในศาสนาฮินดูและลวดลายที่ผูกขึ้นจากใบไม้ ดอกไม้ที่มักเรียกรวม ๆ ว่า ลายพันธุ์พฤกษา

ระหว่างกำแพงชั้นในและกำแพงชั้นนอก เป็นลานกว้างปูด้วยศิลาแลง มีสระน้ำขุดเป็นรูปหอกมุมตามแนวกำแพงอยู่ทั้ง ๔ มุม กว๊านบสระด้วยแท่งหินแลงก่อเรียงเป็นชั้นบันไดลงไปยังกันสระ ขอบบนสุดทำด้วยหินทรายเป็นลำตัวนาคซึ่งชูคอแผ่พังพานอยู่ที่มุมสระ เป็นนาค ๕ เศียรเกลี้ยง ๆ ไม่มีเครื่องประดับศีรษะ ปราสาทหินเมืองต่ำ เปิดให้เข้าชมทุกวันระหว่างเวลา ๐๗.๓๐-๑๘.๐๐ น. ค่าเข้าชม คนไทย ๑๐ บาท ชาวต่างประเทศ ๓๐ บาท

การเดินทาง จากบุรีรัมย์ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๔ และเลี้ยวซ้ายเข้าทางหมายเลข ๒๑๑๗ ก็จะสังเกตเห็นปราสาทเมืองต่ำ (อยู่ห่างจากปราสาทพนมรุ้งประมาณ ๘ กิโลเมตร)

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำสนามบิน อยู่ห่างจากตัวเมืองบุรีรัมย์ตามทางไปประโคนชัย ๔๑ กิโลเมตร มีสำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ อยู่ด้านซ้ายมือริมถนน เป็นจุดที่เหมาะสมแก่การดูนกน้ำ โดยเฉพาะในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เมษายน

อำเภอบ้านกรวด

แหล่งหินตัด ตั้งอยู่ในหมู่บ้านสายตรี ๓ และสายตรี ๔ ติดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ห่างจากตัวอำเภอบ้านกรวด ๗ กิโลเมตร บนเส้นทางบ้านกรวด-ตาพระยา และแยกจากถนนใหญ่ไปอีก ๓ กิโลเมตร ทางลาดยางตลอดสาย เป็นแหล่งหินทรายที่คนสมัยขอม ตัดหินเอาไปสร้างปราสาทต่าง ๆ ในเขตอีสานใต้ อยู่บริเวณเขากลอยและเขากระเจียว มีเนื้อที่กว่า ๓,๐๐๐ ไร่ ที่น่าสนใจคือ หินบางก้อนปรากฏรอยตอกเนื้อหินให้เป็นรูเรียงกันเป็นแนวยาว หินบางก้อนถูกเซาะสกัดเป็นร่องขาดจากกัน และยังมีหินที่ถูกตัดและงัดขึ้นมาเป็นแท่งสี่เหลี่ยมอยู่ทั่วไป

แหล่งเตาโบราณ นักโบราณคดีได้สำรวจพบเตาเผา และเครื่องปั้นดินเผาโบราณจำนวนมาก เตาโบราณเหล่านี้มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๙ เป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยชามเพื่อเป็นสินค้าป้อนให้กับเมืองต่างๆ โดยมีการทำเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และขยายขอบเขตการผลิตไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งเตาโบราณ ๒ แห่ง คือ เตาสวายและเตานายเจียน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอบ้านกรวดเป็นระยะทาง ๕ และ ๑๐ กิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนเครื่องปั้นดินเผาที่ขุดพบสามารถชมได้ที่ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หรือที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

การเดินทาง จากตัวเมืองบุรีรัมย์ไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๕ ประมาณ ๖๖ กิโลเมตร

อำเภอปะคำ

ปราสาทวัดโคกจิ้ง อยู่บนทางสายนางรอง-ปะคำ (ทางหลวงหมายเลข ๓๔๘) ก่อนถึง อำเภอปะคำ ๓ กิโลเมตร เป็นโบราณสถานสมัยขอม ด้านหลังวัดโคกจิ้ง เป็นอโรคยาศาลหรือโรงพยาบาลที่สร้างขึ้นตามพระราชดำริของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ตามคติ ในพุทธศาสนาเถรวาท

อำเภอโนนดินแดง

อนุสาวรีย์เราสู้ ตั้งอยู่ริมทางสายละหานทราย-ตาพระยา (ทางหลวงหมายเลข ๓๔๘) สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมของประชาชน ตำรวจ ทหาร ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้ ผู้ก่อการร้ายที่ขัดขวางการสร้างเส้นทางยุทธศาสตร์สายนี้

เขื่อนลำนางรอง อยู่ห่างจากอนุสาวรีย์เราสู้ไป ๒๐๐ เมตร เป็นพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงตามพระราชดำริ เขื่อนลำนางรองเป็นเขื่อนดิน มีถนนลาดยางบนสันเขื่อนสำหรับชมทัศนียภาพ และมีร้านอาหารที่ตั้งอยู่ริมอ่างเก็บน้ำ นอกจากนี้เขื่อนนี้จะเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรแล้ว ยังได้รับการปรับปรุงเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีบ้านพักรับรอง ห้องประชุม และค่ายพักแรม ติดต่อกับสำนักงานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำนางรองซึ่งอยู่ก่อนถึงสันเขื่อนในเวลาเช้าการโทร. ๐ ๔๔๖๐ ๖๓๓๖ ในบริเวณเดียวกันยังมีโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป (คอกุ้ง) ผลิตผักผลไม้กระป๋อง อาทิ ข้าวโพดอ่อน หน่อไม้ และน้ำมะเขือเทศ

ปราสาทหนองหงส์ อยู่ทางด้านซ้ายของแนวสันเขื่อนลำนางรอง ห่างจากตัวเขื่อนประมาณ ๕๐๐ เมตร เป็นโบราณสถานขนาดเล็กประกอบด้วยปรางค์ ๓ องค์ ก่อด้วยอิฐ ตั้งบนฐานก่อด้วยศิลาแลงต่อเนื่องเป็นฐานเดียวกัน หันหน้าไปทางทิศตะวันออกมีประตูเข้า-ออกทางด้านหน้าอีก ๓ ด้าน เป็นประตูหลอก ปรางค์ทั้งสามมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง องค์กลางขนาดใหญ่กว่าสององค์ที่ขนาบข้าง แต่เดิมเคยมีทับหลังประดับจำหลักลายอย่างสวยงาม คือ องค์ทิศเหนือสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเหนือหน้ากาล ซึ่งมีอียัดท่อนพวงมาลัยแวดล้อมด้วยลายพันธุ์พฤกษา อีก ๒ องค์ที่เหลือ คือ องค์กลางและองค์ด้านทิศใต้ก็มีลักษณะคล้ายกันที่ภาพตรงกลาง คือ ทับหลังปรางค์องค์กลางสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ องค์ทิศใต้เป็นรูปพระอิศวรทรงโค ด้านหน้าของปรางค์องค์กลาง มีทางเดินยื่นยาวออกไป มีบันไดทางด้านหน้าและด้านข้างทั้งสอง นอกจากนี้ยังมีวิหารหรือบรรณาลัยอีก ๑ หลัง ก่อด้วยศิลาแลงหันหน้าเข้าหาปรางค์องค์ทิศใต้ อาคารทั้งหมดล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง มีซุ้มประตูด้านหน้าและด้านหลัง มีคูน้ำรูปตัวยูล้อมรอบ การกำหนดอายุ สมัยของปราสาทนั้น กำหนดจากลักษณะการก่อสร้าง และศิลปกรรมที่พบซึ่งตรงกับศิลปะเขมรแบบบาปวน ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖

อำเภอสตึก

พระพุทธรูปใหญ่ (พระพุทธรูปปฏิมาสันตยาภิรมย์สถึกอุดมราชภูรินิมิตมณีน) เป็นพระยืนขนาดใหญ่ริมแม่น้ำมูล ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอสตึก เป็นที่เคารพสักการะของชาวสตึกและจังหวัดใกล้เคียง ในช่วงงานงานประเพณีแข่งเรือยาวซึ่งจัดที่อำเภอสตึกมีทั้งชาวเรือและผู้มาเที่ยวงานแวะมานมัสการพระพุทธรูปใหญ่มากันเป็นจำนวนมาก

อำเภอพุทไธสง

พระเจ้าใหญ่วัดหงษ์ เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ปางสมาธิขนาดหน้าตัก ๑.๖ เมตร สูง ๒ เมตร สร้างด้วยศิลาแลง มีลักษณะของศิลปะพื้นเมือง ประดิษฐานอยู่ที่วัดหงษ์ หรือวัดศิระระแวด เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนจำนวนมากที่เรียกว่า “พระเจ้าใหญ่” ในภาษาไทยอีสาน มิใช่เพราะเป็นพระพุทธรูปที่มีขนาดใหญ่ แต่หมายถึงความยิ่งใหญ่ ความศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะการสาบานและอธิษฐาน เล่ากันว่า ผู้ที่ผิดคำสาบานมักได้รับภัยพิบัติต่าง ๆ จึงมีผู้ไปสาบานงดเว้นอบายมุขเล็กตี๋มสุราและสักการะกราบไหว้ขอให้คุ้มครองรักษาอยู่มิได้ขาด นอกจากนี้ยังพบพระพิมพ์รูปใบขนุน “รวมปาง” สำริด และพระพุทธรูปแกะสลักจากนอแรดที่ได้ฐานพระเจ้าใหญ่ด้วย ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ หรือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี จะจัดงานเฉลิมฉลองขึ้นโดยมีชาวอำเภอพุทไธสง และจังหวัดต่าง ๆ ไปนมัสการกราบไหว้เป็นจำนวนมาก

การเดินทาง จากตลาดพุทไธสง ถึงทางแยกเดี่ยวขวา ใช้เส้นทางที่จะไปพยัคฆภูมิพิสัย ระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร และมีทางแยกเข้าวัดอีก ๒ กิโลเมตร

อำเภอนาโพธิ์

หมู่บ้านทอผ้าไหมอำเภอนาโพธิ์ เป็นแหล่งทอผ้าไหมโดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่ ได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือในด้านการพัฒนาฝีมือให้ได้มาตรฐานทั้งรูปแบบ วิธีการผลิต ลวดลาย การให้สี จากศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

การเดินทาง ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-พุทไธสง ทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๔ ไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ บริเวณกิโลเมตรที่ ๒๑ มีทางแยกเข้าตัวอำเภอนาโพธิ์ เป็นระยะทาง ๑๐ กิโลเมตร

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

กุ๊สวนแดง ตั้งอยู่บ้านดอนหวาย ตำบลดอนหวาย ตรงข้ามโรงเรียนกุ๊สวนแดง วิทยาคม กุ๊สวนแดงเป็นโบราณสถานแบบขอมอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยปราสาทอิฐ ๓ องค์ ตั้งเรียงในแนวเหนือ-ใต้ บนฐานศิลาแลงเดียวกัน อาคารทั้งหมดหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูหน้าเพียงประตูเดียว อีก ๓ ด้านสลักเป็นประตูหลอก ปราสาทองค์กลางมีขนาดใหญ่และมีสภาพที่

ค่อนข้างสมบูรณ์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านหน้าที่มุขยื่นออกมาเล็กน้อย ตรงหน้าบันเหนือประตู หลอกทั้ง ๓ ด้าน มีลักษณะยื่นออกมาและมีแผ่นศิลาทรายรองรับ ส่วนปราสาทอีก ๒ องค์ มีขนาดเล็กกว่า ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีประตูเดียวทางด้านหน้าเช่นกัน ส่วนผนังอีก ๓ ด้าน ก่อเรียบทึบสำหรับบนพื้นหน้าปราสาทมีส่วนประกอบสถาปัตยกรรมหินทรายอื่น ๆ ตกหล่นอยู่ เช่น ฐานบัวยอดปราสาท กลิบบนรูปขนาด ๖ เศียร อายุของกุฏิสวนแดงสามารถกำหนดได้จากทับหลังของปราสาท ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครและที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ เนื่องจากภาพสลักบนทับหลังทั้งหมดมีลักษณะตรงกับศิลปะขอมแบบนครวัด ที่มีอายุอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว อาทิ ทับหลังสลักภาพพระนารายณ์ตรีวิกรม (ตอนหนึ่งในวามนาวตาร แสดงภาพพระนารายณ์ย่างพระบาท ๓ ก้าวเหยียบโลกบาดาล โลกมนุษย์ และโลกสวรรค์) ทับหลังภาพศิวนาฏราช ทับหลังภาพการกวณเกษียรสมุทร ทับหลังภาพนารายณ์บรรทมสินธุ์ ฯลฯ แต่ละชิ้นมีขนาดใหญ่สวยงามน่าสนใจยิ่ง

การเดินทาง ใช้เส้นทางบุรีรัมย์-พยุคนภูมิพิสัย ทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ ระยะทาง ๗๐ กิโลเมตร แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ ทางไปอำเภอประทายอีกประมาณ ๔๐ กิโลเมตร จะพบทางแยกเข้าสู่กุฏิสวนแดงด้านซ้ายมือ เลี้ยวเข้าไปอีก ๑.๕ กิโลเมตร หรือจากบุรีรัมย์ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๔ ผ่านอำเภอคูเมือง ไปอำเภอพุทไธสง แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ ไปอีก ๒๐ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้ากุฏิสวนแดงอีก ๑.๕ กิโลเมตร

เทศกาลงานประเพณี

นอกจากวันสำคัญทางศาสนา วันสงกรานต์ และวันขึ้นปีใหม่ ชาวบุรีรัมย์ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง เช่น เทศกาลเดือน ๕ มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำให้ผู้สูงอายุ มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สะบ้า ชักเย่อ ฯลฯ บางท้องถิ่น เช่น อำเภอพุทไธสงจะมีการแข่งบั้งไฟ เทศกาลเข้าพรรษามีการประกวดเทียนเข้าพรรษา เทศกาลเดือน ๑๒ มีประเพณีลอยกระทง แล้วยังมีงานประเพณีของชาวจังหวัดบุรีรัมย์ที่สืบต่อกันมาอีกหลายงาน เช่น

งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปราสาทหินพนมรุ้งเป็นศาสนสถานในลัทธิพราหมณ์และได้รับการแปลงเป็นพุทธสถานในสมัยหลัง ช่วงที่ถูกทิ้งร้างอยู่มีผู้นำพระพุทธรูปจำลองไปประดิษฐานไว้ที่ปราสาทน้อยบนเขา กลายเป็นประเพณีของชาวบ้านรอบ ๆ บริเวณนั้นพากันขึ้นไปนมัสการปิดทองรอยพระพุทธรูปที่รวมท้าวพระทำบุญในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ของทุกปี เนื่องจากปราสาทหินพนมรุ้งเป็นโบราณสถานที่ยิ่งใหญ่สวยงามและเป็นประเพณีแต่เดิมอยู่แล้ว จังหวัดจึงได้ส่งเสริมให้มีงานประเพณีในวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนเมษายน โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมโบราณ ได้แก่ ขบวนแห่ราชประเพณีขอมโบราณ การแสดงแสงเสียงย้อนรอยอดีตพนมรุ้ง

ประเพณีแข่งเรือยาวจังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดจัดในวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ซึ่งเป็นฤดูน้ำหลากในลำนํ้ามูล ชาวเรือบุรีรัมย์และจากจังหวัดต่าง ๆ มาร่วมชุมนุมประลองฝีพายที่สนามแข่งเรือหน้าท่าการอำเภอสตึก เพื่อแข่งขันความเป็นเจ้ายุทธจักรแห่งลำนํ้ามูล ในแต่ละปีมีจำนวนเรือเข้าแข่งไม่น้อยกว่า ๔๐-๕๐ ลำ และยังมีขบวนเรือตกแต่งแฟนซีงดงามด้วย ประเพณีแข่งเรือยาวที่สนามแห่งนี้ เดิมเป็นประเพณีท้องถิ่นสังสรรค์กันในหมู่ญาติมิตรและสักการะเจ้าพ่อวังกรูด ซึ่งเป็นชื่อวังนํ้าวนช่วงหนึ่งของแม่นํ้ามูล ต่อมาได้จัดเป็นงานประเพณีของจังหวัดตั้งแตปี ๒๕๒๙ เป็นต้นมา

งานมหกรรมว่าวอีสานบุรีรัมย์ จัดขึ้นที่สนามกีฬาอำเภอห้วยราชในวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนธันวาคมของทุกปี ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวหรือย่างเข้าสู่ฤดูหนาวมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดแรง คนชนบทก็พากันทำว่าวแอก ซึ่งมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเล่นกันทุกหมู่บ้าน เป็นประเพณีการเล่นของท้องถิ่นอีสานแต่นานมา จังหวัดบุรีรัมย์จัดมหกรรมว่าวอีสานขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ เพื่ออนุรักษ์เอกลักษณ์ของอีสานใต้ให้คงอยู่และเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวาง เปิดโอกาสให้คนทุกตำบล ทุกหมู่บ้านทำว่าวแอกมาแข่งขันชิงรางวัลกัน ว่าวที่นำมาเข้าแข่งขันต้องมีขนาดปีกกว้าง ๒ เมตรครึ่งขึ้นไป ตัดสินกันที่ความสวยงาม เสียงแอก และลีลาของว่าวบนท้องฟ้า นอกจากนี้มีการประกวดขบวนแห่ว่าวที่ยิ่งใหญ่สวยงาม ตอนค่ำมีมหรสพการเล่น และการแสดงสินค้าพื้นบ้าน

งานนมัสการพระเจ้าใหญ่วัดหงษ์ (วัดศิระชะแรด) จัดขึ้นที่อำเภอพุทไธสง ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๓ ทุกปีเป็นเทศกาลนมัสการปิดทองพระเจ้าใหญ่วัดหงษ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของบุรีรัมย์ มีการทำบุญไหว้พระและมีมหรสพต่าง ๆ มากมาย รวม ๓ วัน

งานนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ที่เขากระโดง อำเภอเมือง จัดงานในวันเพ็ญเดือน ๓ เช่นกัน ประชาชนจะไปนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทจำลองและพระสุภัทรบพิตร ตลอดจนเที่ยวงานกันอย่างคึกคัก

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

ผ้าไหม ผ้าฝ้ายที่งดงามของนาโพธิ์ หินทรายแกะสลัก เครื่องจักสาน ปลาจ่อมอร่อยที่ประโคนชัย ขาหมูเลิศรสของนางรอง กุนเชียง และไก่ย่างของลำปลายมาศ หัวผักกาดหวานอบน้ำผึ้งขนานแท้ดั้งเดิมของกระสัง และกุ้งอ้อยที่สตึก

กระยาสารที่อำเภอประโคนชัย สินค้าเหล่านี้นอกจากมีขายตามร้านค้าในตัวเมืองแล้ว บริเวณแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเช่น ปราสาทหินพนมรุ้งและปราสาทหินเมืองต่ำ ยังมีสินค้าพื้นเมืองนานาชนิดของบุรีรัมย์และจังหวัดใกล้เคียงจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย

ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง

อำเภอเมือง

ร้านลายไหม ถ.รมย์บุรี โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๒๕๙๗ (จำหน่ายผ้าไหม ผ้าฝ้าย)

ร้านเลี้ยงฮวด ๒/๑๐ ถ.ศรีเพชร โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๑๕๕๒ (จำหน่ายกุนเชียง หัวไข่เป็ด หมูหยอง หมูแผ่น)

อำเภอประโคนชัย

แม่พนอ ๒๒/๓ ถ.อำนาจกิจ โทร. ๐ ๔๔๖๗ ๑๔๖๔ (จำหน่ายกึ่งจ่อมทิพรส/กระยาสาธ)

สุรินทร์

คำขวัญประจำจังหวัด

สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย ร่ำรวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม งามพร้อมวัฒนธรรม

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

จังหวัดสุรินทร์อยู่ห่างจากกรุงเทพฯประมาณ ๔๕๗ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๘,๑๒๔ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ อำเภอ ๔ กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองสุรินทร์ ชุมพลบุรี ท่าตูม จอมพระ ปราสาท กาบเชิง รัตนบุรี สนม สีขรภูมิ สังขะ สำโรงทาบ บัวเขต ลำดวน กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์และกิ่งอำเภอโนนกิ่ง

ประวัติศาสตร์

สุรินทร์ เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานจังหวัดหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอนว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร อาศัยเพียงข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี ตลอดจนคำบอกเล่าของผู้สูงอายุที่เล่าต่อ ๆ กันมา โดยเชื่อกันว่าเมืองสุรินทร์ถูกสร้างขึ้นเมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว ในสมัยที่พวกขอมมีอำนาจอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลงเมืองสุรินทร์ได้ถูกทิ้งร้างจนกลายเป็นป่าดงอยู่นาน จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๓๐๖ จึงปรากฏหลักฐานว่าหลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) ซึ่งเดิมเป็นหัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ ได้ขอให้เจ้าเมืองพิมายกราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ ย้ายหมู่บ้านจากบ้านเมืองที่ มาตั้งอยู่บริเวณบ้านคูประทาย บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ ๒ ชั้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาหลวงสุรินทร์ภักดีได้กระทำความดีความชอบเป็นที่โปรดปราน จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคูประทายเป็น “เมืองประทายสมันต์”และเลื่อนบรรดาศักดิ์หลวงสุรินทร์ภักดี เป็นพระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง ให้เป็นเจ้าเมืองปกครอง

ในปี พ.ศ. ๒๓๒๙ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ “เมืองพระทายสมันต์” เป็น “เมืองสุรินทร์” ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ของเจ้าเมืองสุรินทร์

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศใต้	ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

การเดินทาง

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) แล้วแยกเข้าสู่เส้นทางหลวงหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) ที่จังหวัดสระบุรีและเดินทางเข้าเส้นทางโชคชัย-เดชอุดม (ทางหลวงหมายเลข ๒๔) ผ่านอำเภอนางรอง อำเภอปราสาท จากอำเภอปราสาทแยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ ถึงตัวเมืองสุรินทร์ รวมระยะทาง ๔๕๐ กิโลเมตร หรืออาจเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดนครราชสีมา ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ ผ่านอำเภอจักราช ห้วยแถลง ลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ สู่อำเภอสุรินทร์ รวมระยะทาง ๔๓๔ กิโลเมตร

รถโดยสารประจำทาง จากกรุงเทพฯ มีรถโดยสารประจำทางออกจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ ถนนกำแพงเพชร ๒ (หมอชิต) ไปจังหวัดสุรินทร์ทุกวัน สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๐ ๒๙๓๖-๒๙๕๒-๖๖ www.transport.co.th บริษัท ขนส่ง จำกัด จังหวัดสุรินทร์ โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๗๕๖ บริษัท กิจการราชสีมาทัวร์ โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๒๑๖๑ นครชัยแอร์ โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๕๑๕๑

รถไฟ มีรถไฟออกจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ (สถานีหัวลำโพง) และสถานีบางซื่อ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๐ ๔๓๓๔, ๐ ๒๒๒๐ ๔๔๔๔ และสถานีรถไฟสุรินทร์ โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๒๙๕, ๐ ๔๔๕๑ ๕๓๙๓ www.railway.co.th

ระยะทางจากตัวเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ

ลำดวน	๒๕	กิโลเมตร
จอมพระ	๒๖	กิโลเมตร
ปราสาท	๒๘	กิโลเมตร
ศีขรภูมิ	๓๒	กิโลเมตร
สังขะ	๔๙	กิโลเมตร
สนม	๕๐	กิโลเมตร

ลำโรงทาบ	๕๑	กิโลเมตร
ท่าตูม	๕๒	กิโลเมตร
กาบเชิง	๕๘	กิโลเมตร
บัวเชด	๖๖	กิโลเมตร
รัตนบุรี	๗๐	กิโลเมตร
ชุมพลบุรี	๙๒	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์	๒๒	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอศรีณรงค์	๖๕	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอโนนนารายณ์	๘๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอพนมดงรัก	๗๖	กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจ

อำเภอเมือง

ศาลหลักเมืองสุรินทร์ ตั้งอยู่ที่ถนนหลักเมือง เป็นสถานที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองของชาวสุรินทร์ อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๕๐๐ เมตร เดิมเป็นศาลที่ยังไม่มีเสาหลักเมือง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ กรมศิลปากรได้ออกแบบสร้างศาลหลักเมืองใหม่ เสาหลักเมืองเป็นไม้ชัยพฤกษ์ที่ได้มาจากนายประสิทธิ์ มณีกาญจน์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเสาไม้สูง ๓ เมตร วัดโดยรอบเสาได้ ๑ เมตร ทำพิธียกเสาหลักเมืองและสมโภช เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๗

อนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง (ปุม) สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานระลึกถึงผู้สร้างเมืองท่านแรก ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ของเมืองสุรินทร์ อนุสาวรีย์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่ทางเข้าเมืองสุรินทร์ทางด้านใต้ เดิมเคยเป็นกำแพงเมืองชั้นในของตัวเมืองสุรินทร์ อนุสาวรีย์เป็นรูปหล่อทองเหลืองรมดำ สูง ๒.๒ เมตร มือขวาถือขบองจ้าว อันเป็นการแสดงถึงความเก่งกล้าสามารถของท่านในการบังคับช้างศึกและเป็นเครื่องแสดงว่าสุรินทร์เป็นเมืองช้างมาแต่ดึกดำบรรพ์ รูปปั้นสะพานดาบคู่อยู่บนหลังอันหมายถึงความเป็นนักรบ ความกล้าหาญอันเป็นคุณสมบัติที่ตกทอดเป็นมรดกของคนสุรินทร์ อนุสาวรีย์แห่งนี้ได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๒๔

วัดบูรพาราม ตั้งอยู่ที่ถนนกรุงศรีใน ตำบลในเมือง ใกล้กับศาลากลางจังหวัด วัดบูรพารามเป็นวัดเก่าแก่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี หรือในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีอายุประมาณ ๒๐๐ ปี เท่ากับอายุเมืองสุรินทร์ โดยพระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง (ปุม) ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป คือ **หลวงพ่อพระชีว์ (หลวงพ่อประจักษ์)** เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้า

ตักกว้าง ๔ ศอก สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นมาพร้อมกันกับวัดบูรพาราม นอกจากนี้ผู้มาเยือนยังสามารถ
แวะนมัสการรูปเหมือนหลวงปู่ดุลย์ อตุโล (เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ฝ่ายธรรมยุต เป็นพระเถระที่
อาวูโส) ซึ่งเป็นที่เคารพกราบไหว้ของบุคคลทั่วไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ยกวัดบูรพารามขึ้นเป็นพระอารามหลวงตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ห้วยเสนง เป็นอ่างเก็บน้ำของโครงการชลประทาน อยู่ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ไปตาม
ทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ (สุรินทร์-ปราสาท) ประมาณ ๕ กิโลเมตร บริเวณหลักกิโลเมตรที่ ๕-๖
แยกซ้ายมือไปทางถนนริมคลองชลประทาน ประมาณ ๔ กิโลเมตร ห้วยเสนงนี้เป็นอ่างเก็บน้ำที่มีสัน
เขื่อนสูง บนสันเขื่อนเป็นถนนลาดยาง เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองสุรินทร์ และภายใน
ที่ทำการชลประทานมีพระตำหนักที่ประทับของสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนีอีกด้วย (การ
เข้าชมพระตำหนักต้องทำหนังสือแจ้งล่วงหน้า) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๐ ๔๔ ๕๑
๑๙๖๖

วนอุทยานพนมสวาย อยู่ในเขตตำบลนาบัว ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ ๒๒
กิโลเมตร ใช้เส้นทางสุรินทร์-ปราสาท (ทางหลวงหมายเลข ๒๑๔) ระยะทาง ๑๔ กิโลเมตร แล้วเลี้ยว
ขวาไปอีกประมาณ ๖ กิโลเมตร เป็นภูเขาเตี้ยๆ มียอดเขาอยู่ ๓ ยอด ยอดที่ ๑ มีชื่อว่ายอดเขาชาย
(พนมเปราะ) สูง ๒๑๐ เมตร เป็นที่ตั้งของวัดพนมสวาย มีบันไดขึ้นถึงวัด มีสระน้ำกว้างใหญ่และ
ร่มรื่นด้วยต้นไม้ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปทรงคดปางประทานพร ๗ พ.ร. ยอดที่ ๒ มีชื่อว่า
ยอดเขาหญิง (พนมสร้อย) สูงระดับ ๒๒๘ เมตร ทางวัดได้จัดสร้างพระพุทธรูปองค์ขนาดกลาง
ประดิษฐานไว้ ยอดที่ ๓ มีชื่อว่าเขาคอก (พนมกรอล) พุทธสมาคมจังหวัดสุรินทร์ได้จัดสร้างศาลา
อัฐฐะมุข เป็นอนุสรณ์ฉลองครบรอบ ๒๐๐ ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เพื่อประดิษฐานพระ
พุทธบาทจำลอง จากยอดเขาชายมาประดิษฐานไว้ในศาลา โดยเริ่มทำการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ ๑๕
ธันวาคม ๒๕๒๔ และเสร็จสมบูรณ์ในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงเป็นวน
อุทยานแล้ว บรรพบุรุษชาวสุรินทร์ถือว่าเป็นสถานที่แสวงบุญ จะมีการเดินขึ้นยอดเขาในวันขึ้น ๑
ค่ำ เดือน ๕ ซึ่งเป็นวันหยุดงานตามประเพณีของชาวจังหวัดสุรินทร์มาแต่โบราณกาล

ปราสาทเมืองที ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลเมืองที ภายในบริเวณวัดจอมสุทธาวาส ปราสาท
เมืองทีเป็นปราสาทแบบเขมรที่ได้รับการดัดแปลงในสมัยหลังเช่นเดียวกับปราสาทศรีขรภูมิ ปราสาท
ก่อด้วยอิฐฉาบปูน มี ๕ หลัง สร้างรวมกันเป็นหมู่บนฐานเดียวกันหลังหนึ่งอยู่ตรงกลาง และอีก ๔
หลังอยู่ที่มุมทั้ง ๔ ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง ๓ หลังซึ่งมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง
หลังกลางมีขนาดใหญ่สุด มีบันไดทางขึ้นทั้งสี่ด้าน ตัวเรือนธาตุตันทึบไม่มีประตูเนื่องจากการ
ดัดแปลง ส่วนหลังคาทำเป็นชั้นมี ๓ ชั้นเลียนแบบตัวเรือนธาตุ ส่วนยอดบนหักหาย นับเป็น
โบราณสถานเขมรอีกแบบหนึ่งที่นิยมสร้าง คือ มีปราสาทหลังกลางเทียบเท่าเขาพระสุเมรุ และมี

ปรากฏมีทั้งสี่ตามความเชื่อในลัทธิศาสนาพราหมณ์ แต่ไม่พบจารึกหรือลวดลายทางศิลปะที่สามารถบอกร่างสร้างขึ้นเมื่อใด

การเดินทาง ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๖ กิโลเมตร ตามเส้นทางสุรินทร์-ศรีขรภูมิ ทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ จนถึงบ้านโคกลำดวน เลี้ยวซ้ายเข้าวัดจอมสุทธาวาส

หมู่บ้านจักสานบ้านบุทม ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองที่ หมู่บ้านนี้ในช่วงนอกฤดูทำนาชาวบ้านจะมีอาชีพเสริมด้วยการสานตะกร้าและภาชนะต่าง ๆ ที่ทำจากหวายเส้นเล็ก เรียกว่า “หวายหางหนู” โดยจะไม่ลงแล็คเกอร์ หากใช้ไปแล้วมีเชื้อราให้รักษาโดยใช้ผลมะเฟืองสุกรสเปรี้ยว มะนาว หรือ มะกรูดมาถูจากนั้นล้างน้ำให้สะอาดผึ่งแดดให้แห้งภาชนะก็จะมันเงาเหมือนเดิม *การเดินทาง* ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ (สุรินทร์-ศรีขรภูมิ) ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

หมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านท่าสว่าง ตั้งอยู่ตำบลท่าสว่าง เป็นที่ตั้งของโรงงานทอผ้ายกทองโบราณ ที่ใช้ใยไหมเส้นเล็กหรือไหมน้อยมาเย็บอมสี่ริ้วธรรมชาติ ด้วยเทคนิคแบบโบราณผสมผสานกับการออกแบบลวดลายที่วิจิตรแบบลายชั้นสูงในอดีต เช่น ลายเทพพนม ลายก้านขดเทพารักษ์ ลายครุฑหยุดนาค ลายหิ้งห้อยชมสวน เป็นต้น รวมทั้งไหมทองคำที่ผลิตขึ้นมาจากเส้นเงินบริสุทธิ์แล้วปั่นกับเส้นไหม นำมาทอเป็นผ้ายกทองที่มีความวิจิตรงดงาม

การเดินทาง ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ ๘ กิโลเมตร โดยข้ามทางรถไฟด้านตรงข้ามสุรินทร์พลาซ่า ถึงสี่แยกจะมีป้ายบอกเลี้ยวซ้าย เส้นทาง รพช. (เกาะลอย-เมืองสิง)

กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์

หมู่บ้านหัตถกรรมเขวาสินรินทร์ ตั้งอยู่ทางเหนือของตัวเมืองสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าไหมพื้นเมืองที่เรียกว่า ผ้าโฮล และการผลิตลูกประคำเงิน ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน เรียกกันว่า ลูกปะเก้อม นำมาทำเป็นเครื่องประดับของสุภาพสตรีที่สวยงาม มีร้านค้าจำหน่ายสินค้าในบริเวณหมู่บ้าน ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ (สายสุรินทร์-ร้อยเอ็ด) ไปประมาณ ๑๔ กิโลเมตร แยกขวามือไปอีก ๔ กิโลเมตร

อำเภอปราสาท

ปราสาทบ้านไพล ตั้งอยู่ที่บ้านปราสาท ตำบลเชื้อเพลิง ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ ๒๒ กิโลเมตร (ก่อนถึงที่ว่าการอำเภอปราสาท ๗ กิโลเมตร) มีทางแยกขวาไปตามถนนลาดยางอีก ๓ กิโลเมตร เป็นศาสนสถานศิลปะขอมที่สร้างถวายแด่พระอิศวร ตัวปราสาทมีลักษณะเป็นปรางค์ ๓ องค์ สร้างด้วยอิฐขัดตั้งเรียงเป็นแนวเดียวกัน มีคูน้ำล้อมรอบ ยกเว้นทางเข้าด้านทิศตะวันออก แม้ว่าศิวิลิ่งค์และทับหลังบางส่วนจะหายไป แต่จากเศษทับหลังที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมายทำให้ทราบว่าปราสาทหลังนี้คงสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖

ปราสาทหินบ้านพลวง ตั้งอยู่ที่บ้านพลวง ตำบลบ้านพลวง ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ปราสาท ๔ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ (สุรินทร์-ปราสาท-ช่องจอม) มีทางแยกซ้ายมือ กิโลเมตรที่ ๓๔-๓๕ ไปอีกราว ๑ กิโลเมตร ปราสาทหินบ้านพลวงเป็นปราสาทหินขนาดเล็กแต่ฝีมือ การสลักหินประณีตงดงามมาก ได้รับการขุดแต่งบูรณะเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยวิธีอินส์ตีไลซิส คือ การรื้อตัวปราสาทลง เสริมความมั่นคง และประกอบขึ้นใหม่ดั้งเดิม ลักษณะของปราสาทหินองค์นี้ เป็นปราสาทองค์เดียว ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูทางเข้าด้านหน้าเพียงด้านเดียวส่วนด้านอื่นอีกสามด้านทำเป็นประตูหลอก องค์ปราสาทก่อ ด้วยศิลาแลง หินทราย และมีอิฐเป็นวัสดุร่วมก่อสร้างในส่วนบนของปราสาท โบราณสถานแห่งนี้เป็น รูปสี่เหลี่ยมย่อมุมจำหลักลายงดงามมาก แต่องค์ปราสาทเหลือเพียงครึ่งเดียว ส่วนยอดหักหายไป มีคู น้ำเป็นรูปตัวยูล้อมรอบ ถัดจากคูน้ำเป็นบาราย (สระน้ำขนาดใหญ่) ที่เห็นเป็นคันดิน เดิมคงเป็นที่ตั้ง ของแหล่งชุมชนมาก่อน บริเวณรอบองค์ปราสาทได้รับการตกแต่งไว้อย่างสวยงาม ลักษณะของทับ หลังที่พบส่วนมากสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณอยู่ภายในซุ้มเหนือหน้ากาล ซึ่งอยู่ทางด้าน ทิศตะวันออกและทิศใต้ ส่วนทางด้านเหนือสลักเป็นรูปพระกฤษณะฆานาค สันนิษฐานได้ว่า ปราสาทแห่งนี้คงสร้างขึ้นสำหรับพระอินทร์ นอกจากนี้ช้างมักสลักเป็นรูปสัตว์เรียงเป็นแนว เช่น ช้าง กระรอก หมู ลิง และวัวอยู่บนทับหลัง สำหรับหน้าบันด้านทิศตะวันออกสลักเป็นรูปพระกฤษณะ ยก ภูเขาโคควรรณะและเช่นเดียวกัน มีรูปสลักเป็นรูปสัตว์เล็ก ๆ นอกกรอบหน้าบันอันน่าจะแสดงถึง ความอุดมสมบูรณ์ เพราะมีแหล่งน้ำต่าง ๆ อยู่มาก ที่ผนังด้านหน้ามีรูปทวารบาลยืนกุมกระบอง ลักษณะของปราสาทหินองค์นี้คล้ายกับปราสาทน้อยบนเขาพนมรุ้ง ลวดลายเป็นลักษณะศิลปะขอม แบบ บาปวน กำหนดอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ จากลักษณะของฐานรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดใหญ่ มีพื้นที่ทางด้านข้างขององค์ปราสาทเหลืออยู่มาก สันนิษฐานว่า แผนผังของปราสาทแห่งนี้ น่าจะประกอบด้วยปราสาทสามองค์สร้างเรียงกัน แต่อาจยังสร้างไม่เสร็จหรืออาจถูกรื้อออกไปอย่าง ใดอย่างหนึ่งก็เป็นได้ ปราสาทหินบ้านพลวงเปิดให้ชมทุกวัน ระหว่างเวลา ๐๗.๓๐-๑๘.๐๐ น. ค่า เข้าชม ชาวไทย ๑๐ บาท ชาวต่างประเทศ ๓๐ บาท

กิ่งอำเภอพนมดงรัก

โบราณสถานกลุ่มปราสาทตาเมือน ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคันนา ตำบลตาเมียง เป็น โบราณสถานแบบขอม ๓ หลัง ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ติดแนวชายแดนประเทศไทยและ กัมพูชา การเดินทางจากจังหวัดสุรินทร์ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ ผ่านอำเภอปราสาท แยกไป ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๒๑ ที่จะไปอำเภอบ้านกรวดประมาณ ๒๕ กิโลเมตร มีทางแยกที่บ้าน ตาเมียง ไปอีก ๑๓ กิโลเมตร

ปราสาทตาเมือน ศาสนสถานของพุทธศาสนาเถรวาท สร้างขึ้นเพื่อเป็นธรรมศาลา หรือที่พักคนเดินทางแห่งหนึ่งใน ๑๗ แห่งที่พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ มหาราชองค์สุดท้ายแห่งเมืองพระนครโปรดให้สร้างขึ้นจากเมืองยโสธรปุระ เมืองหลวงของอาณาจักรขอมโบราณไปยังเมืองพิมาย ปราสาทตาเมือนเป็นศิลปะขอมแบบบายนสร้างด้วยศิลาแลงเช่นเดียวกับโบราณสถานสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ที่พบในดินแดนประเทศไทย มีลักษณะเป็นปราสาทองค์เดียวมีห้องยาวเชื่อมต่อมาทางด้านหน้า ผนังด้านเหนือปิดทึบ แต่สลักเป็นหน้าต่างลออก ส่วนด้านใต้มีหน้าต่างเรียงกันโดยตลอด เคยมีผู้พบทับหลังเป็นรูปพระพุทธรูปปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว ๒-๓ ซุ้ม

ปราสาทตาเมือนโต๊ด เป็นอโรคยาศาล สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๔ ยังคงสภาพเกือบจะสมบูรณ์ ประกอบด้วยปราสาทประธานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีมุขยื่นทางด้านหน้า ก่อด้วยศิลาแลงและหินทราย มีบรรณาลัยอยู่ทางด้านหน้าเยื้องไปทางขวาขององค์ปราสาท ล้อมรอบด้วยกำแพง ก่อศิลาแลงเช่นเดียวกัน มีซุ้มประตู (โคปุระ) อยู่ด้านหน้า คือ ด้านทิศตะวันออกเพียงด้านเดียว นอกกำแพงด้านหน้ามีสระน้ำเช่นเดียวกับอโรคยาศาลแห่งอื่น ๆ ตรงห้องกลางของโคปุระได้พบศิลาจารึก ๑ หลัก จารึกด้วยอักษรขอมภาษาสันสกฤต เป็นจารึกซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ โปรดให้สร้างไว้ประจำอโรคยาศาลแห่งนี้ มีข้อความเช่นเดียวกับจารึกที่พบที่อโรคยาศาลแห่งอื่น ๆ คือ กล่าวนมัสการพระพุทธเจ้าพระโภชชยคุรุไวฑูรยะ ซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์ผู้ประทานความไม่มีโรคแก่ประชาชนผู้นับถือและกล่าวถึงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำสถานพยาบาลในแผนกต่าง ๆ เช่น แพทย์ ผู้ดูแลสถานพยาบาล ปัจจุบันจารึกหลักนี้เก็บรักษาไว้ที่หอสมุดแห่งชาติท่าวาสุกรี

ปราสาทตาเมือนธม อยู่ห่างจากปราสาทตาเมือนโต๊ดไปทางทิศใต้ประมาณ ๒๐๐ เมตร เป็นปราสาทขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มปราสาทตาเมือน บนแนวเทือกเขาพนมดงรัก ประกอบด้วยปราสาทสามองค์ มีปราสาทประธานขนาดใหญ่ที่สุดอยู่ตรงกลาง ปราสาทอีกสององค์อยู่ถัดไปด้านหลังทางด้านขวาและซ้าย ปราสาททั้งสามองค์สร้างด้วยหินทรายหันหน้าไปทางทิศใต้ ที่ปราสาทประธานมีลวดลายจำหลักที่งดงาม แม้ว่าจะถูกลักลอบทำลายและทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ทางด้านทิศตะวันออกและตะวันตก มีวิหารสองหลังสร้างด้วยศิลาแลง อาคารทั้งหมดมีระเบียงคดซึ่งสร้างด้วยหินทรายล้อมรอบ มีโคปุระทั้งสี่ด้าน โคปุระด้านใต้มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีบันไดทางขึ้นจากเชิงเขา ด้านประเทศกัมพูชา นอกกระเบียงคดทางด้านทิศเหนือมีสระน้ำและที่ลานริมกระเบียงคดทางมุขด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้มีศิลาจารึกภาษาขอม กล่าวถึงชื่อ พระกัลปกฤษณะ จึงสันนิษฐานได้ว่าโบราณสถานแห่งนี้คงจะสร้างขึ้นเนื่องในศาสนาพราหมณ์ จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมและลวดลายจำหลักต่าง ๆ ทำให้ทราบได้ว่า โบราณสถานแห่งนี้คงจะสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ซึ่งเก่าแก่กว่าโบราณสถานอีกสองแห่งในกลุ่มปราสาทตาเมือน

เนื่องจากโบราณสถานกลุ่มนี้อยู่ใกล้ชายแดนไทย-กัมพูชา นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้าไปชมควรสอบถามข้อมูลจากหน่วยงานทหารที่ดูแลพื้นที่ที่ตั้งอยู่บริเวณนั้นก่อน

อำเภอกาบเชิง

ตลาดการค้าของจอม ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 และ 14 บ้านด่านพัฒนา ตำบลด่าน เดิมอยู่ในเขต ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายห้วยทับทัน-ห้วยสำราญและประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตั้งแต่ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ ช่องจอมเป็นเส้นทางข้ามแดนที่ใหญ่และสะดวกที่สุดของจังหวัดสุรินทร์ ที่จะไปยังกัมพูชา (ฝั่งตรงข้ามด้านกัมพูชาเป็นชุมชนโอรส์เมียด อำเภอสำโรง จังหวัดอุดรธานี) ทำให้มีการติดต่อสัญจรไปมาและซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชาวไทยและกัมพูชามาเป็นเวลานาน และเป็นที่มาของแนวความคิดในการเปิดจุดผ่านแดนเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งสอง ประเทศตลาดแห่งนี้เปิดทำการค้าขายและสัญจรไปมาทุกวัน ระหว่างเวลา ๐๗.๐๐-๒๐.๐๐ น. ประเภทสินค้ามีทั้งสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และสิ่งประดิษฐ์จากไม้ เช่น ม้านั่ง หัตถกรรมไม้ เสื่อสาน ตะกร้าสานต่าง ๆ การเดินทาง ใช้เส้นทางสุรินทร์-ช่องจอม ห่างจากตัวเมือง สุรินทร์ ๖๙ กิโลเมตร และห่างจากตัวอำเภอกาบเชิง ๑๓ กิโลเมตร

อำเภอศีขรภูมิ

ปราสาทศีขรภูมิ ตั้งอยู่ที่ตำบลระแงง ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ ๓๔ กิโลเมตร ตาม เส้นทางหมายเลข ๒๒๖ ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ๑ กิโลเมตร ปราสาทศีขรภูมิประกอบด้วยปรางค์ อีฐ ๕ องค์ องค์กลางเป็นปรางค์ประธาน มีปรางค์บริวารล้อมรอบอยู่ที่มุมทั้งสี่บนฐานเดียวกัน ก่อ ด้วยหินทรายและศิลาแลง ปราสาทหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีบันไดทางขึ้นและประตูทางเข้า เพียงด้านเดียวคือด้านทิศตะวันออก

ปรางค์ทั้งห้าองค์มีลักษณะเหมือนกัน คือ องค์ปรางค์ไม่มีมุขมีประตูทางเข้าด้านเดียว มี ชั้นส่วนประดับทำจากหินทรายสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ ทั้งส่วนที่เป็นทับหลังและเสาประดับกรอบ ประตู เสาติดผนัง และกลีบบนูน ปรางค์ส่วนหน้าบันเป็นอีฐประดับลวดลายปูนปั้น องค์ปรางค์ ประธานมีทับหลังสลักเป็นรูปศิวนาฏราช (พระอิศวรกำลังพ้อนรำ) บนแท่น มีหงส์แบก ๓ ตัวอยู่ เหนือเศียรเกียรติมุข รูปพระคเณศ พระพรหม พระวิษณุ และนางปารพตี (นางอูมา) อยู่ด้านล่าง เสา ประตูสลักเป็นลวดลายเทพธิดาลายก้ามปูและรูปทวารบาล ทับหลังรูปศิวนาฏราชนี้ถือได้ว่ามีความ งามกว่าทับหลังชิ้นใด ๆ ที่สลักเรื่องราวเดียวกันทั้งที่พบในประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ส่วน ปรางค์บริวารพบทับหลัง ๒ ชิ้น ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย เป็นภาพ กฤษณาวตาร ทั้งสองชิ้น ชิ้นหนึ่งเป็นภาพกฤษณะฆ่าช้างและคชสีห์ ส่วนอีกชิ้นหนึ่งเป็นภาพ พระกฤษณะฆ่าคชสีห์ จากลวดลายที่เสาและทับหลังขององค์ปรางค์ มีลักษณะปนกันระหว่าง รูปแบบศิลปะขอมแบบบาปวน (พ.ศ. ๑๕๕๐-๑๖๕๐) และแบบนครวัด (พ.ศ. ๑๖๕๐-๑๗๐๐) จึง อาจกล่าวได้ว่า ปราสาทแห่งนี้คงสร้างขึ้นในราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๗ หรือต้นสมัยนครวัด โดย

สร้างขึ้นเนื่องในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย และคงถูกดัดแปลงให้เป็นวัดในพุทธศาสนาตามที่มีหลักฐานการบูรณะปฏิสังขรณ์ในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ในสมัยอยุธยาตอนปลาย

ปราสาทศิขรมุมิเปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น. อัตราค่าเข้าชมชาวไทย คนละ ๑๐ บาท ชาวต่างประเทศ ๓๐ บาท

อำเภอลำดวน

ปราสาทตะเปียงเตีย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลโชคเหนือ ภายในบริเวณวัดปราสาทเทพนิมิตร หลักกิโลเมตรที่ ๓๓-๓๔ ทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๗ แยกเข้าทางลูกรังอีก ๗ กิโลเมตร ลักษณะปราสาทเป็นรูปสี่เหลี่ยม มียอดปราสาท ๕ ยอด เป็นรูปบัวตูม ตัวปราสาทก่อด้วยอิฐ ลักษณะการก่อสร้างเป็นสถาปัตยกรรมแบบลาว สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย (คำว่า ตะเปียงเตีย หมายถึง หนองเป็ด)

เขตอนุรักษ์พันธุ์ไม้สนสองใบ อยู่ที่บ้านหนองคู ตำบลโชคเหนือ เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ไม้สนสองใบที่ถือว่าเป็นพันธุ์ที่ดีที่สุดที่ขึ้นในที่ราบสูง เป็นโครงการร่วมระหว่างไทย-เดนมาร์ก มีเนื้อที่ ๖๒๕ ไร่ มีลักษณะเด่นคือ เป็นสนสองใบที่ขึ้นในที่ราบแห่งเดียวในประเทศไทย อยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ประมาณ ๓๕ กิโลเมตร ตามเส้นทางสุรินทร์-สังขะ (ทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๗) เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวสุรินทร์อีกแห่งหนึ่ง

อำเภอสังขะ

ปราสาทภูมิโปน ตั้งอยู่ที่บ้านภูมิโปน ตำบลดม ปราสาทภูมิโปนประกอบด้วยโบราณสถาน ๔ หลัง คือ ปราสาทก่ออิฐ ๓ หลัง และก่อศิลาแลง ๑ หลัง มีอายุการก่อสร้างอย่างน้อยสองสมัย ปราสาทก่ออิฐหลังใหญ่และหลังทางทิศเหนือสุด นับเป็นปราสาทแบบศิลปะเขมรที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย คือราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ส่วนปราสาทอิฐหลังเล็กที่ตั้งตรงกลางและปราสาทที่มีฐานศิลาแลงทางด้านทิศใต้ นั้นสร้างขึ้นในสมัยหลัง

ปราสาทภูมิโปนคงสร้างขึ้นเพื่อเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดูไศวนิกายเช่นเดียวกับศาสนสถานแห่งอื่นในรุ่นเดียวกัน แม้ไม่พบรูปเคารพซึ่งควรจะเป็นศิวลึงค์อยู่ภายในปรางค์ แต่ที่ปรางค์องค์ใหญ่ยังมี ท่อโสมสูตร คือ ท่อน้ำมนตรี้ที่ต่อออกมาจากแท่นฐานรูปเคารพในห้องกลางติดอยู่ที่ผนังในระดับพื้นห้อง การเดินทาง ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๗ (สายสุรินทร์-สังขะ) ระยะทาง ๔๙ กิโลเมตร จากแยกอำเภอสังขะเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๑๒๔ (สังขะ- บัวเชด) จนถึงบ้านภูมิโปนอีก ๑๐ กิโลเมตร จะเห็นปราสาทอยู่ริมถนนด้านซ้ายมือ

ปราสาทยายเหงา ตั้งอยู่ที่บ้านสังขะ ตำบลสังขะ เป็นศาสนสถานแบบขอมที่ประกอบด้วยปรางค์ ๒ องค์ ตั้งอยู่เรียงกันในแนวทิศเหนือ-ใต้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก องค์

ปรากฏก่อด้วยอิฐ ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลง มีการแกะสลักอิฐเป็นลวดลายเช่นที่กรอบหน้าบัน เป็นรูปมกร (สัตว์ผสมระหว่างสิงห์ ช้าง และปลา) คาบหน้าเศียร จากลักษณะแผนผังของอาคารน่าจะประกอบไปด้วยปราสาท ๓ องค์ตั้งเรียงกัน แต่ปัจจุบันเหลือเพียง ๒ องค์ บริเวณปราสาทพบกลีบบนขุ่นยอดปรากฏ เศาประดับกรอบประตู แกะสลักจากหินทราย จัดแสดงไว้ด้านหน้าปราสาท การเดินทาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอสังขะ ประมาณ ๔ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๔ (โชคชัย-เดชอุดม) ระหว่างกิโลเมตรที่ ๑๘๙-๑๙๐ แยกไปตามทางลูกรังอีก ๘๐๐ เมตร

อำเภอจอมพระ

ปราสาทจอมพระ ตั้งอยู่หมู่ ๔ ตำบลจอมพระ ปราสาทจอมพระมีลักษณะของสิ่งก่อสร้างที่เรียกว่า อโรคยศาล มีโครงสร้างที่ยังสมบูรณ์อยู่มาก อาคารต่าง ๆ ก่อด้วยศิลาแลงและใช้หินทรายประกอบ หน้าหน้าไปทางทิศตะวันออกมีส่วนประกอบหลัก ๔ ส่วน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะแบบอโรคยศาลดังที่พบในที่อื่น คือ ปรากฏประธานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีมุขหน้า บรรณาลัยหรืออาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าตั้งอยู่ทางด้านหน้า มีกำแพงล้อมรอบพร้อมซุ้มประตูรูปกากบาทและสระน้ำนอกกำแพง โบราณวัตถุสำคัญที่พบได้แก่ เศียรพระโพธิสัตว์อโลกิตศวรร ๑ เศียร และรูปพระวัชรสัตว์ ๑ องค์เช่นเดียวกับที่พบที่อโรคยศาลในอำเภอพิมายและที่พระปรากฏวัดกู่แก้ว จังหวัดขอนแก่น โบราณวัตถุเหล่านี้เป็นรูปเคารพในพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน มีลักษณะตรงกับศิลปะขอมแบบบายน (ราว พ.ศ. ๑๗๒๐-๑๗๘๐) ซึ่งเป็นแบบศิลปะที่เจริญอยู่ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรขอม การเดินทาง ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ ๒๖ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ (สายสุรินทร์-ร้อยเอ็ด) เข้าตัวอำเภอจอมพระ มีทางแยกขวามือเข้าวัดป่าปราสาทจอมพระอีก ๑ กิโลเมตร

อำเภอท่าตูม

หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ และ ๑๓ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ไปทางเหนือตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ (สุรินทร์-ร้อยเอ็ด) ก่อนถึงอำเภอท่าตูม บริเวณหลักกิโลเมตรที่ ๓๖ เลี้ยวซ้ายไป ๒๒ กิโลเมตร พื้นที่หมู่บ้านเป็นที่นาและป่าละเมาะสลับกับป่าโปร่งเหมาะกับการเลี้ยงช้าง

ชาวบ้านตากกลางดั้งเดิมเป็นชาวส่วย หรือ กูย หรือ กวย มีความชำนาญในการคล้องช้างป่า ฝึกหัดช้างและเลี้ยงช้าง ส่วนมากต้องเดินทางไปคล้องช้างบริเวณชายแดนต่อเขตประเทศกัมพูชา ปัจจุบันสภาวะการเมืองระหว่างประเทศทำให้ชาวบ้านไม่สามารถไปคล้องช้างเช่นแต่ก่อนได้ แต่ชาวบ้านตากกลางยังคงเลี้ยงช้างและฝึกช้างเพื่อไปร่วมแสดงในงานช้างของจังหวัดทุกปี การเลี้ยงช้างของชาวบ้านตากกลางไม่เหมือนการเลี้ยงช้างของชาวภาคเหนือที่เลี้ยงไว้ใช้งาน แต่ชาวบ้าน

ตากกลางเลี้ยงช้างไว้เป็นเพื่อน นอนร่วมชายคาเดียวกับตน ดังนั้นถ้าท่านได้ไปที่บ้านตากกลาง นอกจากจะให้เห็นสภาพโรงช้างดังกล่าวแล้ว ยังได้สัมผัสการดำรงชีวิตของชาวส่วย พร้อมทั้งได้พบปะพูดคุยกับหมอช้างที่มีประสบการณ์ในการคล้องช้างมาแล้วแต่ในปัจจุบันด้วยสภาวะ

เศรษฐกิจหากไม่อยู่ในช่วงไถ่ล้างงานแสดงช้างจะมีช้างอยู่ในหมู่บ้านน้อย หากต้องการชมการแสดงช้างในหมู่บ้านควรติดต่อล่วงหน้าที่กำหนดตำบลกระโพ โทร. ๐ ๑๙๖๗ ๕๐๑๕,๐ ๔๔๕๑ ๒๙๒๕ หรือผู้ใหญ่บ้านตากกลาง โทร. ๐ ๑๙๗๗ ๖๓๐๔

นอกจากนี้ทางจังหวัดยังได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ช้างขึ้นภายในหมู่บ้านด้วย เพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับช้าง อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการคล้องช้าง และให้ความรู้ในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับช้าง

เทศกาลงานประเพณี

จังหวัดสุรินทร์เป็นดินแดนที่มีช้างมากมาแต่โบราณ ชาวเมืองในอดีตหรือที่เรียกว่า “ส่วย” ได้จับช้างป่ามาฝึกเพื่อใช้เป็นพาหนะและขนส่งช้าง และการควบคุมบังคับขี่ช้างของชาวสุรินทร์ได้เคยทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยมาแล้ว และเมื่อ “การแสดงของช้าง” ได้ถือกำเนิดขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ นั้น ทำให้นามของจังหวัดสุรินทร์เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

งานวันข้าวหอมมะลิอินทรีย์และมหกรรมผ้าไหมสุรินทร์ จัดในช่วงเดือนมกราคมของทุกปี ในงานมีการประกวดผลผลิตทางการเกษตร ประกวดผ้าไหม และแสดงผลงานของส่วนราชการ

งานฉลองปราสาทศีขรภูมิและงานประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นบริเวณปราสาทศีขรภูมิ วันเสาร์-วันอาทิตย์สัปดาห์ที่สามของเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี ในงานมีการจัดแสดงแสงเสียง การจำลองวิถีชีวิตคนพื้นเมือง (เขมร ลาว ส่วย) การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจำหน่ายของที่ระลึก การประกวดนางนพมาศ การประกวดกระทงและขบวนแห่

งานเลี้ยงช้าง/งานช้างและกาชาดสุรินทร์ จัดขึ้นระหว่างสัปดาห์ที่สามในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี ณ สนามกีฬาศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ในงานจะมีจัดประกวดโต๊ะอาหารช้าง จัดขบวนแห่ต้อนรับช้าง เลี้ยงอาหารช้างที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีการแสดงของช้าง เช่น การคล้องช้าง การชักคะเย่อกันกับช้าง ช้างแข่งฟุตบอล ขบวนช้างศึก รวมทั้งการแสดงศิลปะพื้นเมือง ได้แก่ เรือมออันเร่ กันตริ้ม เป็นต้น

เทศกาลงานปลาไหล จัดขึ้นที่บริเวณสนามที่ว่าการอำเภอชุมพลบุรี ในสัปดาห์ที่สามของเดือนธันวาคม ของทุกปี หลังจากได้มีการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ เป็นช่วงที่ปลาไหลเจริญเติบโต

เกษตรกรสามารถจับปลาไหลได้ในปริมาณมาก และเป็นที่ยอมรับโรค เนื่องจากลำตัวโตสีเหลือง ไม่มีกลิ่นคาว

งานประเพณีบวชนาคแห่ช้าง จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ราวกลางเดือน พฤษภาคมของทุกปี) ณ วัดแจ้งสว่าง บ้านตากกลาง อำเภอท่าตูม จะมีการแห่แห่นบรตนาถด้วย ขบวนช้างกว่า ๕๐ เชือก ข้ามลำน้ำมูลกันอย่างเอิกเกริก พิธีโกนผมนาค พิธีแห่นาคช้างไปสักการะ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ศาลเจ้าพ่อวังทะลุ และพิธีอุปสมบทนาค

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

จังหวัดสุรินทร์มีชื่อเสียงในด้านผ้าไหมที่ไม่เป็นรองใคร มีวิธีการทอที่ประณีต ลวดลาย การทอและสีที่เป็นเอกลักษณ์ มีแหล่งผลิตผ้าไหมในหมู่บ้านหลายท้องที่ ซึ่งผู้สนใจสามารถไปชม วิธีการทอและเลือกซื้อได้โดยสะดวก นอกจากนั้นยังมีสินค้าพื้นเมืองประเภทของกินที่ขึ้นชื่อด้วย

- น้องหญิง** ๕๔ ถ.จิตรบำรุง ต.ในเมือง โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๖๐๖
- คุณหงา** ๙๔ ถ.จิตรบำรุง ทางเข้าโรงพยาบาลนตร์เพชรเกษม โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๓๔๓๓
- ไหมสุรินทร์** ๙๘ ถ.จิตรบำรุง ทางเข้าโรงแรมเพชรเกษม โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๓๘๙๗
- เรือนไหม-ไบหม่อน** ๑๖๒ ถ.จิตรบำรุง โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๒๑๕๙
- เจ็กมิ่งไหมไทย** ๓๕๕ ถ.จิตรบำรุง โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๖๘๕
- สุรินทร์ไหมไทย** ๓๖๑-๓๖๓ ถ.จิตรบำรุง โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๒๑๕๙
- ผ้าไหมสุรินทร์** ๑๕๑ ถ.ธนสาร โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๖๗๖, ๐ ๔๔๕๑ ๒๒๗๙
- บ้านสายไหม** ๕๗๙ ถ.ธนสาร โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๒๘๑๐
- ลิมอี่เฮียง** ถ.ธนสาร โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๓๖๖ (กาดะแม กุนเชียง หมูหย็อง หมูแผ่น)
- สหรส** ๑๑๙ ถ.กรุงศรีโน โทร. ๐ ๔๔๕๑ ๑๗๗๕ (กุนเชียง หมูหย็อง หมูแผ่น)
- เฮียง เฮียง** ๙๕ ถ.กรุงศรีโน (หัวฝักกาด กุนเชียง หมูหย็อง หมูแผ่น)

ตัวอย่างโปรแกรมนำเที่ยว

- ๐๘.๐๐ น. ออกเดินทางจาก จ.สุรินทร์ โดยใช้เส้นทางสุรินทร์-ปราสาท
- ๐๘.๓๐ น. ชมปราสาทหินบ้านพลวง
- ๐๙.๐๐ น. ออกเดินทางไปถึงอำเภอพนมดงรัก ชมกลุ่มปราสาทตาเมือน จากนั้น เดินทางไปชมตลาดการค้าซองจอมที่ อ.กาบเชิง
- ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓.๐๐ น. ออกเดินทางไปชมหมู่บ้านหัตถกรรมจักสานหวายบ้านบุทม ปราสาทศีขรภูมิ อ.ศีขรภูมิ

๑๕.๐๐ น. ออกเดินทางไปชมหมู่บ้านหัตถกรรมผ้าไหม และเครื่องเงินบ้านเขวาสินรินทร์

๑๗.๐๐ น. เดินทางกลับ

๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็นที่อ่างเก็บน้ำห้วยเสนง

ศรีสะเกษ

คำขวัญประจำจังหวัด

แดนปราสาทขอม หอมกระเทียมดี มีสวนสมเด็จ เขตดงลำดวน หลากล้วนวัฒธรรม
เลิศล้ำสามัคคี

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่
ละติจูด 14-15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเล 120
เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 8,839.976 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,524,987.50 ไร่ อยู่ห่างจาก
กรุงเทพมหานคร โดยทางรถไฟ 515 กิโลเมตร ทางรถยนต์ 571 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๘,๘๓๙
ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น ๒๐ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ

ประวัติศาสตร์

ศรีสะเกษ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานตอนล่างที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เคย
เป็นชุมชนที่มีอารยธรรมรุ่งเรืองมานับพันปี นับตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ และมีชนเผ่าต่าง ๆ ได้แก่
ส่วย ลาว เขมร และเยอ อพยพมาตั้งรกรากในบริเวณนี้ ศรีสะเกษเดิมเรียกกันว่า เมืองขุขันธ์
เมืองเก่าตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านปราสาทสี่เหลี่ยมดงลำดวน ตำบลดวนใหญ่ อำเภอวังหินในปัจจุบัน
ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเมืองเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๒ สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีหลวงแก้วสุวรรณซึ่งได้รับ
บรรดาศักดิ์เป็นพระยาไกรภักดีเป็นเจ้าเมืองคนแรก ล่วงถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ย้ายเมืองขุขันธ์มาอยู่
ที่บ้านเมืองเก่า ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองศรีสะเกษในปัจจุบัน แต่ยังคงใช้ชื่อว่าเมืองขุขันธ์จนถึง
พ.ศ. ๒๔๘๑ จึงเปลี่ยนเป็นจังหวัดศรีสะเกษตั้งแต่นั้นมา

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีเทือกเขาพนมดงรัก เป็นแนวกันเขตแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทาง

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) ที่จังหวัดสระบุรี เข้าเส้นทางโชคชัย-เดชอุดม (ทางหลวงหมายเลข ๒๔) เข้าตัวเมืองศรีสะเกษ รวมระยะทางประมาณ ๕๗๑ กิโลเมตร

รถโดยสารประจำทาง จากกรุงเทพฯ มีรถโดยสารประจำทางทั้งธรรมดาและปรับอากาศออกจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเชิงเหิน (หมอชิต ๒) ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๘ ชั่วโมง สอบถามรายละเอียด โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๕๕๒-๖๖ สถานีขนส่งจังหวัดศรีสะเกษ โทร. ๐ ๔๕๖๑ ๒๕๐๐ www.transport.co.th

รถไฟ จากสถานีรถไฟหัวลำโพง และสถานีรถไฟบางซื่อ มีรถธรรมดา รถเร็ว และรถด่วน สายกรุงเทพฯ-ศรีสะเกษ ระยะทาง ๕๑๕ กิโลเมตร สอบถามรายละเอียดได้ที่หน่วยบริการเดินทาง การรถไฟแห่งประเทศไทย โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๐ ๔๓๓๔, ๐ ๒๒๒๐ ๔๔๔๔ สถานีรถไฟศรีสะเกษ โทร. ๐ ๔๕๖๑ ๑๕๒๕ www.railway.co.th

การเดินทางในตัวเมืองมีรถสามล้อรับจ้างอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารจากตัวอำเภอเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอต่าง ๆ ทุกอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงด้วย

ระยะทางไปยังจังหวัดใกล้เคียง

อุบลราชธานี	๖๑	กิโลเมตร
สุรินทร์	๑๔๓	กิโลเมตร
ยโสธร	๑๕๙	กิโลเมตร

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ

พยุห์	๒๑	กิโลเมตร
อุทุมพรพิสัย	๒๔	กิโลเมตร
กันทรารมย์	๒๖	กิโลเมตร
ภูสิงห์	๒๘	กิโลเมตร
ยางชุมน้อย	๓๒	กิโลเมตร
วังหิน	๓๕	กิโลเมตร
ศรีรัตนะ	๓๗	กิโลเมตร
ห้วยทับทัน	๓๗	กิโลเมตร
ราชไพศาล	๓๘	กิโลเมตร
เมืองจันทร์	๔๐	กิโลเมตร
บึงบูรพ์	๔๒	กิโลเมตร

ไพร่บึง	๔๒	กิโลเมตร
น้ำเกลี้ยง	๔๔	กิโลเมตร
ชุมชน	๔๙	กิโลเมตร
โนนคุณ	๕๖	กิโลเมตร
ขุนหาญ	๖๐	กิโลเมตร
ปรางค์กู๋	๖๐	กิโลเมตร
กันทรลักษ์	๖๓	กิโลเมตร
เบญจลักษ์	๘๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอไพศาลีสุวรรณ	๒๙	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอศิลาลาด	๕๐	กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจ

อำเภอเมือง

วัดมหาพุทธาราม ตั้งอยู่ใจกลางเมืองศรีสะเกษ มีวิหารซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่บ้านคูเมืองและเป็นที่เคารพสักการะของชาวศรีสะเกษคือ “หลวงพ่อดโต” เป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ปางมารวิชัย มีความสูงจากฐานถึงยอดเศ ๖.๘๕ เมตร หน้าตักกว้าง ๓.๕๐ เมตร เดิมเป็นพระพุทธรูปศิลาจำหลัก สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปสมัยขอมซึ่งมีอายุร่วมพันปีมาแล้วแต่มาสร้างเพิ่มเติมขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏแน่ชัด

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ตั้งอยู่ในวิทยาลัยเกษตรกรรมศรีสะเกษ ถนนกสิกรรม ตำบลหนองครก ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ ๒ กิโลเมตร มีเนื้อที่ ๒๓๗ ไร่ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง-ต่ำตามธรรมชาติ มีลำห้วย ๒ สายคือ ห้วยปูนใหญ่และห้วยปูนน้อยมาบรรจบกันตรงด้านทิศเหนือของสวนฯ ภายในบริเวณสวนมีต้นลำดวนขึ้นอยู่หนาแน่นเป็นดงใหญ่ เหมาะแก่การทัศนศึกษาในเชิงพฤกษศาสตร์ ต้นลำดวนซึ่งเป็นพันธุ์ไม้หอมนี้จะผลิดอกหอมอบอวลไปทั่วในราวเดือนมีนาคมของทุกปี และเนื่องจากต้นไม้นี้มีความเกี่ยวข้องกับชื่อ ศรีนครลำดวน ในอดีต จึงได้นำเอาต้นลำดวนมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีสวนสัตว์ และสวนสาธารณะ ตกแต่งสวยงามร่มรื่นเป็นแหล่งพักผ่อนของประชาชนทั่วไป มีบึงน้ำสำหรับพายเรือเล่นและพักผ่อนหย่อนใจ

ตึกขุนอำเภอพานิชย์ ตั้งอยู่ภายในเขตเทศบาลเมือง ถนนอุบล เป็นตึกเก่าของขุนอำเภอพานิชย์ (อินทร์ นาคสีหราช) คหบดีชาวศรีสะเกษ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยช่างชาวจีนและชาวมอญ ตัวอาคารมีรูปทรงและลวดลายปูนปั้นที่งดงามตามคติความเชื่อของชาวจีน ได้รับการบูรณะ

และอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีจนได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการดีเด่นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในเมือง
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานไว้แล้ว

พระธาตุเรือรอง ตั้งอยู่ที่บ้านสร้างเรือ ตำบลหญ้าปล้อง เป็นพระธาตุที่สร้างขึ้นโดย
การผสมศิลปะอีสานใต้สีเฝ้าไทย ได้แก่ ลาว ส่วย เขมร เยอ มีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์
อย่างลงตัว พระธาตุมีความสูง ๔๙ เมตร แบ่งออกเป็น ๖ ชั้น ชั้นที่ ๑ ใช้สำหรับประกอบพิธีทาง
ศาสนา ชั้นที่ ๒-๓ เป็นพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านสีเฝ้าไทย ชั้นที่ ๔ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ชั้นที่ ๕
ใช้สำหรับการทำสมาธิ และชั้นที่ ๖ เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและเป็นที่ชมทัศนียภาพ
ของพื้นที่โดยรอบ การเดินทาง ห่างจากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๓๗๓ (ศรีสะเกษ-ยาง
ชุมน้อย) ประมาณ ๗.๕ กิโลเมตร

อำเภออุทุมพรพิสัย

ปราสาทสระกำแพงน้อย ตั้งอยู่วัดสระกำแพงน้อย บ้านกลาง ตำบลขยุง ปราสาทวัดสระ
กำแพงน้อยประกอบด้วยปราสาทและวิหารก่อด้วยศิลาแลง ด้านหน้าปราสาทมีสระน้ำใหญ่ ทั้งปราสาท
วิหาร และสระน้ำ ล้วนล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง เคยมีทับหลังประติมากรรมเป็นพระวรุณเทพเจ้า
แห่งฝนประทับบนแท่นมีหงส์แบก ๓ ตัว อยู่เหนือเศียรเกียรติมุข เป็นศิลปะแบบบาปวนมีอายุราว
พุทธศตวรรษที่ ๑๖ สันนิษฐานว่าปราสาทหินแห่งนี้เดิมเป็นศาสนสถานมาก่อน แล้วต่อมาในพุทธ
ศตวรรษที่ ๑๘ รัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ อาจมีการบูรณะหรือสร้างเพิ่มเติมขึ้นใหม่ สังเกตได้
จากมีสถาปัตยกรรมแบบบาปวนอยู่ด้วย สิ่งก่อสร้างดังกล่าวเรียกกันในสมัยนั้นว่า “อโรคยาศาล”
หมายถึง สถานพยาบาล หรือสุขาศาลาประจำชุมชนนั่นเอง การเดินทาง ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ
๘ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ (สายศรีสะเกษ-อุทุมพรพิสัย) อยู่ด้านขวามือ

ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ตั้งอยู่วัดสระกำแพงใหญ่ บ้านกำแพงใหญ่ ตำบลสระกำแพง
ใหญ่ เป็นปราสาทขอมที่มีขนาดใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดของจังหวัด ลักษณะเป็นปราสาท ๓ องค์บน
ฐานเดียวกันเรียงกันในแนวทิศเหนือ-ใต้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ปราสาทประธานอยู่ตรงกลาง
ก่อด้วยหินทราย มีอิฐแซมบางส่วน มีทับหลังจำหลักภาพพระอินทร์ทรงช้างบนแท่นเหนือหน้ากาล
ส่วนปราสาทอีก ๒ องค์ เป็นปราสาทอิฐ มีส่วนประกอบตกแต่งที่เป็นหินทราย เช่น ทับหลัง กรอบหน้า
บันและกรอบเสาประตู ด้านหลังปราสาทองค์ทิศใต้มีปราสาทก่ออิฐอีก ๑ องค์ ด้านหน้ามีวิหารก่ออิฐ ๒
หลัง ล้อมรอบด้วยระเบียงคดก่อด้วยศิลาแลงและหินทราย มีโคปุระหรือประตูซุ้มทั้ง ๔ ทิศ

ส่วนวิหารที่ก่อด้วยอิฐซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ มีทับหลังสลักภาพพระนารายณ์บรรทมสินธุ์
อยู่เหนือพระยานันตนาคราชท่ามกลางเกษียรสมุทร และที่วิหารก่ออิฐทางด้านทิศใต้มีทับหลังรูป
พระอิศวรกับพระอุมาประทับนั่งเหนืออนนทิ ปัจจุบันปราสาทแห่งนี้อยู่ในความดูแลของกอง
โบราณคดี กรมศิลปากร และได้มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่นทับหลังจำหลักภาพศิวิ

นาฏราช พระกฤษณะยกเขาโคววรรณะและยังพบพระพุทธรูปนาคปรก พระพุทธรูปปางสมาธิ พระพิมพ์ดินเผา ฯลฯ

จากหลักฐานลวดลายที่ปรากฏบนหน้าบัน ทับหลัง และโบราณวัตถุต่างๆ โดยเฉพาะจารึกที่หีบประตูปราสาทสระกำแพงใหญ่ สันนิษฐานว่าปราสาทแห่งนี้สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ตรงกับศิลปะขอมแบบบาปวน เพื่อเป็นเทวาลัยถวายแด่พระศิวะ และเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นวัดในพุทธศาสนาเถรวาท

การเดินทาง ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ ห่างจากตัวจังหวัด ๒๖ กิโลเมตรและห่างจากตัวอำเภอ ๒ กิโลเมตร

อำเภอห้วยทับทัน

ปราสาทห้วยทับทัน หรือ ปราสาทบ้านปราสาท ตั้งอยู่ที่วัดปราสาทพนาราม บ้านปราสาท เป็นโบราณสถานแบบขอมแห่งหนึ่งที่ถูกดัดแปลงในสมัยหลังเช่นเดียวกับปราสาทศิขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะส่วนหลังคาซึ่งคล้ายคลึงกันมากแต่มีขนาดสูงกว่าประกอบด้วยปรางค์อิฐ ๓ องค์ ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกันในแนวเหนือ-ใต้ มีกำแพงล้อมรอบพร้อมซุ้มประตูก่อด้วยศิลาแลง สันนิษฐานว่าเดิมมี ๓ หรือ ๔ ทิศ ปัจจุบันคงเหลือเพียงด้านทิศใต้เท่านั้น

ปรางค์องค์กลางขนาดใหญ่กว่าปรางค์อีก ๒ องค์ ที่ขนาดข้างเล็กน้อยแต่ส่วนหลังคาเตี้ยกว่า เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง มีประตูเดียวด้านหน้าทางทิศตะวันออก มีกรอบประตูหินทราย และทับหลังติดอยู่เป็นภาพบุคคลยืนอยู่เหนือหน้ากาล ส่วนท่อนพวงมาลัยมีลายมาแบ่งที่เสี้ยวภาพบุคคลยืนในซุ้มเรือนแก้ว ไม่อาจสันนิษฐานว่าเป็นผู้ใดด้วยลายสลักยังไม่แล้วเสร็จ

ปรางค์สององค์ที่ขนาดข้างขนาดเดียวกันได้รับการดัดแปลงรูปแบบไปมากโดยเฉพาะส่วนหลังคาและประตูซึ่งก่อที่บหมดทุกด้าน ยังคงปรากฏกรอบประตูหินทราย และชิ้นส่วนทับหลังสลักภาพการกวนเกษียรสมุทรตกอยู่หน้าประตูปรางค์องค์ที่อยู่ด้านทิศใต้ จากลักษณะทางด้านศิลปกรรมของทับหลังที่ปรากฏอาจสันนิษฐานได้ว่าปราสาทแห่งนี้มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ร่วมสมัยศิลปะขอมแบบคลัง-บาปวนของเขมร และต่อมาได้รับการดัดแปลงในสมัยหลัง

การเดินทาง จากตัวเมืองศรีสะเกษ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ ประมาณ ๓๙ กิโลเมตร ถึงอำเภอห้วยทับทัน แล้วเลี้ยวขวาตามทางอีก ๘ กิโลเมตร

อำเภอปรางค์กู่

ปราสาทปรางค์กู่ ตั้งอยู่ที่บ้านกู่ ปรางค์องค์นี้สร้างด้วยอิฐเรียงแผ่นโต ๆ เหมือนปราสาทศิขรภูมิที่จังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นศาสนสถานสมัยขอมที่เก่าแก่มาก มีอายุกว่าพันปีมาแล้ว ด้านหน้าปรางค์กู่มีสระน้ำขนาดใหญ่ เป็นทำเลพักหากินของนกเป็ดน้ำ ซึ่งมีมากในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือน

กุ่มภาพันธุ์เป็นต้นไป *การเดินทาง* อยู่ห่างจากศรีสะเกษเป็นระยะทาง ประมาณ ๗๐ กิโลเมตร สามารถเดินทางเข้าถึงได้สองเส้นทางคือ เส้นทางศรีสะเกษ-สุรินทร์ แล้วแยกซ้ายเข้าทางหลวง ๒๒๓๔ หรือเส้นทางศรีสะเกษ-อุษาคเนย์ แล้วแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๑๖๗ ปรากฏอยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๑๐ กิโลเมตร

ปราสาทบ้านสมอ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านทามจาน ตำบลสมอ เป็นปราสาทขอมโบราณขนาดเล็ก ภายในองค์ปรางค์มีรูปประติมากรรมจำหลัก สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ *การเดินทาง* ห่างจากตัวจังหวัดไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๐ และ ๒๑๖๗ ประมาณ ๕๒ กิโลเมตร ก่อนถึงตัวอำเภอประมาณ ๘ กิโลเมตร

อำเภออุษาคเนย์

ปราสาทตาเล็ง ตั้งอยู่ที่หมู่ ๖ บ้านปราสาท ตำบลกันทรารมย์ ปราสาทตาเล็งลักษณะเป็นปรางค์องค์เดียวตั้งอยู่บนฐาน องค์ปรางค์มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสองหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ปัจจุบันเหลือเพียงผนังด้านหน้าและผนังด้านข้างบางส่วน มีประตูเข้าได้เพียงประตูเดียวด้านหน้า อีกสามด้านเป็นประตูหลอก ที่สำคัญคือเสาติดผนังของประตูหน้าทั้งสองข้าง ยังคงมีลวดลายกำนดสลักเต็มแผ่นอย่างสวยงาม สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗

นอกจากนี้บนพื้นรอบ ๆ ยังมีทับหลังวางอยู่หลายชิ้น ชิ้นหนึ่งวางอยู่หน้าประตูด้านทิศเหนือ สลักเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างในขุมเรือนแก้วเหนือหน้ากาล ซึ่งคายท่อนพวงมาลัยออกมาจากปากและยึดท่อนพวงมาลัยนั้นไว้ด้วยมือทั้งสองข้าง ทับหลังชิ้นอื่น ๆ ลักษณะคล้ายกัน ทับหลังชิ้นหนึ่งมีแนวภาพตอนบนสลักเป็นรูปฤษีนั่งเรียงกันในท่าสมาธิ ๗ ตอน จากลักษณะทางสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมที่ปรากฏกล่าวได้ว่าปราสาทตาเล็งสร้างขึ้นในศิลปะขอมแบบบาปวน ซึ่งมีอายุราว พ.ศ. ๑๕๖๐-๑๖๓๐ *การเดินทาง* จากจังหวัดศรีสะเกษ ตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๐ จนถึงอำเภออุษาคเนย์เลี้ยวขวาผ่านสถานีตำรวจไป ๓ กิโลเมตร ถึงสามแยกเลี้ยวซ้าย ๓๐๐ เมตร แล้วเลี้ยวขวาตรงไปอีกประมาณ ๘ กิโลเมตร จนถึงบ้านปราสาท แล้วเลี้ยวขวาอีกครั้ง ปราสาทตั้งอยู่ด้านขวามือ

อำเภอขุนหาญ

วัดป่ามหาเจดีย์แก้ว (วัดล้านขวด) ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล สิ่งปลูกสร้างภายในตกแต่งด้วยขวดแก้วหลากสีหลายแบบนับล้านใบที่ชาวบ้านได้ช่วยกันบริจาค เป็นวัดที่มีลักษณะสวยงามแปลกตา โดยเฉพาะศาลาใหญ่ที่เรียกว่า ศาลาฐานสโม มหาเจดีย์แก้ว และนอกจากนี้ยังมี สิม (โบสถ์) อยู่กึ่งกลางน้ำภายในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหยกขาว ซึ่งมีความวิจิตรงดงามมาก

การเดินทาง จากศรีสะเกษไปอำเภอขุนหาญใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๑ และ ๒๑๑๑ ผ่านอำเภอ พยุห์ อำเภอไพร่ปังไปขุนหาญระยะทางประมาณ ๖๑ กิโลเมตร

ปราสาทตำหนักไทร (ปราสาททามจาน) ตั้งอยู่ที่บ้านตำหนักไทร ตำบลบักคอง เป็น ปราสาทอิฐหลังเดี่ยวบนฐานศิลาทราย ก่อด้วยอิฐเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีประตูเข้าออกได้ด้านเดียว คือ ด้านทิศตะวันออก ซึ่งเป็นด้านหน้า อีก ๓ ด้าน เป็นประตูหลอก คือ สลักเป็นรูปบานประตูลงใน เนื้ออิฐ บริเวณทางเข้ามีสิ่งจำหลักสองตัว เฉพาะด้านหน้ากรอบประตูเป็นหินทราย แต่เดิมเคยมี ทับหลังเป็นภาพพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ มีพระฉายาลักษณ์นั่งอยู่ที่ปลายพระบาท และมีพระพรหม ผุดมาจากพระนาภี สองข้างพระพรหมเป็นรูปฤาษีและบุคคลนั่งในซุ้มเรือนแก้ว ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย ปราสาทตำหนักไทรเป็นเทวาลัยในศาสนาพราหมณ์ อายุราวพุทธ ศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ *การเดินทาง* ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๒๗ (ขุนหาญ-บ้านสำโรงเกียรติ) ห่าง จากอำเภอขุนหาญ ๒๐ กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด ๘๑ กิโลเมตร

น้ำตกสำโรงเกียรติ (น้ำตกปีศาจ) ตั้งอยู่ที่บ้านสำโรงเกียรติ อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ ป่าพนมดงรัก มีต้นกำเนิดจากภูเขาหินปูน ในเทือกเขาบรรทัด เป็นน้ำตกขนาดกลาง ตกจากหน้าผา สูง ๘ เมตร มีน้ำมากในช่วงเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์ เหนือน้ำตกเป็นธารน้ำไหลไปตามลานหิน จะ มีความสวยงามในฤดูฝน *การเดินทาง* ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๑๑ เมื่อถึงเขตอำเภอขุนหาญ มี ทางแยกเข้าไปอีกประมาณ ๒๐ กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด ๘๑ กิโลเมตร

น้ำตกห้วยจันทร์ (น้ำตกกันทรอม) มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด บริเวณภูเสลา เป็นน้ำตกที่สวยงามไหลลดหลั่นมาตามชั้นหินก่อนไหลลงสู่แม่น้ำมูล มีน้ำมากในช่วงเดือนกันยายน- กุมภาพันธ์ บริเวณร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ป่านานาชนิด เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ *การเดินทาง* ใช้ ทางหลวงหมายเลข ๒๒๓๖ (กันทรอม-บ้านสำโรงเกียรติ) ห่างจากอำเภอขุนหาญ ๒๔ กิโลเมตร ห่าง จากตัวจังหวัด ๘๕ กิโลเมตร

* หมายเหตุ อำเภอขุนหาญได้จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอ ซึ่งสามารถ เปิดดูได้ที่ www.khunhan.com

อำเภอกันทรลักษ์

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาพระวิหาร มีเนื้อที่ ประมาณ ๑๓๐ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๒ จังหวัดคือ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ กิ่งอำเภอน้ำขุ่น และอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับ ที่ ๘๓ ของประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ สภาพภูมิประเทศทั่วไปส่วนใหญ่เป็น เทือกเขาตามแนวทิวเขาพนมดงรักกั้นชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่ปกคลุมด้วยป่าดิบแล้ง ป่าเบญจ พวรรณ และป่าเต็งรัง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมากที่อาศัยหากินข้ามไปมาใน

ผืนป่าระหว่างสองประเทศได้แก่ หมูป่า กวาง เก้ง กระต่าย กระรอก ชะนี ชะมด เป็นต้น อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารยังมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้

ผามออีแดง ตั้งอยู่ที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นหน้าผาหินสีแดงที่มีทัศนียภาพกว้างไกลสุดตา และจากจุดนี้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นปราสาทเขาพระวิหารได้ นับเป็นจุดชมวิวยามสูงที่สวยงามแห่งหนึ่งในภาคอีสาน

ภาพสลักนูนต่ำ อยู่ทางทิศใต้ของผามออีแดง มีบันไดให้ลงไปชมได้สะดวก เป็นภาพเทพสามองค์ เชื่อว่าเป็นที่ข้อมมือของช่างในการแกะสลักก่อนเริ่มการแกะสลักจริงที่ปราสาทเขาพระวิหาร

สถูปคู่ ชาวบ้านเรียกว่าพระธาตุ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของผามออีแดง ตัวสถูปทำจากหินทรายตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ด้านบนกลมมนตั้งอยู่คู่กัน ข้างในเป็นโพรงบรรจุสิ่งของ เชื่อกันว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ของสมัยนั้น

ปราสาทโดนตวล สร้างราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ อยู่บริเวณบ้านภูมิจรอล เป็นปราสาทหินแบบขอม ตั้งอยู่ในเขตประเทศไทยห่างจากหน้าผาชายแดนไทย-กัมพูชา ประมาณ ๓๐๐ เมตร มีตำนานเล่าว่านามมใหญ่ (เนียงเดาทม) ได้แวะพักที่แห่งนี้ในขณะที่เดินทางไปเฝ้ากษัตริย์พระองค์หนึ่ง การเดินทาง ตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๔๓ กิโลเมตรที่ ๙๑ เข้าไปประมาณ ๔ กิโลเมตร

สระตราว หรือ ห้วยตราว เป็นธารน้ำอยู่ตรงบริเวณลานหินเชิงเขาพระวิหาร มีสายน้ำไหลผ่านถ้าได้เพียงหินลงสู่บริเวณที่ลุ่มต่ำ ซึ่งมีแนวหินซ้อนกันสายน้ำให้ไหลไปตามต้องการ สันนิษฐานว่าที่ลุ่มดังกล่าวคือ บารายหรือแหล่งเก็บน้ำของขอม ปัจจุบันได้มีการบูรณะและทำความสะอาดบริเวณสระตราวสำหรับเก็บกักน้ำ และนำมาใช้อุปโภค

น้ำตกและถ้ำขุนศรี น้ำตกอยู่เหนือถ้ำขุนศรีสูง ๓ ชั้น ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของสระตราว ใกล้เส้นทางเดินขึ้นปราสาทเขาพระวิหาร ส่วนถ้ำขุนศรีภายในมีขนาดกว้างเชื่อกันว่าเป็นที่พักของขุนศรี ขณะมาควบคุมการตัดหินบริเวณสระตราวเพื่อใช้สร้างปราสาทเขาพระวิหาร

เขื่อนห้วยขนุน เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทานและเป็นที่ตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ เขื่อนห้วยขนุน ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๒๕ กิโลเมตร มีทัศนียภาพเหมาะแก่การพักผ่อนเที่ยวชมธรรมชาติ และเข้าค่ายกางเต็นท์พักแรม

ช่องอานม้า เป็นจุดผ่อนปรนในการค้าขายและผ่านแดนระหว่างไทย-กัมพูชา อยู่ที่ตำบลไซง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เปิดเฉพาะวันอังคารและวันพฤหัสบดี

การเดินทาง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) ถึงสระบุรี เลี้ยวขวาสู่วางหลวงหมายเลข ๒ (มิตรภาพ) ก่อนถึงอำเภอสี่คิ้วเลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๔ ผ่านอำเภอบึงสามพัน อำเภอสว่างและอำเภอบึงสามพัน ถึงสี่แยกตัดกับทางหลวงหมายเลข ๒๒๑ เลี้ยวขวาเข้า

สู่อำเภอกันทรลักษ์ แล้วต่อไปยังที่ทำการอุทยานฯ หรือ จากจังหวัดอุบลราชธานี ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ และ ๒๒๑ ผ่านอำเภวารินชำราบ อำเภอสำโรง อำเภอเบญจลักษ์ และอำเภอกันทรลักษ์ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่พักและสถานที่กางเต็นท์ได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร โทร. ๐ ๔๕๖๑ ๙๒๑๔ หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ www.dnp.go.th

ปราสาทเขาพระวิหาร อยู่ห่างจากอำเภอกันทรลักษ์ ประมาณ ๓๕ กิโลเมตร ตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงรักในเขตราชอาณาจักรกัมพูชา บริเวณที่ติดกับผามออีแดงของประเทศไทย ตัวปราสาทหันหน้ามาทางด้านที่ติดกับประเทศไทย ปราสาทเขาพระวิหารเดิมอยู่ในความปกครองดูแลของไทย กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๘๓ แต่หลังจากการตัดสินใจของศาลโลก ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นต้นมาได้เปลี่ยนไปอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของราชอาณาจักรกัมพูชาสืบมาจนถึงปัจจุบัน สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดให้เข้าชมปราสาทเขาพระวิหารได้ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ โทร. ๐ ๔๕๖๖ ๑๔๒๒ และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๒๓ โทร. ๐ ๔๕๖๖ ๑๔๔๓

เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่น้ำตกภูละออ อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ตำบลเสาช้างยี่ การเดินทาง ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๑ (กันทรลักษ์-ผามออีแดง) ระยะทางประมาณ ๒๓ กิโลเมตร ถึงบ้านภูมิชอรอล-น้ำตกสำโรงเกียรติ ประมาณ ๘ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายสู่น้ำตกภูละอออีก ๒.๕ กิโลเมตร เป็นทางลาดยางตลอดสาย

น้ำตกภูละออ เป็นน้ำตกขนาดเล็กจะสวยงามในช่วงเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์ ทางเดินเท้าจากบริเวณลานจอดรถถึงน้ำตกระยะทางไป-กลับประมาณ ๔ กิโลเมตร ได้รับการพัฒนาให้เป็นเส้นทางที่ให้ความรู้เรื่องพืชพันธุ์และสภาพภูมิประเทศ ซึ่งเหมาะแก่การท่องเที่ยวในลักษณะเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

เส้นทางเที่ยวชมสวนชิมผลไม้ศรีสะเกษ ห่างจากอำเภอกันทรลักษ์ประมาณ ๕ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ (กันทรลักษ์-ผามออีแดง) ทางด้านขวามือมีเส้นทางที่ตัดผ่านหมู่บ้านทุ่งใหญ่ บ้านทุ่งสว่าง บ้านร่องตาซุน บ้านชำม่วง และบ้านหนองเก่า รวมระยะทางประมาณ ๒๐ กิโลเมตร (ทางลาดยางประมาณ ๑๖ กิโลเมตร) นับเป็นแหล่งสวนเกษตร-สวนผลไม้ที่สำคัญของจังหวัดศรีสะเกษที่ให้ผลผลิตหลากหลายประเภท เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง มังคุด สะตอ และยางพารา เป็นต้น

ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปีสวนเกษตรดังกล่าวจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดและเป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะชมสวนชิมผลไม้ และซื้อผลผลิตจากสวนโดยตรง ซึ่งสวน

เกษตรที่น่าสนใจ ได้แก่ สวนเงาะบ้านขาม่วง สวนทุเรียนบ้านชำฮีเหล็ก และสวนสะตอ สวนมะม่วงนอกฤดูบ้านหนองเก่า

เทศกาลและงานประเพณี

งานเทศกาลดอกลำดวน จัดขึ้นเป็นประจำระหว่างวันที่ ๑๕-๑๗ มีนาคมของทุกปี ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เป็นช่วงที่ดอกลำดวนในสวนกำลังบาน ภายในงานประกอบด้วยการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านสี่เผ่า คือ เขมร ลาว เยอ การออกร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม สินค้าพื้นเมือง การแสดงละครประกอบแสงเสียงตำนานการสร้างเมือง

งานเทศกาลเงาะทุเรียนศรีสะเกษ จัดขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ณ สนามหน้าที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ หรืออำเภอบุณฑล โดยจะจัดสลับกันแห่งละปี ภายในจะมีกิจกรรมมากมาย เช่น การออกร้านจำหน่ายพืชผักผลไม้ศรีสะเกษนานาชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง มังคุด สะตอ ยางพารา เป็นต้น การจัดขบวนแห่รถประดับด้วยผลไม้ การจัดนิทรรศการทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมคาราวานชมสวนชิมผลไม้ศรีสะเกษ

การแข่งขันวิ่งฮาล์ฟและควอเตอร์มาราธอนสู่มามออีแดง จัดขึ้นในวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือนธันวาคมของทุกปี บนเส้นทางขึ้นสู่เขาพระวิหาร ระหว่างหมู่บ้านภูมิซรอล-มามออีแดง อำเภอกันทรลักษ์ เนื่องจากเป็นเส้นทางขึ้นเขาสู่ชายแดนที่ต้องวิ่งฝ่าสายหมอกในช่วงปลายฤดูฝน จึงนับเป็นเส้นทางที่ท้าทายและเป็นสนามประลองกำลังที่นักกีฬาวิ่งมาราธอนให้ความสนใจมากอีกแห่งหนึ่ง

กิจกรรมการลงช่วงวัฒนธรรมศรีสะเกษ และ Mini Light & Sound ปราสาทขอมวัดสระกำแพงใหญ่ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านที่จัดขึ้น ณ ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะในโอกาสต่าง ๆ โดยตกลงกับชุมชนที่รับผิดชอบดำเนินงาน (ยกเว้นในช่วงฤดูฝน) กิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้นในช่วงค่ำโดยใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ ๒ ชั่วโมง รายละเอียดของกิจกรรมประกอบด้วย การชมกิจกรรมลงช่วง วัฒนธรรมพื้นบ้านศรีสะเกษ (การบายศรีสู่ขวัญต้อนรับ การแสดงดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนรำแบบสี่เผ่าไทยศรีสะเกษ การสาธิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และการจัดเลี้ยงอาหารค่ำแบบพาแลง) และการแสดงแสงเสียง ตำนานสร้างปราสาทขอมวัดสระกำแพงใหญ่ ชุด “ศิวัระราตรีแห่งศรีพุทธเศรษฐ” สอบถามรายละเอียดได้ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลสระกำแพงใหญ่ โทร. ๐ ๔๕๓๖ ๘๓๒๒

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

สินค้าที่ระลึกของจังหวัดศรีสะเกษได้แก่ ผ้าไหม และผ้าฝ้ายลายขิด ทอกันมากที่อำเภอปึงบูรพ์และอุทุมพรพิสัย สินค้าหัตถกรรม เช่น ครุฑน้อย เกวียนน้อย รวมทั้งตะกร้าและกระเป๋าจักสาน

ซึ่งทำด้วยฝีมืออันประณีต หาซื้อได้บริเวณถนนราชการรถไฟ นอกจากนี้ยังมีสินค้าประเภทอาหาร เช่น ไข่เค็มอำเภอไทรบุรี หอมแดง กระเทียม และกระเทียมโทนดองน้ำผึ้งคุณภาพดี ที่หาซื้อได้ทั่วไป

ตัวอย่างรายการนำเที่ยว

รายการที่ ๑ ตามรอยอารยธรรมขอม (อุบลราชธานี-ศรีสะเกษ)

เดินทางจากอุบลราชธานีไปยังอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ชมปราสาทโดนตวล สู่ผามออีแดง ชมภาพแกะสลักขอมโบราณที่บริเวณหน้าผา ชมทัศนียภาพเขาพระวิหาร ออกเดินทางไปยังน้ำตกสำโรงเกียรติ อำเภอกุสุมาลย์ รับประทานอาหารกลางวันแบบปิกนิกที่น้ำตกสำโรงเกียรติ ชมปราสาทตำหนักไทร ชมวัดมหาเจดีย์แก้ว หรือวัดล้านขวด เดินทางกลับจังหวัดอุบลราชธานี เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์หลวงปู่ชาวัดหนองป่าพง อำเภวารินชำราบ ซื้อของฝากของที่ระลึก รับประทานอาหารเย็น เดินทางกลับสู่กรุงเทพฯ หรือพักในเมืองอุบลราชธานี

รายการที่ ๒ เที่ยวตามเส้นทางสู่เขาพระวิหาร (ศรีสะเกษ)

เริ่มต้นจากตัวเมืองศรีสะเกษ ที่บ้านโนนดู่ อำเภอไพรบึง ชมวัดล้านขวดที่อำเภอกุสุมาลย์ รับประทานอาหารกลางวันแบบปิกนิก ที่น้ำตกสำโรงเกียรติ ชมผามออีแดง อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ชมสวนเกษตรที่ศรีสะเกษแล้วเดินทางกลับจังหวัดศรีสะเกษ

รายการที่ ๓ เที่ยวรอบเมืองศรีสะเกษ

เริ่มต้นจากตัวเมืองศรีสะเกษ เดินทางไปนมัสการพระธาตุเรืองรอง และชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านสี่เผ่าไทยศรีสะเกษที่วัดพระธาตุเรืองรอง เดินทางไปอำเภอบึงบูรพ์เพื่อชมและเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่พื้นบ้าน ชมปราสาทขอมโบราณและนมัสการหลวงปู่เครื่องที่วัดสระกำแพงใหญ่ รับประทานอาหารกลางวันที่อำเภออุทุมพรพิสัย ชมปราสาทขอมโบราณวัดสระกำแพงน้อย ชมตึกขุนอำไพพาณิชย์ ชมธรรมชาติอันร่มรื่นของดงลำดวนในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ซื้อของฝากของที่ระลึก รับประทานอาหารเย็น พักที่ศรีสะเกษ หรือเดินทางกลับ

รายการที่ ๔ เที่ยวเชื่อมประสานเมืองสุรินทร์-ศรีสะเกษ

เริ่มต้นจากตัวเมืองสุรินทร์ เดินทางไปอำเภอกำแพงแสน เพื่อชมหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง เดินทางไปอำเภอบึงบูรพ์จังหวัดศรีสะเกษเพื่อชมและเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่พื้นบ้าน รับประทานอาหารกลางวันที่อำเภอกุสุมาลย์ ชมปราสาทขอมโบราณ และนมัสการหลวงปู่เครื่องที่วัดสระกำแพงใหญ่ ชมปราสาทขอมโบราณวัดสระกำแพงน้อย นมัสการพระธาตุเรืองรอง ชมธรรมชาติอันร่มรื่นของดงลำดวนที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ซื้อของฝากของที่ระลึก รับประทานอาหารเย็นพักในตัวเมืองศรีสะเกษ หรือเดินทางกลับ

รายการที่ ๕ เทียบเชื่อมประสานเมืองศรีสะเกษ-ยโสธร

เริ่มต้นจากตัวเมืองศรีสะเกษ เดินทางไปนมัสการพระธาตุเรืองรอง เดินทางไปอำเภออุทุมพรพิสัย ชมปราสาทวัดสระกำแพงน้อย ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ เดินทางไปอำเภอบึงบูรพ์ เพื่อชมและเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่พื้นบ้าน รับประทานอาหารกลางวันที่อำเภอราชธิปไตย เดินทางไปจังหวัดยโสธร นมัสการพระพุทธรูปหายโศกที่อำเภอมหาชนะชัย ชมพระธาตุก่องข้าวน้อย นมัสการพระพุทธรูปขจรรัตน์ และพระธาตุอานนท์ที่วัดมหาธาตุ รับประทานอาหารเย็นพักในตัวเมืองยโสธร หรือเดินทางกลับ

อุบลราชธานี

คำขวัญประจำจังหวัด

เมืองแห่งดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์สี่พันปี

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

อุบลราชธานี ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทาง ๖๒๙ กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและภูเขา มีแม่น้ำมูลไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่ และมีหน้าผาหินทรายบริเวณชายฝั่งแม่น้ำโขงอันเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยและลาว

จังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ประมาณ ๑๕,๗๔๔ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ อำเภอ และ ๕ กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี วารินชำราบ เดชอุดม บุญศรีภักดิ์ นาจะหลวย น้ำยืน พิบูลมังสาหาร โขงเจียม ศรีเมืองใหม่ ตระการพืชผล เขมราฐ ม่วงสามสิบ เขื่องใน กุดข้าวปุ้น ตาลชุม โพธิ์ไทร สำโรง สิรินธร ดอนมดแดง พงศรีอุดม กิ่งอำเภอนาเยีย กิ่งอำเภอนาตาล กิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ และกิ่งอำเภอน้ำขุ่น

ประวัติศาสตร์

อุบลราชธานี เป็นเมืองใหญ่ริมฝั่งแม่น้ำมูล ที่มีประวัติความเป็นมาว่า ๒๐๐ ปี เล่ากันว่า ท้าวคำผง ท้าวทิดพรหม และท้าวแก้ว ซึ่งเป็นบุตรหลาน พระวอ พระตา หนีภัยสงครามจากพระเจ้าสิริบุญสาร เจ้าแห่งนครเวียงจันทน์เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระเจ้าตากสินมหาราชและต่อมาได้สร้างเมืองขึ้นที่บริเวณดงอูผึ้ง ใกล้กับแม่น้ำมูล ครั้นพ.ศ. ๒๓๒๓ พระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชสุภาวดี เชิญตราพระราชสีห์มาพระราชทานนามเมืองว่า “อุบลราชธานี” ทรงให้ท้าวคำผงเป็นเจ้าเมืองคนแรกซึ่งต่อมาได้พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “พระปทุมวงศา” เมืองอุบลราชธานี มีเจ้าเมืองสืบกันมาถึง ๔ คน ครอบงำจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๒๕ จึงได้มีการแต่งตั้งข้าหลวง และผู้ว่าราชการจังหวัดมาปกครองดูแลจนถึงทุกวันนี้

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ
ทิศใต้	ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดยโสธร และจังหวัดศรีสะเกษ

การเดินทาง

รถยนต์ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) ไปสระบุรี เลี้ยวเข้าทางหลวงหมายเลข ๒ (มิตรภาพ) ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข ๒๔ (โชคชัย-เดชอุดม) ไปจนถึงอุบลราชธานี หรือใช้ เส้นทาง กรุงเทพฯ-นครราชสีมา แล้วต่อด้วยทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ ผ่านบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และเข้าสู่จังหวัดอุบลราชธานี

รถโดยสารประจำทาง มีทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ ออกจากสถานีขนส่งหมอชิต ๒ (จตุจักร) ทุกวันสอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๕๒-๖๖ อุบลราชธานี โทร. ๐ ๔๕๒๔ ๑๘๓๑ หรือ www.transport.co.th นอกจากนี้ยังมีบริษัทเอกชนที่เปิดบริการเดินรถ ได้แก่ เชิดชัย ทัวร์ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๐๖๑๑ มงคลทัวร์ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๓๖๓๘-๙ นครชัยแอร์ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๓๙๐๐ และศิริรัตนพล โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๐๒๗๘

รถไฟ จากสถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) และสถานีบางซื่อ มีรถด่วน และรถเร็ว สาย กรุงเทพฯ-อุบลราชธานี ทุกวัน และยังมีรถธรรมดาจากนครราชสีมา-อุบลราชธานี และสุรินทร์-อุบลราชธานี อีกด้วย รายละเอียดสอบถามได้ที่หน่วยบริการเดินทาง การรถไฟแห่งประเทศไทย โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๐ ๔๓๓๔, ๐ ๒๒๒๐ ๔๔๔๔ หรือ www.railway.co.th

เครื่องบิน บมจ.การบินไทย มีเครื่องบินรับส่งผู้โดยสารระหว่างกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี ทุกวัน สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. ๑๕๖๖, ๐ ๒๒๘๐ ๐๐๖๐, ๐ ๒๖๒๘ ๒๐๐๐ หรือที่จังหวัดอุบลราชธานี โทร. ๐ ๔๕๓๑ ๓๓๔๐-๓ หรือ www.thaiairways.com นอกจากนี้ยังมีสายการบินอื่น ๆ บินไปจังหวัดอุบลราชธานีได้แก่ ไทยแอร์ เอเชีย โทร. ๐ ๒๕๑๕ ๙๙๙๙

ระยะทางจากตัวเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ

อำเภวารินชำราบ	๒	กิโลเมตร
อำเภอสำโรง	๒๘	กิโลเมตร
อำเภอตาลสุม	๓๒	กิโลเมตร

อำเภอม่วงสามสิบ	๓๔	กิโลเมตร
อำเภอดอนมดแดง	๓๕	กิโลเมตร
อำเภอเขื่องใน	๓๘	กิโลเมตร
อำเภอเดชอุดม	๔๕	กิโลเมตร
อำเภอพิบูลมังสาหาร	๔๕	กิโลเมตร
อำเภอตระการพืชผล	๕๐	กิโลเมตร
อำเภอทุ่งศรีอุดม	๗๔	กิโลเมตร
อำเภอกุดข้าวปุ้น	๗๖	กิโลเมตร
อำเภอสิรินธร	๘๐	กิโลเมตร
อำเภอศรีเมืองใหม่	๘๓	กิโลเมตร
อำเภอบุณฑริก	๘๗	กิโลเมตร
อำเภอโพธิ์ไทร	๙๙	กิโลเมตร
อำเภอนาจะหลวย	๑๐๐	กิโลเมตร
อำเภอเขมราฐ	๑๐๘	กิโลเมตร
อำเภอโขงเจียม	๑๑๐	กิโลเมตร
อำเภอน้ำยืน	๑๑๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์	๒๓	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก	๒๗	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอนาเยีย	๓๕	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอน้ำขุ่น	๖๐	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอนาตาล	๙๓	กิโลเมตร

สถานที่น่าสนใจ

อำเภอเมือง

ทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่ใจกลางเมืองบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด เป็นสวนสาธารณะประจำเมืองที่มีสภาพภูมิทัศน์งดงาม เดิมเป็นที่ทำนาของเจ้าเมือง ต่อมาสมัยรัชกาลที่ ๕ โปรดฯ ให้จัดการทำนาที่ทุ่งศรีเมือง เพื่อรักษาไว้ให้เป็นที่พักผ่อนของชาวเมือง และเป็นที่จัดเทศกาลงานบุญต่างๆ ทุ่งศรีเมืองมีประตูทางเข้า ๔ ทิศ คือ ประตูอุบลเดชประชารักษ์ อุบลศักดิ์ประชาบาล อุบลการประชานิตย์ และอุบลกิจประชากร ภายในทุ่งศรีเมือง มีปฏิมากรรมจำลองเทียนพรรษาแกะสลักที่งดงาม สวรรุสภาพ สนามเด็กเล่น เปิดตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐-๒๒.๐๐ น. นอกจากนี้ภายในทุ่งศรีเมืองมีสถานที่น่าสนใจที่สำคัญคือ

ศาลหลักเมือง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของทุ่งศรีเมือง เป็นสถานที่สักการะของชาวเมืองและผู้มาเยี่ยมเยือนซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๕ เปิดระหว่างเวลา ๐๕.๐๐-๑๙.๐๐ น.

อนุสาวรีย์พระปฐมวราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเมืองอุบลราชธานีปกครองเมืองระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๑-๒๓๓๘

ปฏิมากรรมสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (ติสโส อ้วน) พระเถระที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ

อนุสาวรีย์แห่งความดี เป็นอนุสาวรีย์ที่เชลยศึกชาวต่างประเทศในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ สร้างไว้เพื่อเป็นที่ระลึกถึงความเมตตาปรานี และคุณงามความดีของชาวเมืองอุบลราชธานี

ปฏิมากรรมร่วมใจก้าวไปข้างหน้า สร้างขึ้นตามโครงการปฏิมากรรมกับสิ่งแวดล้อมเพื่อเยาวชน ซึ่งแสดงถึงความสมานฉันท์แห่งความเป็นพี่น้องระหว่าง ๔ ประเทศ คือ ไทย ลาว เขมร และเวียดนาม

วัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่ที่ถนนหลวงในเขตเทศบาลเมือง สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้สร้างวัดนี้คือ ท่านเจ้าอธิการวงศาจารย์ญาณวิมลอุบล คณะภิกษาลังขปาโมก (สู้ย) เจ้าคณะเมืองอุบลราชธานีในสมัยนั้น ท่านได้เคยศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ ท่านจึงได้นำพระพุทธรูปจำลองจากวัดสระเกศ มายังอุบลราชธานี และได้สร้างหอพระพุทธรูปขึ้นเป็นที่ประดิษฐาน หอพระพุทธรูปหลังนี้คือ พระอุโบสถที่พระสงฆ์ใช้ทำสังฆกรรมมีลักษณะของศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น และศิลปะเวียงจันทน์ผสมกันอยู่ ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังทุกด้านเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ อาคารที่สำคัญอีกหลังหนึ่งคือ หอพระไตรปิฎก เป็นหอไตรที่สร้างด้วยไม้ ตั้งอยู่กลางสระน้ำเพื่อเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎก ป้องกันไม่ให้มดปลวกไปกัดทำลาย มีลักษณะเป็นศิลปะผสมระหว่างไทย พม่า และลาว กล่าวคือ ลักษณะอาคารเป็นแบบไทยเป็นเรือนฝาปะกน ขนาด ๔ ห้อง ภายในห้องที่เก็บตู้พระธรรมทุกด้านเขียนลงรักปิดทอง ส่วนของหลังคามีลักษณะศิลปะไทยผสมพม่าคือมีช่อฟ้าใบระกา แต่หลังคาซ้อนกันหลายชั้นแสดงถึงอิทธิพลศิลปกรรมพม่าที่ส่งผ่านมายังศิลปะลาวล้านช้าง ส่วนลวดลายแกะสลักบนหน้าบันทั้ง ๒ ด้าน เป็นลักษณะศิลปะแบบลาว ตรงส่วนฝาปะกนด้านล่างแกะเป็นรูปสัตว์ประจำราศีต่าง ๆ และลวดลายพันธุ์พฤกษาเป็นช่อง ๆ โดยรอบ นับเป็นหอไตรที่มีความสวยงามมากแห่งหนึ่ง

วัดศรีอุบลรัตนาราม (วัดศรีทอง) ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของศาลากลางจังหวัด ถนนอุปราชา สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๘ วัดนี้มีพระอุโบสถที่สร้างตามแบบพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรฯ กรุงเทพฯ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองคือ “พระแก้วบุษราคัม” เป็นพระพุทธรูปปฏิมากรปางมารวิชัย สมัยเชียงแสน แกะสลักจากแก้วบุษราคัม ตามตำนานเล่ากันว่า พระวรวงศ์ญาติ(พระวอ) พร้อมด้วยบุตรหลานของพระตา คือ ท้าวคำผง ท้าวทิดพรหมและท้าวกำ บรพบุษผู้ก่อตั้งเมืองอุบลราชธานี ได้ัญเชิญพระแก้วบุษราคัมมาจากกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) เดิมทีพระแก้ว

บุษราคัมประดิษฐานอยู่ที่บ้านดอนมดแดง และได้อัญเชิญมาประดิษฐานอยู่ที่วัดศรีอุบลรัตนาราม ในเวลาต่อมา ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช ทางราชการได้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่วัดศรีอุบลรัตนาราม พร้อมทั้งได้อัญเชิญพระแก้วบุษราคัมเป็นองค์ประธานในพิธี โดยถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองสืบกันมาแต่โบราณกาล ปัจจุบันในเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี ชาวอุบลราชธานีจะร่วมใจกันอัญเชิญพระแก้วบุษราคัมแห่ไปรอบเมืองอุบลราชธานี เพื่อเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้นมัสการกราบไหว้ และสงวนน้ำกันโดยถ้วนหน้า

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่ถนนเขื่อนธานีตัดกับถนนอุบลราช เป็นอาคารปั้นหยารชั้นเดียว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ เดิมใช้เป็นศาลากลางจังหวัด ต่อมาทางจังหวัดได้มอบอาคารหลังนี้ให้กรมศิลปากร เพื่อจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี ภายในมีการจัดแสดงเรื่องราวท้องถิ่น ได้แก่ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ประวัติการตั้งเมือง โบราณวัตถุซึ่งเป็นหลักฐานทางด้านศิลปโบราณคดี ทัศนกรรมพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง และเครื่องใช้ของเจ้าเมืองอุบล เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันจันทร์ อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ค่าเข้าชมผู้ใหญ่ ๑๐ บาท เด็ก ๕ บาท

วัดแจ้ง ตั้งอยู่ที่ถนนสรรพสิทธิ ตามประวัติเล่ากันว่าสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยการดำริของเจ้าราชบุตร(หนูคำ) หนึ่งในคณะอาญาสี่ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีในสมัยนั้น โบราณสถานที่สำคัญคือ พระอุโบสถที่สร้างเสร็จในราว พ.ศ. ๒๔๕๕ หรือหลังจากการตั้งวัด ๒๔ ปี ได้รับการยกย่องว่ารูปทรงสวยงาม และมีงานจำหลักไม้ที่มีฝีมือแบบพื้นฐานโดยแท้ ซึ่งนับวันจะหาดูเป็นตัวอย่างได้ยาก อุโบสถมีลักษณะไม่ใหญ่นัก กว้างประมาณ ๖ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สูง ๑๐ เมตร ฐานเตี้ยหลังคาชั้นเดียวเดิมมุงด้วยกระเบื้องไม้ต่อมาเปลี่ยนเป็นกระเบื้องดินเผา มีบันไดอยู่ด้านหน้า ราวบันไดบันเป็นรูปจระเข้หมอบ ส่วนหน้าบันหน้าอุตุปีกนก และวงผึ้งสลักไม้เป็นลายดอกบัว กอบัวอย่างสวยงาม โดยเฉพาะหางหงส์ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือ ทำเป็นรูปหัวนาคตรงหงอนสะบัดปลายเป็นกนกเปลว อุโบสถวัดแจ้งได้รับการบูรณะเรื่อยมาโดยพยายามให้คงสภาพเหมือนเดิมที่สุด ซึ่งนับเป็นโบราณสถานที่มีความค่าแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี เคยได้รับเกียรติบัตรในงานนิทรรศการ “สถาปนิก ๓๐” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัดมหาวนาราม ตั้งอยู่ที่ถนนสรรพสิทธิ ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า “วัดป่าใหญ่” เป็นวัดเก่าแก่เดิมเป็นเพียงสำนักสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนากัมมัฏฐานตั้งขึ้นในเวลาใกล้เคียงกับการสร้างเมืองอุบลราชธานี ต่อมาในสมัยเจ้าเมืองคนที่ ๒ คือ พระพรหมวรราชสุริยวงค์ (ท้าวทิดพรหม) ได้ยกฐานะเป็นวัดและถือเป็นวัดประจำเจ้าเมืองคนที่สองด้วย จึงให้ชื่อว่าวัดป่าหลวงมณีโชติ แต่ชาวบ้านเรียกว่า วัดหนองตะพังหรือหนองสระพัง ตามชื่อหนองน้ำที่อยู่ใกล้เคียง ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่ออีกครั้งตามสมัยนิยมเป็นวัดมหาวนาราม จากหลักฐานศิลาจารึกที่ตั้งอยู่ด้านหลังพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง

ปูชนียวัตถุที่สำคัญของวัดระบือที่สร้างวัดนี้ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๕๐ โดยมีพระมหाराชครูศรีสัตธรรมวงศา เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกและเป็นผู้สร้างพระพุทธรูป พระอินทร์แปลง หรือพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ก่ออิฐถือปูนพร้อมทั้งลงรักปิดทองลักษณะศิลปะแบบลาว ในวันเพ็ญเดือน ๕ (ประมาณเดือนเมษายน) ของทุกปี จะมีการทำบุญตักบาตรเทศน์มหาชาติชาดก และสงฆ์นำปิดทองพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ซึ่งถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีมาจนทุกวันนี้

วัดบูรพาราม อยู่ในตัวเมืองอุบลราชธานี เป็นวัดที่เคยเป็นที่จำพรรษาของอาจารย์ชื่อดังทาง วิปัสสนากรรมฐาน ได้แก่ อาจารย์สี ทาขยเสโน อาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ อาจารย์สี ธรรมโร อาจารย์เสาร์ กันตสีโล และอาจารย์สิงห์ ชนตยคโม ปัจจุบันคงมีแต่รูปเหมือนทำจากหินบริสุทธิ์จากลำน้ำต่าง ๆ เป็นที่เคารพสักการะของชาวเมือง

วัดสุปฏิหารามวรวิหาร อยู่ถนนสมเด็จ เป็นวัดธรรมยุติ วัดแรกของจังหวัดอุบลราชธานี จัดสร้างโดยพระราชศรีทธาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โดยได้เริ่มสร้างวัดในปี พ.ศ. ๒๓๙๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯพระราชทานนามว่า “วัดสุปฏิหาราม” อันหมายถึง วัดที่มีสถานที่ตั้งเหมาะสม เป็นท่าเรือที่ดี สิ่งสำคัญในวัดคือพระอุโบสถ ซึ่งมีขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๔ เมตร สูง ๒๒ เมตร สถาปนิกผู้ออกแบบคือ หลวงสถิตยนิมานกาล (ชวน สุปียพันธ์) นายช่างทางหลวงแผ่นดิน ลักษณะของพระอุโบสถแบ่งเป็นสามส่วน คือ ส่วนหลังคาเป็นศิลปะแบบไทย ส่วนกลางเป็นศิลปะตะวันตก และส่วนฐานเป็นศิลปะแบบขอม ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระประธานของวัด คือ พระสังกัจจายน์เจ้า เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย

หาดวัดใต้ อยู่ในเขตเทศบาลเมือง ลักษณะเป็นเกาะหาดทรายกลางลำน้ำมูล ในฤดูแล้งจะมีหาดทรายขาวเนียน น้ำใสสะอาด บนเกาะมีต้นไม้เขียวชอุ่มให้ความร่มรื่น นอกจากนี้ ยังมีร้านอาหารบนแพ ให้บริการแก่ผู้ที่มาพักผ่อนและชมบรรยากาศแม่น้ำมูล

วัดบ้านนาเมือง (วัดสระประสานสุข) ตั้งอยู่ที่บ้านนาเมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๕ กิโลเมตร ด้านทิศเหนือของสนามบิน (บริเวณสี่แยกที่จะไปอำเภอตระการพืชผลมีทางแยกเข้าหมู่บ้านประมาณ ๑ กิโลเมตร) เป็นวัดที่มีพระอุโบสถแปลกตา สร้างเป็นรูปเรือสุพรรณหงส์ประดับตกแต่งด้วยเซรามิก โดยมีอาจารย์บุญมีเป็นเจ้าอาวาส เป็นที่เคารพนับถือของชาวอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง

วัดหนองบัว อยู่ชานเมืองอุบลราชธานี ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๓ กิโลเมตร ตามถนนเลี้ยวเมือง จะมีทางแยกจากถนนใหญ่เข้าไปประมาณ ๗๐๐ เมตร ภายในวัดมีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ คือ พระธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ครอบ ๒๕ ศตวรรษ ของพุทธศาสนาในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยได้จำลองแบบมาจากเจดีย์ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย มีฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างด้านละ ๑๗ เมตร สูง ๕๖ เมตร เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ รอบองค์พระธาตุเป็นกำแพงแก้วซึ่งทั้งสี่มุมของกำแพงแก้วได้ประดิษฐานพระเจดีย์ขนาดเล็กอีก ๔ องค์

ภายในองค์พระธาตุมีประตูทางเข้าทั้ง ๔ ด้าน นับเป็นวัดเดียวในภาคอีสานที่มีเจดีย์แบบนี้ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นป่าโปร่งร่มรื่น

พิพิธภัณฑสถานเปิดบ้านก้านเหลือง ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบ้านก้านเหลือง ตำบลขามใหญ่ จากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๒ ประมาณ ๓ กิโลเมตร แล้วแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๔ (ถนนเลี้ยวเมือง) ไปอีก ๒ กิโลเมตร วัดบ้านก้านเหลืองอยู่ทางซ้ายมือ กรมศิลปากรได้ทำการขุดค้นเมื่อปี ๒๕๓๙ พบโบราณวัตถุต่าง ๆ มากมาย เช่น ลูกปัด เครื่องปั้นดินเผา กระพรวนสำริด ขวานเหล็ก และแถบขี้ผึ้งจำนวนมาก แต่ไม่พบโครงกระดูกมนุษย์ สันนิษฐานว่าชุมชนโบราณแห่งนี้เป็นแหล่งโบราณคดีที่มีอายุระหว่าง ๑,๕๐๐-๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว

หาดคูเต๋อ เป็นหาดทรายริมฝั่งแม่น้ำมูล ห่างจากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๔ (ถนนเลี้ยวเมือง) ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร บริเวณหาดคูเต๋อจะมีแพร้านอาหารเป็นจำนวนมากให้บริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว

บ้านปะอาว ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองซอน ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๓ ทางไปยโสธร ถึงหลักกิโลเมตรที่ ๒๗๓ เลี้ยวขวาไปอีก ๓ กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี ตามประวัติศาสตร์นั้น ได้อพยพมาจากนครเวียงจันทน์ ประเทศลาว ตั้งแต่สมัยของพระเจ้าสิริบุญสาร มายังหนองบัวลำภู นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน จนกระทั่งถึงบ้านปะอาวแห่งนี้ ฉะนั้น หมู่บ้านปะอาว จึงมีอายุประมาณ ๒๐๐ กว่าปี และเป็นหมู่บ้านที่มีอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์ประจำหมู่บ้านซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือการทำเครื่องทองเหลือง กรรมวิธีการผลิตยังเป็นแบบโบราณดั้งเดิม นอกจากนี้แล้วในหมู่บ้านยังมีศูนย์สาธิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทองเหลือง และทอผ้าไหมที่สวยงามอีกด้วย

อำเภอวารินชำราบ

วัดหนองป่าพง ตั้งอยู่ตำบลโพนโพน เป็นวัดที่มีบรรยากาศร่มรื่นเงียบสงบ เหมาะแก่การเล่าเรียนพระธรรมวินัยและปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๗ หลวงปู่ชา (พระโพธิญาณเถร) ได้ทำการบุกเบิกปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรมและได้จัดตั้งเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นในปีนั้น และเปลี่ยนสภาพเป็นวัดในโอกาสต่อมา บริเวณวัดสิ่งก่อสร้างที่น่าสนใจคือ พิพิธภัณฑสถานพระโพธิญาณเถร (ชา สุภัทโท) เป็นอาคารที่จัดแสดงเครื่องอัฐบริขารและหุ่นขี้ผึ้งของหลวงปู่ชา สุภัทโท เปิดให้เข้าชม ตอนเช้า เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น. ตอนบ่าย เวลา ๑๔.๐๐-๑๘.๐๐ น. และเจดีย์ศรีโพธิญาณ เป็นสถานที่พระราชทานเพลิงศพของหลวงปู่ชา การเดินทาง ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ ห่างจากตัวอำเภอไปประมาณ ๖ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาอีก ๒ กิโลเมตร

วัดบ้านนาชาติ ตั้งอยู่ที่บ้านบึงหวาย ห่างจากตัวเมืองอุบลราชธานีไปตามเส้นทางจังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ จะมีป้ายบอกทางขวามือ

ทางเข้าเดียวกับวัดป่ามงคล วัดป่านานาชาติเป็นสาขาที่ ๑๙ ของวัดหนองป่าพง ในวัดจะมีพระภิกษุชาวต่างประเทศมาจำพรรษา เป็นจำนวนมาก เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และปฏิบัติทางวิปัสสนากัมมัฏฐาน พระภิกษุชาวต่างประเทศในวัดเกือบทุกรูปสามารถพูดภาษาไทย สวดภาษาบาลีได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นพระที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ทำให้เป็นที่เคารพศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป

บ้านท่าซ่องเหล็ก ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ สายอุบล-ศรีสะเกษ ห่างจากตัวเมือง ประมาณ ๓ กิโลเมตร (ข้างโรงเรียนวารินชำราบ) เป็นหมู่บ้านซึ่งทำหม้อดินกันทั้งหมู่บ้าน โดยใช้ดินเหนียวในลุ่มแม่น้ำมูล นำมาวดให้เข้าเนื้อ แล้วผสมกับแกลบและอื่นๆ กรรมวิธียังเป็นแบบดั้งเดิมคือไม่มีเครื่องจักรมาเกี่ยวข้องเลย

อำเภอพิบูลมังสาหาร

วัดภูเขาแก้ว อยู่บนเนินเขา ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ ห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานี ๔๔ กิโลเมตร ก่อนถึงอำเภอพิบูลมังสาหารประมาณ ๑ กิโลเมตร ภายในวัดมีพระอุโบสถสวยงามประดับด้วยกระเบื้องเคลือบทั้งหลัง เป็นรูปแบบศิลปะไทยหลังคาเป็นโครงสร้างไม่มีมุขลดหลั่นกันสี่ชั้น ด้านหน้าและด้านหลังมุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผาประดับด้วยช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ โดยมีคันทวยรองรับชายคาเป็นรูปนาคโดยรอบ ส่วนบริเวณกลางหลังคาตกแต่งเป็นยอดปราสาททอง หน้าบันจำหลักปูนปั้นลายก้านขดงดงามอ่อนช้อยกลมกลืนกับบัวเสาที่ทำตามแบบศิลปะอินเดีย ภายในพระอุโบสถจะตกแต่งด้วยภาพปูนสูงอยู่เหนือบานประตูและหน้าต่างขึ้นไปเป็นเรื่องราวและภาพจำลองเกี่ยวกับพระธาตุที่สำคัญของประเทศไทยพร้อมทั้งเล่าเรื่องราวประวัติของพระธาตุแต่ละองค์โดยสังเขป นอกจากนี้บริเวณชั้นล่างของพระอุโบสถยังใช้เป็นศาลาการเปรียญอีกด้วย

แก่งสะพือ เป็นแก่งหินที่สวยงามในแม่น้ำมูล ตั้งอยู่ในตัวอำเภอพิบูลมังสาหาร ห่างจากตัวเมืองอุบลราชธานี ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร คำว่า “สะพือ” เพี้ยนมาจากคำว่า “ซำพืด” หรือ “ซำปืด” ซึ่งเป็นภาษาส่วยแปลว่า ภูเขาใหญ่ หรือภูเขาสูง เป็นแก่งที่มีหินน้อยใหญ่สลับซับซ้อน เมื่อกระแสน้ำไหลผ่านกระทบหิน เกิดเป็นฟองขาวมีเสียงดังตลอดเวลา ช่วงที่เหมาะสมสำหรับเที่ยวชมแก่งสะพือ คือ หน้าแล้ง ราวเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม เพราะน้ำจะลดเห็นแก่งหินชัดเจนสวยงาม ส่วนหน้าฝนน้ำจะท่วมมองไม่เห็นแก่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จพระราชดำเนินมาชมแก่งนี้ ๒ ครั้ง ริมฝั่งแม่น้ำมีศาลาพักผ่อน และร้านขายสินค้า

พื้นเมือง ในวันหยุดมีประชาชนมาเที่ยวพักผ่อนกันเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้แล้วในเดือนเมษายนของทุกปี ช่วงเทศกาลสงกรานต์ มีการจัดงานประเพณีสงกรานต์แก่งสะพือ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และประเพณีอันดีงามด้วย

อำเภอสิรินธร

เขื่อนสิรินธร ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “เขื่อนโดมน้อย” เป็นเขื่อนหินแกนดินเหนียว สร้างกั้นลำโดมน้อย อันเป็นสาขาของแม่น้ำมูล ตัวเขื่อนสูง ๔๒ เมตร ยาว ๙๔๐ เมตร อำนวยประโยชน์ในการผลิตกระแสไฟฟ้า และการชลประทาน บริเวณริมทะเลสาบมีสวนสิรินธร ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีรูปปั้น และน้ำพุสวยงาม มีบริการบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว ติดต่อสอบถามรายละเอียดที่เขื่อนสิรินธร โทร. ๐ ๔๕๓๖ ๖๐๘๑-๓

การเดินทาง สามารถเดินทางตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ เลี้ยวขวาที่กิโลเมตร ๗๑ ประมาณ ๕๐๐ เมตร อยู่ห่างจากตัวเมือง ๗๐ กิโลเมตร

ช่องเม็ก อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๙๐ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ เป็นจุดผ่านแดนถาวรไทย-ลาว ที่มีถนนเชื่อมต่อกับแขวงจำปาสักซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางภาคใต้ของประเทศไทย ในบริเวณด้านนอกจากจะเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการแล้วยังมีตลาดสินค้าชายแดนร้านค้าปลอดภาษีในเขตประเทศไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชมและจับจ่ายสินค้าได้ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในแขวงจำปาสัก ได้แก่ เมืองปากเซ ปราสาทขอมวัดพุมหานทีสีทันดรอน หรือสีพันดรอน ซึ่งเป็นบริเวณที่แม่น้ำโขงแผ่กว้างกว่า ๗ กิโลเมตร ทำให้มีเกาะแก่งจำนวนมาก และจุดที่น่าสนใจมากคือ น้ำตกหลี่ผี และน้ำตกคอนพะเพ็ง

การเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในประเทศไทยผ่านด่านช่องเม็กนั้น ในส่วนของชาวต่างประเทศจะต้องใช้หนังสือเดินทาง และสำหรับคนไทยทำใบอนุญาตผ่านแดนที่สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี หรือที่ว่าการอำเภอสิรินธรได้โดยใช้สำเนาบัตรประชาชน ๒ แผ่น และรูปถ่าย ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป ถ้ามีหนังสือเดินทางสามารถเดินทางผ่านได้โดยไม่ต้องทำวีซ่า สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี โทร. ๐ ๔๕๒๕ ๕๕๐๕, ๐ ๔๕๒๕ ๔๒๑๘ ด้านตรวจคนเข้าเมือง โทร. ๐ ๔๕๔๘ ๕๑๐๗ หรือนักท่องเที่ยวที่สนใจไปเที่ยวแบบ ๓ วัน ๒ คืน สามารถติดต่อบริษัทนำเที่ยวภายในตัวเมืองอุบลราชธานีได้

อำเภอเชียงใน

ธรรมาสันต์ศิลปะภูวนที่บ้านชีทวน ตั้งอยู่ที่ศาลาการเปรียญวัดศรีนวลแสงสว่างอารมณ์ บ้านชีทวน ตำบลชีทวน อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๒๖ กิโลเมตร การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๓ (อุบลราชธานี-ยโสธร) ประมาณ ๒๔ กิโลเมตร จะถึงบ้านท่าวารีย์ มีทางแยกเลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้านอีก ๕ กิโลเมตร เป็นธรรมาสันต์ที่แตกต่างจากธรรมาสันต์โดยทั่วไปกล่าวคือ มี

ลักษณะเป็นรูปสิ่งหยื่นหินปราสาท (ตัวธรรมาสน์) สร้างด้วยอิฐถือปูน ยอดปราสาทเป็นเครื่องไม้ทำเป็นชั้นซ้อนลดหลั่นระดับตักแต่งลายปูนปั้น และลายเขียนสีแบบศิลปะชเวดียงพอนทั้งหมด ธรรมาสน์นี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยช่างชาวจีน และถือเป็นประติมากรรมที่มีคุณค่ายิ่งทางด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

วัดทุ่งศรีวิไล อยู่ที่บ้านชีทวน การเดินทางใช้ทางเดียวกับวัดศรีนวลแสงสว่างอารมณ์ วัดนี้มีหลวงพ่อพระพุทธรูปพิเศษ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหินศิลาแลงแกะสลักปางนาคปรก ขนาดหน้าตักกว้าง ๕๕ เซนติเมตร สูง ๙๐ เซนติเมตร ศิลปะทวารวดี เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองที่เคารพสักการะของชาวบ้านชีทวน นอกจากนี้บริเวณวัดยังมีโบสถ์หลายชั้นล้อมรอบอุโบสถและวิหารหลังเก่าไปจนถึงกำแพงรอบวัดทุกทิศตลอดทั้งสระน้ำใหญ่ รวมทั้งหอไตร และธรรมาสน์ซึ่งก่อด้วยอิฐในสมัยนั้น

อำเภอโขงเจียม

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ มีพื้นที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ ในเขตอำเภอสรินทรและอำเภอโขงเจียม ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและเนินเขาเตี้ย ๆ สภาพป่าทั่วไปเป็นป่าแพะหรือป่าแดง ต้นไม้ในป่ามีลักษณะแคระแกรน บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำมูลบริเวณแก่งตะนะ การเดินทาง สามารถไปได้สองเส้นทาง คือ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ (อุบลราชธานี-พิบูลมังสาหาร-ช่องเม็ก ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร) แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทาง ๒๑๗๓ อีก ๑๓ กิโลเมตร ส่วนอีกเส้นทางหนึ่งใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๒ ผ่านอำเภอโขงเจียมประมาณ ๔ กิโลเมตร แล้วข้ามแม่น้ำมูลไปอีก ๑๒ กิโลเมตร หรืออาจใช้เส้นทางที่ข้ามสันเขื่อนปากมูลก็ได้ (กรณีที่เขื่อนเปิด) ในเขตอุทยานฯ มีสถานที่ท่องเที่ยวได้แก่

ดอนตะนะ เป็นดอนหรือเกาะที่เกิดขวางแม่น้ำมูล มีความกว้างประมาณ ๔๕๐ เมตร ยาวประมาณ ๗๐๐ เมตร มีสะพานแขวนทอดข้ามทั้ง ๒ ด้านของเกาะทางตอนเหนือของดอนตะนะมีหาดทรายเหมาะแก่การพักผ่อน บนดอนตะนะยังมีป่าอยู่ทั่วไปเป็นสภาพป่าดงดิบแล้งมีต้นไม้ใหญ่ให้ความร่มรื่นในช่วงเช้าและช่วงเย็นจะมีการทำประมงของชาวบ้านรอบ ๆ เกาะ

แก่งตะนะ เป็นแก่งกลางลำน้ำมูลที่ใหญ่ที่สุด กลางแก่งตะนะมีโขดหินมีมาเป็นเกาะกลางลำน้ำมูลที่เกิดจากลำน้ำมูลทั้งสองสายที่เชื่อมกราก และจะกัดเซาะลงในแนวหินสูงประมาณ ๑ เมตร ถ้าสังเกตเกาะกลางแก่งตะนะจะเห็นสิ่งก่อสร้างรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยฝรั่งเศสยังล่าอาณานิคม เพื่อใช้เป็นเครื่องชี้ร่องน้ำในการเดินเรือ นอกจากนี้ยังมีโพรงถ้ำใต้น้ำหลายแห่งจึงทำให้มีปลามาอาศัยบริเวณแก่งตะนะชุกชุม ช่วงที่เหมาะสมในการไปเที่ยวคือ เดือนมกราคม-พฤษภาคม จุด

ชมวิวกังตະนะที่บริเวณที่ทำการอุทยานฯ นอกจากนี้ยังมีจุดชมวิวกังตະนะฝั่งซ้าย (อีกด้านหนึ่งของแม่น้ำมูล) ที่บริเวณทางไปถ้ำเหวสินธุ์ชัย

สะพานแขวน เป็นสะพานที่เชื่อมจากฝั่งแม่น้ำมูลดอนตະนะ โครงสร้างเป็นเหล็กยึดโยงด้วยลวดสลิงขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นจุดชมวิวดวงฟากฝั่งของแม่น้ำมูลเหนือแก่งตະนะ และใช้เดินข้ามเข้าไปชมธรรมชาติบนดอนตະนะได้อย่างเพลิดเพลิน

ถ้ำพระหรือถ้ำภูหมาใน อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นช่องโถงผายื่นออกจากฝั่งแม่น้ำมูล ถ้ำกว้าง ๔๕ เมตร ลึก ๑๐ เมตร ภายในถ้ำพบศิลาจารึกและแท่นศิวิลิ่งค์ (ฐานโยนี) อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ สมัยพระเจ้ามเหศวรธรรมัน (เจ้าชายจิตรเสน) ปัจจุบันศิลาจารึกตัวจริงได้นำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี

ลานผาผึ้ง เป็นพลาญหินทรายและเป็นหน้าผาชันโดยหน้าผาจะหันหน้าสู่ด้านทิศตะวันออกเหมาะแก่การชมวิวกังตະนะพระอาทิตย์ขึ้น และสามารถมองวิวประเทศลาวได้ ลานผาผึ้งอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร รถยนต์เข้าถึงหรือจะเดินเท้าตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติเลียบบฝั่งแม่น้ำมูลได้เช่นกัน

เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรากไทร อยู่บริเวณหน้าผาริมแม่น้ำมูล ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ ๕๐๐ เมตร มีเส้นทางเดินเลียบบผาระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร ผ่านจุดชมพีชพันธุ์ ไคเคนส์ มอส เฟิร์น ถ้ำพระ และน้ำตกกรากไทร เหมาะสำหรับการเดินป่าชมธรรมชาติในช่วงเวลาสั้นๆ

น้ำตกตาดโตน ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข ๒๑๗๓ ซึ่งแยกจากทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ เข้าไปประมาณ ๖ กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามมากแห่งหนึ่ง เกิดจากลำห้วยตาดโตน ไหลผ่านลานหินแล้วตกลงสู่ที่ลุ่ม เกิดเป็นแอ่งน้ำสามารถลงเล่นน้ำได้ มีน้ำเย็นใสสะอาด บริเวณโดยรอบเป็นป่าไม้และดอกไม้บานาพรรณ นักท่องเที่ยวสามารถชมความงามของน้ำตกได้ในเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคมของทุกปี

บริเวณที่ทำการอุทยานฯ มีบ้านพักไว้บริการนักท่องเที่ยว สอบถามรายละเอียดได้ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ หรือที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งตະนะโทร. ๐ ๔๕๒๔ ๙๙๐๒, ๐ ๔๒๔๔ ๒๐๐๒

ถ้ำเหวสินธุ์ชัย ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๒ ก่อนถึงโขงเจียมประมาณ ๗ กิโลเมตร เลี้ยวเข้าไปประมาณ ๒ กิโลเมตร บริเวณถ้ำมีพระพุทธรูปไสยาสน์บรรยากาศสงบเงียบเหมาะสำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม รอบ ๆ วัดมีก้อนหินขนาดใหญ่เรียงรายอยู่มากมาย มีต้นไม้และดอกไม้ตามฤดูกาลสวยงาม นอกจากนี้ยังมีน้ำตกไหลจากหน้าผาด้านบนลงมาบริเวณด้านหน้าพระนอนเป็นก้อนที่จะตกลงสู่หุบเหวเบื้องล่างสร้างบรรยากาศให้ร่มเย็น จะมีน้ำมากในช่วงปลายฤดูฝน

วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๒ ก่อนถึงอำเภอโขงเจียมประมาณ ๖ กิโลเมตร วัดนี้ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โดย "หลวงปู่คำคณี จุลมณี" ซึ่งใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรมจำพรรษา ปัจจุบันหลวงปู่ท่านได้มรณภาพแล้ว แต่ร่างกายของท่านไม่เน่าเปื่อย บรรดาลูกศิษย์ได้เก็บร่างของท่านไว้ในโลงแก้วเพื่อบูชา บริเวณวัดมีจุดชมวิวสามารถมองเห็นทัศนียภาพของลำน้ำโขงและฝั่งลาวได้อย่างชัดเจน

แม่น้ำสองสี หรือดอนด่านปากแม่น้ำมูล อยู่ในเขตบ้านเวินบึก นั่งเรือจากตัวอำเภอโขงเจียมไปประมาณ ๕ นาที เป็นบริเวณที่แม่น้ำมูลไหลลงสู่แม่น้ำโขงเกิดเป็นสีของแม่น้ำที่ต่างกันจึงเรียกกันอย่างคล้องจองว่าโขงสีปูน มูลสีคราม จุดที่สามารถมองเห็นแม่น้ำสองสีได้อย่างชัดเจน คือบริเวณลาดริมตลิ่งหน้าวัดโขงเจียม และบริเวณบางส่วนของหมู่บ้านห้วยหมาก ในเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่เห็นความแตกต่างของสีน้ำได้ชัดเจนที่สุด นอกจากนี้แล้วบริเวณใกล้เคียงยังมีบริการเรือพาล่องชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำ ชมแม่น้ำสองสี ๒๐๐ บาท / แก่งตะนะ ๔๐๐ บาท/ บ้านเวินบึก ๔๐๐ บาท/ ผาแต้ม ๘๐๐ บาท โดยสามารถแวะซื้อของที่ระลึกที่ตลาดหมู่บ้านในฝั่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อีกด้วย

เขื่อนปากมูล เป็นเขื่อนหินถมแกนดินเหนียวสร้างกั้นแม่น้ำมูลที่บ้านหัวเหว อำเภอโขงเจียม มีความสูง ๑๗ เมตร ยาว ๓๐๐ เมตร อยู่ห่างจากตัวเมืองอุบลราชธานีประมาณ ๗๕ กิโลเมตร ห่างจากจุดบรรจบของแม่น้ำมูลและแม่น้ำโขงประมาณ ๖ กิโลเมตร กรณีเขื่อนเปิดทำการสันของเขื่อนปากมูลสามารถใช้เป็นเส้นทางลัดจากอำเภอโขงเจียมไปอำเภอสิรินธรได้

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๔ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอโขงเจียม อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอโพธิ์ไทร มีพื้นที่ติดกับประเทศลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งพรมแดน มีพื้นที่ประมาณ ๑๔๐ ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและเนินเขา มีหน้าผาสูงชันซึ่งเกิดจากการแยกตัวของผิวโลก สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าเต็งรัง มีหินทรายลักษณะแปลกตากระจายอยู่ทั่วบริเวณ มีพันธุ์ไม้ดอกที่สวยงามขึ้นอยู่ตามลานหิน

การเดินทาง จากอำเภอโขงเจียมใช้เส้นทาง ๒๑๓๔ ต่อด้วยเส้นทาง ๒๑๑๒ แล้วเลี้ยวขวาไปผาแต้มอีกราว ๕ กิโลเมตร รวมระยะทางจากโขงเจียมประมาณ ๑๘ กิโลเมตร สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่

เสาเฉลียง อยู่ก่อนถึงผาแต้มประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นเสาหินธรรมชาติที่เกิดจากการกัดเซาะของน้ำและลมนับล้านปี มีลักษณะคล้ายดอกเห็ดเรียงรายกันอยู่มากมาย ซึ่งหินดังกล่าวจะปรากฏเห็นซากเปลือกหอย กววด ทวาย อยู่ในเนื้อหิน ซึ่งนักธรณีวิทยาสันนิษฐานว่า เมื่อประมาณล้านกว่าปีมาแล้ว บริเวณนี้คงจะเป็นทะเลมาก่อน ชาวบ้านบริเวณนี้เรียกเสาหินที่คล้ายดอกเห็ดนี้ว่า “เสาเฉลียง” ซึ่งแผลงมาจากคำว่า “สะเหลียง” ที่หมายถึง “เสาหิน”

ผาแต้มและผาชาม เป็นหน้าผาสูงที่สวยงามตามธรรมชาติ บริเวณด้านล่างของหน้าผามีภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ปรากฏเรียงรายอยู่เป็นระยะ มีอายุไม่ต่ำกว่าสามพันถึงสี่พันปี ทางอุทยานฯ ได้ทำทางเดินจากหน้าผาด้านบนลงไปชมภาพเขียนสีเหล่านี้ที่หน้าผาด้านล่าง ระยะทางประมาณ ๕๐๐ เมตร ภาพเขียนจะอยู่บนผนังหน้าผายาวติดต่อกันประมาณ ๑๘๐ เมตร ซึ่งเป็นมุมต่ำกว่า ๙๐ องศา มีภาพทั้งหมดประมาณ ๓๐๐ ภาพ แบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ สัตว์ ลายเรขาคณิต คนทำนา ภาพมือ และภาพตุ้ม (เครื่องมือจับปลาของชาวประมงริมโขง) ด้านตรงข้ามผาแต้มคือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนทำให้ผาแต้มเป็นจุดชมวิวที่สวยงามโดยเฉพาะอย่างยิ่งเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจจะชมพระอาทิตย์ขึ้นก่อนที่แห่งใดในประเทศไทย เช่นเดียวกันกับที่หมู่บ้านเวินบักที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงไม่ไกลจากบริเวณแม่น้ำสองสีมากนัก ซึ่งทุกวันนี้จะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

ถ้ำมี้ด ตั้งอยู่ที่บ้านชะจอม ตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๑๒ เลี้ยวซ้ายไปทางบ้านทุ่งนาเมือง ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร เป็นถ้ำขนาดใหญ่ กว้าง ๔ เมตร สูง ๖ เมตร ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปไม้แกะสลักเรียงรายกันมากมาย แสดงว่าคงจะเคยใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนามาก่อน

น้ำตกสร้อยสวรรค์ ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๑๑๒ ห่างจากตัวอำเภอโขงเจียมประมาณ ๓๐ กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดใหญ่เกิดจากลำธาร ๒ สาย คือ ห้วยสร้อย และห้วยไม้ที่ไหลจากหน้าผาคนละด้านมาบรรจบกันซึ่งสูงประมาณ ๒๐ เมตร มองดูคล้ายสร้อยที่แขวนคอ บริเวณน้ำตกเต็มไปด้วยต้นไม้และดอกไม้สีนานาพรรณมีมากในช่วงปลายฝนต้นหนาว น้ำตกสร้อยสวรรค์จะสวยงามมากในช่วงปลายฤดูฝนเช่นเดียวกับน้ำตกอื่น ๆ ในบริเวณนี้

น้ำตกทุ่งนาเมือง (น้ำตกลอดรู) ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๑๑๒ ห่างจากน้ำตกสร้อยสวรรค์ ประมาณ ๑๓ กิโลเมตร โดยมีทางแยกขวาจากบ้านนาโพธิ์กลางไป ๑๐ กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดกลางที่มีความสวยงาม ไหลลดหลั่นลงมาตามโขดหิน ชั้นบนสูงสุดประมาณ ๒๕ เมตร บริเวณโดยรอบมีดอกไม้ต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะในเดือนตุลาคม-ธันวาคม

น้ำตกแสงจันทร์ (น้ำตกงู) ก่อนถึงน้ำตกทุ่งนาเมือง ๑ กิโลเมตร มีทางแยกขวาที่บ้านทุ่งนาเมืองไปน้ำตกแสงจันทร์ประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่มีความสวยงามและมีลักษณะพิเศษ เกิดจากลำห้วยเล็ก ๆ บนลานหินไหลลอดผ่านหน้าผาหินที่มีลักษณะเป็นรูลงสู่เพิงผาด้านล่าง หากเดินทางมาชมตอนช่วงเที่ยงวัน ซึ่งแสงอาทิตย์ลอดผ่านรูพอดีจะมองเห็นสายน้ำตกเหมือนแสงจันทร์

ป่าดงนาทาม อยู่ในบริเวณภูนาทาม ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๓๖ กิโลเมตร การท่องเที่ยวที่ป่าดงนาทามเป็นลักษณะการเดินป่าชมธรรมชาติป่าไม้ ภูเขาและแม่น้ำโขง ซึ่งจุดที่น่าสนใจได้แก่ ลานหิน พลาน้ำใส เสาเฉลียงคู่ สนสองใบ น้ำตกห้วยพอก ผาชนะได ผากำป๋น ผาหินแตก น้ำตกกวางโตน หินโยก ภูจ้อมก้อม เป็นต้น ในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน เป็นช่วงที่

เหมาะในการชมดอกไม้ดิน น้ำตกและทะเลหมอกริมโขง ส่วนในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม จะเป็นช่วงเวลาในการชมป่าไม้เปลี่ยนสี ดอกไม้หน้าแล้ง และล่องเรือตามลำน้ำโขงระหว่างบ้านปากลา-คันท่าเกวียน อุทยานแห่งชาติผาแต้มจัดเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติไว้ ๓ เส้นทาง สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดปีคือ เส้นทางผาแต้ม-น้ำตกสร้อยสวรรค์ เส้นทางทุ่งนาเมือง-ผาชนะได และเส้นทางถ้ำปาฏิหาริย์-ผาชนะได

วัดภูอาวนท์ อยู่ทางทิศเหนือของบ้านชะชอม ห่างจากถนนหมายเลข ๒๑๑๒ ที่บ้านนาโพธิ์กลาง ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร รถยนต์เข้าถึงสะดวก ภายในบริเวณวัดมีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ เช่น ลานหิน รอยเท้าใหญ่ ตุ่มหินธรรมชาติ ภาพเขียนสีศิลปะถ้ำ เป็นต้น เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวชมธรรมชาติในช่วงสั้นๆ

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้ที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ตู้ไปรษณีย์ ๕ ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๒๒๐ โทร. ๐ ๔๕๒๔ ๙๗๘๐

อำเภอศรีเมืองใหม่

ภูหล่น ตั้งอยู่ที่ตำบลสงยาง ห่างจากตัวอำเภอศรีเมืองใหม่ไปทางทิศเหนือประมาณ ๒๐ กิโลเมตร เป็นภูเขายอดมีต้นไม้ปกคลุมเป็นระยะสลับกับโขดหินน้อยใหญ่ บริเวณนั้นมีถ้ำซึ่งสร้างโดยพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะ ใช้เป็นที่วิปัสสนากรรม บริเวณโดยรอบเย็นสบาย เงียบสงบเหมาะแก่การพักผ่อนและปฏิบัติธรรม

อำเภอบუნทริก

น้ำตกห้วยทรายใหญ่ (แก่งอีเขียว) อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบุนทริก-เขายอดมน เป็นน้ำตกที่สวยงาม ห่างจากอำเภอบุนทริกไปทางทิศเหนือตามเส้นทางหมายเลข ๒๓๖๙ ไปบ้านห้วยทราย เป็นระยะทาง ๒๖ กิโลเมตร ถึงกิโลเมตรที่ ๒๙ มีทางแยกขวาไปอีก ๖ กิโลเมตร ลักษณะเป็นน้ำตกที่ไหลมาตามลานหินลดหลั่นลงไปด้านล่าง บริเวณร่มรื่นมีน้ำมากในช่วงปลายฤดูฝน

อุทยานแห่งชาติภูจอง-นายอย มีพื้นที่ประมาณ ๖๘๖ ตารางกิโลเมตร ในเขตอำเภอบุนทริก อำเภอนาจะหลวย และอำเภอน้ำยืน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาวและกัมพูชาหรือที่เรียกว่า สามเหลี่ยมมรกต พื้นที่เป็นภูเขาในเทือกเขาพนมดงรัก สภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๐ สถานที่ที่น่าสนใจในอุทยานได้แก่

น้ำตกห้วยหลวง(ถ้ำบักเตว) ห่างจากที่ทำการอุทยานฯประมาณ ๓ กิโลเมตร รถยนต์เข้าถึงได้ เป็นน้ำตกสูงประมาณ ๔๐ เมตร แบ่งเป็น ๓ ชั้น ตกลงสู่หุบเขาที่มีลักษณะเป็นอ่างน้ำขนาดเล็ก มีหาดทรายขาวและน้ำเป็นสีมรกตงดงามมาก มีบันไดประมาณสองร้อยกว่าขั้น นักท่องเที่ยวสามารถลงไปชมวิวบริเวณด้านล่างได้ ช่วงที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวคือ เดือนกันยายน-กุมภาพันธ์

นอกจากนี้ยังมีทางเดินทำจากน้ำตกห้วยหลวง ไปยังน้ำตกจุ่มจิม หรือน้ำตกประโคโนละอ ซึ่งเกิดจากสายน้ำที่ไหลลดระดับจากน้ำตกห้วยหลวง

สวนหินพลาญยาว เป็นกลุ่มหินรูปร่างแปลกตา ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง **จุดชมทิวทัศน์ผาม้าง** อยู่ถัดจากสวนหินพลาญยาว สามารถชมทิวทัศน์ที่สวยงามตามแนวชายแดนกัมพูชาประชาธิปไตย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยที่ชะง่อนผามีถ้ำขนาดเล็ก หินสวยงาม และรังผึ้งขนาดใหญ่ให้ชม

น้ำตกแก้งแม่ป่อง อยู่ห่างจากน้ำตกห้วยหลวงไปทางใต้ประมาณ ๙ กิโลเมตร ตามทางเดินป่า เป็นน้ำตกที่เกิดจากลำไผ่น้อย

แก้งศิลาทิพย์ เป็นแก่งขนาดใหญ่ ห่างจากที่ทำการประมาณ ๓ กิโลเมตร เกิดจากลำธารห้วยหลวงไหลผ่านลานหินทราย ผ่านแก่งหินหักลงเป็นชั้น จนเกิดเป็นน้ำตกขนาดเล็ก บริเวณลานหินกลางลำธาร เกิดปรากฏการณ์ “กุมภลักษณ์” คือ หินเกิดเป็นช่องหลุมรูกลมขนาดเล็กใหญ่ ตื้นลึกแตกต่างกันไป ตามความแรงของสายน้ำ ดูสวยงามแปลกตา

พลาญกงเกวียน ลานหินกว้างที่ด้านหน้ามีกลุ่มหินลักษณะเป็นเพิงตามธรรมชาติ มีดอกไม้ป่าและพันธุ์ไม้ขึ้นสลับกันเป็นหย่อม ๆ และนักเดินทางในอดีตได้ใช้ประโยชน์จากเพิงหินเหล่านี้ในการกำบังแดดและฝนในระหว่างการเดินทาง จึงเป็นที่มาของชื่อ “พลาญกงเกวียน” พลาญ หมายถึง บริเวณที่เป็นลานกว้าง กงเกวียน เพี้ยนมาจาก พวงเกวียนที่หมายถึง ประทุนเกวียนหรือ กระทุนเกวียนที่เป็นสิ่งกำบังแดดบนเลมเกวียนหรือกระทุนเกวียนที่เป็นสิ่งกำบังแดดบนเลมเกวียนที่ใช้เป็นพาหนะการเดินทางในสมัยโบราณ

ภูหินด่าง เป็นจุดชมวิวบนหน้าผาสูงมองเห็นทัศนียภาพป่าในเขตประเทศลาวและกัมพูชา ซึ่งอยู่เบื้องล่าง ตามลานหินมีลักษณะทางธรณีวิทยาที่แปลกจากแหล่งอื่น ๆ คือบนผิงหน้าผาที่เว้าเข้ามานั้นมีป็นสี่เหลี่ยมรูปร่าง แดงบ้างคล้ายใครเอาสีไปป้ายทาไว้ เป็นภาพจิตรกรรมโดยธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งนักธรณีวิทยาอธิบายว่าเป็นหลักฐานบ่งบอกถึงสภาพอากาศที่แห้งแล้วเมื่อประมาณหลายร้อยล้านปี จึงส่งผลให้มีการตกตะกอนของแร่ธาตุบางอย่างในน้ำทะเลก่อให้เกิดลักษณะทางธรณีวิทยาเช่นนี้ นอกจากนี้ยังมีทะเลหมอกในช่วงฤดูหนาว การเดินทาง ใช้เส้นทางหมายเลข ๒๒๔๘ จากอำเภอนาจะหลวยถึงบ้านห้วยข่า เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๒๕๔ ถึงบ้านหนองเม็กมีทางลูกรังแยกไปทางซ้าย เมื่อถึงหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ภจ.๕ (พลาญมดง่าม) ต้องขึ้นเขาชันอีก ๑๐ กิโลเมตร ก็จะถึงภูหินด่าง

ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่บ้านแก้งเรือง อำเภอนาจะหลวย ห่างจากตัวเมืองอุบลฯ ประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตร การเดินทาง ไปยังอุทยานฯ มี ๒ เส้นทาง คือ

๑. ใช้เส้นทางสายอุบลราชธานี-เดชอุดม-น้ำยืน-นาจะหลวย ๑๔๐ กิโลเมตร ก่อนถึงนาจะหลวย ๑๐ กิโลเมตร มีทางแยกขวาอีก ๘ กิโลเมตร

๒. ใช้เส้นทางอุบลราชธานี-เดชอุดม-บุญศรี-นาจะหลวย เลยนาจะหลวยไป ๑๐ กิโลเมตร มีทางแยกซ้าย ๘ กิโลเมตร

อุทยานแห่งชาติภูจอง-นายอย มีบริการบ้านพักและจุดกางเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวต้องนำเต็นท์ไปเอง รายละเอียดสอบถามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐

น้ำตกแก่งลำดวน อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ายอดโดม บนทางหลวงหมายเลข ๒๒๔๘ (น้ำยืน-นาจะหลวย) ห่างจากอำเภอน้ำยืน ๑๔ กิโลเมตร ถึงบ้านหนองบอน มีทางแยกขวาไปอีก ๒.๖ กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่ไหลมาตามธารหิน ซึ่งมีต้นไม้วัดน้ำโดยเฉาะต้นลำดวนซึ่งมีอยู่มากในบริเวณนี้ สามารถลงเล่นน้ำได้ มีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติผ่านถ้ำและแก่งต่าง ๆ

อำเภอทุ่งศรีอุดม

ปราสาทบ้านเบ็ญ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองอ้อม ตำบลหนองอ้อม ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๖๓ กิโลเมตร บนเส้นทางเดชอุดม-น้ำยืน ปราสาทบ้านเบ็ญเป็นศาสนสถานขอมขนาดย่อมประกอบด้วยปราสาทอิฐ ๓ หลัง ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงที่สร้างแยกกัน กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้พบทับหลังรูปเทพนพเคราะห์ หรือเทวดาประจำทิศทั้ง ๙ องค์ และรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ จากลักษณะแผนผังทางสถาปัตยกรรมและภาพสลักบนทับหลังที่พบอาจกำหนดอายุปราสาทหลังนี้ได้ประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๖

เทศกาลงานประเพณี

งานแห่เทียนพรรษา เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี จัดให้มีขึ้นทุกปี ในวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา สถานที่จัดคือบริเวณทุ่งศรีเมือง มีการประกวดต้นเทียน ๒ ประเภท คือประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยขบวนแห่จากคุ้มวัดต่างๆ พร้อมนางฟ้าประจำต้นเทียนจะเคลื่อนขบวนจากหน้าวัดศรีอุบลรัตนารามไปตามถนนมาสิ้นสุดที่ทุ่งศรีเมือง ในตอนกลางคืนจะมีหรรสพและการแสดงสมโภชต้นเทียน และเห็นแสงไฟต้องลำเทียนงามอร่ามไปทั้งงาน

งานประเพณีมหาสงกรานต์แก่งสะพือ จัดในเดือนเมษายนของทุกปี โดยเทศบาลพิบูลย์บำรุง ในงานมีการประกวดธิดาสงกรานต์ การออกร้านจำหน่ายสินค้าของภาคเอกชน การละเล่นกีฬาพื้นเมือง และการประกวดการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน

งานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ บริเวณสนามกีฬาทุ่งคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ กิจกรรมที่น่าสนใจ คือ ขบวนรถบุปผชาติ การประกวดและจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ

งานประเพณีไหลเรือไฟ จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษา (ประมาณเดือนตุลาคม) บริเวณเชิงสะพานรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี มีกิจกรรมที่น่าสนใจคือ การไหลเรือไฟของคุ้มวัดต่างๆ

งานแข่งขันเรือยาวประเพณี ตามลำนํ้ามูลในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะจัดในช่วงหลังจากเสร็จสิ้นงานบุญประเพณีออกพรรษา (ประมาณเดือนตุลาคม) การแข่งขันเรือยาวประเพณีมีขึ้นหลายแห่ง เช่น เทศบาลเมืองอุบลฯ จัดขึ้นบริเวณสะพานรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จัดขึ้นบริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำมูล วัดโพธิ์ตาก อำเภอพิบูลมังสาหาร จัดขึ้นบริเวณหน้าวัด

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

สินค้าพื้นเมืองประเภทของใช้ได้แก่ ผ้าฝ้ายทอมือ หมอนขิด ผ้าขาวม้า ผ้าไหม เครื่องทองเหลือง เครื่องจักสานจำพวกกระด้ง กระติบข้าว ช้องใส่ปลา ตะกร้า นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้จากร้านขายของที่ระลึก บริเวณถนนเขื่อนธานี ใกล้กับโรงแรมราชธานี หรือจากบริเวณตลาดในตัวเมือง

ประเภทอาหาร ได้แก่ หมูยอ กุนเชียง ไส้กรอกอีสาน และเค็มหมากนวด ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุบลราชธานี ทำด้วยเนื้อปลาสดหรือปลาเทโพ หั่นเป็นชิ้นยาวๆ ดองในน้ำเกลือและเนื้อสัตว์ที่ซอยเป็นชิ้นเล็ก ๆ บรรจุในขวดแก้ว สามารถนำมาปรุงเป็นอาหารได้หลายอย่าง เช่น อาหารประเภทหลน มีจำหน่ายทั่วไปในตัวเมือง นอกจากนี้ที่แก่งสะพือแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของอำเภอพิบูลมังสาหาร มีสินค้าพื้นเมืองทั้งของใช้ของกินจำหน่ายมากมาย เช่น ปลาแห้ง หนังกบตากแห้ง ซาลาเปาไส้หน่อไม้ เป็นต้น

ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง

เขื่อนธานี ๒๕๘/๒ ถ.เขื่อนธานี ต.ในเมือง โทร. ๐ ๔๕๒๖ ๐๓๙๓

คำปุ่น ถ.ผาแดง หน้าห้องอาหารอิมเมียม โทร. ๐ ๔๕๒๕ ๔๘๓๐, ๐ ๔๕๒๖ ๓๔

แค้มป์ฝ้าย ถ.เทพโยธี โทร. ๐ ๔๕๒๔ ๔๐๒๘, ๐ ๔๕๒๔ ๑๘๒๑

ช.วัฒนา ๒๖๙ ถ.สุริยาตรี๘๙ โทร. ๐ ๔๕๒๔ ๒๒๐๒

ดอกแก้ว ๕๖/๑ ถ.ศรีณรงค์ โทร. ๐ ๔๕๒๖ ๐๑๔๙

ดาวทองหมูยอ ถ.ศรีณรงค์ โทร. ๐ ๔๕๒๕ ๕๑๓๑, ๐ ๙๙๔๘ ๘๔๒๖

เด่นแก้ว ๔๒-๔๔ ถ.หลวง โทร. ๐ ๔๕๒๕ ๔๔๔๐

ตองหนึ่ง ๗๒-๗๔ ถ.พลชัย โทร. ๐ ๔๕๒๖ ๑๕๕๒

นงเยาว์หมูยอ ๑๙๗ ถ.ศรีณรงค์ โทร. ๐ ๔๕๒๔ ๒๖๓๒

ฝ้ายเซ็น ถ.ชยางกูร ใกล้สี่แยกแขวงการทาง โทร. ๐ ๔๕๒๘ ๓๑๑๑, ๐ ๔๕๒๘ ๓๗๐๑

พันชาติ ถ.ราชบุตร ไทร. ๐ ๔๕๒๔ ๓๔๓๓, ๐ ๔๕๒๐ ๙๑๘๖-๗ ถ.ผาแดง ไทร. ๐ ๔๕๒๖ ๕๗๕๑

เมย์ปี ๑๒๔ ถ.ศรีณรงค์ ไทร. ๐ ๔๕๒๕ ๔๔๕๒

แม่ฮายหมุยถ ถ.ศรีณรงค์ ไทร. ๐ ๔๕๒๕ ๔๗๖๓, ๐ ๔๕๒๔ ๑๖๑๘

วัฒนศิลป์เครื่องเงิน ถ.ราชบุตร ไทร. ๐ ๔๕๒๖ ๑๓๐๑, ๐ ๔๕๒๕ ๕๖๖๑

ศรีณรงค์หมุยถ ๑๖๗ ถ.ศรีณรงค์ ไทร. ๐ ๔๕๒๔ ๒๖๑๓

ศูนย์สินค้าเศรษฐกิจชุมชน ๗ ถ.แจ้งสนิท ไทร. ๐ ๔๕๒๕ ๐๒๔๘-๙

ไต้กรอกนวลปรางค์ ถ.โพธิ์ชัย ไทร. ๐ ๔๕๒๕ ๕๓๕๖, ๐ ๔๕๒๕ ๔๓๘๘

อุบลหมุยถ ถ.เขื่อนธานี ไทร. ๐ ๔๕๒๕ ๔๙๕๑, ๐ ๔๕๒๖ ๐๑๖๘

ตัวอย่างโปรแกรมท่องเที่ยว

แบบหนึ่งวัน

๐๗.๓๐ น. เดินทางจากที่พักเยี่ยมชมและสนทนาธรรมที่วัดป่านานาชาติ
ชมหัตถกรรมการทำเครื่องทองเหลืองแบบดั้งเดิมและการทอผ้าไหมที่บ้านปะอาว
นมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ น. ชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี
ชมหอไตรกลางน้ำ และจิตรกรรมฝาผนังวัดทุ่งศรีเมือง
นมัสการพระแก้วบุษราคัม พระพุทธรูปคู่บ้านคูเมืองอุบลราชธานี
ชื่อของฝากของที่ระลึก

๑๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น

๑๘.๐๐ น. เดินทางกลับกรุงเทพฯ

แบบสองวัน

วันแรก เดินทางจากที่พักไปอุทยานแห่งชาติภูจอง-นายอย อำเภอหนองสูง ชม
น้ำตกห้วยหลวงและ

รับประทานอาหารกลางวันแบบปิกนิก บริเวณน้ำตก จากนั้นศึกษาพันธุ์พืชธรรมชาติที่แก่งกะเลา
และแก่งสามพันปี พักที่บ้านพักของอุทยานฯ หรือเดินที่ในบริเวณที่ทำการอุทยานฯ

วันที่สอง ออกเดินทางไปยังภูหินด่าง ชมลานหินแปลกตา ทศนียภาพประเทศลาว
และกัมพูชาหน้าภูหินด่าง

รับประทานอาหารกลางวันแบบปิกนิก เดินทางกลับกรุงเทพฯ

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวโครงการวิจัยเรื่อง
“การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขต
อีสานใต้”

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานรัฐมนตรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอนคือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ
2. ลาวใต้ หมายถึง 4 แขวงของ สปป.ลาว คือ จำปาสัก สาละวัน อັตตะปือ และ เซกอง
อีสานใต้ หมายถึง จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี
3. กรุณาทำเครื่องหมาย / หรือกรอกข้อความลงในคำตอบ

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1. เพศ ชาย หญิง
- 1.2. อายุ
 ต่ำกว่า 20 ปี 21-30 31-40 41-50 51-60 มากกว่า 60
- 1.3. อาชีพ
 นักเรียนนักศึกษา รับราชการ ทำงานเอกชน นักธุรกิจ อื่นๆ
- 1.4. รายได้ต่อเดือน
 ต่ำกว่า 10000 10001-20000 20001-30000 30001-40000 40001
ขึ้นไป
- 1.5. ท่านเคยเดินทางไปท่องเที่ยวลาวใต้หรือไม่
 เคย ไม่เคย
- 1.6. แหล่งท่องเที่ยวลาวใต้ที่ท่านเคยไปคือ
 จำปาสัก (ปากเซ หลีผี คอนพะเพ็ง วัดพู น้ำตกตาดฟาน น้ำตกผาส้ม สวนชา ฯลฯ)
 สาละวัน (น้ำตกตาดเลาะ น้ำตกเซเซต หมู่บ้านชนเผ่า ฯลฯ)
 เซกอง (น้ำตกเซกะตาม น้ำตกหมอกจัน น้ำตกตาดแฝก หมู่บ้านชนเผ่า ฯลฯ)
 อັตตะปือ (วัดหลวงลัดตะนาลาม วัดฟางแดง วัดหลวงเมืองเก่า หมู่บ้านชนเผ่า ฯลฯ)

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้

2.1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในลาวได้คือแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด (โปรดเรียงลำดับ)

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

2.2. ความเป็นไปได้ในการที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้

- มากที่สุด
- มาก
- ปานกลาง
- น้อย
- น้อยที่สุด

2.3. เส้นทาง (Route) การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากเขตอีสานใต้กับลาวได้ที่ท่านคิดว่าเป็นไปได้

อุบลราชธานี	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
ศรีสะเกษ	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
สุรินทร์	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
บุรีรัมย์	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
นครราชสีมา	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
ชัยภูมิ	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ

2.4. แพ็คเก็ตทัวร์ที่ท่านคิดว่าอยากจะไปเที่ยว

2.4.1. เส้นทาง

เส้นทางที่ 1.....

เส้นทางที่ 2.....

เส้นทางที่ 3.....

2.4.2. ระยะเวลา

เส้นทางที่ 1 ระยะเวลา.....วัน

เส้นทางที่ 2 ระยะเวลา.....วัน.

เส้นทางที่ 3 ระยะเวลา.....วัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือ

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ โครงการวิจัยเรื่อง
“การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขต
อีสานใต้”

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักนายกรัฐมนตรี

คำชี้แจง

1. คำถามมีทั้งหมด 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม/องค์กร/บริษัท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. ลาวใต้ หมายถึง 4 แขวงของ สปป.ลาว คือ จำปาสัก สาละวัน อັตตะปือ และ เซกอง

อีสานใต้ หมายถึง จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

1.1. ชื่อบริษัท/หน่วยงาน.....

1.2. ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์

เจ้าของ/ผู้จัดการ พนักงาน (โปรดระบุตำแหน่ง)

1.3. ที่ตั้งของบริษัท/หน่วยงาน

.....

1.4. หมายเลขโทรศัพท์/โทรสาร

1.5. อีเมลล์.....เว็บไซต์.....

1.6. แหล่งท่องเที่ยวที่บริษัทของท่านให้บริการนำเที่ยวคือ

ภายในประเทศ

ต่างประเทศ ภูมิภาคอินโดจีน คือ ลาว กัมพูชา เวียดนาม

พม่า จีน

ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง

อื่นๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้

2.1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในลาวได้คือแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด (โปรดเรียงลำดับ)

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

2.2. ความเป็นไปได้ในการที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้

- มากที่สุด
- มาก
- ปานกลาง
- น้อย
- น้อยที่สุด

2.3. เส้นทาง (Route) การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากเขตอีสานใต้กับลาวได้ที่ท่านคิดว่าเป็นไปได้

อุบลราชธานี	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
ศรีสะเกษ	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
สุรินทร์	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
บุรีรัมย์	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
นครราชสีมา	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ
ชัยภูมิ	กับ	☐ จำปาสัก	☐ สาละวัน	☐ เซกอง	☐ อัดตะปือ

2.4. แพ็คเก็ตทัวร์ที่ท่านคิดว่าเป็นไปได้ในขณะนี้

2.4.1. เส้นทาง

เส้นทางที่ 1.....

เส้นทางที่ 2.....

เส้นทางที่ 3.....

2.4.2. ระยะเวลา

เส้นทางที่ 1 ระยะเวลา.....วัน

เส้นทางที่ 2 ระยะเวลา.....วัน.

เส้นทางที่ 3 ระยะเวลา.....วัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

ภาคผนวก ช
แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัยเรื่อง
“การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขต
อีสานใต้”

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักนายกรัฐมนตรี

คำชี้แจง

1. แนวคำสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. ลาวใต้ หมายถึง 4 แขวงของ สปป.ลาว คือ จำปาสัก สาละวัน อັตตะปือ และ เซกอง

อีสานใต้ หมายถึง จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล/ตำแหน่ง/หน่วยงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้

2.1. นโยบาย/ยุทธศาสตร์/แผนงาน/กิจกรรมของหน่วยงานและ ททท. เกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอีสานใต้กับลาวใต้ (หากมีเป็นเอกสารก็ขอสำเนาด้วย)

2.2. เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ที่เป็นไปได้

2.3. ปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่นๆ

ภาคผนวก ซ
บทความวิจัย

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้เพื่อการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิง
พื้นที่ในเขตอีสานใต้”

A study of the viability of linking tourist destinations in Southern Laos with
regional tourist destinations in Southern Isan

สมหมาย ชินนาค

วัชรวิ ศรีคำ

เสริม ผลเพิ่ม

Somma Chinnak

Watcharee Srikham

Serm Phonperm

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

กาญจนา ชินนาค

Kanjana Chinnak

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

พื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ ลาวใต้ ซึ่งหมายถึง แขวง (จังหวัด) 4 แขวงในลาวตอนใต้ได้แก่ จำปาสัก อັตตะปือ เซกอง และสาละวัน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับอีสานใต้ ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ผลการศึกษาพบว่า

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในลาวใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้า หัตถกรรม

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 46 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้า หัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะปะบือ (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง)

(2) แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้ นั้น สามารถพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากร และความต้องการของตลาด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าสามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ประมาณ 5 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง การท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

ส่วนแนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงนั้น เมื่อพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้าน ประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม และมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ (4) ความต้องการของตลาดสามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะกลาง และโครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว

(3) แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น ควรประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกัน ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว และ ยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

คำหลัก

ลาวใต้, อีสานใต้, การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง

Abstract

The research project has four main objectives: 1) to study and collect information on tourist destinations in Southern Laos; 2) to analyze and categorize Southern Lao tourist destinations; 3) to study the possibility of linking Southern Lao and Southern Isan tourist destinations; and 4) to study viable strategies for promoting sustainable tourism in the Southern Isan region and to develop linkages with neighboring countries.

The study area includes 4 provinces of Southern Laos: Champassak, Attapeu, Xekong, and Salavan, i.e. the area adjacent to Southern Isan. Research methodology is based primarily on survey data.

Results of the study:

1. Southern Lao tourism resources are diverse. The 46 tourist destinations under study here can be divided into 3 main categories: 24 'nature' destinations; 12 'historical and archaeological' destinations; and 10 'way-of-life' destinations, the latter of which includes traditions and festivals, community life, and handicrafts. Of the 36 provincial tourism destinations, 17 are in Champassak, 12 are in Attapeu, 10 are in Xekong, and 7 are in Salavan.
2. Linkages between Southern Lao and Southern Isan tourist destinations can be viewed across two dimensions; tourism pattern development and linking the management of tourism networks. Tourism pattern development relies on suitable resources and market demands. Between Southern Laos and Southern Isan, there are 5 main tourism patterns, including ancient Khmer civilization tourism, Mekong River tourism, border tourism, eco-tourism and ethnic tourism.

Linking the management of tourism networks involves 4 main factors: 1) continuity, in which similar tourism resources can be used together; 2) the ability to integrate clustered and diverse tourism resources; 3) transportation network

facilities, i.e. both present-day and future transportation routes which can foster geographical linkages; and 4) market needs, which will link Southern Laos and Southern Isan into short-, medium-, and long-term tourism networks.

3. Viable strategies for promoting sustainable tourism in the Southern Isan region, and developing linkages to neighboring countries consists of 4 main strategies: an integrated tourism development strategy; a cooperative tourism development strategy; a sharing of tourism marketing strategies; and a strategy for improving the conditions of tourism development.

Keywords:

Southern Laos, Northeastern Thailand, tourism, eco-tourism, tourist development

คำนำ

แนวโน้มการท่องเที่ยวในกรณีของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ของไทย มีโอกาสที่จะแยกออกไปจากแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน เพราะสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมาพบว่าการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ การขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้รวมทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังผลการประชุมระดมความคิดเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ระยะที่ 1 ที่ระบุว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยผ่านการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและมีการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว, กัมพูชา) จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ให้ยั่งยืนได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นร่วมกันว่า การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้เพิ่มมากขึ้นนั้น จะต้องมองที่การท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านด้วย เหตุนี้เอง จึงจำเป็นต้องมีงานวิจัยที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ดังกล่าวที่สามารถเห็นภาพความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเขตอีสานใต้ของไทย และแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ 4 แขวงภาคใต้ของลาว ได้แก่ จำปาสัก อັตตะปะบือ เซกอง และสาละวัน เพื่อนำไปใช้สำหรับกำหนดยุทธ

ศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเขตพื้นที่ดังกล่าว ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคต่อไป

สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยมีอยู่ 4 ข้อด้วยกันคือ (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ และ (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

ทั้งนี้คำถามการวิจัยก็มีทั้งสิ้น 4 ข้อด้วยกันคือ (1) แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่อีสานใต้และลาวตอนใต้มีอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน และมีความสำคัญอย่างไร (2) แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้และลาวใต้แบ่งเป็นกี่กลุ่ม อะไรบ้าง (3) เส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ที่น่าจะเป็นไปได้ มีกี่เส้นทาง อะไรบ้าง และ (4) แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

สำหรับระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ส่วนกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ ในแง่ของที่ตั้งและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จากนั้นจึงวิเคราะห์แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างลาวใต้กับลาวใต้ ก่อนที่จะนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

ประชากรที่ศึกษาได้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลงานด้านการท่องเที่ยว ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวลาวใต้จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือเลือกจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวลาวใต้กับบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดอีสานใต้ จำนวน 5 ราย โดยการสุ่มแบบเจาะจง คือเลือกจากรายชื่อที่บริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ในฐานะที่เป็นผู้ร่วมวิจัยกำหนดมา และเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 จำนวน 1 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (หัวหน้าหรือผู้แทน)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ ต้องการทราบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ ดังนั้นโครงการจึงได้จัดทำ การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เนื้อหาแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ที่เป็นไปได้ และ ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการทดลองสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางกับบริษัท เสริมทรัพย์ทัวร์ จำนวน 5 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลทางเว็บไซต์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้

การสำรวจภาคสนาม เป็นการลงสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้ทั้ง 4 แขวง (จำปาสัก สาละวัน อุดตะเปือ และเซกอง) เพื่อสำรวจทั้งลักษณะกายภาพ และการประเมินศักยภาพ ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับอีสานใต้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 คือ (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวตอนใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้

การสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น โดยเป็นการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของบริษัทเสริมทรัพย์ทัวร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบจากการจัดประชุมระดมความคิด ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อครั้งที่ได้นำเสนอความก้าวหน้าของรายงานครั้งที่ 1 ที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายก็คือ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และ 4 คือ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้ (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น การศึกษาครั้งนี้ อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารแบบสอบถาม การศึกษาภาคสนามและการสัมภาษณ์ อันเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงคุณภาพเป็นหลัก แต่ก็จะมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปของตารางประกอบ

ระยะเวลาทำการวิจัยระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 - พฤษภาคม พ.ศ. 2550 โดยรวบรวมข้อมูลและทำการวิจัยในภาคอีสานและ สปป.ลาว

ผลการศึกษา

จากการศึกษาได้ผลสรุปดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษา

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้า หัตถกรรม

ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ มีทั้งสิ้นประมาณ 219 แห่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 91 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา จำนวน 102 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี จำนวน 26 แห่ง

จากข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า อีสานใต้อุดมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา มากที่สุด รองลงมาก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาลและงานประเพณี ตามลำดับ ดังนั้นการนิยามว่า “อีสานใต้เป็นดินแดนแห่งปราสาทขอม” ก็น่าจะมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง

ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวในลาวใต้ที่เก็บข้อมูลได้นั้นมีจำนวน 46 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 24 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 12 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต เทศกาลงานประเพณี ชุมชนสินค้า หัตถกรรม จำนวน 10 แห่ง

เมื่อจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแต่ละแขวงก็จะพบว่า แขวงจำปาสักมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (17 แห่ง) รองลงมาคือ อັตตะเปือ (12 แห่ง) รองลงมาคือ เซกอง (10 แห่ง) และสุดท้ายคือ สาละวัน (7 แห่ง)

2. แนวทางการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวตอนใต้ กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ใน 4 ประเด็นย่อย คือ (1) การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว (2) การประเมินผลดีและผลเสียของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ (3) การประเมินความพร้อมการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวใต้ และ (4) การประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาเชื่อมโยง ประกอบกับข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวแล้ว ก็สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

แบบเชื่อมโยงอีสานใต้-ลาวใต้ ได้ 2 ประเด็นคือ คือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และ แนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง ดังนี้

(1) แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ลาวใต้และอีสานใต้นั้น จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทรัพยากร และความต้องการของตลาด ดังคำพูดของคุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเก็ททัวร์ จำกัด ที่ว่า “โดยแนวทางของการทำทัวร์ อะไรขายได้ก็จะขายหมด ฉะนั้น เส้นทางไหนที่นักท่องเที่ยวสนใจ ทัวร์ก็ต้องพยายามขายให้ได้” จากการวิเคราะห์พบว่า สามารถที่จะพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ประมาณ 5 รูปแบบ ดังนี้

1.1. การท่องเที่ยวเส้นทางอารยธรรมขอม

เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดเฉพาะและมีความสำคัญในพื้นที่ เช่น นักท่องเที่ยวตะวันตก ญี่ปุ่นและนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน นักศึกษา ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยวในพื้นที่ระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้เส้นทางอารยธรรมขอม (Historic Route) นี้ ควรที่จะมีการผสมผสานกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมขอมนั้น อาจมีดังนี้

ปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-ปราสาทหินเมืองต่ำ-กลุ่มปราสาทหินตา
เมื่อน-ปราสาทหินศรีขรภูมิ-ปราสาทหินสระกำแพงใหญ่-เขาพระวิหาร-ปราสาทหินวัดพู

1.2. การท่องเที่ยวแม่น้ำโขง

เป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมธรรมชาติในแม่น้ำโขง ซึ่งอาจจัดผสมผสานกับการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนบกที่มีอยู่จำนวนมาก สำหรับการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขงยังสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบผจญภัย โดยการล่องแพยางอีกด้วย ซึ่งขณะนี้เริ่มมีการให้บริการอยู่บริเวณแถบสี่พันดอนแล้ว อนึ่งการท่องเที่ยวทางเรือเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น จังหวัดที่มีศักยภาพก็คืออุบลราชธานี

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละช่วง อาจมีดังนี้

โขงเจียม-ผาแต้ม	- การล่องเรือชมธรรมชาติและทิวทัศน์
สี่พันดอน	- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะแก่ง
เวินคาม	- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศปลาโลมาน้ำจืด

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบนฐานของแนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็เห็นศักยภาพของเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ นั่นก็คือเส้นทาง *โขงเจียม-ผาแต้ม-สี่พันดอน-เวินคาม*

1.3. การท่องเที่ยวชายแดน

แม้ว่าการท่องเที่ยวชายแดน จะไม่ใช่เนื้อหาหลักของแนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ เพราะอาจเป็นเพียงการข้ามแดนระยะสั้นๆ หรือไม่ได้ข้ามแดน แต่ในพื้นที่ชายแดนที่เป็นจุดผ่านแดนต่างๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในลักษณะของการจับจ่ายซื้อสินค้าได้ ในส่วนของฝั่งไทยนั้น จังหวัดในพื้นที่อีสานใต้ที่มีชายแดนติดกับลาวได้มีเพียงจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งมีแนวพรมแดนที่ติดต่อกับ สปป.ลาว ยาวประมาณ 361 กิโลเมตร ตั้งแต่ อ.เขมรราชู จนถึง กิ่ง อ.น้ำขุ่น โดยมีลำแม่น้ำโขงเป็นแนวกัน เขตแดนไปจนถึงปากแม่น้ำมูล อ.โขงเจียม และตั้งแต่ปากแม่น้ำมูล จะเป็นพื้นที่ป่าและภูเขาเป็นแนวกันเขตแดน พรมแดน จ.อุบลราชธานี ติดต่อกับ สปป.ลาว ในพื้นที่ 3 แขวง คือพื้นที่ อ.เขมรราชู ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต อําเภอโพธิ์ไทร ติดต่อกับแขวงสาละวัน อําเภอโขงเจียม สีรินธร บุญขริก นาจะหลวย และน้ำยืน ติดต่อกับแขวงจำปาสัก

1.4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตก วนอุทยาน จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตลาวใต้ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น หลี่ผี และคอนพะเพ็ง ดังนั้น แนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในบริเวณนี้อีกประการหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอีสานใต้ค่อนข้างด้อยกว่าในเขตลาวใต้ ฉะนั้น จำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มาผสมผสานด้วย

สำหรับพื้นที่ที่อาจจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงอีสานใต้กับลาวใต้นั้น ก็ได้แก่พื้นที่โขงเจียม-จำปาสัก-ที่ราบสูงโบโลเวน-อัตตะปือ

1.5. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

เนื่องจากพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้เป็นพื้นที่ลาวใต้นั้น จัดเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic Group Diversity) มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์จัดเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของพื้นที่แห่งนี้

สำหรับตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ อาจมีดังนี้

ชาวบม (ชัยภูมิ)- ส่วยหรือกวย (หมู่บ้านตากกลางหรือหมู่บ้านช้าง) จ.สุรินทร์ – บรู (บ้านวินบึก-อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี) – ลาวเทิง (แขวงสาละวัน- แขวงเซกอง-แขวงอัตตะปือ)

(2) แนวทางการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

แนวคิดในการจัดโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวได้นั้น ได้พิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านประกอบกันคือ (1) ความต่อเนื่องของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ให้สามารถถูกใช้ร่วมกัน (2) ความสามารถในการผสมผสานการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นกลุ่มและมีความหลากหลาย (3) ความเอื้ออำนวยของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ และเส้นทางในอนาคตที่จะทำให้การเชื่อมโยงในทางภูมิศาสตร์เป็นไปได้จริง และ (4) ความต้องการของตลาด

จากแนวคิดข้างต้นผนวกกับผลการศึกษา สามารถที่จะนำเสนอโครงข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้กับลาวใต้ ได้เป็น 3 ลักษณะคือ

โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะสั้น

ซึ่งจะยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน และข้อกำหนดการเดินทาง ดังนั้น ในระยะสั้นจึงควรเน้นความเชื่อมโยงโดยพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงบริเวณชายแดน และความเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างประเทศในเส้นทางช่วงสั้นๆ มาใช้ เพื่อให้ทั้งสองประเทศมีประสบการณ์พัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

(1.1) จุดท่องเที่ยวชายแดน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเดินทางไปเข้า-เย็นกลับได้ ได้แก่ จุดผ่านแดนสองจุดคือ ช่องเม็ก-วังเต่า และปากแซง (อ.นาตาล)-ตาดสะพาน (แขวงสาละวัน) และจุดผ่อนปรนอีกจำนวน 3 จุด คือ หน้าที่ว่าการอำเภอเขมราชู อ.เขมราชู จ.อุบลราชธานี บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี และช่องตาอู บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพนงาม อ.บุญศรี จ.อุบลราชธานี

(1.2) เส้นทางเชื่อมโยงสั้นๆ ได้แก่เส้นทางอุบลราชธานี-ปากเซ

โครงข่ายเชื่อมโยงระยะกลาง

จะเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ที่อยู่ในอีสานใต้และลาวใต้ (เฉพาะแขวงจำปาสัก) ได้แก่เส้นทางปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-กลุ่มปราสาทหินตาเมื่อน-ปราสาทหินเขาพระวิหาร-วัดพู นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย

โครงข่ายความเชื่อมโยงระยะยาว

เป็นโครงข่ายความเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ โดยการเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวหลักในเขตอีสานใต้ทุกจังหวัดกับลาวได้ทุกแขวง

3. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

วัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ต้องการทราบยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจากผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผสมกับการศึกษาเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใคร่ขอเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน 4 ยุทธศาสตร์ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน (Harmonious Tourism Resource Utilization Strategy)

เนื่องจากในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้มีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทผสมผสานกันอยู่ ทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณสถาน โดยเฉพาะที่เกิดจากอารยธรรมขอม แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากพุทธศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (แม่น้ำโขง น้ำตกและอุทยานแห่งชาติ) และพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทผสมผสานกันอยู่ จึงควรใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ให้สามารถสอดคล้องกลมกลืน และเกื้อกูลซึ่งกันและกันในเชิงการตลาด เพื่อที่จะทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างพื้นที่และในความเป็นเจ้าของ

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเที่ยวร่วมกัน (Common use of Tourism Resource Strategy)

การพัฒนากิจการการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้น ควรใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตสามเหลี่ยมมรกตและแม่น้ำโขง ทั้งนี้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกัน และมีพื้นที่ที่ต่อเนื่องหรือร่วมกัน ดังนั้น ในการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องจัดเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ควรใช้ร่วมกัน ตลอดจนการวางกรอบการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกันจะได้ประโยชน์หรือเสริมซึ่งกันและกัน

(3) ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว (Common Market of Tourism Strategy)

การนำหลักการหรือรูปแบบตลาดร่วม มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง อีสานใต้กับลาวใต้ เป็นวิธีการที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากตลาดร่วม เป็นเทคนิคการจัดการทางเศรษฐกิจการค้าร่วมกันของความร่วมมือระหว่าง ประเทศ การนำหลักการตลาดร่วมมาใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(3.1) กำหนดการพัฒนาทรัพยากรให้สอดคล้องกันในลักษณะสินค้าประกอบ หรือสินค้าเสริม โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ

(3.2) การร่วมมือด้านการตลาดโดยจัดทำตลาดร่วมกัน และขายสินค้าในลักษณะ Package เดียวกัน 2 ประเทศ (หรือ 3 ประเทศ หากใช้กรอบของความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต)

(3.3) กำหนดให้มีมาตรฐานราคาและคุณภาพของสินค้า ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว อยู่ในทิศทางเดียวกัน

(3.4) ร่วมมือกันอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยความสะดวกและปลอดภัย

(3.5) จัดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานบริหารเฉพาะ ที่สามารถดำเนินการประสานงาน ควบคุม กำกับ และดำเนินการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism conditions Improving Strategy)

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้และลาวใต้ ซึ่งสมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่

(4.1) ความร่วมมือระหว่างประเทศ การทำความตกลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

(4.2) การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว โดยทำให้เป็นเขตที่มีความสงบ ปลอดภัย สร้างความมั่นใจแก่นักลงทุน และการเดินทางของนักท่องเที่ยว

(4.3) การคลี่คลายปัญหาการผ่านแดน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง ซึ่งอาจจะกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ท่องเที่ยวพิเศษที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเดินทางไป-มาโดยสะดวก เช่น กำหนดให้สามารถใช้ border pass ท่องเที่ยวใน 4 แขวงลาวใต้ และ 6 จังหวัดอีสานใต้ได้

(4.4) การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น ควรมีการจัดแบ่งขั้นตอนการพัฒนาออกให้ชัดเจน โดยอาจจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อให้เหมาะสมกับความพร้อมด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดที่ต้องใช้ระยะเวลา

ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบหลักในส่วนนี้ก็ต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานระดับกระทรวง หน่วยงานระดับภูมิภาค (กลุ่มจังหวัดอีสานใต้) และจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดกับลาวได้ ทั้งนี้ การทำงานควรทำในลักษณะของการประสานงานกันทุกฝ่าย และควรที่จะต้องคำนึงถึงการจัดระบบของโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย กล่าวคือ ในส่วนของจังหวัดที่อยู่ในขอบเขตของ “อีสานใต้” ตามการนิยามของ สกว. นั้น จะอยู่ในพื้นที่การดูแลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 แห่งคือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 (นครราชสีมา) และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 (อุบลราชธานี)

1.2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ควรเน้นเฉพาะในกลุ่มจังหวัด แต่ควรเชื่อมโยงข้ามกลุ่มจังหวัด (Inter Cluster) โดยเฉพาะอีสานใต้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ (ประตูสู่อินโดจีน) เพราะหากพิจารณาในแง่พื้นที่ทางภูมิศาสตร์แล้วจะพบว่า กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมือ ACMECS (ยุทธศาสตร์ความร่วมมือเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ซึ่งมีประเทศสมาชิก 5 ประเทศประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย และกรอบความร่วมมือ GMS (ความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง Greater Mekong Sub-region : GMS) ซึ่งมีประเทศสมาชิกประกอบด้วยกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ไทย และจีนตอนใต้ (ยูนนานและกวางสี) และกรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในระดับพื้นที่ ที่ดูจะมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษาสูง ดังความเคลื่อนไหวล่าสุดคือ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ร่วมกับจังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทบทวนความร่วมมือระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกต (ไทย ลาว กัมพูชา) ณ โรงแรมลายทอง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากจากส่วนกลางและ

ท้องถิ่นเข้าร่วมการประชุมประมาณ 90 คน ที่ประชุมฯ ได้ทบทวนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกต ได้แก่ จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ การพัฒนาบุคลากร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้ลดอุปสรรคในการเดินทางระหว่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในอนุภูมิภาค สนับสนุนการดำเนินการจัดทำตราสัญลักษณ์สามเหลี่ยมมรกต และเสนอให้ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดการอบรมบุคลากรทางการท่องเที่ยวในกรอบสามเหลี่ยมมรกตในปี 2550

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 รองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและคณะ ได้สำรวจเส้นทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมกาญจนาภิเษกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุทยานแห่งชาติผาแต้ม หมู่บ้านโฮมสเตย์ปะอาว และหมู่บ้านโฮมสเตย์ปะอาว เพื่อจัดทำเส้นทางดูงานการท่องเที่ยวสำหรับผู้เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานระหว่างประเทศฯ ครั้งที่ 4 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-4 พฤษภาคม 2550 ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวตามกรอบความร่วมมือ ACMECS, GMS และ สามเหลี่ยมมรกต เพื่อบูรณาการเชื่อมโยง ดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวในกรอบต่าง ๆ ทั้งพหุภาคีและทวิภาคี จะสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นอย่างดี เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย

2. แนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวได้นั้น ควรอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ 4 ประการคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน (Harmonious Tourism Resource Utilization Strategy) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน (Common use of Tourism Resource Strategy) ยุทธศาสตร์ตลาดร่วมด้านการท่องเที่ยว (Common Market of Tourism Strategy) และยุทธศาสตร์แก้ไขและปรับปรุงเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism conditions Improving Strategy)

3. ภาครัฐควรผลักดันให้ สปป.ลาว จัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวใต้ ภายใต้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้กับลาวใต้ ให้อยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องตลาดเดียว เพื่อลดการแข่งขันซึ่งกันและกัน รวมทั้งควรผลักดันให้มีข้อตกลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสร้างมาตรฐานในการเดินทางเข้าออก (Facilitation of Travel) ระหว่างประเทศ การเก็บค่าธรรมเนียม การอนุญาตในการเดินทางต่าง ๆ

4. ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวได้ ซึ่งควร จะได้รับการแก้ไขได้แก่ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดการ พัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว การคลี่คลายปัญหาการผ่านแดน และการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกและ ปลอดภัยในการเดินทาง

5. ปัจจุบันมีบริษัททัวร์จำนวนไม่น้อยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่บริการนำเที่ยว ในเขตลาวได้ แต่ข้อเท็จจริงก็คือ package tour ที่จัดนั้นมีข้อน่าสังเกต 2 ประการคือ (1) ส่วนใหญ่ ไม่ได้บรรจุแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ไว้ในโปรแกรมท่องเที่ยว หากแต่เป็นลักษณะการเข้าไป เที่ยวในลาวได้เลย (2) แหล่งท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีเฉพาะ แหล่งท่องเที่ยวประเภทแม่เหล็ก ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกอยู่เฉพาะแขวงจำปาสักเท่านั้น

จากข้อเท็จจริงข้างต้นน่าจะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สนใจหรือให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ในเขตลาวได้เฉพาะที่ปรากฏในโปรแกรมทัวร์ ขณะเดียวกันบริษัททัวร์ก็ไม่กล้าที่จะเสนอขาย เส้นทางใหม่ๆ ทั้งด้วยเหตุที่ไม่มีข้อมูลและเหตุที่เกรงจะไม่สามารถดึงดูดลูกค้าทัวร์ได้

ดังนั้นคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะจัดประชุม ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว เพื่อขอความร่วมมือในการนำแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงแหล่ง ท่องเที่ยวอีสานใต้กับลาวได้ไปปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

2.1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ด้านการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอีสานใต้ กับลาวได้ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1.1. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจนำเที่ยวอีสานใต้และลาวได้

2.1.2. กลยุทธ์การจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจพักรมในเขตอีสานใต้และลาวได้

2.1.3. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจร้านอาหารในเขตอีสานใต้และลาวได้

2.1.4. กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจขายสินค้าและสินค้าที่ระลึกอีสานใต้และลาวได้

2.1.5. กลยุทธ์การจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอีสานใต้ เพื่อการเชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้าน

2. ควรมีการศึกษาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวได้ เพื่อการเชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้กับลาวได้

3. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างอีสานใต้ กับลาว-กัมพูชา-เวียดนาม ภายใต้กรอบแนวคิดวงกลมการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ท. คู่มือทางการลงทุนและการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในแขวงหลวงพระบางและจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

โครงการศึกษาความเหมาะสมเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพานนะเขต - เซโน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2548. ม.ป.ท.

พุทธรักษ์ พิจิตร, 2545. ศักยภาพของการท่องเที่ยวในด้านการแข่งขันและการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2550. ก้าวต่อไป...การท่องเที่ยวไทยในเวทีอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ธีระพันธุ์ เหลืองทองคำ. 2544. ภาษาของนานาชาติในแขวงเซกอง ลาวใต้ ความรู้พื้นฐานเพื่อการวิจัยและพัฒนา, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

นิรมานท แก้วประเสริฐ รัชชังทอง, 2549. “อุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติผ่านประเทศไทยสู่กัมพูชา” ใน วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทย-นานาชาติ. ฉบับที่ 3 ปี 2549.

บงกช หงษ์คำมี. 2542. รายงานวิจัยเรื่องความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว.

มัลลิกา พงศ์ปริตร (บรรณานิการ). 2544. ลาวและกัมพูชา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ, 2545. สะพานนะเขต สาละวัน เซกอง จำปาสักและอัตตะปือ: ห้าแขวงลาวตอนล่าง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540). โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคอีสาน. ขอนแก่น: ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543. โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาสามเหลี่ยมท่องเที่ยวเชื่อมโยง ไทย ลาว กัมพูชา. รายงานความก้าวหน้าเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ภาษาลาว

ห้องว่ากานแขวงสาละวัน. 2000. *ปะหวัดสาตแขวงสาละวัน*, เวียงจัน: โรงพิมพ์แห่งลัด.

ภาษาอังกฤษ

Lao National Tourism Administration. 2005. *The Official Lao P.D.R. Tourism Guide Book in Japanese & English*. Tokyo: ASEAN CENTRE.

Lao National Tourism Administration. 2005. *2004 Statistical Report on Tourism in Laos*. Vientiane: Statistics Unit, Planning and Cooperation Department, Lao National Tourism Administration.

เว็บไซต์

<http://scholar.ilib.cn/Abstract.aspx?A=zgdl-e200504012> (12 พฤษภาคม 2550)

Department of International Economic Affairs Ministry of Foreign Affairs Thailand, *Greater Mekong Subregion (GMS)* [Online], accessed 5 February 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/business/1092.php>.

สัมภาษณ์

ท่านสิวิไล จันทะวง, หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรมแขวงเซกอง สปป.ลาว, 1 ธันวาคม 2549, 6 มีนาคม 2550.

ท่านคำพอน หมวกเมืองซำ, หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรมแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว, 4 ธันวาคม 2549

คุณกัลยาณี ธรรมจารีย์ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเถกิงทัวร์จำกัด, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณทองศักดิ์ จิระสุข ชมรมท่องเที่ยวออปโหวดอุบลฯ, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณภาณีชา บุญมา รองผู้จัดการบริษัทอุทัยวรรณทัวร์, 12 พฤษภาคม 2550.

ผู้จัดการบริษัทยุคทัวร์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา, 12 พฤษภาคม 2550.

อาจารย์เรืองประดิษฐ์, ผู้ประกอบการเรือท่องเที่ยวแม่น้ำโขง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณธมลวรรณ เรืองขจร ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2, 17 พฤษภาคม 2550.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ท. *คู่มือการท่องเที่ยวและการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในแขวงหลวงพระบางและจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.*

โครงการศึกษาความเหมาะสมเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวันนະเขต - เซโน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2548. ม.ป.ท.

พุทธรักษ์ พิจิตร, 2545. ศักยภาพของการท่องเที่ยวในด้านการแข่งขันและการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, *วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

เทิดชาย ช้วยบำรุง, 2550. *ก้าวต่อไป...การท่องเที่ยวไทยในเวทีอาเซียน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ธีระพันธุ์ เหลืองทองคำ. 2544. *ภาษาของนานาชาติในแขวงเซกอง ลาวใต้ ความรู้พื้นฐานเพื่อการวิจัยและพัฒนา,* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

นิรนาท แก้วประเสริฐ รัชชังทอง, 2549. “อุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติผ่านประเทศไทยสู่กัมพูชา” ใน *วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทย-นานาชาติ.* ฉบับที่ 3 ปี 2549.

บงกช หงษ์คำมี. 2542. *รายงานวิจัยเรื่องความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว.*

มัลลิกา พงศ์ปริตร (บรรณาธิการ). 2544. *ลาวและกัมพูชา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ, 2545. *สะหวันนະเขต สาละวัน เซกอง จำปาสักและอัตตะปือ: หัวแขวงลาวตอนล่าง.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540). *โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคอีสาน.* ขอนแก่น: ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543. *โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาสามเหลี่ยมท่องเที่ยวเชื่อมโยง ไทย ลาว กัมพูชา.* รายงานความก้าวหน้าเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ภาษาลาว

ห้องว่ากานแขวงสาละวัน. 2000. *ปะหวัดສາດຂອງສາລະວັນ,* เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งลัด.

ภาษาอังกฤษ

Lao National Tourism Administration. 2005. *The Official Lao P.D.R. Tourism Guide Book in Japanese & English*. Tokyo: ASEAN CENTRE.

Lao National Tourism Administration. 2005. *2004 Statistical Report on Tourism in Laos*. Vientiane: Statistics Unit, Planning and Cooperation Department, Lao National Tourism Administration.

เว็บไซต์

<http://scholar.ilib.cn/Abstract.aspx?A=zgdl-e200504012> (12 พฤษภาคม 2550)

Department of International Economic Affairs Ministry of Foreign Affairs Thailand, *Greater Mekong Subregion (GMS)* [Online], accessed 5 February 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/business/1092.php>.

สัมภาษณ์

ท่านสีวิไล จันทะวง, หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรมแขวงเซกอง สปป.ลาว, 1 ธันวาคม 2549, 6 มีนาคม 2550.

ท่านคำพอน หมวกเมืองซำ, หัวหน้าห้องงานแถลงข่าวและวัฒนธรรมแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว, 4 ธันวาคม 2549

คุณกัลยาณี ธรรมจารีย์ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณสมชาย สุรพัฒน์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอุบลเดกิงทัวร์จำกัด, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณทรงศักดิ์ จิระสุข ชมรมท่องเที่ยวอโศกอุบลฯ, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณภาณีษา บุญมา รองผู้จัดการบริษัทอุทัยวรรณทัวร์, 12 พฤษภาคม 2550.

ผู้จัดการบริษัทยุคทัวร์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา, 12 พฤษภาคม 2550.

อาจารย์เรืองประดิษฐ์, ผู้ประกอบการเรือท่องเที่ยวแม่น้ำโขง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี, 12 พฤษภาคม 2550.

คุณธมลวรรณ เรืองขจร ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2, 17 พฤษภาคม 2550.

ภาคผนวก ฅ
ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

สมหมาย ชินนาค

การศึกษา

วท.บ. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มน.ม. (มานุษยวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Certificate in Khmer Language and Culture, The Royal University of Phnom

Penh, Cambodia

ตำแหน่ง

รองศาสตราจารย์ ระดับ 9

หน่วยงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ความสนใจทางวิชาการ

การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์, การพัฒนากับการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำโขง

วัชรีย์ ศรีคำ

การศึกษา

MA Asian Studies, University of Oregon, USA

กศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำแหน่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

หน่วยงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ความสนใจทางวิชาการ

กลุ่มชาติพันธุ์ในอินโดจีน, ชนกลุ่มน้อยกับการท่องเที่ยวในเวียดนาม, การท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำโขง

เสริม ผลเพิ่ม**การศึกษา**

ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

นักศึกษาปริญญาเอก (ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำแหน่ง

อาจารย์

หน่วยงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ความสนใจทางวิชาการ

ศิลปะและวัฒนธรรมในกลุ่มน้ำโขง, การท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำโขง

กาญจนา ชินนาค**การศึกษา**

รบ. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) เกียรตินิยมอันดับ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มน.ม. (มานุษยวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่ง

อาจารย์ ระดับ 7

หน่วยงาน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ความสนใจทางวิชาการ

ศิลปะและวัฒนธรรมในกลุ่มน้ำโขง, อีสานคดีศึกษา, พิธีกรรมและความเชื่อ